

GRAMÀTICA
VALENCIANA
BÀSICA

A C A

M I A

T T N

GRAMÀTICA VALENCIANA BÀSICA

València, 2016

GRAMÀTICA VALENCIANA BÀSICA
Col·lecció Textos Normatius, 3
© Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2016

Edita: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Avinguda de la Constitució, 284
46019 València
avl@gva.es - www.avl.gva.es
Primera edició: febrer del 2016

Disseny de la col·lecció: Pepe Gimeno-Proyecto Gráfico
Gràfiques Vimar, SL, C/ Alqueria de Raga, 11 - 46210 Picanya
ISBN: 978-84-482-6070-5
Depòsit Legal: V-240-2016

ÍNDEX GENERAL

INTRODUCCIÓ	025
SÍMBOLS FONÈTICS	029
CONVENCIONS USADES	031

ORTOLOGIA

1. La pronunciació del valencià: les vocals	034
1.1. Introducció	034
1.2. Les vocals	034
1.2.1. Les vocals tòniques	034
1.2.2. Les vocals àtones	037
1.2.2.1. Pronunciacions recomanables	037
1.2.2.2. Pronunciacions acceptables	037
1.2.2.3. Pronunciacions no recomanables	038
1.2.3. Els grups vocàlics	038
1.2.3.1. Pronunciacions recomanables	038
1.2.3.2. Pronunciacions no recomanables	038
2. La pronunciació del valencià: les consonants	039
2.1. Les consonants <i>b/p, t/d i g/c</i>	039
2.1.1. Pronunciacions recomanables	039
2.1.2. Pronunciacions acceptables	039
2.1.3. Pronunciacions no recomanables	039
2.2. La consonant <i>v</i>	039
2.2.1. Pronunciacions recomanables	039
2.2.2. Pronunciacions acceptables	040
2.2.3. Pronunciacions no recomanables	040
2.3. Les consonants <i>s/z i ts/tz</i>	040
2.3.1. Pronunciacions recomanables	040
2.3.2. Pronunciacions no recomanables	040
2.4. Les consonants <i>g/j i tg/tj</i>	040
2.4.1. Pronunciacions recomanables	040
2.4.2. Pronunciacions acceptables	040
2.4.3. Pronunciacions no recomanables	041
2.5. Les consonants <i>l, ll, ll, tl i tll</i>	041
2.5.1. Pronunciacions recomanables	041
2.5.2. Pronunciacions acceptables	041
2.5.3. Pronunciacions no recomanables	041
2.6. Les consonants <i>r i rr</i>	042
2.6.1. Pronunciacions recomanables	042
2.6.2. Pronunciacions acceptables	042
2.6.3. Pronunciacions no recomanables	042
2.7. Les consonants <i>m, n i ny</i>	042
2.7.1. Pronunciacions recomanables	042
2.7.2. Pronunciacions no recomanables	043
3. La pronunciació del valencià: contacte entre sons	044
3.1. Vocals en contacte	044
3.2. Consonants finals	044
3.2.1. Les consonants <i>b/p, d/t i g/c</i>	044
3.2.2. El grup <i>-nt</i>	044

3.2.3. Les consonants <i>s</i> i <i>ç</i>	044
3.2.4. El grup <i>-ix</i>	044
3.2.5. Els grups consonàntics <i>ig</i> i <i>tx</i>	045
3.3. L'accentuació	045

ORTOGRAFIA

4. L'alfabet	048
4.1. Lletres simples	048
4.2. Dígrafs i lletres compostes	049
4.3. Lletres modificades	049
5. L'agrupament de sons	050
5.1. La síl·laba	050
5.1.1. Conceptes generals	050
5.1.2. Normes de separació síl·làbica	050
5.2. Els diftongs	051
5.2.1. Conceptes bàsics	051
5.2.2. Classificació dels diftongs	051
6. Les lletres	052
6.1. Introducció	052
6.2. Les grafies <i>a</i> i <i>e</i>	052
6.3. Les grafies <i>o</i> i <i>u</i>	052
6.4. Les grafies <i>c</i> , <i>q</i> i <i>qu</i>	053
6.5. Les grafies <i>g</i> i <i>c</i>	053
6.6. La grafia <i>k</i>	053
6.7. Les grafies <i>b</i> i <i>p</i>	053
6.8. Les grafies <i>d</i> i <i>t</i>	054
6.9. Les grafies <i>g</i> i <i>gu</i>	054
6.10. Les grafies <i>j</i> i <i>g</i>	054
6.11. Les grafies <i>tj</i> i <i>tg</i>	055
6.12. Les grafies <i>x</i> , <i>tx</i> i <i>ig</i>	055
6.13. Les grafies <i>s</i> i <i>ss</i>	055
6.14. Les grafies <i>ç</i> i <i>c</i>	055
6.15. Les grafies <i>z</i> i <i>s</i>	056
6.16. La grafia <i>tz</i>	056
6.17. Les grafies <i>l</i> , <i>ll</i> i <i>tl</i>	056
6.18. Les grafies <i>ll</i> i <i>tll</i>	056
6.19. Les grafies <i>m</i> , <i>n</i> i <i>mp</i>	057
6.20. Les grafies <i>tm</i> i <i>tn</i>	057
6.21. La grafia <i>ny</i>	057
6.22. Les grafies <i>r</i> i <i>rr</i>	057
6.23. La grafia <i>h</i>	058
6.24. Les grafies <i>b</i> i <i>v</i>	058
6.25. La grafia <i>i</i>	058
6.26. La grafia <i>y</i>	058
6.27. La grafia <i>w</i>	058
6.28. Taula resum dels sons i les grafies que els representen	059

7. L'accent gràfic	060
7.1. Introducció	060
7.2. Regles generals d'accentuació	060
7.3. L'accentuació de les vocals <i>e</i> i <i>o</i>	061
7.4. Observacions sobre l'accentuació de la vocal <i>e</i>	061
7.5. Contextos més habituals de la <i>e</i> i la <i>o</i> obertes	061
7.6. L'accentuació de monosíl·labs	062
7.7. L'accentuació diacrítica	062
7.8. L'accentuació de paraules compostes	065
7.9. L'accentuació d'adverbis en <i>-ment</i>	066
7.10. L'accentuació de paraules estrangeres	066
7.11. L'accentuació de paraules o expressions llatines	067
7.12. L'accentuació de topònims	067
7.13. L'accentuació de les majúscules	067
8. La dièresi	068
8.1. Usos de la dièresi	068
8.2. Estalvi en l'ús de la dièresi	069
9. El guionet	070
9.1. Usos del guionet	070
9.2. Compostos sense guionet	072
10. L'apòstrof	073
10.1. Introducció	073
10.2. L'apostrofació de l'article definit	073
10.3. L'apostrofació de la preposició <i>de</i>	073
10.4. L'apostrofació dels articles personals <i>en</i> i <i>na</i>	074
10.5. L'apostrofació davant de <i>i</i> <i>o</i> <i>u</i> consonàntiques	074
10.6. L'apostrofació davant de <i>h</i> aspirada	074
10.7. L'apostrofació davant de <i>s</i> líquida	074
10.8. L'apostrofació davant de paraules homòfones	075
10.9. L'apostrofació davant del nom de les lletres	075
10.10. L'apostrofació davant de cometes o cursiva	075
10.11. L'apostrofació davant de números	075
10.12. L'apostrofació davant d'abreviatures	075
10.13. L'apostrofació davant de sigles	076
10.14. L'apostrofació dels pronoms febles	076
11. Les contraccions	077
11.1. Formació de les contraccions	077
11.2. Descomposició de les contraccions	077
12. L'ús de les lletres majúscules	078
12.1. Introducció	078
12.2. Paraules senceres	078
12.3. Inici de frase	079
12.4. Inici d'enumeracions	079
12.5. Després dels signes d'interrogació i exclamació	080
12.6. Després de punts suspensius	080

12.7. Després de dos punts	080
12.8. Després de parèntesi	080
12.9. Noms propis referits a persones	081
12.10. Càrrecs i títols nobiliaris	082
12.11. Formes de tractament	082
12.12. Formes protocol·làries de tractament	083
12.13. Noms propis referits a animals	083
12.14. Noms científics d'animals i plantes	083
12.15. Noms propis referits a coses	084
12.16. Noms d'institucions, organismes i empreses	084
12.17. Denominacions coreferents	085
12.18. Noms d'associacions i altres entitats legalment constituïdes	085
12.19. Noms d'institucions públiques i religioses	086
12.20. Noms de festivitats	086
12.21. Noms d'esdeveniments històrics	086
12.22. Divisions temporals cícliques	087
12.23. Noms de períodes històrics	087
12.24. Noms de moviments artístics i culturals	087
12.25. Noms de lloc	087
12.26. Noms de lloc lexicalitzats	088
12.27. Noms d'astres	089
12.28. Noms d'edificis singulars	089
12.29. Titulacions oficials	089
12.30. Títols de llibres, pel·lícules i publicacions	090
12.31. Títols d'obres artístiques	090
12.32. Títols de documents oficials	090
12.33. Noms de premis i distincions	091
12.34. Impostos, taxes i figures jurídiques	091
12.35. Activitats educatives, científiques i socials	091
13. Els tipus de lletra	092
13.1. La redona	092
13.2. La cursiva	092
13.2.1. Paraules estrangeres no adaptades	092
13.2.2. Paraules o expressions llatines	092
13.2.3. Llibres i publicacions periòdiques	093
13.2.4. Textos sagrats	093
13.2.5. Obres artístiques	093
13.2.6. Pel·lícules i obres teatrals	093
13.2.7. Vehicles	094
13.2.8. Usos metalingüístics	094
13.2.9. Paraules destacades	094
13.2.10. Pseudònims i malnoms	094
13.2.11. Paraules no normatives	094
13.2.12. Acotacions	095
13.2.13. Lletres d'orde	095
13.2.14. Equacions i fórmules	095
13.2.15. Exemples en obres lexicogràfiques	095
13.2.16. Dedicatòries i advertiments	096

13.3. La versaleta	096
13.3.1. Xifres romanes	096
13.3.2. Ètims de paraules	096
13.3.3. Cognoms en referències bibliogràfiques	096
13.3.4. Personatges en obres teatrals	096
13.3.5. Obres autocitades	097
13.4. La negreta	097
13.4.1. Títols	097
13.4.2. Lemes d'obres lexicogràfiques	097
13.4.3. Noms propis de persona en notícies de premsa	097
14. Les abreviacions	098
14.1. Introducció	098
14.2. Les abreviatures	098
14.2.1. Formació d'abreviatures	098
14.2.2. Escriptura de les abreviatures	098
14.2.3. L'ús de les majúscules en les abreviatures	099
14.2.4. L'accent de les abreviatures	099
14.2.5. La separació de les abreviatures	099
14.2.6. Confluència de les abreviatures amb els signes de puntuació	099
14.2.7. Lectura de les abreviatures	099
14.2.8. L'apostrofació de les abreviatures	099
14.2.9. El gènere de les abreviatures	099
14.2.10. El nombre de les abreviatures	100
14.2.11. Abreviatures de paraules estrangeres	100
14.2.12. Abreviatures numèriques	100
14.3. Els símbols	101
14.3.1. Escriptura dels símbols	101
14.3.2. L'ús de les majúscules en els símbols	101
14.3.3. Lectura dels símbols	101
14.3.4. Flexió dels símbols	101
14.4. Les sigles	102
14.4.1. Escriptura de les sigles	102
14.4.2. La lexicalització de les sigles	102
14.4.3. El gènere i el nombre de les sigles	102
14.4.4. El plural de les sigles	102
14.4.5. Lectura de les sigles	103
14.4.6. Traducció de les sigles	103
15. Els signes de puntuació	104
15.1. Introducció	104
15.2. Posició dels signes de puntuació	104
15.3. La coma	105
15.3.1. Usos de la coma	105
15.3.2. Altres usos de la coma	107
15.3.3. Usos incorrectes de la coma	107
15.4. El punt i coma	108

15.5. El punt	108
15.5.1. Usos del punt	108
15.5.2. Altres usos del punt	109
15.5.3. Usos incorrectes del punt	109
15.6. Els dos punts	110
15.6.1. Usos dels dos punts	110
15.6.2. Altres usos dels dos punts	111
15.6.3. Ús incorrecte dels dos punts	111
15.7. Els punts suspensius	111
15.7.1. Usos dels punts suspensius	111
15.7.2. Combinació dels punts suspensius amb altres signes de puntuació	112
15.7.3. Ús incorrecte dels punts suspensius	112
15.8. Els signes d'interrogació	112
15.8.1. Usos dels signes d'interrogació	112
15.8.2. Combinació dels signes d'interrogació amb altres signes de puntuació	112
15.9. Els signes d'exclamació	113
15.9.1. Usos dels signes d'exclamació	113
15.9.2. Combinació dels signes d'exclamació amb altres signes de puntuació	113
15.10. Els guions	113
15.11. Els parèntesis	114
15.11.1. Usos dels parèntesis	114
15.11.2. Combinació dels parèntesis amb altres signes de puntuació	114
15.12. Els claudàtors	115
15.13. Les cometes	115
15.13.1. Usos de les cometes	115
15.13.2. Combinació de les cometes amb altres signes de puntuació	116
15.14. L'asterisc	117
15.15. La barra inclinada	117
15.16. La barra invertida	118
15.17. La plec i la doble plec	118
15.18. El signe de secció	118
15.19. El calderó	118
15.20. La titla	119
15.21. El pic	119
15.22. Les claus	119

MORFOSINTAXI

16. El gènere dels substantius	122
16.1. Introducció	122
16.2. La formació del femení	123
16.2.1. El femení dels masculins acabats en consonant	123
16.2.2. El femení dels masculins acabats en vocal	124
16.2.3. Altres casos	125

16.3. Substantius de gènere ambigu	126
16.4. El gènere com a marca semàntica	126
16.5. Vacil·lacions en el gènere d'alguns substantius	127
16.6. Ús genèric del masculí	127
16.7. La marca de gènere en les professions	128
17. El nombre dels substantius	129
17.1. Introducció	129
17.2. La formació del plural	129
17.3. Substantius invariables	133
17.4. Substantius defectius	134
17.5. La flexió de nombre en els noms propis	135
17.6. La flexió de nombre en les paraules compostes	135
17.7. La flexió de nombre en els préstecs	136
17.8. El nombre com a marca semàntica	137
18. L'adjectiu	138
18.1. El gènere dels adjectius	138
18.1.1. Conceptes generals	138
18.1.2. Els adjectius variables	138
18.1.3. Els adjectius invariables respecte al gènere	140
18.2. El plural dels adjectius	141
18.2.1. La formació del plural	141
18.2.2. Els adjectius invariables respecte al nombre	143
18.3. La concordança de l'adjectiu	143
18.4. La posició de l'adjectiu	144
19. L'article	146
19.1. Classificació i caracterització	146
19.2. L'article definit	146
19.2.1. Característiques generals	146
19.2.2. Formes contractes de l'article	148
19.2.3. L'ús de l'article definit en les enumeracions	148
19.2.4. L'ús de l'article definit davant de topònims	149
19.2.5. L'ús de l'article definit davant dels dies de la setmana	149
19.2.6. L'ús de l'article definit davant dels anys	149
19.2.7. L'ús de l'article definit davant d'infinitiu	150
19.2.8. L'ús de l'article definit davant d'oracions subordinades	150
19.3. L'article indefinit	150
19.4. L'article personal	151
19.5. L'anomenat article neutre	151
19.5.1. Usos amb funció substantivadora	151
19.5.2. Altres usos	153
20. Els demostratius	154
20.1. Introducció	154
20.2. Les classes de demostratius	154
20.2.1. Els determinants demostratius	154
20.2.2. Els pronoms neutres demostratius	155

21. Els possessius	156
21.1. Introducció	156
21.2. Els possessius tòncics	156
21.2.1. Morfologia dels possessius tòncics	156
21.2.2. Posició dels possessius	157
21.2.3. Alternança dels possessius i els pronoms personals	157
21.2.4. Ús impropï dels possessius	157
21.3. Els possessius àtons	158
22. Els numerals	159
22.1. Introducció	159
22.2. Els numerals cardinals	159
22.2.1. Caracterització general	159
22.2.2. La forma dels numerals cardinals	160
22.2.3. Acotacions a l'ús de les formes <i>un/u</i>	160
22.2.4. Variacions de gènere i nombre	161
22.2.5. Ortografia dels cardinals compostos	161
22.2.6. L'apostrofació dels números 1 i 11	161
22.3. Els numerals ordinals	162
22.3.1. Caracterització general	162
22.3.2. Aspectes formals i sintàctics	163
22.4. Els numerals partitius	163
22.5. Els numerals multiplicatius	164
22.6. Els numerals col·lectius	164
23. Els quantitius	165
23.1. Introducció	165
23.2. Variació morfològica	166
23.3. Aspectes formals i sintàctics	167
23.4. Observacions específiques	167
23.4.1. <i>Molt</i>	167
23.4.2. <i>Poc</i>	168
23.4.3. <i>Gens</i>	168
23.4.4. <i>Massa</i>	168
23.4.5. <i>Quant</i>	168
23.4.6. <i>Bastant</i>	168
23.4.7. <i>Prou</i>	168
23.4.8. <i>Força</i>	169
23.4.9. <i>Gaire</i>	169
23.4.10. <i>Que</i>	169
23.4.11. <i>Més, menys i tant</i>	169
23.5. Locucions quantitatives	170
24. Els indefinits	171
24.1. Introducció	171
24.2. Els quantificadors nominals indefinits	171
24.2.1. Caracterització general	171
24.2.2. <i>Tot</i>	172
24.2.3. <i>Cada i cadascun</i>	173

24.2.4. <i>Sengles</i>	173
24.2.5. <i>Ambdós</i>	174
24.2.6. <i>Qualsevol</i>	174
24.2.7. <i>Un</i>	174
24.2.8. <i>Algun</i>	174
24.2.9. <i>Cert</i>	175
24.2.10. <i>Altre</i>	175
24.2.11. <i>Diversos</i>	175
24.2.12. <i>Mateix</i>	175
24.2.13. <i>Tal</i>	177
24.2.14. <i>Cap</i>	177
24.3. Els pronoms indefinits	178
24.3.1. <i>U, algú, cadascú i cada u</i>	178
24.3.2. <i>Ningú</i>	179
24.3.3. <i>Altri i altre</i>	179
24.3.4. <i>Tots i tothom</i>	179
24.3.5. <i>Hom</i>	180
24.3.6. <i>Res</i>	180
24.3.7. <i>Quelcom</i>	180
25. Els pronoms personals forts	181
25.1. Introducció	181
25.2. La forma dels pronoms personals forts	182
25.3. L'ús dels pronoms personals forts	183
25.3.1. L'oposició entre <i>jo</i> i <i>mi</i>	183
25.3.2. Les formes de cortesia	183
25.3.3. Els pronoms reflexius	184
25.3.4. Els pronoms de tercera persona referits a coses	184
26. Els pronoms febles: aspectes formals	186
26.1. Introducció	186
26.2. Les variacions morfològiques	186
26.3. La posició dels pronoms febles i la variació contextual	187
26.3.1. Pronoms anteposats i posposats al verb	187
26.3.2. Formes plenes, reforçades, reduïdes i elidides	187
26.4. Les combinacions de pronoms febles	189
26.4.1. L'orde dels pronoms febles	189
26.4.2. La forma dels pronoms febles	190
27. Els pronoms febles: aspectes funcionals	194
27.1. Introducció	194
27.2. Els pronoms personals febles	194
27.2.1. Els pronoms reflexius i no reflexius	194
27.2.2. Els pronoms no reflexius de tercera persona	194
27.3. El pronom neutre	195
27.4. Els pronoms adverbials	196
27.4.1. El pronom <i>ne</i>	196
27.4.2. El pronom <i>hi</i>	197
27.5. Dislocacions amb pronom feble	198

28. Els relatius	199
28.1. Introducció	199
28.2. Les oracions relatives	200
28.3. Formes i usos dels pronoms relatius	200
28.3.1. <i>Que</i>	200
28.3.2. <i>Què</i>	201
28.3.3. <i>Qual</i>	201
28.3.4. <i>Qui</i>	202
28.4. Formes i usos dels relatius adverbials	202
28.4.1. <i>Quan</i>	202
28.4.2. <i>On</i>	203
28.4.3. <i>Com</i>	203
29. Els interrogatius i els exclamatius	204
29.1. Introducció	204
29.2. <i>Qui</i>	204
29.3. <i>Què</i>	204
29.4. <i>Quin</i>	205
29.5. <i>Quant</i>	205
29.6. Adverbis interrogatius	205
29.7. Formes i usos dels exclamatius	205
30. Les preposicions (I)	207
30.1. Introducció	207
30.2. Les classes de preposicions	207
30.3. <i>A</i>	207
30.4. <i>En</i>	209
30.5. <i>De</i>	210
30.6. <i>Amb</i>	211
30.7. <i>Per</i>	211
30.8. <i>Per a</i>	212
31. Les preposicions (II)	213
31.1. <i>Barata</i>	213
31.2. <i>Cap a</i>	213
31.3. <i>Com a</i>	213
31.4. <i>Contra</i>	214
31.5. <i>Des de</i>	214
31.6. <i>Durant</i>	214
31.7. <i>Entre</i>	215
31.8. <i>Fins a</i>	215
31.9. <i>Llevat</i>	216
31.10. <i>Malgrat</i>	216
31.11. <i>Mitjançant</i>	216
31.12. <i>Pro</i>	216
31.13. <i>Salvat i salvant</i>	216
31.14. <i>Segons</i>	217
31.15. <i>Sense</i>	217
31.16. <i>Sobre</i>	217

31.17. <i>Sota</i>	218
31.18. <i>Ultra</i>	218
31.19. <i>Vers, envers i devers</i>	219
31.20. <i>Via</i>	219
31.21. <i>Vora</i>	219
32. Les preposicions (III)	220
32.1. Les locucions preposicionals	220
32.2. <i>A base de</i>	220
32.3. <i>A càrrec de</i>	220
32.4. <i>A causa de</i>	220
32.5. <i>A conseqüència de</i>	220
32.6. <i>A costa de</i>	221
32.7. <i>A falta de</i>	221
32.8. <i>A favor de</i>	221
32.9. <i>A fi de</i>	221
32.10. <i>A força de</i>	221
32.11. <i>A l'altura de</i>	222
32.12. <i>A més de</i>	222
32.13. <i>A mitjan</i>	222
32.14. <i>A partir de</i>	222
32.15. <i>A pesar de</i>	222
32.16. <i>A raó de</i>	223
32.17. <i>A través de</i>	223
32.18. <i>Al cap de</i>	223
32.19. <i>Al llarg de</i>	223
32.20. <i>Al voltant de</i>	223
32.21. <i>Amb càrrec a</i>	223
32.22. <i>Amb vista a</i>	224
32.23. <i>Arran de</i>	224
32.24. <i>D'acord amb</i>	224
32.25. <i>De por de</i>	224
32.26. <i>En compte de</i>	224
32.27. <i>En contra de</i>	224
32.28. <i>En funció de</i>	225
32.29. <i>En nom de</i>	225
32.30. <i>En relació amb</i>	225
32.31. <i>En virtut de</i>	225
32.32. <i>En vista de</i>	225
32.33. <i>Per mitjà de</i>	225
33. Les preposicions (IV)	226
33.1. El canvi de preposicions àtones	226
33.2. L'elisió de preposicions àtones	227
33.3. La seqüència de preposicions	228
33.4. La correlació i coordinació de preposicions	228
34. Els adverbis de manera	230
34.1. Introducció	230
34.2. Adverbis derivats d'adjectius	230

34.3. Adjectius adverbialitzats	231
34.4. Altres adverbis	231
34.4.1. <i>Així</i>	231
34.4.2. <i>Bé</i>	231
34.4.3. <i>Malament</i>	231
34.4.4. <i>Millor</i>	232
34.4.5. <i>Pitjor</i>	232
34.4.6. <i>Arreu</i>	232
34.4.7. <i>Com</i>	232
34.4.8. <i>Corrents</i>	232
34.4.9. <i>Debades</i>	232
34.4.10. <i>Inclusivament</i>	232
34.5. Locucions adverbials de manera	233
34.5.1. <i>A bacs</i>	233
34.5.2. <i>A borbollons</i>	233
34.5.3. <i>A caramull</i>	233
34.5.4. <i>A cegues</i>	233
34.5.5. <i>A contracor</i>	233
34.5.6. <i>A contrapèl</i>	234
34.5.7. <i>A estall</i>	234
34.5.8. <i>A fosques</i>	234
34.5.9. <i>A gatameu</i>	234
34.5.10. <i>A genollons</i>	234
34.5.11. <i>A gust</i>	234
34.5.12. <i>A l'orella</i>	235
34.5.13. <i>A la babalà</i>	235
34.5.14. <i>A la força</i>	235
34.5.15. <i>A males penes</i>	235
34.5.16. <i>A mata-degolla</i>	235
34.5.17. <i>A mitges</i>	235
34.5.18. <i>A mos redó</i>	236
34.5.19. <i>A palpes</i>	236
34.5.20. <i>A poc a poc</i>	236
34.5.21. <i>A pols</i>	236
34.5.22. <i>A posta</i>	236
34.5.23. <i>A recules</i>	236
34.5.24. <i>A redolons</i>	237
34.5.25. <i>A tort i a dret</i>	237
34.5.26. <i>A ull</i>	237
34.5.27. <i>Així així</i>	237
34.5.28. <i>Al be</i>	237
34.5.29. <i>Al detall</i>	237
34.5.30. <i>Al sa i al pla</i>	237
34.5.31. <i>Amb presses i corruixes</i>	238
34.5.32. <i>Ben bé</i>	238
34.5.33. <i>Cara amunt</i>	238
34.5.34. <i>Cara avall</i>	238
34.5.35. <i>D'amagat</i>	238

34.5.36. <i>De bat a bat</i>	238
34.5.37. <i>De bestreta</i>	239
34.5.38. <i>De cap a peus</i>	239
34.5.39. <i>De cor</i>	239
34.5.40. <i>De fit a fit</i>	239
34.5.41. <i>De gaidó</i>	239
34.5.42. <i>De gom a gom</i>	239
34.5.43. <i>De nou</i>	240
34.5.44. <i>De peus</i>	240
34.5.45. <i>De raspalló</i>	240
34.5.46. <i>De retruc</i>	240
34.5.47. <i>De sobte</i>	240
34.5.48. <i>De soca-rel</i>	240
34.5.49. <i>De tos</i>	240
34.5.50. <i>De valent</i>	241
34.5.51. <i>En dejú</i>	241
34.5.52. <i>En gros</i>	241
34.5.53. <i>En un punt</i>	241
34.5.54. <i>Fil per randa</i>	241
34.5.55. <i>Per damunt damunt</i>	241
35. Els adverbis de lloc	242
35.1. Introducció	242
35.2. Els adverbis demostratius	242
35.2.1. <i>Ací</i>	242
35.2.2. <i>Ahí</i>	242
35.2.3. <i>Allí/allà</i>	242
35.3. Els adverbis situacionals	243
35.3.1. <i>Damunt</i>	243
35.3.2. <i>Davall</i>	243
35.3.3. <i>Dalt</i>	244
35.3.4. <i>Baix</i>	244
35.3.5. <i>Davant</i>	244
35.3.6. <i>Darrere</i>	244
35.3.7. <i>Dins</i>	244
35.3.8. <i>Fora</i>	244
35.3.9. <i>Prop</i>	245
35.3.10. <i>Lluny</i>	245
35.4. Els adverbis direccionals	245
35.4.1. <i>Amunt</i>	245
35.4.2. <i>Avall</i>	245
35.4.3. <i>Avant</i>	245
35.4.4. <i>Arrere</i>	245
35.4.5. <i>Ençà</i>	245
35.4.6. <i>Enllà</i>	246
35.5. Altres adverbis	246
35.5.1. <i>On</i>	246
35.5.2. <i>Arreu</i>	246
35.5.3. <i>Enlloc</i>	246

35.5.4. <i>Enmig</i>	246
35.5.5. <i>Deçà</i>	246
35.5.6. <i>Dellà</i>	247
35.5.7. <i>Onsevol</i>	247
35.6. Locucions adverbials de lloc	247
35.6.1. <i>A mà dreta</i>	247
35.6.2. <i>A mà esquerra</i>	247
35.6.3. <i>Al capdamunt</i>	247
35.6.4. <i>Al capdavall</i>	247
35.6.5. <i>Amunt i avall</i>	247
35.6.6. <i>De dalt a baix</i>	247
36. Els adverbis de temps	248
36.1. Introducció	248
36.2. Els adverbis de temps	248
36.2.1. <i>Ara</i>	248
36.2.2. <i>Abans</i>	248
36.2.3. <i>Adés</i>	248
36.2.4. <i>Després</i>	249
36.2.5. <i>Prompte</i>	249
36.2.6. <i>Tard</i>	249
36.2.7. <i>Enjorn</i>	249
36.2.8. <i>Ja</i>	249
36.2.9. <i>Encara</i>	250
36.2.10. <i>Sempre</i>	250
36.2.11. <i>Mai</i>	250
36.2.12. <i>Sovint</i>	250
36.2.13. <i>Alhora</i>	250
36.2.14. <i>Llavors</i>	251
36.2.15. <i>Hui</i>	251
36.2.16. <i>Demà</i>	251
36.2.17. <i>Ahir</i>	251
36.2.18. <i>Anit</i>	251
36.2.19. <i>Després-demà</i>	251
36.2.20. <i>Després-ahir</i>	252
36.2.21. <i>Enguany</i>	252
36.2.22. <i>Mentrestant</i>	252
36.3. Locucions adverbials de temps	252
36.3.1. <i>A deshora</i>	252
36.3.2. <i>A hora</i>	252
36.3.3. <i>A hora horada</i>	252
36.3.4. <i>A hores d'ara</i>	253
36.3.5. <i>A la curta</i>	253
36.3.6. <i>A la llarga</i>	253
36.3.7. <i>A poqueta nit</i>	253
36.3.8. <i>A tothora</i>	253
36.3.9. <i>A trenc d'alba</i>	253
36.3.10. <i>A vegades</i>	253
36.3.11. <i>Ara i adés</i>	253

36.3.12. <i>Ara per ara</i>	254
36.3.13. <i>De bon matí</i>	254
36.3.14. <i>De hui en avant</i>	254
36.3.15. <i>De seguida</i>	254
36.3.16. <i>De tant en tant</i>	254
36.3.17. <i>En acabant</i>	254
36.3.18. <i>Entre dos clarors</i>	254
37. Els adverbis de quantitat	255
37.1. Introducció	255
37.2. Els adverbis de quantitat	255
37.2.1. <i>Molt</i>	255
37.2.2. <i>Poc</i>	255
37.2.3. <i>Gens</i>	256
37.2.4. <i>Massa</i>	256
37.2.5. <i>Prou</i>	256
37.2.6. <i>Bastant</i>	256
37.2.7. <i>Mig</i>	256
37.2.8. <i>Tant</i>	256
37.2.9. <i>Més</i>	257
37.2.10. <i>Menys</i>	257
37.3. Locucions adverbials de quantitat	257
37.3.1. <i>A manta</i>	257
37.3.2. <i>Bona cosa</i>	257
37.3.3. <i>A bastament</i>	257
37.3.4. <i>Gens ni miqueta</i>	257
37.4. Altres adverbis i locucions adverbials	258
37.4.1. <i>Almenys</i>	258
37.4.2. <i>Fins</i>	258
37.4.3. <i>Només</i>	258
37.4.4. <i>Quasi</i>	258
38. Els adverbis modals, d'afirmació, de negació i textuals	259
38.1. Els adverbis modals	259
38.2. Els adverbis d'afirmació i de negació	259
38.2.1. <i>Sí</i>	259
38.2.2. <i>No</i>	259
38.2.3. Usos expletius de l'adverbi <i>no</i>	259
38.2.4. Les paraules negatives	260
38.3. Els adverbis textuals	261
39. Els verbs	262
39.1. Introducció	262
39.2. Les categories gramaticals	262
39.2.1. La persona i el nombre	262
39.2.2. El temps, l'aspecte i el mode	262
39.3. Les conjugacions	263
39.3.1. Les tres conjugacions	263
39.3.2. Els verbs regulars i els verbs irregulars	263

39.4. Models de les conjugacions regulars	264
39.4.1. <i>Cantar</i>	264
39.4.2. <i>Batre</i>	265
39.4.3. <i>Sentir</i>	266
39.4.4. <i>Servir</i>	267
39.5. Models de les conjugacions irregulars	268
39.5.1. <i>Anar</i>	268
39.5.2. <i>Aparéixer</i>	268
39.5.3. <i>Asseure</i>	269
39.5.4. <i>Beure</i>	269
39.5.5. <i>Cabre</i>	270
39.5.6. <i>Caure</i>	270
39.5.7. <i>Collir</i>	271
39.5.8. <i>Complaire</i>	271
39.5.9. <i>Córrer</i>	272
39.5.10. <i>Cosir</i>	272
39.5.11. <i>Coure</i>	273
39.5.12. <i>Créixer</i>	273
39.5.13. <i>Creure</i>	274
39.5.14. <i>Cruixir</i>	274
39.5.15. <i>Dir</i>	275
39.5.16. <i>Dur</i>	275
39.5.17. <i>Eixir</i>	276
39.5.18. <i>Engolir</i>	276
39.5.19. <i>Entendre</i>	277
39.5.20. <i>Escopir</i>	277
39.5.21. <i>Escriure</i>	278
39.5.22. <i>Estar</i>	278
39.5.23. <i>Excloure</i>	279
39.5.24. <i>Fer</i>	279
39.5.25. <i>Fondre</i>	280
39.5.26. <i>Fugir</i>	280
39.5.27. <i>Haver</i>	281
39.5.28. <i>Imprimir</i>	281
39.5.29. <i>Intervindre/intervenir</i>	282
39.5.30. <i>Jaure</i>	282
39.5.31. <i>Llegir</i>	283
39.5.32. <i>Lluir</i>	283
39.5.33. <i>Moldre</i>	284
39.5.34. <i>Morir</i>	284
39.5.35. <i>Moure</i>	285
39.5.36. <i>Nàixer</i>	285
39.5.37. <i>Obrir</i>	286
39.5.38. <i>Oir</i>	286
39.5.39. <i>Omplir</i>	287
39.5.40. <i>Pertànyer</i>	287
39.5.41. <i>Poder</i>	288
39.5.42. <i>Rebre</i>	288

39.5.43. <i>Renyir</i>	289
39.5.44. <i>Resoldre</i>	289
39.5.45. <i>Respondre</i>	290
39.5.46. <i>Riure</i>	290
39.5.47. <i>Romandre</i>	291
39.5.48. <i>Saber</i>	291
39.5.49. <i>Ser</i>	292
39.5.50. <i>Teixir</i>	292
39.5.51. <i>Tindre/tenir</i>	293
39.5.52. <i>Tossir</i>	293
39.5.53. <i>Traure</i>	294
39.5.54. <i>Valdre</i>	294
39.5.55. <i>Vendre</i>	295
39.5.56. <i>Vestir</i>	295
39.5.57. <i>Veure/vore</i>	296
39.5.58. <i>Vindre/venir</i>	296
39.5.59. <i>Viure</i>	297
39.5.60. <i>Voler</i>	297
39.6. Llista de verbs irregulars	298
40. Les perífrasis verbals	300
40.1. Introducció	300
40.2. Perífrasis d'infinitiu	300
40.2.1. <i>Acabar de</i> + infinitiu	300
40.2.2. <i>Acostumar a</i> + infinitiu	300
40.2.3. <i>Anar a</i> + infinitiu	300
40.2.4. <i>Arribar a</i> + infinitiu	301
40.2.5. <i>Començar a</i> + infinitiu	301
40.2.6. <i>Deixar de</i> + infinitiu	301
40.2.7. <i>Deure</i> + infinitiu	301
40.2.8. <i>Estar per</i> + infinitiu	301
40.2.9. <i>Haver de</i> + infinitiu	302
40.2.10. <i>Tornar a</i> + infinitiu	302
40.2.11. <i>Vindre a</i> + infinitiu	302
40.3. Perífrasis de gerundi	302
40.3.1. <i>Acabar</i> + gerundi	302
40.3.2. <i>Anar</i> + gerundi	302
40.3.3. <i>Continuar</i> + gerundi	302
40.3.4. <i>Estar</i> + gerundi	303
40.4. Perífrasis de participi	303
40.4.1. <i>Deixar</i> + participi	303
40.4.2. <i>Quedar</i> + participi	303
40.4.3. <i>Tindre</i> + participi	303
41. Les conjuncions	304
41.1. Introducció	304
41.2. Les classes de conjuncions	304
41.3. Les conjuncions de coordinació	304
41.3.1. Les conjuncions copulatives	304
41.3.2. Les conjuncions disjuntives	305

41.3.3. Les conjuncions distributives	305
41.3.4. Les conjuncions adversatives	306
41.4. Les conjuncions de subordinació	306
41.4.1. Les conjuncions completives	306
41.4.2. Les conjuncions condicionals	307
41.4.3. Les conjuncions concessives	307
41.4.4. Les conjuncions causals	308
41.4.5. Les conjuncions finals	308
41.4.6. Les conjuncions consecutives	308
41.4.7. Les conjuncions temporals	309
41.4.8. Les conjuncions modals i comparatives	309
42. Les interjeccions	310
42.1. Introducció	310
42.2. Les classes d'interjeccions	310
42.2.1. Les interjeccions expressives	310
42.2.2. Les interjeccions apellatives	311
42.2.3. Les interjeccions fàtiques	312
42.2.4. Les interjeccions metalingüístiques	313
42.3. Les onomatopeies	314
ÍNDIX DE PARAULES I MATÈRIES	317

A

C

M

INTRODUCCIÓ

Des del segle XVIII, la major part de les llengües de cultura occidentals han comptat amb gramàtiques prescriptives, sovint amb l'aval d'institucions acadèmiques creades per a tal finalitat. No ha passat així en el cas de la nostra llengua, perquè, arran de la Guerra de Successió (1704-1714), en quedaren suprimits els usos oficials. La llengua mantenia plena vitalitat en l'àmbit oral i en la literatura popular; però, sense els usos administratius ni el conreu de la literatura culta, començà a patir una certa interferència del castellà i entrà en un procés de dialectalització. La llengua, d'altra banda, no disposà tampoc de gramàtics que la descrigueren amb rigor i la dotaren d'unes normes que en facilitaren l'ús com a llengua de cultura.

A principis del segle XX, el pare Lluís Fullana publicà una *Gramàtica elemental de la llengua valenciana* (1915), que, partint del registre col·loquial de la llengua, pretenia superar els usos lingüístics més vulgaritzants que caracteritzaren una part de la producció escrita en valencià del segle XIX. En 1918, Bernat Ortín donà a conèixer una ben orientada *Gramàtica valenciana (nocions elementals per a escoles de primeres lletres)* com a resposta a les incipients demandes d'introducció de la llengua en el sistema escolar. En 1930, Lluís Revest publicà *La llengua valenciana. Notes per al seu estudi i conreu*, un opuscle redactat amb un remarcable to didàctic i rigor científic.

Partint de la tasca codificadora iniciada per Pompeu Fabra, els principals escriptors i institucions culturals del moment firmaren en 1932 les Normes de Castelló, que representen l'expressió de la voluntat col·lectiva de regular les desorientacions gràfiques de l'època, i van ser ràpidament acceptades per la immensa majoria dels usuaris de la llengua escrita.

Amb un clar afany de divulgació didàctica, Carles Salvador publicà, a partir de 1933, diverses edicions de les *Lliçons de gramàtica*, que posteriorment, amb el títol de *Gramàtica valenciana*, serviren de llibre de text per als alumnes dels Cursos de Llengua Valenciana de Lo Rat Penat durant quasi tres dècades. En 1933, Josep Giner publicà *La conjugació dels verbs en valencià*, amb un enfocament descriptiu i prescriptiu alhora. Amb la mateixa orientació, en 1950, l'Editorial Torre publicà la *Gramàtica valenciana* de Manuel Sanchis Guarner. Enric Valor, amb diverses obres gramaticals, publicades en Gorg i Tres i Quatre, completa una generació de lingüistes compromesos amb la gestació d'un registre de llengua culta que ha conformat les pautes dels usos literaris valencians fins a l'actualitat.

Després de la llarga etapa del franquisme i del període de la Transició, les perspectives de recuperació del valencià com a llengua oficial, materialitzades en l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana (1982) i de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (1983), han afavorit l'aparició de nombroses gramàtiques i llibres de text inspirats en la doctrina gramatical dels grans mestres Carles Salvador, Manuel Sanchis Guarner i Enric Valor. Pel seu valor de precedent immediat de les tasques acadèmiques, cal fer una menció destacada de la *Gramàtica valenciana* editada per la Generalitat valenciana en col·laboració amb l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana i Edicions Bromera.

La *Gramàtica normativa valenciana*, publicada per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua l'any 2006, és deutora de tota aquesta tradició, que arreplega com a ens de referència normativa del valencià. Es va redactar amb la voluntat d'actualitzar l'herència rebuda i adequar-la a les circumstàncies sociolingüístiques d'aquest nou mil·lenni, en què els registres funcionals, i especialment l'expressió oral, han adquirit un protagonisme creixent.

La *Gramàtica valenciana bàsica* representa, per damunt de qualsevol altra consideració, la voluntat de l'Acadèmia de facilitar l'accés a la seua doctrina gramatical a amplis sectors de la població valenciana interessats a utilitzar dignament el valencià. El seu propòsit és fer possible que la llengua pròpia passe a integrar-se amb normalitat en les tasques habituals del dia a dia, donant prioritat a les formes més correctes que ens ha llegat la pròpia tradició i corregint les interferències d'altres llengües, especialment del castellà, que s'han produït com a conseqüència d'una situació de minorització lingüística en què ha hagut de sobreviure la nostra llengua durant segles.

Conseqüentment amb aquests pressupòsits, la present gramàtica s'ha redactat amb una estructura d'apartats breus, a fi de permetre a l'usuari localitzar ràpidament la qüestió concreta que li suscita dubtes i trobar-hi una resposta succinta i precisa. Així mateix, s'ha fet un esforç per reduir al mínim l'ús d'una terminologia lingüística que poguera resultar poc transparent, i dificultar per tant la comprensió de la norma gramatical. S'han eliminat també les observacions i descripcions de caràcter històric, per considerar que es tractava d'una informació d'interés específic per als especialistes.

Fora dels aspectes formals i de contingut esmentats, els criteris generals que han inspirat la redacció de la *Gramàtica valenciana bàsica* són els mateixos que inspiraren la *Gramàtica normativa valenciana*, i que s'assenyalen, amb caràcter general, en l'article 4 de la Llei de Creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, i en termes més concrets, en el *Dictamen sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià*, aprovat unànimement en la reunió plenària de l'Acadèmia del 9 de febrer del 2005. D'acord amb aquests criteris:

a) La llengua històrica i pròpia dels valencians és també la que comparteixen les comunitats autònomes de Catalunya i de les Illes Balears i el Principat d'Andorra, així com altres territoris de l'antiga Corona d'Aragó (el departament francès dels Pirineus Orientals, la ciutat sarda de l'Alguer i la franja oriental d'Aragó) i la comarca murciana del Carxe.

b) Dins dels diferents parlars, el valencià té la mateixa jerarquia i dignitat que qualsevol altra modalitat territorial de la llengua compartida, i presenta unes característiques pròpies que l'Acadèmia preservarà i potenciarà d'acord amb la tradició lexicogràfica i literària pròpia, la realitat lingüística valenciana i la normativització consolidada a partir de les Normes de Castelló.

En conseqüència, com ocorria en la *Gramàtica normativa valenciana*, obra en la qual es basa, s'ha intentat harmonitzar, d'una banda, la recuperació i la prioritització de les solucions valencianes genuïnes, vives, ben documentades en els clàssics i avalades per l'etimologia i per la tradició literària i gramatical, i de l'altra, la convergència amb les solucions adoptades en els altres territoris de la llengua compartida, a fi de garantir-ne la cohesió pertinent. El seu objectiu és, per tant, orientar l'usuari o l'aprenent de la llengua sobre les formes més recomanables en els registres formals i, en general, en la llengua estàndard. Per això, els criteris amb què s'ha elaborat i els àmbits d'ús que determina són els mateixos que apareixen descrits en la Introducció de la *Gramàtica normativa valenciana*.

La *Gramàtica valenciana bàsica* aspira a ser, en definitiva, un recurs útil per a tots aquells que tenen la voluntat de fer un ús habitual i correcte del valencià en les seues relacions públiques i privades.

V

A

C

I

SÍMBOLS FONÈTICS

[a]	mar, fàcil, vida
[b]	blat, abdicar, combinat (<i>i en els parlars betacistes voler, wagnerià</i>)
[β]	(<i>en els parlars betacistes sabó, abric, corbella; cavar, selva</i>)
[d]	dimoni, advers, compondre
[ð]	cadena, aladre, orde
[e]	pedra, nét, tendir
[ɛ]	ferro, dèbil
[f]	fusta, ofrena, baf
[g]	got, magnat, angle, guerrer
[ɣ]	jugar, algú, agre, aglomerat, orgue
[i]	illa, veí, raïm, pilota
[j]	remei, ianqui, joia
[ʒ]	caixmir
[k]	casa, taca, groc, quant, quefer, karate, llarg
[l]	loció, ala, altura, fil
[ʎ]	llanda, palla, coll
[m]	mestre, poma, pam, gamba
[ɲ]	amfibi, tramvia, enfit, enveja
[n]	nas, llana, conte, gran
[ɳ]	blanc, enquadrar, sang, llengua
[ɲ]	nyora, enganyar, pany
[o]	boca, canó, forat
[ɔ]	porta, això
[p]	pare, copa, cap, reptar, dubtar, aljub
[r]	mare, herba, dret, pur
[r]	riu, enrabiari, arròs, autoretrat
[z]	zero, onze, trapezi, posar, desdir, trànsit, realitzar
[s]	cel, caçar, dolç, sal, ansa, ras, passar
[t]	tabal, atac, cuit, cantar, adquirir, fred
[dʒ]	jardí, rajola, franja, germà, dirigir, pitjor, formatge
[ts]	potser, tots, adscriure
[tʃ]	xiquet, punxa, txec, clòtxina, despatx, mig, roig
[dz]	dotze, horitzó
[u]	ungla, múscul, taüt, untar
[v]	voler, cavar, enviar, afganés, wagnerià
[w]	pou, guant, hui, cauen, web
[ʃ]	Xàtiva, caixa, guix

L

L

U

A

CONVENCIONS USADES

En els paradigmes flexius, l'ús de la barra inclinada (/) separant variants formals indica que tenen el mateix valor normatiu.

este/aquest

patix/pateix

L'ús dels parèntesis per a introduir una variant formal indica que té un caràcter secundari respecte a la forma immediatament anterior, considerada preferible en els usos formals valencians.

hereua (o hereva)

artista (o artiste)

cap (o ningun)

dèsset (o disset)

L

L

A

M

I

M

ORTOLOGIA

1. LA PRONUNCIACIÓ DEL VALENCIÀ: LES VOCALS

1.1. INTRODUCCIÓ

La realització fonètica de cada llengua presenta una variació natural, consubstancial al mateix fenomen de l'oralitat, que sovint no es correspon totalment amb la forma escrita. En àmbits formals, però, és convenient reduir el grau de variació a fi de facilitar la comunicació entre els diversos parlants d'una mateixa comunitat lingüística. Este model de llengua, en què s'afavorixen els processos de convergència lingüística i es releguen els fenòmens d'àmbit reduït o poc prestigiats, es coneix com a *estàndard*.

En la proposta de pronunciació estàndard que s'especifica a continuació, es diferencien les formes pròpies del valencià estàndard de les formes acceptables i les no recomanables:

- a) Són pròpies del valencià estàndard aquelles realitzacions que, pràcticament, són generals en tot el territori valencià o que tenen un prestigi social àmpliament reconegut.
- b) Són acceptables algunes realitzacions d'àmbit general que presenten una alteració respecte a la grafia o aquelles que són específiques d'un àmbit territorial reduït, dins del qual resulten plenament vàlides.
- c) No són recomanables en el valencià estàndard aquelles realitzacions d'un abast territorial molt reduït o amb unes connotacions poc prestigiades en el conjunt de la comunitat lingüística.

No obstant això, val a dir que donar prioritat a la difusió d'uns trets lingüístics en les comunicacions formals d'abast general no implica de cap manera estigmatitzar qualsevol altra realització que no s'ajuste a uns determinats patrons estàndard. Si bé hi ha realitzacions que, efectivament, poden resultar *vulgars* en alguns contextos, també és ben cert que unes altres poden resultar *afectades*, i per tant igualment *inadequades*, en altres situacions comunicatives. La llengua és un codi de comunicació complex, amb múltiples funcionalitats, que no es pot reduir a un model de referència uniforme i excloent. Cada fenomen lingüístic pot encaixar perfectament en un àmbit i en un registre determinats.

1.2. LES VOCALS

1.2.1. Les vocals tòniques

El valencià té set vocals en posició tònica:

[á]		cap, mà
[é]	(e tancada)	febra, més
[é]	(e oberta)	mel, rètol
[í]		pi, física, ruïna
[ó]	(o tancada)	dolç, emoció
[ó]	(o oberta)	cor, òbila
[ú]		pur, dejú, peüc

L'oposició entre les vocals obertes i les vocals tancades és un tret distintiu que permet diferenciar el significat d'algunes paraules, com *set* (amb *e* oberta) 'número que va després del sis', enfront de *set* (amb *e* tancada) 'ganes de beure'; *dona* (amb *o* oberta) 'persona de sexe femení', enfront de *dóna* (amb *o* tancada) 'forma del verb *donar*'.

Encara que el sistema vocàlic tònic presenta *e* oberta i *e* tancada i *o* oberta i *o* tancada, gràficament només hi ha una lletra per a cadascun d'estos parells de sons: *e* i *o*, respectivament. Si a la vocal li correspon accent gràfic, el caràcter greu o agut de l'accent ja indica si el timbre de la vocal és obert (*mèrit*, *açò*) o tancat (*puré*, *cantó*). En la mesura que no totes les paraules duen accent gràfic, l'ortografia no permet distingir sempre si es tracta de la vocal oberta o de la tancada. I fins i tot en alguns casos l'accent gràfic no sempre reflecteix adequadament el timbre vocàlic. Així, per exemple, paraules com *què*, *perquè*, *València*, *sèrie* o *època*, tot i que, per tradició, s'escriuen amb accent greu, es pronuncien amb *e* tancada.

Per això, tot seguit donarem unes orientacions generals que permeten diferenciar quan es tracta d'una *e* o una *o* oberta, o d'una *e* o una *o* tancada.

Com a norma general, la *e* és oberta en els casos següents:

- a) Quan la vocal de la síl·laba següent és una *i*: *conveni*, *dèbil*, *ètic*, *evangeli*, *històric*, *obsequi* (però és tancada en algunes paraules com *església*, *sèpia*, *Dènia*, *séquia*).
- b) Quan la vocal de la síl·laba següent és una *u*: *cèl·lula*, *fèmur*, *incrèdul*, *ingenu*, *molècula*, *perpetu*, *tènue*.
- c) En quasi totes les paraules esdrúixoles: *anècdota*, *cèlebre*, *gènere*, *gènesi*, *pèrgola*, *rèplica* (però és tancada en algunes paraules com *llémena*, *sémola*, *témpores*).
- d) En la major part de cultismes: *acèfal*, *clavicèmbal*, *elèctrode*, *espècimen*, *telègraf* (però és tancada en les paraules acabades en *-edre*, *-ense*, *-teca* o *-tema*: *poliedre*, *castrense*, *biblioteca*, *teorema*).
- e) En paraules acabades en *-ecta*, *-ecte*, *-epta* i *-epte*: *col·lecta*, *afecte*, *correcte*, *respecte*; *recepta*, *concepte*, *excepte*, *precepte* (però és tancada en les formes del verb *reptar* accentuades en el radical).
- f) Davant de *l* o *ll*: *arrel*, *cel*, *cruel*, *empelt*, *fel*; *novella*, *parcel·la* (però és tancada en algunes paraules com *belga*, *selva*, *delta*).
- g) Davant de *rr*: *esquerre*, *ferro*, *guerra*, *serra*, *terra*.
- h) Davant de *r* seguida de consonant: *cert*, *comerç*, *ert*, *hivern*, *perdre*, *verd*, *verge* (però és tancada en algunes paraules com *ferm*, *herba*, *serp*, *terme*; *cerca*, *cercle*, *perca*, *verga*).
- i) En noms i adjectius amb el grup *-ndr-* i en el verb *cerndre*: *endra*, *divendres*, *gendre* (però és tancada en els infinitius acabats en *-endre*, com *defendre*, *entendre*, *prendre* i *vendre*, i en la seua flexió).
- j) En algunes paraules que tenen el diftong *eu*: *deu*, *europèu*, *fideu*, *jueu*, *peu*, *preu*, *seu*, *trofeu* (però és tancada en algunes paraules com *creu*, *greu* o *meu*, així com en els femenins d'algunes paraules de la relació anterior, com *uropea* o *jueua*).

Com a norma general, la *o* és oberta en els casos següents:

a) Quan la vocal de la síl·laba següent és una *i*: *elogi, lògica, misogin, mòrbid, odi, oli, tònic*.

b) Quan la vocal de la síl·laba següent és una *u*: *còmput, cònjuge, corpus, mòdul*.

c) En la majoria de paraules esdrúixoles: *apòstata, còlera, còmoda, còmplice, nòmada, pòlissa* (però és tancada en algunes paraules com *fórmula, gòndola, pólvora, tómbola, tórtora*).

d) En la majoria dels cultismes: *amorf, demagog, patogen, poliglòt* (però és tancada en algunes paraules acabades en els sufixos *-forme* o *-oma*, com *multiforme, pisciforme; fibroadenoma, glaucoma*).

e) En algunes paraules acabades en *-os*: *arròs, espòs, gros, mos, terròs* (però és tancada en la paraula *terrós*, quan significa 'relatiu a la terra', i en general en els adjectius acabats en el sufix *-ós*, com *animós, enfadós, poregós*).

f) En algunes paraules acabades en *-osa*: *cosa, llosa, prosa, rosa* (però és tancada en algunes paraules com *glucosa, rabosa, sosa*).

g) En les paraules que presenten les terminacions següents:

-oc, -oca: *albercoc, foc, groc; bajoca, lloca, oca* (però és tancada en algunes paraules com *boc, boca, moca*).

-ofa: *carxofa, estrofa, Moncofa* (però és tancada en la paraula *fofa*).

-oig, -oja: *boig, goig, roig; boja, roja* (però és tancada en la paraula *estoig*).

-ol, -ola: *bunyol, caragol, fesol; castanyola, escola, pistola, redola, revola, tremola* (però és tancada en algunes paraules com *bola, cola, gola*).

-oldre: *absoldre, moldre, resoldre*.

-olt, -olta: *desimbolt, solt; mòlta, volta* (però és tancada en algunes paraules com *molt, escolta*).

-ondre: *compondre, correspondre, respondre* (però és tancada en el verb *fondre* i compostos, com *confondre, difondre*).

-ort, -orta: *esport, fort, sort, tort; horta, porta*.

-ossa: *brossa, carrossa, destrossa* (però és tancada en algunes paraules com *bossa, gossa*).

-ost, -osta: *cost, impost, pressupost, rebost; crosta, posta* (però és tancada en algunes paraules com *agost, angost*).

-ot, -ota: *clot, devot, got, grandot, xicot; cabota, pilota, quota* (però és tancada en algunes paraules com *bot, nebot, bota, gota*).

h) En la majoria de paraules que tenen el diftong *oi*: *Alcoi, almoïna, boïra, heroi* (però és tancada en algunes paraules acabades en *-oix*, com *coix, moix*).

i) En la majoria de paraules que tenen el diftong *ou*: *bou, dijous, moure, nou, ou, ploure, prou, sou* (però és tancada en alguna paraula com *sou* [del verb 'ser'] i en alguna altra presenta alternança en l'obertura de la vocal *o*, com *pou*).

j) En els participis dels verbs *cloure* i els seus compostos: *desclòs, exclòs, inclòs, reclòs*.

k) En els pronoms demostratius neutres i en la majoria dels monosíl·labs acabats en *-o*: *açò, això, allò, bo, do, so, to, tro*.

1.2.2. Les vocals àtones

El sistema vocàlic àton es reduïx a cinc vocals:

[a]	amor, volta
[e]	melós, tindre
[i]	mirar, oli
[o]	posar, ferro
[u]	unflar, ímpetu

Com a norma general, el valencià manté una correspondència entre les vocals àtones i les grafies que les representen; no obstant això, en alguns casos hi ha vocals àtones que presenten un contrast entre l'ortografia i la seua realització oral.

1.2.2.1. Pronunciacions recomanables

Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

- La variació en la pronunciació del pronom *ho* segons el context en què aparega. Així, es pronuncia [o] quan va posposat a un verb acabat en consonant o semivocal: *portar-ho* (pron. [portárol]), *dient-ho* (pron. [diénto]), *dueu-ho* (pron. [duéwo]); es pronuncia [w] quan entra en contacte amb una vocal: *li ho porta* (pron. [liwporáta]), *porta-ho* (pron. [pórtaw]), *ho admet* (pron. [wadmét]), i, finalment, es pronuncia [ew] (i en alguns parlars [u]) quan va anteposat a un verb començat per consonant, sol o darrere d'un altre pronom reduït a una consonant o acabat en consonant: *ho porta* (pron. [ewporáta] o [upórtáta]), *m'ho porta* (pron. [mewporáta] o [mupórtáta]), *els ho porta* (pron. [elzewporáta] o [elzupórtáta]).
- La pronunciació com a [u] de la vocal *o* dels noms propis *Joan* (pron. [dzuán]) i *Josep* (pron. [dzuzéɾp]).
- La pronunciació com a [e] o com a [a] de la *e* inicial de paraules patrimonials començades per *en-*, *em-*, *es-*: *enveja* (pron. [emɲvédʒa] o [amɲvédʒa]), *embrutar* (pron. [embrutár] o [ambrutár]), *espenta* (pron. [espénta] o [aspénta]).
- La pronunciació com a [e] o com a [a] de la *e* pretònica d'algunes paraules com ara *gegant* (pron. [dʒeɣánt] o [dʒayánt]), *lleganya* (pron. [leɣáɲa] o [layáɲa]), *lleuger* (pron. [lewdzér] o [lawdzér]), *sencer* (pron. [sensér] o [sansér]), *terròs* (pron. [terós] o [tarós]).
- La pronunciació com a [e] o com a [i] de la vocal pretònica de les paraules acabades en *-aixement* o *-eixement*: *naixement* (pron. [najɣemént] o [najjímént]), *coneixement* (pron. [koneɣjemént] o [konejjímént]), *creixement* (pron. [kreɣjemént] o [krejjímént]).

1.2.2.2. Pronunciacions acceptables

Són acceptables, en els àmbits territorials en què són pròpies, les realitzacions fonètiques següents:

- La pronunciació com a [ɔ] de la vocal *a* en posició final de paraula causada per l'assimilació a la *o* oberta tònica de la síl·laba anterior: *pilota* (pron. [pilótɔ]), *vora* (pron. [vóɾɔ]).
- La pronunciació com a [ɛ] de la vocal *a* en posició final de paraula causada per l'assimilació a la *e* oberta tònica de la síl·laba anterior: *tela* (pron. [télɛ]), *serra* (pron. [sérɛ]).

c) La pronunciació com a [e] de la vocal *a* de la primera i la tercera persona del singular d'alguns temps verbals: *canta* (pron. [kánte]), *cantava* (pron. [kantáve]), *cantaria* (pron. [kantaríe]).

d) L'emmudiment de la semivocal *i* del grup *ix*: *caixa* (pron. [káʃa]), *conéixer* (pron. [konéʃer]), *dibuixar* (pron. [dibuʃár]).

e) La pronunciació com a [u] de la vocal *o* en paraules en què va seguida d'una síl·laba amb la vocal *i* tònica o d'una síl·laba començada per consonant labial: *collir* (pron. [kuʎír]), *cosir* (pron. [kuzír]), *tossir* (pron. [tusír]), *cobert* (pron. [kubért]), *obert* (pron. [ubért]).

1.2.2.3. Pronunciacions no recomanables

No són recomanables en el valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) La pronunciació com a [i] de la vocal *e* que es produïx per contacte amb una consonant palatal o una *s* en paraules com ara *deixar* (pron. [diʃár]), *genoll* (pron. [dʒinól]), *menjar* (pron. [mindzár]), *senyor* (pron. [sɲór]).

b) La pronunciació com a [o] de la vocal *u* en paraules com ara *juliol* (pron. [dʒoliól]), *fugir* (pron. [fodzír]), *jupetí* (pron. [dʒopetí]).

c) L'elisió de la vocal *i* pretònica en paraules acabades en *-iència*: *consciència* (pron. [konsénsia]), *paciència* (pron. [pasénsia]).

1.2.3. Els grups vocàlics

1.2.3.1. Pronunciacions recomanables

Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) La pronunciació com a diftong dels grups formats per una *i* seguida d'una altra vocal àtona en posició final de paraula: *història* (pron. *his-tò-ria*), *gràcia* (pron. *grà-cia*), *sèrie* (pron. *sè-rie*), *superfície* (pron. *su-per-fí-cie*). En paraules com les anteriors, la pronunciació amb hiat és pròpia dels registres molt formals (pron. *his-tò-ri-a*, *grà-ci-a*, *sè-ri-e*, *su-per-fí-ci-e*).

b) La pronunciació del grup vocàlic *ui* formant diftong creixent o decreixent: *buit* (pron. [bwít] o [bújt]), *descuït* (pron. [deskwít] o [deskújt]). En canvi, el grup forma un diftong creixent en els casos de *hui* (pron. [wí]) i *huit* (pron. [wít]) (i els seus derivats *huitanta*, *huité*), i en les seqüències *güi* (*pingüí*, *lingüista*) i *qüi* (*aqüífer*, *terraqüi*).

1.2.3.2. Pronunciacions no recomanables

No són recomanables en el valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) La diftongació en [aw] de la vocal *o* àtona en posició inicial: *obrir* (pron. [awbrír]), *ofegar* (pron. [awfeyár]), *olorar* (pron. [awlorár]).

b) La reducció del diftong [wa] precedit de [k] a una sola vocal: *quaranta* (pron. [koránta]), *quallar* (pron. [koʎár]).

2. LA PRONUNCIACIÓ DEL VALENCIÀ: LES CONSONANTS

2.1. LES CONSONANTS B/P, T/D I G/C

2.1.1. Pronunciacions recomanables

Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

- a) La pronunciació de la *d* intervocàlica en les terminacions *-ada* i *-ador*: *menjada*, *vegada*; *mocador*, *llaurador*. En estes terminacions, l'emmudiment de la *d* és un fenomen molt generalitzat en el valencià col·loquial, fins al punt que algunes paraules pròpies dels àmbits festiu o gastronòmic presenten una tradició escrita sense *d* intervocàlica, com ara *mascletà*, *plantà* o *fideuà*.
- b) La pronunciació o l'emmudiment de les consonants *b* i *d* dels grups cultes *ads-*, *obs-* i *subs-*, seguits de consonant: *adscripció* (pron. [atskripsió] o [askripsió]), *obscuritat* (pron. [opskuritát] o [oskuritát]), *subscriure* (pron. [supskriúvɾe] o [suskriúvɾe]).
- c) L'emmudiment de la primera consonant del grup *ps* inicial, que apareix en paraules de formació culta: *pseudònim* (pron. [sewðónim]), *psiquiatre* (pron. [sikiátɾe]).
- d) L'emmudiment de la primera *g* del grup *gg*: *suggerir* (pron. [sudʒerír]), *suggestió* (pron. [sudʒestió]).

2.1.2. Pronunciacions acceptables

És acceptable en els àmbits territorials en què els és propi l'emmudiment de les consonants oclusives en les seqüències finals de paraula *mp/mb*, *nt/nd* i *lt/ld*: *camp* (pron. [kám]), *rumb* (pron. [rúm]), *font* (pron. [fón]), *profund* (pron. [profún]); *molt* (pron. [mól]), *herald* (pron. [erál]).

L'emmudiment resulta més general, excepte *g* i *c*, quan van seguides de *-s*: *camps* (pron. [káms]), *fonts* (pron. [fóns]), *profunds* (pron. [profúns]).

2.1.3. Pronunciacions no recomanables

No són recomanables en el valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

- a) L'emmudiment de la *d* en posició intervocàlica en paraules com *cadira* (pron. [kaíra]), *madur* (pron. [maúr]), *cadena* (pron. [kaéna]), *nadal* (pron. [naál]), *roda* (pron. [róa]).
- b) L'emmudiment de la *g* intervocàlica en paraules com *agulla* (pron. [aúʎa]), *jugar* (pron. [dʒuár]).
- c) L'addició d'una *t* al final de certes paraules com *geni* (pron. [dʒénit]), *nervi* (pron. [nérvit]), *premi* (pron. [prémit]).

2.2. LA CONSONANT V

2.2.1. Pronunciacions recomanables

És pròpia del valencià estàndard la distinció fonètica entre la *v* i la *b*.

2.2.2. Pronunciacions acceptables

És acceptable en els àmbits territorials en què els és pròpia la pronunciació de la *v* com a [b] o [β]: *viure* (pron. [bíwre]), *cova* (pron. [kóβa]).

2.2.3. Pronunciacions no recomanables

No és recomanable en el valencià estàndard l'emmudiment de la *v* intervocàlica de les terminacions de l'imperfet d'indicatiu dels verbs de la primera conjugació: *parlaves* (pron. [parláes]), *parlàvem* (pron. [parláem]).

2.3. LES CONSONANTS S/Z I TS/TZ

2.3.1. Pronunciacions recomanables

Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

- a) La pronunciació com a esse sonora del grup *tz* del sufix *-itzar* i derivats: *analitzar* (pron. [analizár]), *localització* (pron. [lokalizasió]), *organitzador* (pron. [organizaðór]).
- b) La pronunciació com a esse sorda del grup *ts* en posició inicial: *tsar* (pron. [sár]), *tsarista* (pron. [sarista]).
- c) La pronunciació o l'emmudiment de la *s* de la terminació *-esa* en paraules com *grandesa* (pron. [grandéza] o [grandéa]), *riquesa* (pron. [rikéza] o [rikéa]), *vellesa* (pron. [veléza] o [veléa]).

2.3.2. Pronunciacions no recomanables

No són recomanables en el valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

- a) L'ensordiment de la esse sonora: *posar* (pron. [posár]), *zero* (pron. [séro]), *onze* (pron. [ónse]).
- b) La pronunciació sorda de la *x* del grup *ex-* seguit de vocal (pron. [eks] en lloc de [egz]) en paraules com *examen*, *exacte*, *exòtic*.
- c) La sonorització de la esse sorda en paraules com ara *comissió* (pron. [comizió]), *impressió* (pron. [imprezió]), *consell* (pron. [konzél]), *funció* (pron. [funzió]).
- d) La pronunciació com a [tʃ] del grup *ts* en posició final: *plats* (pron. [plátʃ]), *plats* (pron. [pótʃ]), *molts* (pron. [móltʃ]), *punts* (pron. [púntʃ]).
- e) La pronunciació com a [dʒ] del grup *tz* en paraules com *dotze* (pron. [dódʒe]), *tretze* (pron. [trédʒe]), *setze* (pron. [sédʒe]).

2.4. LES CONSONANTS G/J I TG/TJ

2.4.1. Pronunciacions recomanables

És pròpia del valencià estàndard la pronunciació de la *j* com a *i* semivocàlica en les paraules *ja* (pron. [já]) i *jo* (pron. [jó]).

2.4.2. Pronunciacions acceptables

És acceptable en els àmbits territorials en què els és pròpia:

- a) La pronunciació com a geminada de la grafia *tj/tg*: *metge* (pron. [méddʒe]), *platja* (pron. [pláddʒa]).
- b) La pronunciació com a [ejʃ] del grup *ex-* seguit de vocal en algunes paraules com *exemple* (pron. [ejjémple]), *exèrcit* (pron. [ejjérsit]).

2.4.3. Pronunciacions no recomanables

No són recomanables en el valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

- a) La pronunciació com a [tʃ] de les consonants *g/j* i *tg/tj*: *gelat* (pron. [tʃelát]), *jugar* (pron. [tʃujár]); *fetge* (pron. [fétʃe]), *platja* (pron. [plátʃa]).
- b) La pronunciació com a semivocal [j] de la grafia *j* dels grups *-jecc-* i *-ject-*: *projecció* (pron. [projeksió]), *objecció* (pron. [objeksió]); *trajecte* (pron. [trajékte]), *subjecte* (pron. [subjékte]).
- c) L'addició de vocals eufòniques davant del so de *x*: *Xàtiva* (pron. [ajátiva]), *Xeraco* (pron. [ajxeráko]).
- d) La pronunciació com a [s] de la *x*: *abaixar* (pron. [abajsár]), *aparéixer* (pron. [aparéjser]), *cartoixa* (pron. [kartójsa]), *cuixa* (pron. [kújsa]).
- e) La pronunciació com a [dʒ] de la *x* del grup *ex-* seguit de vocal en paraules com *executar* (pron. [edʒekutár]), *exercici* (pron. [edʒersísi]).

2.5. LES CONSONANTS L, LL, L·L, TL I TLL

2.5.1. Pronunciacions recomanables

Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

- a) La pronunciació geminada o simple del grup *tl* en paraules de caràcter patrimonial: *ametla* (pron. [amélla] o [améla]), *guatla* (pron. [gwálla] o [gwála]), *motlle* (pron. [mólle] o [móle]), *vetla* (pron. [vélla] o [véla]), etc., si bé és preferible la pronunciació geminada.
- b) La pronunciació com a [dl] o com a [ll] del grup consonàntic *tl* en paraules cultes: *atlàntic* (pron. [adlántik] o [allántik]), *atles* (pron. [ádles] o [áalles]), *atleta* (pron. [adléta] o [alléta]).
- c) La pronunciació no geminada del grup *tll*: *bitllet* (pron. [bilét]), *ratlla* (pron. [rálla]), *rotllo* (pron. [rólo]). I en els registres molt formals també la pronunciació geminada.
- d) La pronunciació no geminada del grup *ll*: *itlució* (pron. [iluzió]), *novella* (pron. [novéla]), *tranquil·litat* (pron. [traŋkilitát]). I en els registres molt formals també la pronunciació geminada.

2.5.2. Pronunciacions acceptables

És acceptable en el valencià estàndard l'emmudiment de la *l* en les paraules *altre* (pron. [átre]), *nosaltres* (pron. [nozátres]) i *vosaltres* (pron. [vozátres]).

2.5.3. Pronunciacions no recomanables

No són recomanables en el valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

- a) La pronunciació com a semivocal [j] del grup *ll*: *llop* (pron. [jóp]), *falla* (pron. [fájala]), *coll* (pron. [kój]).
- b) La pronunciació com a [λ] de la *l* inicial d'algunes paraules cultes com ara *lectura* (pron. [lektúra]), *lingüística* (pron. [liŋgwístika]), *línia* (pron. [línia]), *literatura* (pron. [literátúra]), *luxúria* (pron. [luksúria]).
- c) La pronunciació com a [ɲ] de la *ll* inicial d'algunes paraules com ara *lleya* (pron. [néja]), *lligar* [ɲiyár].

2.6. LES CONSONANTS R I RR

2.6.1. Pronunciacions recomanables

Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

- a) L'emmudiment de la *r* de la primera síl·laba de les formes d'infinitiu, futur i condicional del verb *prendre* i els seus compostos: *prendre* (pron. [péndre]), *emprendré* (pron. [empéndré]), *sorprendria* (pron. [sorpéndria]).
- b) L'emmudiment o la pronunciació de la *r* de la primera síl·laba de les formes d'infinitiu, futur i condicional del verb *perdre*: *perdre* (pron. [péðre] o [pérðre]), *perdré* (pron. [peðré] o [perðré]), *perdria* (pron. [peðria] o [perðria]).
- c) L'emmudiment o la pronunciació de la *r* en les paraules *arbre* (pron. [ábre] o [árbre]), *marbre* (pron. [mábre] o [márbre]), *diners* (pron. [dinés] o [dinérs]), *socors* (pron. [sokós] o [sokórs]), *dimarts* (pron. [dimáts] o [dimárs]) i l'adverbi de temps *llavors* (pron. [lavós] o [lavórs]).

2.6.2. Pronunciacions acceptables

És acceptable en els àmbits territorials en què els és propi l'emmudiment de la *r* en posició final de paraula: *cantar* (pron. [kantá]), *posar* (pron. [pozá]), *treballar* (pron. [trebaLá]).

2.6.3. Pronunciacions no recomanables

No són recomanables en el valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

- a) La metàtesi síl·làbica de la *r* que es produïx en certes paraules com ara *cridar* (pron. [kiðrár] o [kirdár]), *predicar* (pron. [peðrikár]) o *comprar* (pron. [krompár]).
- b) L'emmudiment de la *r* de la síl·laba inicial de certes paraules com ara *problema* (pron. [pobléma]) o *programa* (pron. [pográma]).
- c) L'addició d'una *r* final a certes paraules, i especialment als infinitius de la segona conjugació: *compte* (pron. [kómter]), *creure* (pron. [kréwrer]), *traure* (pron. [tráwrer]).
- d) L'emmudiment de la *r* final de l'infinitiu quan precedix un pronom feble: *portar-li* (pron. [portáli]), *canviar-lo* (pron. [kamviálo]).

2.7. LES CONSONANTS M, N I NY

2.7.1. Pronunciacions recomanables

Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

- a) La pronunciació simple del grup *tm* en paraules de caràcter patrimonial: *setmana* (pron. [semána]), *sotmetre* (pron. [sométre]).
I en registres molt formals també la pronunciació geminada.
- b) La pronunciació com a [dm] o com a [mm] del grup *tm* en paraules cultes: *arítmia* (pron. [arídmia] o [arímmia]), *algoritme* (pron. [algorídm] o [algorímm]).
- c) La pronunciació geminada o simple del grup *tn* en paraules de caràcter patrimonial com ara *cotna* (pron. [kónna] o [kóna]), si bé és preferible la pronunciació geminada.

d) La pronunciació com a [dn] o com a [nn] del grup *tn* en paraules cultes: *ètnia* (pron. [édnia] o [énnia]), *vietnamita* (pron. [viednamíta] o [viennamíta]).

e) La pronunciació com a [bm] o com a [mm] dels grups *bm* i *pm*: *submarí* (pron. [submarí] o [summarí]), *submergir* (pron. [submerdzír] o [summerdzír]), *submissió* (pron. [submisió] o [summisió]), *capmoix* (pron. [kabmójjs] o [kammójjs]), *Capmany* (pron. [kabmájɲ] o [kammájɲ]), etc.

f) L'emmudiment de la primera consonant dels grups consonàntics cultes *gn*, *mn* i *pn*: *gnom* (pron. [nóm]), *mnemotècnia* (pron. [nemetégnia]), *pneumàtic* (pron. [newmátik]).

g) L'emmudiment de la primera *n* del grup *nn*: *connectar* (pron. [konektár]), *innocent* (pron. [inosént]), *trienni* (pron. [triéni]).

2.7.2. Pronunciacions no recomanables

No són recomanables en el valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) La pronunciació palatalitzada de la *n* inicial en paraules com ara *nervi* (pron. [ɲérvil]) o *nugar* (pron. [ɲuyár]).

b) L'emmudiment de la *n* dels grups cultes *cons-*, *ins-*, *trans-*: *constitució* (pron. [kostatüsü]), *institució* (pron. [istitüsü]), *transparent* (pron. [trasparént]).

3. LA PRONUNCIACIÓ DEL VALENCIÀ: CONTACTE ENTRE SONS

3.1. VOCALS EN CONTACTE

Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

- a) La pronunciació en una sola síl·laba de la vocal final d'una paraula i la vocal inicial de la paraula següent en casos com ara *no ho sé* (pron. [nów sé]), *no hi ha res* (pron. [nó já rés]) o *espera un moment* (pron. [espérawn momént]).
- b) L'elisió d'una de les vocals en contacte quan dos vocals són idèntiques, especialment si són àtones: *una aigua* (pron. [unájywa]), *que el xiquet* (pron. [kel tʃikét]), *entre els carrers* (pron. [éntrels karérs]), *no oblides* (pron. [nóblíðes]); quan una paraula acaba en vocal i la següent comença per e àtona seguida de consonant: *una escala* (pron. [unaskála]), *no es coneixen* (pron. [nós konéjjen]), i quan la primera paraula acaba en una e o una a àtones i la següent comença per vocal, especialment si és tònica: *mitja hora* (pron. [midzóra]), *quina hora* (pron. [kinóra]), *onze anys* (pron. [onzáns]), *este home* (pron. [estóme]) o *eixe arbre* (pron. [eijjábre]).

3.2. CONSONANTS FINALS

3.2.1. Les consonants b/p, d/t i g/c

Les consonants *b/p*, *d/t* i *g/c*, situades en posició final de paraula, es pronuncien com a [p], [t], [k], respectivament: *tub flexible* (pron. [túp fleksible]), *príncep hereu* (pron. [prínsep eréw]), *verd obscur* (pron. [vért opskúr]), *blat segat* (pron. [blát seyát]); *llarg camí* (pron. [lárk kamí]), *sac estret* (pron. [sák estrét]). En canvi, es pronuncien sonores davant d'una paraula començada per consonant sonora: *club d'amics* [klúb damíks], *príncep blau* [prínseb bláw]; *fred matutí* [fréd matutí], *blat bord* [blád bórt]; *arxipèleg balear* [artʃipéleg baleár], *sac blanc* [ság bláŋk].

3.2.2. El grup -nt

La *t* del grup *-nt* en posició final, en paraules com *quant*, *sant* o *vint*, manté la seua pronunciació quan la paraula següent comença per vocal: *quant és* (pron. [kwánt és]), *sant Antoni* (pron. [sánt antóni]) o *vint hòmens* (pron. [vint ómens]).

3.2.3. Les consonants s i ç

Les consonants *s* i *ç* situades en posició final es pronuncien sempre sordes, excepte quan van seguides d'una paraula començada per vocal o per consonant sonora, que es pronuncien sonores: *pes atòmic* (pron. [péz atómik]), *braç esquerre* (pron. [bráz eskérel]); *pes mosca* [péz móska], *braç dret* [bráz drét].

3.2.4. El grup -ix

La consonant *x* del grup *-ix* situada en posició final es pronuncia sempre sorda, excepte quan va seguida d'una paraula començada per vocal o per consonant sonora, que es pronuncia sonora: *peix al forn* (pron. [péjz al fórn]), *peix blau* [péjz bláw].

3.2.5. Els grups consonàntics *ig* i *tx*

Els grups consonàntics *ig* i *tx* situats en posició final de paraula es pronuncien sempre sords, excepte quan van seguits d'una paraula començada per vocal o per consonant sonora, que es pronuncien sonors: *roig encés* (pron. [ródz ensés]; *despatx obert* (pron. [despádʒ obért]); *roig viu* [ródz víw], *despatx nou* [despádʒ nów].

3.3. L'ACCENTUACIÓ

En certes paraules es produïxen a vegades vacil·lacions pel que fa a la posició de l'accent. Per a evitar-les cal tindre en compte que:

- a) Les formes accentuades en el radical dels verbs acabats en *-iar* porten l'accent en la vocal *i*: *somie*, *estalvien*, *canvia*, *estudies*, *renuncien*.
- b) Les formes accentuades en el radical dels verbs acabats en *-uar* porten l'accent en la vocal anterior a la *q*: *adequa*, *liqües*.
- c) Les formes accentuades en el radical dels verbs acabats en *-cuar* porten l'accent en la *u*: *descuen*, *evacua*.
- d) La paraula *aurèola* és esdrúixola; per contra, són planes paraules com *atmosfera*, *rèptil* i *tèxtil*.

NI

A

A

L

D

TT

ORTOGRAFIA

4. L'ALFABET

4.1. LLETRES SIMPLES

L'alfabet consta de vint-i-sis lletres simples:

LLETRA	NOM	EXEMPLES
a, A	a	aire, carrer, ploma
b, B	be	barca, cabre, tub
c, C	ce	ceba, decisió, cadira, melic
d, D	de	dit, pedra, líquid
e, E	e	edat, terra, escriure
f, F	efe	fer, afgà, baf
g, G	ge	gola, agre, fang
h, H	hac	home, ahir, bah
i, I	i	imprés, pica, oli
j, J	jota	joc, pluja
k, K	ca	karate, folklore, quark
l, L	ele	litre, plat, pilota, poal
m, M	eme	mare, demà, fum
n, N	ene	nas, dona, món
o, O	o	oroneta, roda, porró
p, P	pe	padrí, recepta, drap
q, Q	cu	quadra, enquadrernar
r, R	erre	racó, armari, fer
s, S	esse	savi, casa, estora, pastís
t, T	te	terra, morter, virtut
u, U	u	ulleres, fulla, adéu
v, V	ve	vent, revelar, avet
w, W	ve doble	wagnerià, kuwaitià
x, X	ics, xeix	excavar, exèrcit, xafar, Xàtiva, caixa
y, Y	i grega	henry, Nova York
z, Z	zeta	zoo, pinzell, brunz

Les lletres *f, l, m, n, r* i *s*, que antigament també van ser denominades *ef, el, em, en, er* i *es*, reben actualment en altres parlars els noms *efa, ela, ema, ena, erra* i *essa*. La *v* pot designar-se igualment com a *ve baixa*.

4.2. DÍGRAFS I LLETRES COMPOSTES

A més de les lletres simples, hi ha una sèrie de combinacions de dos lletres, anomenades *dígrafs*, que representen un únic so consonàntic:

LLETRA	NOM	EXEMPLES
gu	ge u	guitarra, orgue
ig	i ge	lleig, roig
ll	ele doble	llanda, callar, rovell
ny	ene i grega	nyora, muntanya, pany
qu	cu u	química, aquell
rr	erre doble	terrat, corredor
ss	esse doble	passatge, missió
tg	te ge	metge, massatgista
tj	te jota	platja, pitjor
tx	te ics, te xeix	pitxer, despatx
tz	te zeta	horitzó, dotze

La vocal *u* només forma un dígraf amb *g* i *q* seguida de *e* i *i*. Amb les vocals *a* i *o*, o amb *e* i *i*, en este cas escrita amb dièresi (ü), no forma cap dígraf i sí que es pronuncia: *quant*, *següent*, *lingüística*, *quota*. El grup *ig* només és un dígraf precedit de vocal *i* no en altres casos com *desig*, *mig*.

No es consideren *dígrafs*, sinó *lletres compostes*, les combinacions que representen dos consonants o una consonant geminada, amb independència que es pronuncien com a simples o com a geminades:

LLETRA	NOM	EXEMPLES
mm	eme eme	immers, immaculat
nn	ene ene	innocent, innecessari
tl	te ele	guatla, atlas
tll	te ele doble	enrotllar, ratlla
tm	te eme	setmanari, aritmètica
tn	te ene	cotna, ètnic
ll	ele geminada	excel·lent, il·legal

4.3. LLETRES MODIFICADES

Hi ha, a més, una sèrie de lletres que poden ser modificades amb signes diacrítics:

LLETRA	NOM	EXEMPLES
à	a accentuada	àgil, fàcil, cantà
è	e amb accent greu	èpica, rècord, Novetlè
é	e amb accent agut	érem, església, seré
í	i accentuada	íntim, cínic, camí
ï	i amb dièresi	veïna, introduït, traïdor
ò	o amb accent greu	òrgan, filòsof, això
ó	o amb accent agut	ós, córrer, lleó
ú	u accentuada	útil, públic, oportú
ü	u amb dièresi	qüestió, llengüeta, taüt
ç	ce trencada	ça, cançó, dolç

5. L'AGRUPAMENT DE SONS

5.1. LA SÍLLABA

5.1.1. Conceptes generals

La *síl·laba* és una unitat integrada per un o més sons que es pronuncien en una sola emissió de veu: *a-pa-mar*, *e-fe-mè-ri-des*. Tota síl·laba està formada necessàriament per una vocal, que funciona com a nucli, i opcionalment per una o diverses consonants.

Segons la quantitat de síl·labes que tinguen, les paraules es classifiquen en *monosíl·labes*, si només tenen una síl·laba (*cas*, *vent*), i *polisíl·labes*, si en tenen més d'una (*ca-sa*, *ven-ta-da*). I de manera més específica les paraules polisíl·labes s'anomenen *bisíl·labes* si tenen dos síl·labes (*pin-zell*, *ro-ba*), *trisíl·labes* si en tenen tres (*hos-pi-tal*, *fi-nes-tra*), *tetrasíl·labes* si en tenen quatre (*ar-qui-tec-te*, *ve-lo-ci-tat*), *pentasíl·labes* si en tenen cinc (*cal-cu-la-do-ra*, *im-per-do-na-ble*), etc.

En les paraules polisíl·labes hi ha una síl·laba que es pronuncia amb més força que les altres, que rep el nom de *tònica*; les altres síl·labes, que es pronuncien més relaxadament, s'anomenen *àtones*. Així, en la paraula *ca-mi-sa* la síl·laba tònica és *-mi-*, i les àtones, *ca-* i *-sa*.

Les paraules monosíl·labes també poden ser tòniques o àtones: les primeres tenen accent de paraula (*fang*, *cus*); les segones, en canvi, no en tenen (*el*, *ho*, *que*) i han de recolzar necessàriament en una paraula de l'entorn que tinga vocal tònica.

Segons la posició de la síl·laba tònica, les paraules es classifiquen en *agudes*, quan la síl·laba tònica és l'última (*ar-ròs*, *pa-per*); *planes*, quan la síl·laba tònica és la penúltima (*àn-gel*, *ci-re-ra*), i *esdrúixoles*, quan la síl·laba tònica és l'antepenúltima (*èx-ta-sí*, *pèr-du-a*).

5.1.2. Normes de separació sil·làbica

A efectes ortogràfics, la separació sil·làbica de les paraules segueix les normes següents:

a) S'han de separar els dígrafs o lletres compostes següents:

rr	car-rer	tl	vet-la
ss	pas-sar	tll	rot-llo
sc	es-ce-na	tm	rit-me
ll	vil-la	tn	cot-na
tj	jut-jat	tz	set-ze
tg	fet-ge	mm	im-mers
tx	pit-xer	nn	in-no-cent

Cal remarcar que, en el cas del dígraf *ll*, el punt volat desapareix en la partició de síl·labes.

b) No s'han de separar mai els dígrafs següents:

gu	jo-guet	ny	pe-nya
qu	pa-quet	ig	ba-teig
ll	pe-lle-ter		

c) S'han de separar els constituents que integren una paraula composta o una paraula derivada amb prefix o forma prefixada:

ad-herir	<i>i no</i>	a-dherir
ben-estar	<i>i no</i>	be-nestar
des-encolar	<i>i no</i>	de-sencolar
in-expert	<i>i no</i>	i-nexpert
mil-hòmens	<i>i no</i>	mi-lhòmens
vos-altres	<i>i no</i>	vo-saltres

d) No s'ha de deixar cap lletra sola a final o a començament de línia:

amor	<i>i no</i>	a-mor
aber-rant	<i>i no</i>	a-berrant
aplica-ció	<i>i no</i>	aplicaci-ó
histò-ria	<i>i no</i>	històri-a

e) Quan l'article o la preposició *de* s'apostrofen, no és possible separar-los de la paraula amb què ho fan:

l'a-mor	<i>i no</i>	l'-amor
d'a-bans	<i>i no</i>	d'-abans

5.2. ELS DIFTONGS

5.2.1. Conceptes bàsics

S'anomena *diftong* l'agrupament d'una vocal i una semivocal pertanyents a una mateixa síl·laba, com en *ai-re*, *io-gurt*, *cau-re* i *qua-tre*. Es parla de *triftong* en aquells casos en què una vocal està precedida i seguida d'una semivocal dins d'una mateixa síl·laba, com en *cre-ieu* i *guai-tar*. Per contra, la successió de dos vocals pertanyents a síl·labes diferents constitueix un *hiat*, com en *lli-bre-ri-a* i *ma-nu-al*.

5.2.2. Classificació dels diftongs

Segons la posició que ocupen la *i* i la *u* en relació amb la vocal nuclear, els diftongs es classifiquen en *creixents* i *decreixents*:

a) Són *diftongs creixents* quan es produïx un augment de l'obertura de la cavitat bucal (és a dir, quan la semivocal precedeix la vocal):

ua	gua-nyar, qua-tre	üi	lin-güís-ti-ca, o-bli-qüi-tat
üe	qües-ti-ó, un-güent	uo	ai-guo-ta, quo-ta

La *i* i la *u* també formen diftong creixent quan es troben entre dos vocals o a començament de paraula (precedides o no de *h*) seguides d'una vocal: *bo-ia*, *me-ua*; *hie-na*, *hui*; *iam-be*, *io-gurt*.

b) Són *diftongs decreixents* quan es produïx una disminució de l'obertura de la cavitat bucal (és a dir, quan la vocal precedeix la semivocal):

ai	ai-re	iu	es-tiu
au	tau-la	oi	boi-ra
ei	rei-na	ou	cou-re
eu	beu-re	uu	duu

c) El grup vocàlic *ui* pot ser tant diftong creixent com decreixent: *buit* (pron. [bwít] o [bújt]), *descuit* (pron. [deskwít] o [deskújt]).

6. LES LLETRES

6.1. INTRODUCCIÓ

La successió de sons amb què es formen les paraules es representa gràficament per mitjà de lletres. Però no sempre hi ha una correspondència entre els sons que utilitzem per a articular les paraules i els signes que fem servir per a representar-les gràficament. Així, certes lletres poden representar més d'un so, i alhora diferents sons es poden representar per més d'una lletra. A vegades també s'utilitzen combinacions de lletres per a representar un so, i fins i tot hi ha lletres que no en representen cap. Esta dissociació entre lletres i sons, que sovint té l'origen en els mateixos ètims llatins, és precisament l'objecte d'estudi de l'ortografia.

6.2. LES GRAFIES A I E

L'escriptura de la *a* i de la *e* no presenta problemes, ja que en general hi ha una correspondència entre les vocals i les grafies que les representen. Només en certs casos es produïx algun desajust que cal tindre en compte per a grafiar correctament les paraules afectades.

Així, moltes paraules començades per *em-*, *en-*, *es-* sovint es pronuncien amb [a]: *embrutar*, *enveja*, *espenta*.

També se sol pronunciar habitualment amb [a] la *e* pretònica de certes paraules com *gegant*, *sencer*, *terròs*.

A vegades es pronuncia amb [a] la vocal destacada d'algunes paraules com *assemblea*, *ebenista*, *efeminat*, *enyorar*, *monestir*, *sergent*, *vernís*. I, per contra, a vegades es pronuncien amb [e] paraules com *afaitar*, *ambaixada*, *assassí*, *avaluar*, *avaria*, *rancor*, *sanefa*.

6.3. LES GRAFIES O I U

L'escriptura de la *o* i de la *u* en general tampoc sol presentar problemes, però hi ha també algunes paraules en què la grafia i la pronunciació habitual diferixen.

Així, tot i que sovint es pronuncien amb [u], s'escriuen amb *o* les vocals destacades de les paraules següents: *Joan*, *Josep*, *cobert*, *collir*, *cosir*, *obert*, *tossir*.

Per influència del castellà, hi ha també algunes paraules que a vegades es pronuncien amb [u] i s'escriuen amb *o*: *atordir*, *capítol*, *cartolina*, *complir*, *governamental*, *polsar*, *polir*, *rigorós*, *sofrir*, *sospir*. I, al revés, s'escriuen amb *u*, tot i que a vegades es pronuncien amb [o]: *bufetada*, *muntar*, *suborn*, *sufocar*, *suportar*, *turment*.

6.4. LES GRAFIES C, Q I QU

Per a representar el so inicial de la paraula *casa* [k], s'utilitzen les lletres *c*, *q* i el dígraf *qu*, que es distribuïxen d'acord amb les regles següents:

- a) Davant de les vocals *a*, *o*, *u*, així com davant de les consonants *l*, *r*, s'utilitza la lletra *c*: *calor*, *colom*, *curt*; *clam*, *cremar*.
- b) Davant de les vocals *e*, *i*, s'utilitza el dígraf *qu*: *queixal*, *bloquejar*, *quinze*, *taquilla*.
- c) Davant de *u* seguida d'una altra vocal amb la qual forma diftong, s'utilitza la lletra *q*: *qualsevol*, *pasqua*, *quota*, *aquós*.

6.5. LES GRAFIES G I C

En final de síl·laba, la lletra *g* sovint sona [k], i la *c* en alguns casos sona [g]. L'ús d'una o altra grafia es deu a raons etimològiques. Per a la seua representació gràfica, cal seguir les normes següents:

- a) Davant de *c*, *t*, *s*, s'escriu *c*: *acció*, *actriu*, *dacsa*.
- b) Davant de *d*, *m*, *n*, s'escriu *g*: *amígdala*, *fragment*, *magnitud*. Amb tot, s'escriuen amb *c* paraules com *anècdota*, *aràcnid*, *dracma*, *tècnic*.
- c) En final de paraula aguda, darrere de vocal, s'escriu *c*: *alifac*, *batec*, *pessic*, *albercoc*, *caduc*. Amb tot, s'escriuen amb *g* algunes paraules de formació culta o procedents d'altres llengües, com *buldog*, *mag*, *tuareg*, *demagog*.
- d) En final de paraula aguda, darrere de consonant, s'escriu *g* o *c* segons la grafia que presenten els derivats: *fang* (↔ *fangar*), *llarg* (↔ *llargària*); *arc* (↔ *arcada*), *calc* (↔ *calcar*).
- e) En final de paraula plana, també s'escriu *g* o *c* segons la grafia que presenten els derivats: *pròdig* (↔ *prodigar*), *pràctic* (↔ *practicar*). Amb tot, s'escriuen amb *c*, tot i tindre derivats amb *g*, algunes paraules planes com *aràbic*, *bròfec*, *càrrec*, *espàrrec*.

6.6. LA GRAFIA K

De manera esporàdica, la lletra *k* també s'utilitza per a representar el so [k] en algunes paraules procedents de llengües no romàniques: *kafkià*, *kàiser*, *folklore*, *harakiri*, *quark*, *uzbek*.

6.7. LES GRAFIES B I P

En final de síl·laba, la lletra *b* sovint sona [p], i la *p* en alguns casos sona [b]. L'ús d'una o altra grafia ve determinada per raons etimològiques. Per a la seua representació gràfica, cal seguir les normes següents:

- a) Generalment s'escriuen amb *b* les síl·labes *ab-*, *abs-*, *ob-*, *obs-*, *sub-*, *subs-*: *abdicar*, *abstraure*, *objecció*, *obstruir*, *subvenció*, *substantiu*. Amb tot, s'escriuen amb *p* algunes paraules com *apte*, *opció*, *òptica*, *òptim*.
- b) Generalment s'escriu amb *p* la síl·laba *cap-*: *capçal*, *captiu*. En canvi, s'escriuen amb *b* algunes paraules com *cabdal*, *cabdell*, *cabdill*.
- c) Generalment s'escriu *p* davant de les grafies *c*, *s*, *n*, *t*: *egipci*, *àpside*, *hipnòtic*, *repte*. Però s'escriuen amb *b* algunes paraules com *dissabte*, *dubte*, *sobte*.

d) En final de paraula aguda, darrere de vocal, generalment s'escriu *p*: *cep, galop, grup, xop*. Amb tot, s'escriuen amb *b* algunes paraules com *adob, aljub, club, esnob, tub*. Notem, a més, la diferència entre *cup* 'recipient on s'elabora el vi' i *cub* 'hexaedre'.

e) En final de paraula aguda, darrere de consonant, s'escriu *b* o *p* segons la grafia que presenten els derivats: *calb* (↔ *calbot*), *destorb* (↔ *destorbar*); *camp* (↔ *campestre*), *serp* (↔ *serpentí*).

f) En final de paraula plana, també s'escriu *b* o *p* segons la grafia que presenten els derivats: *àrab* (↔ *arabesc*), *pòlip* (↔ *polipoide*).

6.8. LES GRAFIES D I T

En final de síl·laba, la lletra *d* sovint sona [t], i la *t* en alguns casos sona [d]. L'ús d'una o altra grafia depèn de l'etimologia de cada paraula. Per a la seua representació gràfica, cal seguir les normes següents:

a) En inicial de paraula, generalment s'escriu amb *d* la síl·laba *ad-* seguida de consonant: *adjudicar, admissió*. Però s'escriuen amb *t* algunes paraules com *atlàntic, atles, atleta, atmosfera*.

b) En final de paraula aguda, darrere de vocal, generalment s'escriu *t*: *blat, llet, humit, bruixot, pelut*. Amb tot, s'escriuen amb *d* algunes paraules com *almud, fluid, fred, sud, Alfred, Conrad, David*, així com les paraules femenines formades amb les terminacions cultes *-etud* i *-itud*: *quietud, multitud*.

c) En final de paraula aguda, darrere de consonant, s'escriu *d* o *t* segons la grafia que presenten els derivats: *verd* (↔ *verdós*), *sord* (↔ *ensordir*); *sort* (↔ *sorteig*), *pont* (↔ *pontet*).

d) En final de paraula plana, també s'escriu *d* o *t* segons la grafia que presenten els derivats: *àrid* (↔ *aridesa*), *crèdit* (↔ *creditor*).

6.9. LES GRAFIES G I GU

Per a representar el so inicial de la paraula *gat* [g], s'utilitzen la lletra *g* i el dígraf *gu*, que es distribuïxen d'acord amb les regles següents:

a) Davant de les vocals *a, o, u*, així com davant de les consonants *l, r*, s'utilitza la lletra *g*: *gàbia, gola, gust; glop, granera*.

b) Davant de les vocals *e, i*, s'utilitza el dígraf *gu*: *pigues, guia*.

6.10. LES GRAFIES J I G

Per a representar el so inicial de la paraula *gent* [dʒ], s'utilitzen les lletres *j* i *g*, d'acord amb les regles següents:

a) Davant de les vocals *a, o, u*, s'utilitza la lletra *j*: *penjador, jove, dejú*.

b) Davant de les vocals *e, i*, generalment s'utilitza la lletra *g*: *gent, àgil*.

Amb tot, per raons etimològiques, s'escriu *j* davant de *e* en algunes paraules com *jerarquia, jeroglífic, jersei, jesuïta, majestat*, i també davant dels grups *-ecc-* i *-ect-*: *injecció, objecte*.

6.11. LES GRAFIES TJ I TG

Les grafies *tj* i *tg*, que responien a la pronunciació geminada del so [d₃] pròpia de la llengua antiga i que s'ha mantingut en diversos parlars, es presenten només en posició intervocàlica. Parallelament a les corresponents lletres simples, s'escriu *tj* davant de *a*, *o*, *u*: *desitjar*, *pitjor*, *corretjut*; i *tg* davant de *e*, *i*: *coratge*, *paisatgístic*.

6.12. LES GRAFIES X, TX I IG

Per a representar el so inicial de la paraula *xiquet* [tʃ], s'utilitza la lletra *x* en els casos següents:

- a) En inicial de paraula: *xafar*, *xiquet*, *Xelva*, *Xirivella*. Excepcionalment, en algunes paraules es representa amb el dígraf *tx*: *txec* ('de Txèquia'), *Txad*.
- b) Darrere de consonant: *anxova*, *perxa*, *ponx*, *Barx*, *Elx*.

Entre vocals, s'utilitza el dígraf *tx*: *clòtxina*, *pitxer*.

En final de paraula seguint una vocal, s'utilitza *tx* o *ig* segons la grafia que presenten els derivats: *despatx* (↔ *despatxar*), *cartutx* (↔ *cartutxera*); *bateig* (↔ *batejar*), *desig* (↔ *desitjar*).

Per a representar el so medial de la paraula *caixa* [ʃ], s'utilitza la lletra *x*: *Xàtiva*, *Xavier*, *xenòfob*, *coixí*, *dibuix*.

Esta mateixa lletra també s'utilitza per a representar tant el grup fònic [ks], que apareix en paraules com *fixar*, *explosió*, *esfinx* o *annex*, com el del seu correlat sonor [gz], que apareix en paraules com *examen* o *inexorable*.

6.13. LES GRAFIES S I SS

Per a representar el so inicial de la paraula *sal* [s], anomenat habitualment *esse sorda*, s'utilitza la lletra *s* en els casos següents:

- a) En inicial de paraula: *salut*, *senyor*.
- b) Entre consonant i vocal o entre vocal i consonant: *ansa*, *aspecte*.
- c) En final de paraula: *gos*, *excels*.

Entre vocals, s'utilitza generalment el dígraf *ss*: *bassa*, *passar*. Amb tot, després de determinats prefixos o en paraules compostes es manté la grafia simple *s* en paraules com *asimetria*, *antisocial*, *contrasenya*, *multisecular*, *dinosaure*; *esclata-sang*, *para-sol*.

6.14. LES GRAFIES Ç I C

Per raons etimològiques, el so [s] també es representa per les grafies *ç* i *c* en determinats casos:

- a) Davant de les vocals *a*, *o*, *u* i en final de paraula, s'utilitza la lletra *ç*: *confiança*, *lliçó*, *vençut*, *feliç*.
- b) Davant de les vocals *e*, *i*, s'utilitza la lletra *c*: *ceba*, *bicicleta*.

6.15. LES GRAFIES Z I S

Per a representar el so inicial de la paraula *zero* [z], anomenat habitualment *esse sonora*, s'utilitza la lletra *z* en els casos següents:

a) En inicial de paraula: *zebra*, *zona*.

b) Entre consonant i vocal: *bronze*, *pinzell*.

Entre vocals, s'utilitza generalment la lletra *s*: *casa*, *revisió*. Amb tot, s'escriuen amb *z* alguns préstecs i cultismes com ara *bizantí*, *protozou*, *nazisme*, *buldòzer*.

Excepcionalment, també s'escriu amb *z* la paraula *brunz*, tot i que es pronuncia com a sorda [s], per a mantindre el paralelisme amb *brunzir*.

6.16. LA GRAFIA TZ

Per a representar el so medial de la paraula *setze* [dz], s'utilitza la grafia *tz* en certes paraules de caràcter patrimonial: *dotze*, *tretze*.

La mateixa grafia s'utilitza també en les paraules amb el sufix *-itzar* (i derivats), que es pronuncien amb *esse sonora* [z], encara que en registres molt formals també és acceptable la pronunciació amb [dz]: *caracteritzar*, *realització*, *organitzador*, *arcaïtzant*.

6.17. LES GRAFIES L, LL I TL

Per a representar el so inicial de la paraula *lent* [l], s'utilitza generalment la lletra *l*, que pot aparèixer en qualsevol posició: *líquid*, *color*, *pèl*, *blat*.

La lletra composta *ll*, anomenada *ele geminada*, apareix per raons etimològiques en certs cultismes: *al·licient*, *Avellí*, *Brussetles*, *col·laborar*, *gatlisme*, *il·legal*, *il·lògic*, *il·lusió*, *mil·límetre*, *síl·laba*, *aquarel·la*. Es pronuncia com una *l* simple; només en declamacions molt formals es pot pronunciar com una doble *ele* [ll].

El grup *tl* s'utilitza en algunes paraules de caràcter patrimonial com *ametla*, *batle*, *guatla*, *motle*, *vetlar*. En estos casos es pronuncia com a *ele* doble [ll] o com a *ele* simple [l].

6.18. LES GRAFIES LL I TLL

Per a representar el so inicial de la paraula *lloc* [λ], s'utilitza generalment el dígraf *ll*, que pot aparèixer en qualsevol posició: *llebre*, *pallasso*, *coll*.

Algunes paraules també presenten la grafia *tll*, que en algunes zones sona com a doble *ll* [λλ], si bé la pronunciació més habitual en valencià és com a *ll* simple [λ]: *bitllet*, *butlletí*, *rotllo*, *ratlla*.

Paraules com *ametla*, *vetlar* o *guatla* que en valencià es pronuncien habitualment amb *ele* doble [ll]; en altres parlars de la nostra llengua es pronuncien amb doble *ll* [λλ], i es representen com a *ametlla*, *vetllar* i *guatlla*.

6.19. LES GRAFIES M, N I MP

La lletra *m* representa habitualment el so inicial de la paraula *mare* [m], i la *n*, el so inicial de la paraula *nas* [n]. Si bé es tracta de dos sons que en general es diferencien sense problemes, en final de síl·laba en interior de paraula poden tindre la mateixa pronunciació. Amb un valor orientador, cal tindre en compte que, en esta posició, les grafies *m* o *n* es distribuïxen segons les normes següents:

a) Davant de *b, f, m, p*, generalment s'escriu *m*: *símbol, amfiteatre, commoure, immigrant, omplir*. Amb tot, es manté la *n* quan forma part de determinats prefixos o paraules compostes, com *benparlat, enmig, confederal, infinit, enfangar*.

b) Davant de *v* generalment s'escriu *n*: *convent, recanvi*. Però es manté la *m* quan forma part de determinats prefixos, paraules compostes o cultismes, com *circumveí, tramvia, triumvir*.

Per raons etimològiques, l'aplec *mp* s'utilitza, sempre en síl·laba medial, en algunes paraules com *assumpció, atemptar, compte, prompte, símptoma*.

6.20. LES GRAFIES TM I TN

Per raons etimològiques, certes paraules com *setmana* o *sotmetre* s'escriuen amb *tm*. En estos casos de paraules patrimonials, el grup consonàntic *tm* es pronuncia com a [m] o com a [mm]; però en altres casos de cultismes com *arítmia* o *logaritme* es pronuncia generalment com a [dm], encara que també és possible com a [mm].

El grup *tn* apareix, a més, en paraules patrimonials com *cotna*, en què es pronuncia com a [nn] o com a [n], si bé és preferible la pronunciació geminada. Així mateix, es troba en paraules cultes com *ètnia* o *vietnamita*, en què es pronuncia com a [dn], encara que també és possible com a [nn].

6.21. LA GRAFIA NY

Per a representar el so medial de la paraula *canya* [ɲ], s'utilitza el dígraf *ny*, que pot aparéixer en qualsevol posició: *nyora, pinya, codony*.

6.22. LES GRAFIES R I RR

Per a representar el so medial de la paraula *cara* [r], s'utilitza la lletra *r*: *cartó, bri, color*.

I per a representar el so inicial de la paraula *roca* [r], s'utilitzen les grafies *r* o *rr*, segons les normes següents:

a) S'escriu *r* en inicial de paraula o darrere de consonant: *rabosa, honrat*.

b) S'escriu *rr* entre vocals: *barranc, terra*. Amb tot, després de determinats prefixos o en paraules compostes es manté la grafia simple *r* en paraules com *arítmia, contrarestar, vicerector, malva-rosa*.

6.23. LA GRAFIA H

La grafia *h* s'usa, per raons etimològiques, en una sèrie de paraules com *harmonia*, *herba*, *hivern*, *ahir*. Encara que normalment és muda, en certes interjeccions o en paraules derivades de noms propis estrangers es pronuncia aspirada [h]: *ehem*, *halar*, *ha*, *hegelià*.

6.24. LES GRAFIES B I V

Si bé una part dels parlants valencians diferencien els sons de la [b] i la [v], per a evitar confusions en l'ús de les grafies *b* i *v* cal tindre en compte que s'escriu *b* en els casos següents:

a) Davant de *l*, *r*: *bleda*, *bromera*.

b) Darrere de *m*: *embotit*, *tomba*.

c) En general, en aquells casos en què alterna amb *p* en paraules de la mateixa família: *cabut* (↔ *cap*), *saber* (↔ *sap*). Però *mòbil*, *mobilitat*, *moviment*, *movible*.

I s'escriu *v* en estos altres casos:

a) Darrere de *n*: *canviar*, *invent*.

b) En aquells casos en què alterna amb *u* en paraules de la mateixa família: *blava* (↔ *blau*), *escriviu* (↔ *escriure*).

c) En les desinències de l'imperfet d'indicatiu de la primera conjugació -*ava*, -*aves*, -*àvem*, -*àveu*, -*aven*: *cantava*, *cantaves*, *cantàvem*, *cantàveu*, *cantaven*.

6.25. LA GRAFIA I

Per a representar el so inicial de la paraula *iaio* [j], s'utilitza la grafia *i* en totes les posicions en què apareix: *iarda*, *iode*, *iogurt*; *creient*, *epopeia*, *comboiar*; *desmai*, *rei*, *heroi*.

6.26. LA GRAFIA Y

La grafia *y* servix fonamentalment per a formar el dígraf *ny*, encara que també s'utilitza autònomament per a representar el so de [j] en certes paraules procedents d'altres llengües o formades a partir de noms propis: *faraday*, *gray*, *jansky*, *Nova York*.

6.27. LA GRAFIA W

La grafia *w* s'usa en certes paraules procedents d'altres llengües. Normalment, representa el so equivalent al de la semivocal [w]: *whisky*, *wèlter*, *hawaià*, *kiwi*. Amb tot, en paraules d'origen germànic, representa el so de [v]: *wagnerià*, *wolframi*.

6.28. TAULA RESUM DELS SONS I LES GRAFIES QUE ELS REPRESENTEN

SO	GRAFIES	EXEMPLES
[p]	p	pa, capa, cep
	b	adob, club, dissabte
[b]	b	bot, cabra
	p	hipnosi, capdamunt
[t]	t	taca, batre, pot
	d	fred, verd, adquirir
[d]	d	donar, badar, drogar
	t	atmosfera, atles
[k]	c	casa, bac
	q	qualificar, quota
	qu	queixal, taquilla
	g	fang
	k	kàiser, harakiri
[g]	g	gàbia, granera
	gu	pigues, guia
[f]	f	fira, café, baf
[v]	v	voler, cavar, canvi
[s]	s	sal, cansat, cos, costa, esguard
	ss	passar
	c	ceba, bicicleta
	ç	caçar, veloç
[z]	z	zero, pinzell
	s	casa, revisió
[dz]	tz	dotze, tretze
[ʃ]	x	Xàtiva, caixa, baix
[tʃ]	tx	cotxe
	x	xiquet, anxova, Barx
	ig	roig
	g	desig
[dʒ]	j	jove, penjar
	g	gent, àgil
	tj	desitjar, pitjor, corretjut
	tg	viatge, paisatgeístic
[r]	r	cara, penjar, cranc
[r]	rr	carrer
	r	rabosa, honrat, arítmia
[l]	l	líquid, color, pèl
[ʎ]	ll	lloc, pallasso, coll
[m]	m	mare, camió, bram
	mp	compte, atemptat
[n]	n	nas, conill, telèfon
[ɲ]	ny	nyora, pinya, codony
[j]	i	iode, caient, desmai
	y	Nova York, faraday
[w]	u	hui, quatre, cauen, bou
	w	whisky, kiwi

7. L'ACCENT GRÀFIC

7.1. INTRODUCCIÓ

L'accent gràfic és un signe que es col·loca sobre la vocal tònica d'algunes paraules en els casos en què així ho determinen les regles d'ortografia.

Hi ha dos tipus d'accent gràfic: l'agut (´) i el greu (˘). L'agut s'usa quan la vocal tònica que s'ha d'accentuar gràficament és tancada (la *i*, la *u*, la *e* tancada i la *o* tancada), i el greu quan és oberta (la *a*, la *e* oberta i la *o* oberta).

<u>ACCENT AGUT</u>	<u>ACCENT GREU</u>
camí	allà
església	modèstia
córrer	història
útil	

7.2. REGLES GENERALS D'ACCENTUACIÓ

Les paraules agudes (és a dir, aquelles en què la vocal tònica recau en l'última síl·laba) s'accentuen gràficament quan acaben en vocal (-a, -e, -i, -o, -u), en vocal + s (-as, -es, -is, -os, -us), en -en o en -in:

<u>ACABADES EN VOCAL</u>	<u>ACABADES EN VOCAL + S</u>	<u>ACABADES EN -EN, -IN</u>
germà	cabàs	entén
tornaré	només	mantín
Novetlè	pastís	
allí	furiós	
cantó	arròs	
això	abús	
tabú		

Notem que, seguides o no de *s*, la *i* i la *u* en posició final de paraules com *espai*, *comboi*, *mengeu* o *parlareu* no són vocals, sinó semivocals que formen diftong amb la vocal anterior, i per això no s'accentuen.

Les paraules planes (aquelles en què la vocal tònica recau en la penúltima síl·laba) s'accentuen gràficament quan no acaben en vocal, en vocal +s, en -en o en -in:

exàmens	príncep
préstec	córrer
cérvol	bròfec
telèfon	cantàveu

Les paraules esdrúixoles (aquelles en què la vocal tònica recau en l'antepenúltima síl·laba) s'accentuen sempre:

llàgrima	península
llémena	fórmula
església	colònia
ciència	música

L'accent gràfic també s'utilitza excepcionalment per a indicar que la *u* precedida d'una *g* no forma diftong creixent amb la vocal següent: *gúa*, *ingúix*.

7.3. L'ACCENTUACIÓ DE LES VOCALS E I O

Tal com s'ha indicat, les *ee* i les *oo* admeten l'accent agut i l'accent greu, segons el timbre habitual que presenten en la pronunciació valenciana.

Així, les paraules amb *e* tancada tònica, en el cas que hagen d'accentuar-se, porten accent agut: *alé, faré; congrés, interés; créixer, meréixer; convéncer, fényer; cérvol, trévol; préstec, feréstec; església, sépia*. I les paraules amb *e* oberta tònica duen accent greu: *Novetlè; alfabètic, benèfic, congènit, crèdit, dèbil, dècim, èpic, esfèric, èxit, hèlix, incrèdul, lèxic, mèrit, règim, rètol; anècdota, dèficit, dialèctica, èmfasi, ètica, fèretre, libètlula, matèria, mètrica, tècnica*.

Paral·lelament, les paraules amb *o* tancada, si cal accentuar-les, s'escriuen amb accent agut: *cantó, raó; avariación, valúos; córner, córrer, estómeç, furóncol; góndola, fórmula, pólvora, tómbola, tórtora*. I si tenen *o* oberta s'escriuen amb accent greu: *això, ressó, ultrasó; arròs, inclòs, repòs; còmic, depòsit, mòbil; crònica, òpera, parròquia*.

7.4. OBSERVACIONS SOBRE L'ACCENTUACIÓ DE LA VOCAL E

S'escriuen amb accent greu algunes paraules gramaticals i certs cultismes o neologismes, tot i pronunciar-se habitualment amb *e* tancada en valencià. Es tracta de casos com ara *què, perquè, València, sèrie, època*.

D'acord amb la pronunciació del valencià, com a norma s'usa l'accent agut en casos com *café, anglés, aprén, conéixer, convéncer, féiem, pèsol* (si bé també es poden escriure amb accent greu d'acord amb la pronunciació d'altres parlars: *cafè, anglès, aprèn, conèixer, convèncer, fèiem, pèsol*).

7.5. CONTEXTOS MÉS HABITUALS DE LA E I LA O OBERTES

A fi de poder aplicar correctament les normes d'accentuació gràfica enunciades en els paràgrafs anteriors, cal tindre en compte que, en general, la lletra *e* es pronuncia oberta en els contextos següents:

- a) Quan la vocal de la síl·laba següent és una *i* o una *u*: *ètic, mèrit; cètlula, fècula, molècula*.
- b) En quasi totes les paraules esdrúixoles: *anècdota, cèlebre, gènere, gènesi, pèrgola, rèplica*.
- c) En la major part de cultismes: *acèfal, clavicèmbal, elèctrode, espècimen, telègraf*.

Pel que fa a la lletra *o*, cal tindre en compte que, en general, es pronuncia oberta en els contextos següents:

- a) Quan la vocal de la síl·laba següent és una *i* o una *u*: *acòlit, lògica, tònic; còmput, cònjuge, mòdul*.
- b) En la majoria de paraules esdrúixoles: *apòstata, còlera, còmoda, còmplice, nòmada, pòlissa*.
- c) En algunes paraules acabades en *-os*: *arròs, espòs, terròs*.
- d) En els participis dels compostos del verb *cloure*: *desclos, exclòs, inclòs, reclòs*. Però no en els de *fondre*, que es pronuncien amb *o* tancada: *confós, difós, refós*.
- e) En els pronoms demostratius neutres i unes poques paraules acabades en *-o*: *açò, això, allò, ressó, ultrasó*.

7.6. L'ACCENTUACIÓ DE MONOSÍLLABS

Els monosíl·labs, és a dir, les paraules formades per una sola síl·laba, com a regla general no porten accent gràfic encara que siguin tòncics:

bla	clot
set	poll
mec	solc
mig	brut

7.7. L'ACCENTUACIÓ DIACRÍTICA

L'accent gràfic s'utilitza en certs casos per a distingir paraules que tenen la mateixa forma gràfica però un significat diferent. Es tracta de l'anomenada *accentuació diacrítica*, que pot afectar tant paraules monosíl·labes com polisíl·labes. A continuació, s'assenyalen les principals paraules que s'escriuen amb accent diacrític, apuntant entre parèntesis la categoria lèxica, el significat i el timbre de la vocal tònica e i o, quan no està indicat per l'accent gràfic:

BÉ, BÉNS / BE, BENS

bé, béns (substantiu, 'riquesa'): *Va vendre tots els seus béns.*

bé (substantiu, 'bondat'): *El seu únic desig és fer el bé.*

bé (adverbi): *Ho ha fet molt bé.*

bé (conjunció): *En principi, tot pareix correcte; ara bé, cal fer encara algunes comprovacions.*

be, bens (substantiu, 'corder', [ɛ]): *Portar al be.*

be (substantiu, 'lletra', [e]): *S'escriu amb be de burro.*

BÓTA, BÓTES / BOTA, BOTES

bóta, bótes (substantiu, 'recipent per a vi'): *Hem d'omplir la bóta.*

bota, botes (substantiu, 'calcer alt', [o]): *Posa't les botes, que hui plou.*

bota, botes (formes del verb *botar*, [o]): *No botes damunt del llit.*

DÉU, DÉUS / DEU, DEUS

déu, déus (substantiu, 'divinitat'): *Els grecs tenien molts déus.*

deu, deus (numeral, [ɛ]): *Vine a casa a les deu del matí.*

deu, deus (formes del verb *deure*, [e]): *Em deu diners.*

deu (substantiu, 'font', [e]): *Era la deu de la seua inspiració.*

DÓNA, DÓNES / DONA, DONES

dóna, dones (formes del verb *donar*): *Dóna-li el llibre.*

dona, dones (substantiu, 'persona de sexe femení', [ɔ]): *És una dona molt intelligent.*

ÉS / ES

és (forma del verb *ser*): *El meu germà és metge.*

es (pronom, [e]): *Estes coses es fan de seguida.*

FÉU / FEU

féu (forma del passat simple del verb *fer*): *Ell féu estudis de medicina, però no acabà la carrera.*

feu (forma de present d'indicatiu i d'imperatiu del verb *fer*, [e]):
Feu el que vos he dit.

feu (substantiu, 'domini', [e]): *Aquella ciutat era un feu dels radicals.*

FÓRA / FORA

fóra (forma del verb *ser*): *Si jo fóra tu, no aniria a la cita.*

fora (adverbi, [ɔ]): *T'està esperant fora.*

MÀ / MA

mà (substantiu, 'extremitat del braç'): *Agarra'l ben fort de la mà, i no el soltes.*

ma (possessiu): *Ma mare ja es troba millor.*

MÉS / MES

més (adverbi): *No en vull més.*

més (adjectiu quantitatiu): *Demà collirem més taronges.*

mes (substantiu, 'part de l'any', [e]): *En el mes d'agost anirem al poble.*

mes (conjunció, [e]): *Digué que vindria, mes no crec que ho faça.*

MÈU, MÈUS / MEU, MEUS

mèu, mèus (substantiu, crit del gat): *El gat va fer mèu.*

meu, meus (possessiu, [e]): *Eixe és el meu gos.*

MÒLT, MÒLTA, MÒLTS, MÒLTES / MOLT, MOLTA, MOLTS, MOLTES

mòlt, mòlta, mòlts, mòltes (formes del verb *oldre*):
He mòlt tot el café.

molt, molta, molts, moltes (quantitatiu, [o]): *Tinc molt de fred.*

MÓN / MON

món (substantiu, 'univers'): *Ha creat un món fantàstic.*

mon (possessiu, [o]): *Mon pare és fuster.*

MÓRA, MÓRES / MORA, MORES

móra, móres (substantiu, 'fruita'): *Demà anirem a buscar móres.*

mora, mores (substantiu, 'sarraí', [ɔ]):

En el poble hi havia unes quantes famílies mores.

NÉT, NÉTA, NÉTS, NÉTES / NET, NETA, NETS, NETES

nét, néta, néts, nétes (substantiu, 'fill del fill'): *El seu nét s'ha fet molt gran.*

net, neta, nets, netes (adjectiu, 'que no té brutícia', [e]):
El meu fill és molt net.

NÓS / NOS

nós (plural majestàtic): *Nós, el rei d'Aragó.*

nos (pronon, [o]): *Redacteu-nos una carta per al director.*

ÓS, ÓSSA, ÓSSOS, ÓSSES / OS, OSSA, OSSOS, OSSES

ós, óssa, óssos, ósses (substantiu, 'animal'): *Han fet un reportatge sobre els óssos negres.*

os, ossos (substantiu, 'peça de l'esquelet', [ɔ]): *Em fan mal tots els ossos del cos.*

ossa, osses (substantiu, 'conjunt d'ossos', [ɔ]): *Té una ossa ben formada.*

PÈL, PÈLS / PEL, PELS

pèl, pèls (substantiu, 'filament que creix en la pell'): *Un animal de pèl blanc.*

pel, pels (contracció, [e]): *Passarem pel pont.*

QUÈ / QUE

què (pronomen interrogatiu, [e]): *Què vols?*

què (relatiu precedit de preposició, [e]): *La casa de què et vaig parlar està en venda.*

que (relatiu sense preposició, [e]): *El xiquet que passa pel carrer és amic meu.*

que (conjunció, [e]): *No vull que tornes a fer-ho.*

RÉS / RES

rés (substantiu, 'acció de resar'): *El rés del pàrenostre.*

res (pronomen, [e]): *No li digues res del que hem comentat.*

SÉ / SE

sé (forma del verb *saber*): *No ho sé.*

se (pronomen, [e]): *No se sap res.*

SÍ, SÍS / SI, SIS

sí, sís (substantiu): *La moció s'aprovà per trenta-quatre sís enfront de sis nos.*

sí (adverbi): *Sí que en vull un tros.*

si (conjunció): *Si vols que vaja, dis-m'ho.*

si (substantiu, 'cavitat, depressió'): *Es refugià en el si de la muntanya.*

si (substantiu, 'part anterior del pit'): *Porta els diners al si.*

si (pronomen reflexiu): *Ell sempre parla de si mateix.*

si, sis (substantiu, 'nota musical'): *Una simfonia en si menor.*

sis (numeral): *Té sis germans.*

SÓC / SOC

sóc (forma del verb *ser*): *Jo sóc filòloga.*

soc (substantiu, 'tros de soca', [ɔ]): *Este soc és de fusta de llimera.*

soc (substantiu, 'calcer', [ɔ]): *S'han posat de moda els socs.*

soc (substantiu, 'mercat dels països àrabs', [ɔ]): *Va comprar la gellaba en un soc.*

SÒL, SÒLS / SOL, SOLS

sòl, sòls (substantiu, 'pis, terra'): *És un sòl molt rocós.*

sol, sols (substantiu, 'astre', [ɔ]): *Ja ha eixit el sol.*

sol, sols (adjectiu, 'sense companyia', [ɔ]): *Està sol.*

sol, (substantiu, 'nota musical', [ɔ]): *La partitura està en clau de sol.*

SÓN / SON

són (forma del verb *ser*): *Aquells que ens han saludat són amics meus.*

son (possessiu, [o]): *Son pare és músic.*

son (substantiu, 'ganes de dormir', [ɔ]): *Tinc molta son.*

son (substantiu, 'acte de dormir', [ɔ]): *Té un son molt profund.*

TÉ / TE

té (forma del verb *tindre*): *Té una empresa molt important.*

te (pronomen, [e]): *La pel·lícula, no te la vaig contar tota.*

te (substantiu, 'planta', [e]): *Els anglesos tenen costum de prendre te.*

te (substantiu, 'lletra', [e]): *En esta paraula falta una te.*

ÚS / US

ús (substantiu, 'acció d'usar una cosa'): *Fes ús del teu dret preferent.*

us (pronomen): *Ara us portarem dos caixes de taronges.*

VÉNS, VÉENEN / VENS, VENEN

véns, véenen (formes del verb *vindre*): *M'han dit que véenen hui mateix.*

vens, venen (formes del verb *vendre*, [e]): *Les botigues no venen massa durant el mes d'agost.*

VÓS / VOS

vós (pronomen personal fort): *Beneïda sou vós entre totes les dones.*

vos (pronomen personal feble, [o]): *Emporteu-vos les revistes.*

7.8. L'ACCENTUACIÓ DE PARAULES COMPOSTES

En les paraules compostes formades a partir de la fusió de dos o més elements, se segueixen les normes generals d'accentuació gràfica, independentment de l'accent gràfic dels seus formants originals considerats per separat:

vídeo + casset	→	videocasset
tele + notícies	→	telenotícies
boca + mànega	→	bocamànega
quilo + metre	→	quilòmetre
va + i + ve	→	vaivé
ús + de + fruit	→	usdefruit

Si les paraules compostes s'unixen amb un guionet, cal accentuar gràficament cadascun dels dos components d'acord amb les normes generals d'accentuació gràfica que corresponen a cada element per separat:

cara + redó	→	cara-redó
escura + séquies	→	escura-séquies
cala + xàrcies	→	cala-xàrcies
ciència + ficció	→	ciència-ficció
oxidació + reducció	→	oxidació-reducció
vint + i + u	→	vint-i-u
vint + i + dos	→	vint-i-dos

Les paraules compostes formades amb algun element escrit amb accent diacrític mantenen també l'accent, tant si els dos components s'escriuen fusionats com si van units amb guionet:

bes + nét	→	besnét
re + pèl	→	repèl
sub + sòl	→	subsòl
mà + llarg	→	mà-llarg
pèl + blanc	→	pèl-blanc
pèl + roig	→	pèl-roig

7.9. L'ACCENTUACIÓ D'ADVERBIS EN -MENT

Els adverbis resultants d'afegir la terminació *-ment* a un adjectiu porten accent gràfic només quan l'adjectiu de què deriven també en porta:

fàcil + ment	→	fàcilment
prèvia + ment	→	prèviament
ràpida + ment	→	ràpidament
global + ment	→	globalment
seriosa + ment	→	seriosament
subtil + ment	→	subtilment

7.10. L'ACCENTUACIÓ DE PARAULES ESTRANGERES

En les paraules procedents d'altres llengües, cal distingir si estan adaptades o no. En el cas que no estiguen adaptades, s'escriuen amb l'ortografia pròpia de la llengua d'origen i en cursiva:

<i>boîte</i>	<i>croissant</i>
<i>bridge</i>	<i>fondue</i>
<i>bypass</i>	<i>gruyère</i>
<i>carpaccio</i>	<i>heavy</i>

Però, si els estrangerismes s'han adaptat gràficament, cal escriure'ls en redona (és a dir, sense cap marca diacrítica) i posant accent quan corresponga, d'acord amb les normes generals d'accentuació gràfica:

bàrman	eslàlom
cupé	líder
cúter	míting
escàner	pírcing

7.11. L'ACCENTUACIÓ DE PARAULES O EXPRESSIONS LLATINES

Les paraules o expressions llatines també es consideren, als efectes d'accentuació gràfica, com a paraules o expressions estrangeres. Així, hi ha paraules o expressions que s'han pres directament del llatí, per via culta, que mantenen la forma originària, i s'han d'escriure, per tant, en cursiva i sense accent:

<i>ad infinitum</i>	<i>in memoriam</i>
<i>alma mater</i>	<i>in saecula saeculorum</i>
<i>ex cathedra</i>	<i>numerus clausus</i>
<i>in pectore</i>	<i>post scriptum</i>

I altres que, tot i haver entrat també per via culta, per la seua freqüència d'ús, s'han adaptat ortogràficament i cal escriure-les, consegüentment, en redona i amb accent, quan així ho requerisquen les normes generals d'accentuació gràfica:

accèssit	referèndum
currículum	superàvit
memoràndum	ultimàtum
quòrum	vademècum

7.12. L'ACCENTUACIÓ DE TOPÒNIMS

Els topònims adaptats al valencià s'accentuen gràficament segons les mateixes normes aplicables al lèxic general:

París	Hèlsinki
Berlín	Filadèlfia
Milà	Còrdova
Mònaco	Bogotà

Els topònims no adaptats al valencià, en canvi, es regixen per la normativa ortogràfica pròpia de la llengua d'origen respectiva:

Manchester	Alcalá de Henares
Oxford	Düsseldorf
Stuttgart	Rhône-Alps
Washington	São Paulo

7.13. L'ACCENTUACIÓ DE LES MAJÚSCULES

Les normes generals que regulen l'accentuació afecten igualment les lletres escrites en minúscula i en majúscula:

Àfrica	ÀNGEL
Énguera	ANGLÉS
Índia	KÍEV
Úrsula	LLUÍS

8. LA DIÈRESI

8.1. USOS DE LA DIÈRESI

La dièresi (¨) és un signe gràfic que es col·loca exclusivament sobre les vocals *i* i *u*, amb dos valors ben diferenciats.

– D'una banda, indica que la *u* dels grups *gue*, *gui*, *que* i *qui* no és muda i forma un diftong amb la vocal següent:

<u>GRUP GU + E/I</u>	<u>GRUP QU + E/I</u>
següent	aqüeducte
bilingüe	qüestió
ambigüitat	aqüífer
lingüística	terraqüi

– D'altra banda, assenyalava que una vocal tancada (*i* o *u*) no forma diftong amb la vocal anterior. En este cas, per motius didàctics, convé diferenciar una casuística rica en matisos:

a) En aquelles paraules en què la tonicitat recau sobre la vocal tancada, no es forma un diftong i la tonicitat queda marcada per la dièresi:

<u>VOCAL + I TÒNICA</u>	<u>VOCAL + U TÒNICA</u>
raïm	peüc
veïna	taüt
oïda	diürn
gratuït	baül

b) En les paraules derivades del grup anterior en què la vocal tancada passa a ocupar una posició àtona, es manté el hiat, i per tant s'escriuen igualment amb dièresi:

<u>VOCAL + I ÀTONA</u>	<u>VOCAL + U ÀTONA</u>
raïmet	peüquet
veïnat	taüter
oïdor	diürnal
gratuïtat	baülada

c) En certes paraules acabades en els sufixos *-itat*, *-idal*, *-itzar* i similars precedits de vocal, es produïx un hiat, i per tant s'escriuen amb dièresi, encara que en les paraules primitives la mateixa combinació forme un diftong:

<u>PRIMITIUS AMB DIFTONG</u>	<u>DERIVATS AMB HIAT</u>
arcaic	arcaïtzant
esferoïde	esferoïdal
heroi	heroïcitat
fluid	fluïdesa

d) Finalment, en les combinacions de tres vocals, es posa dièresi per a indicar que la *i* en posició intervocàlica no forma diftong ni amb la vocal anterior ni amb la posterior:

agraïa	deduïa
atribuïes	influïes
beneïa	obeïa
corroïen	traduïen

8.2. ESTALVI EN L'ÚS DE LA DIÈRESI

En certs casos, tot i produir-se un hiat, no es posa dièresi sobre certes paraules, bé per a evitar una marca redundant o bé per a estalviar-ne l'ús. Així, s'escriuen sense dièresi:

a) Aquelles paraules que, segons les normes d'accentuació, han de dur accent:

<u>AMB DIÈRESI</u>	<u>AMB ACCENT</u>
països	país
Lluïsa	Lluís
roïna	roín
inclòia	inclóiem

b) Les paraules formades amb els sufixos *-isme*, *-ista*:

<u>ACABADES EN -ISME</u>	<u>ACABADES EN -ISTA</u>
arcaisme	ateneista
ateisme	continuista
altruisme	europaista
egoisme	taoista

Encara que acaben en *-isme*, sí que duen dièresi les paraules *lluïisme* i *proïisme*, ja que la terminació referida no té valor de sufix.

c) Les formes d'infinitiu, gerundi, futur i condicional dels verbs de la tercera conjugació acabats en vocal + *ir*:

<u>INFINITIU</u>	<u>GERUNDI</u>	<u>FUTUR</u>	<u>CONDICIONAL</u>
agrair	agraint	agrairé	agrairia
beneir	beneint	beneirà	beneiria
desoir	desoïnt	desoiràs	desoïries
traduir	traduïnt	traduiran	traduïrien

d) Les paraules amb una *h* intercalada entre una vocal qualsevol i una *i*:

<u>VOCAL + H + I</u>	
ahir	vehicle
anihilar	nihilisme

e) Les paraules acabades en vocal tancada seguida de les terminacions cultes *-um* i *-us*:

<u>I/U + UM</u>	<u>I + US</u>
aquàrium	Màrius
tríduum	Pius

f) Les paraules formades amb un prefix acabat en vocal seguit d'una paraula començada amb vocal tancada:

<u>PREFIX + I</u>	<u>PREFIX + U</u>
antiinflamatori	antiulcus
coincidència	biunívoc
contraindicació	intrauterí
gastrointestinal	reunió

Tot i això, s'escriuen amb dièresi la paraula *reüll* i derivats i les formes rizotòniques (és a dir, les que tenen la vocal tònica en l'arrel i no en la desinència) dels verbs *reeixir* i *sobreeixir*:

<u>REEIXIR</u>	<u>SOBREEEIXIR</u>
reïsc	sobreïxes
reïx	sobreïxen
reïscia	sobreïsqué
reïsqüen	sobreïsquera

9. EL GUIONET

9.1. USOS DEL GUIONET

El guionet (-) és un signe ortogràfic que s'utilitza amb funcions ben diverses:

– Per a indicar la partició de paraules a final de línia:

excel-/lent	set-/mana
pas-/sar	rat-/lla
cor-/redor	realit-/zar
viat-/jar	munta-/nya

– Per a enllaçar les formes sil·làbiques dels pronoms febles darrere del verb:

contar-me	envieu-li
adormir-te	abstenui-vos
alegrant-se	feu-ho
pressionant-lo	diguem-ne

– Per a unir paraules originàriament diferents en els casos següents:

a) En els numerals compostos, per a unir les desenes i les unitats, i les unitats i les centenes:

vint-i-cinc	noranta-nou
trenta-tres	dos-cents
cinquanta-quatre	setanta-uné
setanta-huit	trenta-dosé

b) En els compostos en què el primer element és un punt cardinal:

nord-est	sud-oest
est-alemany	sud-africà
nord-americà	sud-coreà

c) En els compostos reduplicatius, en què es repeteix, parcialment o totalment, un constituent, un patró rítmic o un significat:

a corre-cuita	non-non
barrim-barram	coixim-coixam
bitllo-bitllo	ping-pong
burro-barra	xino-xano

d) En els compostos patrimonials en què el segon element comença per r-, s- o x-, i el primer acaba en vocal:

cama-roja	esclata-sang
compta-revolucions	gira-sol
soca-rel	cala-xàrcies
aigua-sal	para-xocs

e) En els compostos en què l'aglutinació pot dificultar o alterar la lectura dels components a causa de les lletres concurrents:

pit-roig	Vilar-roig
cor-robot	Mont-roig
ex-xa	cinc-en-rama

f) En els compostos patrimonials en què el primer element s'escriu amb accent:

después-ahir	més-dient
después-demà	més-enllà
dellà-ahir	pèl-blanc
mà-llarg	pèl-roig

g) En casos en què s'ha lexicalitzat l'adverbi *no* seguit d'un substantiu o un pronom i es comporta, per tant, com un prefix:

la firma d'un pacte de no-agressió
 respecte al principi de no-intervenció
 reflexions sobre la pau i la no-violència
 l'univers va sorgir del no-res

Cal tindre en compte, però, que quan la paraula *no* no té valor de prefix s'escriu sense guionet:

la no coordinació dels horaris laborals
 producte per a la no proliferació de fongs
 la no acceptació de les bases de la convocatòria
 s'ha enfadat per no res

h) En les paraules formades amb un prefix i un nom propi escrit amb majúscula inicial:

anti-Castro	pro-Israel
post-Kyoto	ex-lugoslàvia

i) En compostos que es mantenen invariables i estableixen una relació de direccionalitat:

un diccionari valencià-castellà
 un míssil terra-aire
 el trajecte València-Alacant
 pàgines 250-278

j) En compostos de noms propis:

la semifinal França-Alemanya
 el diccionari Alcover-Moll
 l'aliança PSOE-PP
 la comunitat de Castella-la Manxa

k) En els préstecs no assimilats:

<i>fox-terrier</i>	<i>snack-bar</i>
<i>hip-hop</i>	<i>pied-noir</i>

l) En els termes propis de determinats llenguatges d'especialitat en què el primer element és un símbol o en aquells en què el segon element és un número:

β-naftol	goma-2
p-aminoazobenzé	sub-21

9.2. COMPOSTOS SENSE GUIONET

Per exclusió de les normes enunciades en els apartats anteriors, cal tindre en compte que s'escriuen sense guionet:

a) Com a norma general, les paraules compostes:

pocavergonya	collverd
allioli	alçacoll
coliflor	trencaanous
capicua	guardabarrera

b) Els adjectius coordinats del tipus:

politicoeconòmic	francoalemany
historicogeogràfic	austrohongarés
audiovisual	hispanoamericà
democraticosocial	araboisraelià

c) Les paraules construïdes amb prefixos:

antiadherent	arxiconegut
preacord	quasicontracte
vicepresident	pseudociència
exministre	sotsgovernació

d) Les paraules formades a partir d'arrels grecollatines:

gastroenteritis	arteriosclerosi
labiodental	osteoporosi
cardiovascular	otorinolaringòleg
morfosintàctic	grecoromà

e) Els derivats de numerals:

noucentisme	huitcentista
deumil·lèsim	setmesí

10. L'APÒSTROF

10.1. INTRODUCCIÓ

L'apostrof (') és un signe ortogràfic que s'utilitza per a indicar l'elisió de les vocals *a* i *e* dels articles definit i personal, de la preposició *de* i d'alguns pronoms febles quan estan en contacte amb una altra vocal.

10.2. L'APOSTROFACIÓ DE L'ARTICLE DEFINIT

La forma masculina de l'article (*el*), com a norma general, es reduïx a *l'* quan precedix una paraula començada per vocal (precedida o no de *h* muda):

l'arbre	l'ham
l'estiu	l'hemisferi
l'invent	l'hivern
l'onze	l'home
l'ull	l'humor

La forma femenina de l'article (*la*) també es reduïx generalment a *l'* quan precedix una paraula començada per vocal (precedida o no de *h* muda):

l'alegria	l'habilitat
l'entusiasme	l'herba
l'illa	l'hidra
l'orientació	l'hora
l'ungla	l'hulla

Però davant de paraules començades per *i* o *u* àtones (precedides o no de *h* muda), l'article *la* manté la seua forma plena:

la igualtat	la higiene
la introducció	la hipòtesi
la unitat	la humanitat
la urbanització	la humiliació

10.3. L'APOSTROFACIÓ DE LA PREPOSICIÓ DE

La preposició *de* es reduïx a *d'* quan precedix una paraula començada per vocal (precedida o no de *h* muda):

d'alegria	d'hàbits
d'elegància	d'herbes
d'insectes	d'històries
d'obligacions	d'hòmens
d'unions	d'humor

10.4. L'APOSTROFACIÓ DELS ARTICLES PERSONALS EN I NA

L'article personal masculí *en* i el femení *na* es reduïxen a *n'* d'acord amb els mateixos criteris que regulen l'apostrofació de l'article definit:

n'Albert	n'Assumpta
n'Antoni	n'Obdúlia
n'Isidre	n'Úrsula

Però:

na Isabel	na Irene
-----------	----------

10.5. L'APOSTROFACIÓ DAVANT DE I O U NO VOCÀLIQUES

Davant de paraules començades per *i* o *u* (precedides o no de *h* muda) que formen diftong creixent amb una altra vocal, l'article *i* la preposició *de* mantenen les formes plenes:

el lemen	la iarda
el iogurt	la iaia
el huitanta	la hiena
de iode	de ioga
de hui	de Huelva

10.6. L'APOSTROFACIÓ DAVANT DE H ASPIRADA

Davant de paraules començades per *h* pronunciada amb aspiració [h], l'article *i* la preposició *de* mantenen les formes plenes:

la hansa	de halar
el <i>hobby</i>	el <i>hacker</i>
el hegelianisme	de Händel
de Hollywood	de Harlem

10.7. L'APOSTROFACIÓ DAVANT DE S LÍQUIDA

Davant de paraules començades per *s* seguida de consonant, l'article *la* i la preposició *de* mantenen les formes plenes, mentre que l'article *el* pot mantindre la forma plena o bé apostrofar-se:

la <i>schola cantorum</i>	de Strauss
la Scala	de Stendhal
el <i>speaker</i> o l' <i>speaker</i>	el <i>scherzo</i> o l' <i>scherzo</i>
el <i>statu quo</i> o l' <i>statu quo</i>	el stakhanovisme o l' <i>stakhanovisme</i>

Cal tindre en compte, però, que molts estrangerismes escrits originàriament amb *s* líquida, quan són adaptats ortogràficament, passen a escriure's amb *e* inicial, i segueixen per tant les normes generals d'apostrofació:

l'estrés	l'estàndard
l'escàner	d'espaguetis

10.8. L'APOSTROFACIÓ DAVANT DE PARAULES HOMÒFONES

Davant d'algunes paraules concretes que poden originar confusions per homofonia amb altres paraules, com ara *una* (referida a l'hora del dia), *ira* i *host*, l'article *la* no s'apostrofa:

la una és una bona hora	però	ni l'una ni l'altra van vindre
la ira del rei		la lira del rei
la host del rei Jaume I		es va trencar l'os de la cama

10.9. L'APOSTROFACIÓ DAVANT DEL NOM DE LES LLETRES

Davant del nom de les lletres que comencen per vocal, l'article *la* i la preposició *de* mantenen les formes plenes:

la a	la o
la hac	la ics
la efe	la esse
davant de eme	darrere de i grega

10.10. L'APOSTROFACIÓ DAVANT DE COMETES O CURSIVA

Davant de paraules escrites entre cometes o en cursiva (com ara citacions, títols de publicacions, etc.), s'apliquen les regles generals d'apostrofació:

va qualificar el fet d'«inaudit»
la tripulació de l'*Apolo XI*

Amb tot, davant de paraules començades per vocal utilitzades amb caràcter metalingüístic, és preferible mantindre les formes plenes de l'article *el* i *la* i de la preposició *de*:

el participi de *establir*.
el plural de *home*.

10.11. L'APOSTROFACIÓ DAVANT DE NÚMEROS

Davant de xifres que es lligen amb vocal inicial, tant aràbigues com romanes, se segueixen les mateixes normes d'apostrofació que si estigueren escrites en lletres:

l'1 de setembre	l'u de setembre
l'XI Congrés de Farmacologia	l'Onzé Congrés de Farmacologia
un premi d'11 milions d'euros	un premi d'onze milions d'euros
l'11a edició	l'onzena edició

10.12. L'APOSTROFACIÓ DAVANT D'ABREVIATURES

Davant de paraules abreviades, se segueixen les mateixes normes d'apostrofació que si estigueren desplegades amb totes les lletres:

l'ap. 4	l'apartat 4
l'art. 13	l'article 13
l'Hble. Conseller	l'Honorable Conseller
l'Excm. Sr.	l'Excellentíssim Senyor

10.13. L'APOSTROFACIÓ DAVANT DE SIGLES

Pel que fa a les sigles, cal diferenciar aquelles que tenen una lectura sil·làbica d'aquelles altres que es lligen lletra a lletra. En el primer cas, els articles *el* i *la* i la preposició *de* s'apostrofen d'acord amb les normes generals d'apostrofació:

l'IVA	l'IVAM
l'ONU	l'ONCE
la UNESCO	l'UJI
la UEFA	la UA

En el cas que les sigles es lligen lletra a lletra, cal tractar-les com si estigueren desplegades amb totes les lletres i aplicar-hi les normes generals d'apostrofació:

l'AVL	l'aveele
l'ONG	l'oenegé
l'NBA	l'enebeà
l'FMI	l'efeemeí

10.14. L'APOSTROFACIÓ DELS PRONOMS FEBLES

Quan precedixen un verb començat per vocal (precedida o no de *h* muda), els pronoms febles *me*, *te*, *lo*, *la*, *se* i *ne* es reduïxen a *m'*, *t'*, *l'*, *l'*, *s'* i *n'*, respectivament:

m'agrada	l'escolta
t'envie	l'honrava
s'oblidà	se n'anava

El pronom *la* (igual que la forma homògrafa de l'article) no s'apostrofa quan precedix un verb començat per *i* o *u* àtones:

la induïa	la hissà
la utilitza	la humiliava

Quan segueixen un verb o un altre pronom feble acabat en vocal, els pronoms febles *me*, *te*, *lo*, *se*, *ne*, *nos* i *los* es reduïxen a *'m*, *'t*, *'l*, *'s*, *'n*, *'ns* i *'ls*, respectivament:

escolta'm	agafa'n
emporta't	li'l compre
anar-se'n	veure's
vendre'ls	deixa'ns

11. LES CONTRACCIONS

11.1. FORMACIÓ DE LES CONTRACCIONS

Les formes masculines de l'article definit (*el* i *els*) es contrauen quan entren en contacte amb les preposicions *a*, *de* i *per*, i amb el nom *ca* (reducció de la paraula *casa*):

al professor	als estudiants
al Campello	als Estats Units
del col·legi	dels instituts
pel carrer	pels camins
cal metge	cals veïns

11.2. DESCOMPOSICIÓ DE LES CONTRACCIONS

Això no obstant, quan les contraccions van davant d'una paraula començada per vocal (precedida o no de *h* muda), si l'article pot apostrofar-s'hi en aplicació de les normes generals, es desfà la contracció i l'article s'unix apostrofat a la paraula següent:

a l'amic
de l'horror
per l'avinguda
ca l'apotecari

Quan l'article forma part d'un nom propi (publicacions, empreses, citacions, etc.), manté la seua forma plena, sense contraure's amb la preposició precedent:

Està subscript **a** *El Punt*
És venedor **d'***El Corte Inglés*
Una obra representada **per** *Els Joglars*

Quan l'article forma part d'un topònim no adaptat al valencià, també manté la seua forma plena:

Ha fet un viatge **a** *El Salvador*
La ciutat **d'***El Paso*
Vaig passar **per** *El Escorial*

12. L'ÚS DE LES LLETRES MAJÚSCULES

12.1. INTRODUCCIÓ

La lletra majúscula es diu així perquè és més gran que l'ordinària (anomenada *minúscula*); encara que la diferència entre les lletres majúscules i minúscules no és exclusivament de mida, sinó que solen presentar també formes diferents.

Bàsicament, la lletra majúscula té dos funcions: una funció demarcativa, que servix per a indicar la posició que ocupen certes paraules dins del text (a l'inici d'una frase, després de punt, etc.), i una funció distintiva, que servix per a singularitzar una paraula enfront d'altres que tenen un significat genèric (de manera que permet distingir entre noms comuns i noms propis).

Abans de passar a descriure detalladament la casuística d'ús de la lletra majúscula, cal tindre en compte alguns aspectes generals:

a) Les lletres escrites en majúscula segueixen els mateixos criteris, pel que fa a ús de l'accent i la dièresi, que si estigueren escrites en minúscula:

Àngel	CASTELLÓ DE LA PLANA
l'Índia	NOVELLÈ
Òscar	TÈCNIC LINGÜÍSTIC
Úrsula	ALTA TRAÏCIÓ

b) En les paraules començades amb un dígraf, només s'escriu en majúscula la primera lletra:

Guillem
Lluïsa
Querol
Txad

c) En les paraules compostes de grafia aglutinada (amb guionet o sense), només s'escriu en majúscula la primera lletra del primer constituent:

Euràsia
Sud-àfrica
Bellreguard
Vila-real

12.2. PARAULES SENCERES

A vegades, certes paraules o frases senceres s'escriuen completament en majúscula en casos com ara els següents:

a) En els títols de portades de llibres impresos, així com en els títols de cada una de les divisions internes:

DICCIONARI ORTOGRÀFIC I DE PRONUNCIACIÓ DEL VALENCIÀ

b) En inscripcions monumentals:

A LA MEMÒRIA DE NICOLAU PRIMITIU

c) En sigles o acrònims:

ISBN
ONU
UJI
IVAJ

d) En la numeració romana, per a indicar el número ordinal amb què es distingixen persones del mateix nom (especialment, reis i papes):

Jaume I
Alfons X
Alexandre VI
Calixt III

e) En textos juridicoadministratius, s'escriu amb majúscules el verb que presenta l'objecte fonamental del document:

EXPOSE
CERTIFIQUE
DECRETE
SALUDA

12.3. INICI DE FRASE

La primera paraula d'un text s'escriu amb majúscula inicial:

Hi havia una volta un rei viudo que tenia un sol fill.

La paraula que comença una frase després de punt s'escriu amb majúscula inicial:

Ja t'he dit que no volia res. Per favor, no m'ho tornes a preguntar.

12.4. INICI D'ENUMERACIONS

En les enumeracions formades per paraules o sintagmes nominals curts, cada element o punt comença amb minúscula:

Ingredients del flam de carabassa:

- carabassa
- creïlles
- mantega
- formatge emmental ratllat
- llet
- crema fresca
- ous
- anou moscada
- sal i pebre

Per contra, en les enumeracions formades per oracions o sintagmes nominals llargs, cada element o punt comença amb majúscula inicial:

Orde del dia:

1. Lectura i aprovació, si és el cas, de l'acta de la sessió anterior.
2. Reajust dels impostos i taxes municipals per a l'exercici 2007.
3. Altres qüestions.
4. Precs i preguntes.

12.5. DESPRÉS DELS SIGNES D'INTERROGACIÓ I EXCLAMACIÓ

Com a norma, la paraula que segueix els signes d'interrogació o d'exclamació s'escriu amb majúscula inicial:

Saps què et dic? Que ja està bé. Demà, més.
Prou! Ja no aguante més!

Quan estos signes no marquen el final d'una frase, poden anar acompanyats d'una coma o d'altres signes de puntuació, i en eixe cas la paraula següent s'escriu amb minúscula:

Ell és, com t'ho diria?, absolutament imprevisible.
La seua situació és, ail, molt precària.

12.6. DESPRÉS DE PUNTS SUSPENSIVS

Després de punts suspensius, és habitual començar amb majúscula inicial:

No ho veig clar... De totes maneres, ho hauríem de parlar amb més calma.

Però, quan este signe indica una suspensió momentània del discurs, sense tancar la frase, la represa del discurs s'inicia amb minúscula:

En aquella situació tan tensa... no em vaig atrevir a dir res.

12.7. DESPRÉS DE DOS PUNTS

Com a norma general, la paraula que va després de dos punts s'escriu en minúscula:

Hi havia tota classe de fruites, per exòtiques que foren: papaies, litxis, mangos, rambutans, tamarindes, cumquats, maracujàs...
Ja t'ho he dit: no et vull tornar a veure mai més.

Després de dos punts, quan es reproduïxen paraules textuais, la citació comença amb majúscula inicial:

Joan va dir lacònicament: «Adéu. No sé quan podré tornar». I mai més l'he tornat a veure.

També s'escriuen amb majúscula inicial les paraules que apareixen en determinats documents administratius introduint l'objecte de la comunicació després de certs mots com *expose*, *sollicite*, *certifique*, etc.:

SOL·LICITE: Que em siga concedida una ajuda per a la rehabilitació de la vivenda de la meua propietat...

12.8. DESPRÉS DE PARÈNTESI

Després del signe inicial de parèntesi precedit de punt, el text de dins dels parèntesis s'escriu amb majúscula inicial:

Es va agenollar en terra, i Muhammad la va imitar. (Ell pensava que eixir d'aquell destret costaria un orgue.)

Però, quan el signe del parèntesi no està precedit de cap altre signe de puntuació, el text s'inicia amb minúscula:

Ella parlà amb el marquès, que la respectà com una gran dama que era (la viuda coneixia prou bé la llengua de l'altra banda de la frontera).

12.9. NOMS PROPIS REFERITS A PERSONES

Els noms i cognoms de persona s'escriuen amb majúscula inicial:

Carmel Navarro Llombart
Teodor Llorente Falcó
Matilde Salvador i Segarra
Josep Bernat i Baldoví

Les partícules connectives que a vegades formen part de certs cognoms s'escriuen amb minúscula quan estan precedides del nom:

Isabel de Villena
Germana de Foix
Joan de Ribera
Manuel de la Calva

Però s'escriuen amb majúscula inicial quan el cognom no està precedit del nom i encapçalen, per tant, el nom propi:

la consellera De Miguel
el filòsof D'Ors
la ministra De la Vega
el futbolista De la Peña
el general De Gaulle

Els llinatges i les dinasties s'escriuen amb majúscula inicial:

els Àustries
els Borbons
els Trastàmars
els Habsburgs
els Capets

Els malnoms, els sobrenoms, els pseudònims i els hipocòriscs s'escriuen amb majúscula inicial:

Xelo
Pep
el Palleter
l'Encobert
Alfons el Magnànim
Jaume I el Conqueridor

Els noms de divinitats s'escriuen amb majúscula inicial:

Afrodita
Júpiter
Talia
Posidó
Déu
Llucifer
Jehovà
Hèrcules
Atlà
Buda
la Mare de Déu
l'Esperit Sant
la Santíssima Trinitat

Però s'escriuen en minúscula alguns noms propis que s'han lexicalitzat i han esdevingut, consegüentment, noms comuns:

un adonis
 un adam
 un casanova
 el benjamí
 un judes
 un sentllàtzer
 un santcrist
 una marededéu

També s'escriuen en minúscula els noms dels éssers mitològics utilitzats en sentit genèric o amb un plural aglutinador:

les muses
 les nimfes
 els ciclops
 els herois
 els àngels
 els serafins
 els dimonis

12.10. CÀRRECS I TÍTOLS NOBILIARIS

Els noms dels càrrecs i els títols nobiliaris s'escriuen en minúscula, tant si estan precedint el nom propi com si no:

el rei Joan Carles
 el papa Luna
 la presidenta de les Corts
 el degà de la Facultat de Filologia
 el conseller d'Indústria
 el ministre de Justícia
 el mestre racional Muntaner
 l'alcalde d'Elx
 la cancellera Angela Merkel
 el duc de Gandia
 la marquesa de Llombai
 la comtessa de Varoic
 el baró de Campolivar

12.11. FORMES DE TRACTAMENT

Les formes de tractament que precedeixen els noms propis s'escriuen en minúscula:

sor Isabel
 santa Rosa
 el beat Andreu Hibernon
 fra Benet
 mossén Alcover
 la senyora Jacinta

Però les formes abreviades dels tractaments sempre s'escriuen amb majúscula inicial:

el Sr. Romeu
la Sra. Gomis
Mn. Arnau
Sta. Teresa

La paraula *sant*, però, s'escriu amb majúscula inicial quan deixa de tindre estrictament el valor de tractament i passa a integrar-se en la denominació d'un topònim, d'una església, d'una festivitat, d'un orde religiós, d'una creu, d'un fenomen meteorològic, de flors, de fruites, etc.:

el municipi de Santa Pola
el camí de Sant Jaume
l'església de Santa Caterina
el dia de Santa Cecília
la creu de Sant Andreu
l'estiuet de Sant Miquel

També s'escriuen amb majúscula inicial tots els tractaments, càrrecs, oficis i professions que s'integren en les denominacions de la toponímia urbana:

carrer del Beat Nicolau Factor
plaça del Pintor Jacomart
avinguda del General Espartero
passeig del Taquígraf Martí
carrer del Professor Manuel Sala

12.12. FORMES PROTOCOL·LÀRIES DE TRACTAMENT

Les formes protocol·làries de tractament s'escriuen amb majúscula inicial:

el Molt Honorable Senyor President de la Generalitat
l'Excel·lentíssima i Magnífica Senyora Rectora
la Il·lustríssima Senyora
l'Espectable Senyor

12.13. NOMS PROPIS REFERITS A ANIMALS

Els noms propis d'animals singularitzats s'escriuen amb majúscula inicial:

la mona Xita
el gos Milú
el dofí Flipper
el ratolí Mickey
el goril·la Floquet de Neu

12.14. NOMS CIENTÍFICS D'ANIMALS I PLANTES

En les denominacions científiques binàries de les espècies animals i vegetals, el primer dels components (que designa el gènere) s'escriu amb majúscula inicial, mentre que el segon (que fa referència a l'espècie) s'escriu en minúscula:

el *Capnodium elaeophilum*
la *Saissetia oleae*
l'*Aquila heliaca*
el *Cicer arietinum*

12.15. NOMS PROPIS REFERITS A COSES

Els noms propis d'objectes singularitzats i de vehicles (trens, naus, aeronaus, etc.) s'escriuen amb majúscula inicial:

l'espasa *Excalibur*
 l'*Orient Express*
 el *Titanic*
 el cuirassat *Potemkin*
 el petrolier *Prestige*

Les marques de productes i denominacions oficials d'origen s'escriuen amb majúscula inicial:

un Volkswagen
 uns Lois
 un Boeing
 el vi de Requena-Utiel
 el torró de Xixona

Les denominacions genèriques que procedixen de noms propis (topònims, marques, noms de descobridors o inventors), però, s'escriuen en minúscula:

un xerés
 un camembert
 un conyac
 una polaroid
 un newton
 una aspirina
 una tireta de cello
 un sac de pòrtland
 un jeep

12.16. NOMS D'INSTITUCIONS, ORGANISMES I EMPRESES

Els substantius i adjectius que formen part dels noms d'institucions, organismes, entitats, empreses, establiments i òrgans de gestió s'escriuen amb majúscula inicial:

la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació
 el Ministeri d'Assumptes Exteriors
 la Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques
 el Servei d'Assessorament Lingüístic i Traducció
 la Junta Qualificadora de Coneixements del Valencià
 l'Institut Valencià d'Avaluació i Qualitat Educativa
 el Gabinet de Salut Laboral
 l'Ajuntament de Gandia
 el Museu d'Art Contemporani
 la Fundació Ausiàs March
 el Consorci de Transports Metropolitans
 la Societat Econòmica d'Amics del País
 la Universitat Jaume I de Castelló
 el Col·legi de Metges de València
 l'Escola Gavina
 l'Ateneu Mercantil
 el Teatre Principal
 l'Hotel Túria

En canvi, quan les denominacions que encapçalen el nom d'estes institucions s'utilitzen en plural, o fins i tot en singular amb un sentit genèric sense fer referència a cap entitat concreta, s'escriuen en minúscula:

les conselleries implicades
 el ministeris de Sanitat i Consum i de Treball i Assumptes Socials
 no ha estudiat en cap universitat
 els diversos col·legis professionals
 és responsabilitat de cada ajuntament
 els hotels de la ciutat

L'article que encapçala el nom d'algunes institucions, organismes o empreses s'escriu amb majúscula inicial:

Lo Rat Penat
 El Corte Inglés

També s'escriuen amb majúscula inicial les mencions abreujades amb una o més paraules d'una institució, organisme o empresa:

Treballa en la Conselleria (*per* la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport)
 Fa classes en la Universitat (*per* la Universitat Jaume I)
 La declaració de l'Acadèmia (*per* l'Acadèmia Valenciana de la Llengua)
 Ha fet una exposició en l'Ateneu (*per* l'Ateneu Mercantil de València)

12.17. DENOMINACIONS COREFERENTS

Les denominacions coreferents que designen certes institucions s'escriuen en minúscula:

el consistori	(<i>per</i> l'Ajuntament)
l'executiu	(<i>per</i> el Govern)
el parlament valencià	(<i>per</i> les Corts valencianes)
la cambra alta	(<i>per</i> el Senat)

12.18. NOMS D'ASSOCIACIONS I ALTRES ENTITATS LEGALMENT CONSTITUÏDES

El substantius i adjectius que formen part del nom d'associacions i altres entitats legalment constituïdes s'escriuen amb majúscula inicial:

la Confraria de la Soledat d'Ontinyent
 la Confraria de Pescadors de Benicarló
 l'Orde de Montesa
 l'Associació de Veïns Nucli Antic
 la Cooperativa Vinícola de Quatretonda
 la Federació del Metall, Construcció i Afins
 la Confederació Hidrogràfica del Xúquer
 el Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament
 l'Agrupació d'Aficionats a l'Astronomia

12.19. NOMS D'INSTITUCIONS PÚBLIQUES I RELIGIOSES

En el nom de les institucions juridicopúbliques, militars i religioses s'escriu amb majúscula inicial el substantiu però no els adjectius que el puguen acompanyar:

- l'Església catòlica
- l'Església ortodoxa
- l'Estat espanyol
- els òrgans de l'Estat
- l'Administració pública
- l'Administració local
- l'Imperi romà
- l'Imperi otomà
- la Corona pontifícia
- l'Exèrcit espanyol

Però s'escriuen en minúscula quan s'utilitzen genèricament o en altres sentits:

- l'església de Sant Vicent
- les diverses esglésies protestants
- les antigues ciutats estat
- l'estat de Califòrnia
- un acord entre diverses administracions
- la caiguda dels grans imperis
- l'imperi de la llei
- els governs europeus
- un exèrcit popular

12.20. NOMS DE FESTIVITATS

El nom de les festivitats civils o religioses s'escriuen amb majúscula inicial:

- el Nou d'Octubre
- el dia de Cap d'Any
- el Divendres Sant
- les festes de Nadal
- les Falles
- les Fogueres

12.21. NOMS D'ESDEVENIMENTS HISTÒRICS

Els fets històrics singulars, coneguts amb un nom específic en la tradició historiogràfica, s'escriuen amb majúscula inicial:

- la Revolució Francesa
- la Guerra dels Trenta Anys
- la Segona Guerra Mundial
- les Germanies
- la Setmana Tràgica
- el Maig del 68
- el Dos de Maig

12.22. DIVISIONS TEMPORALS CÍCLIQUES

Les divisions temporals cíclics, que tenen un caràcter genèric (estacions de l'any, mesos, dies de la setmana), s'escriuen en minúscula:

- la tardor
- l'estiu
- el desembre
- el dijous

12.23. NOMS DE PERÍODES HISTÒRICS

Els períodes històrics singulars (períodes culturals, edats històriques, eres geològiques, etc.) s'escriuen amb majúscula inicial:

- el Renaixement
- la Il·lustració
- la Renaixença
- el Neolític
- el Juràssic

12.24. NOMS DE MOVIMENTS ARTÍSTICS I CULTURALS

Els moviments artístics i culturals, així com els de caràcter polític o religiós, s'escriuen en minúscula:

- el romànic
- el gòtic
- el barroc
- el cubisme
- el liberalisme

A vegades, certs estils artístics donen nom a un període, i en eixe cas passen a escriure's amb majúscula inicial:

El Barroc és una època de depressió i desorientació entre l'impuls renaixentista i l'ordenat progrés del segle XVIII.

Però:

El barroc és un estil sincrètic, que actua per agregació de components de molt diversa procedència.

12.25. NOMS DE LLOC

Els topònims, així com les denominacions geopolítiques o turístiques, s'escriuen amb majúscula inicial:

- l'Alcúdia
- la Safor
- el País Basc
- la Costa Blanca
- el Pròxim Orient
- el Tercer Món

Les denominacions genèriques que solen acompanyar els topònims urbans o els accidents geogràfics s'escriuen en minúscula:

el carrer Ample
 la plaça de l'Arc
 el carrer del Mur de Santa Anna
 el passeig de la Petxina
 el carrer de l'Església de Sant Miquel
 el barri d'Orriols
 la serra de Mariola
 el mar Mediterrani

Però s'escriuen amb majúscula inicial si estes denominacions han deixat de tindre el valor genèric de l'accident geogràfic a què fan referència i han passat a integrar-se en el mateix topònim:

la comarca de la Vall d'Albaida
 la partida de la Font Roja
 el municipi de la Serra d'en Galceran

Els articles, les preposicions i les conjuncions que formen part dels topònims valencians o adaptats al valencià s'escriuen en minúscula:

Bonrepòs i Mirambell
 la Font d'en Carròs
 l'Eliana
 el Caire
 la Manxa

Però els articles dels topònims no valencians ni valencianitzats s'escriuen amb majúscula inicial:

El Escorial
 El Paso
 Las Hurdes
 La Spezia
 Le Havre
 Los Angeles
 O Grove

12.26. NOMS DE LLOC LEXICALITZATS

En alguns casos, certs topònims han passat a designar un producte que inicialment era exclusiu d'un lloc determinat, i consegüentment han esdevingut noms comuns i s'escriuen en minúscula:

una colònia
 un jabugo
 un xerés
 un cabrales
 un panamà

En altres casos, encara que es mantenen com a complements del nom, amb una velada referència al lloc d'origen, els topònims han perdut la condició de tals i s'han transformat en noms comuns, i per això s'escriuen també en minúscula:

un meló d'alger
l'aigua de seltz
pernil de york
llana d'angora
una aigua de colònia
una jaqueta de caixmir
una americana de xeviot

12.27. NOMS D'ASTRES

Els noms dels planetes, els satèl·lits, els cometes, les constel·lacions i les estrelles s'escriuen amb majúscula inicial:

la Terra
Júpiter
el cometa Halley
l'Óssa Major
la Lluna
el Sol

Les paraules *terra*, *sol* i *lluna*, però, s'escriuen en minúscula en els contextos que no són propis de l'astronomia:

remoure cel i terra
un sol de justícia
la posta de sol
ulleres de sol
la llum de la lluna
lluna plena

12.28. NOMS D'EDIFICIS SINGULARS

Els noms de monuments i edificis singulars s'escriuen amb majúscula inicial:

el Palau de la Música
el Micalet
l'Almodí
les Torres de Serrans

12.29. TITULACIONS OFICIALS

Les assignatures, els cicles educatius i les titulacions instituïdes oficialment dins dels plans d'estudi s'escriuen amb majúscula inicial:

fa classes de Física
és llicenciat en Història Contemporània
ha cursat estudis d'Educació Secundària Obligatoria

Però les disciplines científiques, quan s'utilitzen en sentit genèric, s'escriuen en minúscula:

li agrada molt llegir llibres d'història
és un expert en química nuclear

12.30. TÍTOLS DE LLIBRES, PELLÍCULES I PUBLICACIONS

El títol de llibres, pel·lícules, sèries de televisió, obres teatrals, diccionaris, etc., s'escriu amb majúscula inicial:

el *Decameró*
 la novel·la *El mut de la campana*
 la *Gramàtica normativa valenciana*
 el *Diccionari ortogràfic i de pronunciació del valencià*
 la pel·lícula *Allò que el vent s'endugué*
 la sèrie *Herència de sang*
 el sàinet *Una sogra de castanyola*

Però les parts genèriques que formen part dels llibres s'escriuen en minúscula:

el pròleg
 la introducció
 el capítol 4
 l'apèndix II
 l'annex I

El títol de les publicacions periòdiques s'escriu en majúscula, tant la inicial de la primera paraula com tots els substantius i adjectius que el formen:

el periòdic *El Punt*
 el diari *Levante-El Mercantil Valenciano*
 la *Revista d'Estudis Fallers*
 la revista satírica *El Tio Cuc*

12.31. TÍTOLS D'OBRES ARTÍSTIQUES

El títol de pintures, escultures, obres musicals, etc., s'escriu amb majúscula inicial:

el quadre *La rendició de Breda*
 l'escultura *La pietat*
 la simfonia *Heroica*
 el ballet *El llac dels cignes*

12.32. TÍTOLS DE DOCUMENTS OFICIALS

El nom de les lleis, els codis jurídics i altres disposicions legals s'escriuen amb tots els substantius i adjectius amb majúscula inicial:

la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià
 la Llei d'Enjudiciament Criminal
 el Codi Penal

Però, quan el títol de la disposició legal té un caràcter descriptiu, només s'escriu en majúscula la seua inicial:

la Llei 27/2006, de 18 de juliol, per la qual es regulen els drets d'accés a la informació, de participació pública i d'accés a la justícia en matèria de medi ambient

I s'escriuen completament amb minúscules quan s'usen en sentit genèric:

la llei sàlica
la llei seca
la nova llei del tabac

Les parts genèriques de les disposicions legals, com ara *article*, *secció*, *títol*, *apartat*, *preàmbul*, etc., s'escriuen en minúscula:

l'article 21
el títol III de la Constitució
la disposició transitòria segona
el preàmbul
l'exposició de motius

També s'escriu amb minúscula inicial quan es fa una menció anafòrica de la disposició legal:

L'entrada en vigor d'esta llei
El decret llei aprovat pel Govern

12.33. NOMS DE PREMIS I DISTINCIONS

Els noms de premis i distincions s'escriuen amb majúscula inicial:

el Premi Nobel de la Pau
el Premi d'Honor de les Lletres Valencianes
l'Alta Distinció de la Generalitat Valenciana
la Medalla d'Or de les Belles Arts
el Premi Príncep d'Astúries de les Arts

12.34. IMPOSTOS, TAXES I FIGURES JURÍDIQUES

Els noms dels impostos, taxes, contribucions i figures jurídiques instituïdes oficialment s'escriuen amb majúscula inicial:

l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques
l'Impost sobre el Valor Afegit
la Taxa d'Arreplega de Fem
ha sigut declarat Bé d'Interés Cultural
és Monument Històric Nacional
el Parc Natural de la Serra d'Espadà

12.35. ACTIVITATS EDUCATIVES, CIENTÍFIQUES I SOCIALS

Els noms de congressos, jornades, seminaris, certàmens, simposis, etc., s'escriuen amb majúscula inicial:

I Congrés d'Història i Filologia de la Plana
XLII Jocs Florals de la Vila d'Alberic
I Simposi de Professors de València
III Certamen de Bandes de Música

13. ELS TIPUS DE LLETRA

13.1. LA REDONA

La lletra redona (també anomenada *romana*) es caracteritza perquè l'ast de la lletra és perpendicular a la línia. Normalment, s'utilitza com a base de la composició de textos:

He llegit un article en la revista *Murta*.

Però, en el cas que el text estiga compost en lletra cursiva, les funcions pròpies d'eixe tipus de lletra se solen assignar a la redona o a les cometes simples:

He llegit un article en la revista Murta.

He llegit un article en la revista 'Murta'.

13.2. LA CURSIVA

La lletra cursiva (també anomenada *itàlica*) té els traços inclinats cap a la dreta, ja que tendix a imitar les formes de la lletra manuscrita. S'utilitza fonamentalment per a reproduir de forma fidel els títols de llibres, pel·lícules, etc., o bé per a emfatitzar alguna lletra, paraula o fragment dins del text.

En textos manuscrits, allò que ha d'anar en lletra cursiva se sol indicar per mitjà del subratllat.

S'ha reeditat el llibre *El món mariner de Peníscola*, d'Alfred Ayza.

13.2.1. Paraules estrangeres no adaptades

Les paraules o expressions procedents d'altres llengües no adaptades ortogràficament s'escriuen en cursiva:

És un verdader *showman*.

Es va demanar un *croissant*.

Li van practicar un *bypass*.

El *maître* va vindre immediatament a atendre'ns.

Però, quan els estrangerismes s'adapten gràficament, passen a escriure's en redona:

Van celebrar un míting a Alzira.

Fa fúting tots els matins.

Han muntat un estand en la fira.

L'artista estava completament èbria en el seu camerino.

13.2.2. Paraules o expressions llatines

Les paraules o expressions llatines s'escriuen en cursiva:

Va nàixer a Ptolemaios *circa* l'any 85.

Va utilitzar un argument *ad hominem*.

Va marcar un gol *in extremis*.

Li faran un homenatge *in memoriam*.

La va reconèixer *ipso facto*.

Dins d'este grup, cal destacar especialment les nomenclatures dels organismes vius:

- La mosca de la carn (*Sarcophaga carnaria*), de color gris amb bandes negres, es diu així perquè pon els ous en la carn en estat de putrefacció.
- Hui sabem que l'home de Neandertal, una subespècie de l'*Homo sapiens*, aparegué a Europa fa 300.000 anys.

13.2.3. Llibres i publicacions periòdiques

Els títols de llibres, diaris, revistes, anuaris i altres publicacions periòdiques s'escriuen en cursiva:

- Martí Domínguez va publicar la novella *Els horts* l'any 1972.
- Té la collecció sencera de la revista *Gorg*.
- Ha publicat una ressenya en la revista *Caràcters*.
- Joanot Martorell va escriure *Tirant lo Blanch* entre 1460 i 1468.

Si el títol d'un llibre inclou alhora el títol d'un altre llibre, no cal marcar-lo d'una manera especial:

- Martí de Riquer, amb la seua *Aproximació al Tirant lo Blanc*, descobreix algunes claus fonamentals per a entendre l'obra de Martorell.

Però, si convé, es pot marcar per mitjà de cometes simples o de la lletra redona:

- He comprat una obra que es titula *Estudis lingüístics i culturals sobre 'Curial e Güelfa'* (o *Estudis lingüístics i culturals sobre Curial e Güelfa*).

13.2.4. Textos sagrats

Els substantius i adjectius que formen part del títol dels llibres sagrats, així com les seues parts, s'escriuen en redona:

- la Bíblia
- l'Alcorà
- el Talmud
- l'Antic Testament
- l'Eclesiastés

13.2.5. Obres artístiques

El títol d'obres pictòriques, escultòriques, musicals, fotogràfiques, etc., s'escriu en cursiva:

- Una de les obres més conegudes de Sorolla és *l'encara diuen que el peix és car*.
- L'obra *Cosmos 62* de l'escultor Andreu Alfaro està emplaçada en una platja pròxima al penyal d'Ifac.
- Com a colofó, l'Orfeó Universitari Navarro Reverter va interpretar *Gaudeamus igitur*.

13.2.6. Pel·lícules i obres teatrals

El títol de pel·lícules, obres de teatre i programes de ràdio i televisió s'escriu en cursiva:

- La pel·lícula *La vida abismal* està ambientada a València.
- El programa *Trau la llengua* té un gran èxit d'audiència.
- Carles Alberola va dirigir i interpretar l'obra *Currículum*.

13.2.7. Vehicles

Els noms propis de vaixells, avions, astronaus, satèl·lits, ferrocarrils, etc., s'escriuen en cursiva:

Ahir va salpar del port d'Alacant la corbeta *Diana*.
 El satèl·lit *Meteosat* ens observa des de 36.000 quilòmetres d'altura.
 Les novel·les han envoltat de misteri l'*Orient Express*.
 El comandant Jacques Yves Costeau va solcar els mars amb el seu vaixell d'estudi oceanogràfic *Calypso*.

Però els noms de marques, sèries o models s'escriuen en redona:

Va viatjar en un Boeing 707 de Madrid a Nova York.
 L'Airbus A320 és un avió civil de passatgers.

13.2.8. Usos metalingüístics

Les paraules o expressions de les quals es dona informació s'escriuen en cursiva:

El verb *caldre* és impersonal.
 La lletra *y* només s'usa formant part del dígraf *ny* i en alguns noms propis i paraules estrangeres.
 La paraula *futbol* és aguda.

13.2.9. Paraules destacades

Les paraules o expressions que es remarquen emfàticament o aquelles a les quals es vol conferir un sentit especial dins del text se solen escriure en cursiva:

Per a obtenir uns resultats *correctes*, cal partir d'un mostreig adequat.
 Ja t'he dit que *no* vaig estar amb ella!

Encara que també és molt habitual amb esta funció l'ús de les cometes:

Quan es referix a «ells», no pot dissimular el seu menyspreu.

13.2.10. Pseudònims i malnoms

Els pseudònims, sobrenoms, renoms i àlies, quan acompanyen el nom propi de la persona, s'escriuen en cursiva:

Joan Navarro, l'*Encobert*, va ser ajusticiat a Burjassot l'any 1522.
 Josep Martínez Ruiz, *Azorín*, va nàixer en la ciutat de Monòver.

Però, quan s'esmenten sense acompanyar el nom propi, s'escriuen en redona:

Azorín va ser un dels principals representants de l'anomenada Generació del 98.

També s'escriuen en redona els sobrenoms de reis, papes i sants:

Alfons el Magnànim
 Jaume I el Conqueridor

I també els noms de personatges de ficció:

Carmesina
 Pumbi

13.2.11. Paraules no normatives

Les paraules o expressions escrites expressament amb formes no normatives s'escriuen en cursiva:

El va detindre un *monocipal*.
 Una cosa és *pedricar*, i una altra, ben distinta, practicar.

13.2.12. Acotacions

Les interpolacions destinades a descriure o donar instruccions sobre la manera de comportar-se en les obres de teatre i els guions radiofònics, televisius o de qualsevol altre tipus s'escriuen en cursiva:

AGUSTÍ (*refusant el vi*): ¡El cos és meu!

Hugo: No ho sé. (*Pausa.*) Quan la toca té un aspecte autèntic.

13.2.13. Lletres d'orde

Les lletres minúscules que s'utilitzen per a introduir els diversos apartats d'una enumeració se solen escriure en cursiva (però, en tot cas, el parèntesi de tancament s'escriu en redona):

Els elements de què s'ocupa l'ortotipografia són, entre altres, els següents:

- a) Els signes tipogràfics.
- b) Els ornaments.
- c) Les línies.
- d) Els blancs.
- e) L'alineació dels elements.
- f) Els tipus de lletra.

També s'escriuen en cursiva quan apareixen referenciades dins d'un text:

el punt *b* de l'article 5

s'afig un nou apartat *e* a l'article 25 de la Llei 28/1985

13.2.14. Equacions i fórmules

Els símbols de les magnituds i els termes algebraics s'escriuen en cursiva:

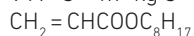
$$x = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 5ac}}{3a}$$

$$\bar{x} = \frac{\sum x_i \times n_i}{N}$$

$$f(x) = a(x - x_v)^2 + y_v$$

Però les magnituds físiques i els elements químics s'escriuen en redona:

$$V A^{-1} s = m^2 \text{ kg } s^{-2} A^{-2}$$

13.2.15. Exemples en obres lexicogràfiques

Els exemples en diccionaris i enciclopèdies se solen escriure en cursiva:

àlgid -a [áldʒit] *adj.* 1. *PAT.* Que es presenta acompanyat d'algidesa.

Febra àlgida. 2. *PAT.* Que és (un període) el punt més crític o greu

d'una malaltia. *Període àlgid de la grip.* 3. Que és (un moment) el de

màxima intensitat d'algun procés. *El moment àlgid de la discussió.*

A vegades també s'utilitzen altres recursos distintius, com ara un altre tipus de lletra o un altre color.

13.2.16. Dedicatòries i advertiments

Les dedicatòries i els advertiments que es fan en revistes i altres publicacions per a indicar la continuïtat del text en un altre lloc sovint s'escriuen en cursiva:

*als meus pares
a Lluïsa, per la seua paciència i comprensió
(continua en la pàgina 8)
(ve de la pàgina 7)*

Encara que també poden escriure's en un altre tipus de lletra (com ara la negreta o la versaleta) que contraste amb el tipus de lletra utilitzat com a base del text.

13.3. LA VERSALETA

La lletra versaleta presenta els caràcters propis de les majúscules, però amb una alçària igual, o lleugerament superior, a la de les minúscules. Este tipus de lletra té unes funcions molt específiques, referides sobretot a l'àmbit bibliogràfic, que s'indiquen a continuació en diversos apartats.

lletra minúscula LLETRA VERSALETA LLETRA MAJÚSCULA

En textos manuscrits, allò que ha d'anar en versaleta s'indica per mitjà d'un doble subratllat.

Llombart, Constantí: Los fills de la morta-viva, València, 1879.

13.3.1. Xifres romanes

Les xifres romanes quan acompanyen una paraula que s'escriu en minúscula, com ara segles, mil·lennis, volums, toms, etc., se solen escriure en versaleta:

Es tracta d'un ús que data del segle XVIII.
Apareix referit en el volum III de les seues obres completes.

Però s'escriuen amb majúscules si acompanyen una paraula escrita amb majúscula inicial:

Pius V
IV Assemblea de les Institucions Escolars
I Congrés d'Història

13.3.2. Ètims de paraules

Els ètims de les paraules se solen escriure en versaleta:

La paraula *càtedra* i la paraula *cadira* deriven de l'ètim llatí CATHEDRA.
Segons Coromines, la paraula *rodano* deriva del gòtic RAUDAN.

13.3.3. Cognoms en referències bibliogràfiques

Els cognoms dels autors, amb majúscula inicial, en les notes a peu de pàgina, bibliografies, índexs onomàstics, etc., se solen escriure en versaleta:

SIMEON RIERA, J. Daniel: *El mite d'Àfrica*, València, Universitat de València, 2002.
CASP, Xavier: *Aires de cançó*, Barcelona, La Revista, 1950.

13.3.4. Personatges en obres teatrals

Els noms de personatges en obres de teatre i guions cinematogràfics se solen escriure en versaleta:

SAVONAROLA: El poble tallarà de soca-rel tanta malignitat.
CÈSAR: Roma m'aclama com un nou Juli Cèsar.

13.3.5. Obres autocitades

Els títols de publicacions que se citen a elles mateixes, en el pròleg o en la introducció, se solen escriure en redona i en versaleta:

Esta GRAMÀTICA VALENCIANA BÀSICA té per objecte facilitar la divulgació de la normativa gramatical entre les persones interessades per la llengua, sense necessitat que tinguen cap bagatge filològic.

13.4. LA NEGRETA

La lletra negreta es diu així perquè té el traç més gruixut que les altres lletres de la mateixa família. Pot ser tant redona com cursiva, i en general s'utilitza per a destacar i facilitar la localització d'una determinada paraula o expressió. En textos manuscrits, allò que ha d'anar en negreta s'indica per mitjà d'una línia ondulada.

S'escriuen en negreta les paraules que es volen destacar en un text.

13.4.1. Títols

Els títols de capítols, apartats i paràgrafs se solen escriure en negreta:

1. Les activitats del sector primari

En la segona mitat del segle xx, l'activitat agrària va passar d'una agricultura tradicional, que ocupava mà d'obra abundant, a una agricultura evolucionada o de mercat.

13.4.2. Lemes d'obres lexicogràfiques

Els lemes i les locucions de les entrades de diccionaris i enciclopèdies se solen escriure en negreta:

síndrome *PAT. f.* **1.** Conjunt de símptomes i signes que definixen clínicament una malaltia. **2. a.** Agrupament de símptomes amb personalitat clínica acusada descrit per un determinat autor. **b. síndrome angiospasmòdica** (o **de Hirtz**) Conjunt d'accidents determinats per l'espasme dels vasos sanguinis dels membres, de les vísceres o d'una regió més o menys limitada. **c. síndrome d'abstinència** Conjunt d'alteracions psíquiques i físiques produïdes per la cessació del consum habitual de qualsevol tipus de droga.

13.4.3. Noms propis de persona en notícies de premsa

Els noms propis de persona, en certes notícies de premsa, a vegades es destaquen en negreta:

Possiblement, una circumstància que ha jugat en contra d'esta cinta és que sempre s'espera el millor d'un dels cineastes més sòlids dels últims anys, que va hipnotitzar amb *Desitjant amar* (2000) a Canes, on va guanyar el Premi al Millor Director amb *Happy Together* fa deu anys i va dividir opinions amb *2046* (2004). A més, *My Blueberry Nights* presenta com a al·licient el debut cinematogràfic de l'estrella del jazz i el *pop* **Norah Jones**, escortada per figures del pes de **Natalie Portman**, **Rachel Weisz**, **David Strathairn** i **Jude Law**. Per si fóra poc, l'excel·lent fotografia, saturada de color i d'ombres, és obra de **Darius Khondji**, il·luminador de *Delicatessen* (1991) i un dels més prestigiosos operadors del moment, i la música original la firma **Ry Cooder** (*París-Texas*).

14. LES ABREVIACIONS

14.1. INTRODUCCIÓ

Les abreviacions són paraules o sintagmes representats amb menys lletres de les que els corresponen. Segons el tipus de representació, es distingeix entre abreviatures, símbols i sigles.

14.2. LES ABREVIATURES

Les abreviatures són representacions gràfiques d'una paraula o d'un grup de paraules per mitjà d'alguna de les seues lletres, la primera de les quals ha de ser la inicial. En principi, qualsevol paraula és susceptible de poder ser abreviada. Algunes abreviatures estan fixades per l'ús, i unes altres són els mateixos usuaris els que, davant de necessitats concretes, s'encarreguen de crear-les.

14.2.1. Formació d'abreviatures

Les abreviatures poden crear-se, bàsicament, a través de dos procediments: per truncament i per contracció. Les abreviatures per truncament són aquelles que estan formades a partir de la supressió de la part final de la paraula:

av.	av[inguda]
tel.	tel[èfon]

Les abreviatures per contracció, en canvi, conserven part del principi i del final de la paraula:

fra.	f[actu]ra
pta.	p[or]ta

I a vegades també mantenen certes lletres medials, a fi d'identificar millor la paraula abreviada:

Mgfc.	M[a]g[ní]f[i]c
Rvdm.	R[e]v[eren]d[í]ssi]m

14.2.2. Escriptura de les abreviatures

Les abreviatures, com a norma general, acaben amb un punt final:

pl.	plaça
art.	article

A vegades, però, també poden acabar amb una barra:

t/	taló
c/	carrer

Les abreviatures compostes se separen normalment amb un espai blanc:

p. d.	per delegació
a. C.	abans de Crist

Si bé algunes abreviatures compostes també poden portar una barra al mig com a element de separació:

c/c	compte corrent
s/n	sense número

14.2.3. L'ús de les majúscules en les abreviatures

Les abreviatures, com a norma general, s'escriuen en minúscula, excepte quan estan a començament de paràgraf o després de punt:

cap.	capítol
tel.	telèfon

Però, en el cas que representen tractaments de persona, sempre s'escriuen en majúscula:

Sr.	senyor
Dra.	doctora

14.2.4. L'accent de les abreviatures

Si una paraula s'escriu amb accent, cal mantindre'l en l'abreviatura:

pàg.	pàgina
núm.	número

14.2.5. La separació de les abreviatures

Les abreviatures no han de separar-se, a final de línia, de la paraula o xifra a què estan vinculades:

<u>SEPARACIÓ CORRECTA</u>	<u>SEPARACIÓ INCORRECTA</u>
/ Sra. Aracil	Sra. / Aracil
/ 118 pàgs.	118 / pàgs.

14.2.6. Confluència de les abreviatures amb els signes de puntuació

El punt de tancament de les abreviatures s'ha d'ometre quan entra en contacte amb el punt final de frase o amb els punts suspensius:

<u>PUNTUACIÓ CORRECTA</u>	<u>PUNTUACIÓ INCORRECTA</u>
278 pp.	278 pp..
138 a. C...	138 a. C....

14.2.7. Lectura de les abreviatures

Les abreviatures es lligen com si la paraula abreviada estiguera escrita amb totes les lletres del nom que representen:

etc.	etcètera
p. o.	per orde

14.2.8. L'apostrofació de les abreviatures

Davant d'una paraula abreviada, els articles *el* i *la* i la preposició *de* es comporten de la mateixa manera, pel que fa a l'ús de l'apòstrof, que si es tractara de la paraula sencera:

l'Excma. Sra.	l'Excellentíssima Senyora
l'Illm. Sr.	l'Illustríssim Senyor

14.2.9. El gènere de les abreviatures

Les abreviatures formades per contracció presenten una abreviatura específica per a la forma de femení:

<u>FORMA MASCULINA</u>		<u>FORMA FEMENINA</u>	
Dr.	doctor	Dra.	doctora
Sr.	senyor	Sra.	senyora

En canvi, les abreviatures formades per truncament no presenten variació de gènere:

FORMA INVARIABLE

dir. director / directora
ed. editor / editora

14.2.10. El nombre de les abreviatures

Les abreviatures per contracció formen el plural afegint la terminació pròpia de la forma de plural de la paraula abreviada:

FORMA DE SINGULAR FORMA DE PLURAL

Sr. senyor Srs. senyors
fra. factura fres. factures

Les abreviatures per truncament poden formar el plural afegint la marca de plural corresponent o bé mantindre's invariables:

FORMA DE SINGULAR FORMA DE PLURAL

pàg. pàgina pàgs. o pàg. pàgines
núm. número núms. o núm. números

Les abreviatures constituïdes per una sola lletra poden formar el plural duplicant la lletra (seguint la tradició llatina) o afegint una s (aplicant el criteri general):

FORMA DE SINGULAR FORMA DE PLURAL

f. foli ff. o fs. folis
v. vers vv. o vs. versos

14.2.11. Abreviatures de paraules estrangeres

Les abreviatures de paraules o expressions estrangeres s'escriuen en cursiva, igual que les paraules o expressions representades:

loc. cit. *loco citato*
s. v. *sub voce*

14.2.12. Abreviatures numèriques

Els numerals ordinals poden representar-se amb l'última lletra del nom corresponent al costat de la xifra (o de les dos últimes si representa un nombre en plural), seguida o no de punt:

1r o 1r. primer
3a o 3a. tercera
4ts o 4ts. quarts
9es o 9es. novenes

També és possible representar els numerals ordinals, tot i que és menys habitual, amb l'última lletra volada, precedida o no de punt:

2ⁿ o 2.ⁿ segon
5^a o 5.ª quinta

14.3. ELS SÍMBOLS

Els símbols són signes gràfics de caràcter científic o tècnic fixats per organismes oficials, generalment d'àmbit internacional, que representen una paraula o un grup de paraules; per consegüent, la grafia dels símbols no sempre es correspon amb la de la paraula que representen.

14.3.1. Escriitura dels símbols

Els símbols s'escriuen sense punt final:

km	quilòmetre
min	minut
atm	atmosfera
ha	hectàrea

En certs casos, els símbols contenen barres o signes específics:

km/h	quilòmetres per hora
%	tant per cent
€	euro
@	arrova

14.3.2. L'ús de les majúscules en els símbols

L'ús de la majúscula en els símbols no depèn del context, sinó que és un element consubstancial de la seua forma. Així, certs símbols s'han d'escriure sempre amb la inicial en majúscula, particularment els corresponents a unitats de mesura que provenen d'un nom propi, així com els elements químics, els punts cardinals i els prefixos que representen els múltiples referits a grans magnituds:

W	watt
Na	sodi
N	nord
Mb	megabytes

14.3.3. Lectura dels símbols

Els símbols es lligen com si el terme abreviat estiguera escrit amb totes les lletres del nom que representen:

m	metre
g	gram
SE	sud-est
\$	dòlar

14.3.4. Flexió dels símbols

Els símbols són invariables, de manera que no presenten una forma específica per al plural distinta de la del singular:

km	quilòmetre o quilòmetres
g	gram o grams

14.4. LES SIGLES

Les sigles són formacions lèxiques constituïdes generalment per la lletra inicial d'un conjunt de paraules.

14.4.1. Escriitura de les sigles

Les sigles, com a norma general, s'escriuen amb majúscula i sense cap punt ni espai entre les lletres que les formen:

IVAM	Institut Valencià d'Art Modern
ONU	Organització per a les Nacions Unides
DNI	document nacional d'identitat
PIB	producte interior brut

Si bé, en alguns casos concrets, s'han generalitzat sigles que combinen l'ús de majúscules i minúscules:

CiU	Convergència i Unió
LiA	Llengua i Administració

Quan la sigla no està constituïda per la inicial de cada paraula de l'expressió representada, sinó per grups de lletres per a fer-la més fàcilment llegible, rep el nom d'*acrònim*, i en eixe cas pot escriure's amb totes les lletres majúscules, com les sigles pròpiament dites, o bé només amb la lletra inicial majúscula:

IVAJ o Ivaj	Institut Valencià de la Joventut
MUVIM o Muvim	Museu Valencià de la Il·lustració i de la Modernitat

14.4.2. La lexicalització de les sigles

En certs casos, les sigles han experimentat un procés de lexicalització, que ha fet que passen a escriure's habitualment amb minúscules:

elepé	LP (long play)
sida	SIDA (síndrome d'immunodeficiència adquirida)
ovni	OVNI (objecte volador no identificat)
làser	LASER (light amplification by stimulated emission of radiation)

14.4.3. El gènere i el nombre de les sigles

El gènere i el nombre de les sigles ve determinat pel gènere i el nombre de la primera paraula de l'expressió representada:

el KGB	el Comité de Seguretat de l'Estat (Komitet Gosudarstvennoi Bezopasnosti)
la CIA	l'Agència Central d'Intelligència (Central Intelligence Agency)
els EUA	els Estats Units d'Amèrica

14.4.4. El plural de les sigles

Les sigles, en principi, no admeten cap marca de plural:

les TAC	tomografies axials computades
els PC	ordinadors personals

En alguns casos, però, la tradició ha consolidat certes sigles que marquen el plural duplicant les lletres, si bé cal remarcar que es tracta d'un procediment no recomanable per a la formació de noves sigles:

JJOO	Jocs Olímpics
CCOO	Comissions Obreres

També és freqüent, però no recomanable, la indicació del plural en les sigles afegint-los una s minúscula (a vegades precedida d'un apòstrof):

<u>FORMA NO RECOMANABLE</u>	<u>FORMA PREFERIBLE</u>
les ONGs	les ONG (les organitzacions no governamentals)
els PC's	els PC (els ordinadors personals)

14.4.5. Lectura de les sigles

Segons les característiques concretes de cada sigla, poden llegir-se de manera ben distinta. N'hi ha que es lligen formant síl·labes, com qualsevol altra paraula:

UNESCO	unesco
UNICEF	unicef

Unes altres sigles es lligen com una successió de lletres:

UGT	ugeté
IBM	ibeeme

I, finalment, n'hi ha d'altres que es lligen igual que les paraules que representen:

CCOO	Comissions Obreres
CGPJ	Consell General del Poder Judicial

Les sigles que representen conceptes en plural s'han de llegir amb la marca pròpia del plural:

les ONG	les oenegés
els PC	els pecés

En certs casos, la sigla està lexicalitzada i sol fer el plural afegint una -s.
les pimes

14.4.6. Traducció de les sigles

Com a norma general, les sigles no solen traduir-se (independentment que el concepte que representen siga o no traduïble):

SPD	Partit Socialdemòcrata Alemany
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
NASA	National Aeronautics and Space Administration
CAM	Caja de Ahorros del Mediterráneo

Però en certs casos concrets, com ara les sigles que representen els noms d'alguns organismes internacionals o de conceptes, hi ha una certa tradició de traduir-les:

OTAN	Organització per al Tractat de l'Atlàntic Nord
FMI	Fons Monetari Internacional
ADN	àcid desoxiribonucleic
ARN	àcid ribonucleic

15. ELS SIGNES DE PUNTUACIÓ

15.1. INTRODUCCIÓ

Els signes de puntuació són signes gràfics que s'utilitzen per a organitzar el discurs, i normalment hi ha una correspondència entre estos signes i les pauses i l'entonació de la llengua oral. Ocasionalment, s'usen per a desfer ambigüitats.

Bàsicament, segons la funció que realitzen, es poden distingir tres tipus de signes de puntuació: els signes de pausa (la coma, el punt i coma, el punt, els dos punts i els punts suspensius); els signes d'entonació (els d'interrogació i els d'exclamació), i els incisos (els guions, els parèntesis, els claudàtors i les cometes).

Hi ha també uns altres signes amb funcions molt específiques, com són ara l'asterisc (*), la barra inclinada (/), la barra invertida (\), la pleca (|), la doble pleca (||), el signe de secció (§), el calderó (§§), la titlla (~), el pic (o redolí) (●), les claus ({ }), etc.

15.2. POSICIÓ DELS SIGNES DE PUNTUACIÓ

Els signes de puntuació senzills (coma, punt, punt i coma, dos punts i punts suspensius) s'escriuen immediatament després de la paraula anterior i separats per un espai de la paraula posterior:

De primer plat serviren unes ensalades molt variades; de segon, un marisc excellent; després, per a postres, tragueren un enorme plat de fruita, que tenia de tot: plàtans, pomes, peres, prunes, albercocs, cireres, taronges, meló... i no sé quantes coses més.

Els signes de puntuació dobles (guions, parèntesis, claudàtors i cometes, i opcionalment els signes d'interrogació i d'exclamació) s'escriuen immediatament davant i darrere del text que inclouen. Els signes d'obertura s'escriuen separats per un espai de la paraula precedent i units a la paraula següent; els de tancament, en canvi, s'escriuen units a la paraula precedent i separats per un espai de la paraula següent:

Les seues declaracions —i ara no voldria entrar en polèmiques— contribueixen ben poc a crear un clima de concòrdia.

Eduard Escalante (València, 1854-1921) va introduir la sarsuela en el teatre valencià de la seua època.

L'article 4 de la Llei 4/2006 estableix literalment que «Es declaren protegits genèricament, sense necessitat de resolució singularitzada, els exemplars de qualsevol espècie arbòria existent a la Comunitat Valenciana que igualen o superen [...] els 350 anys d'edat».

15.3. LA COMA

15.3.1. Usos de la coma

La coma (,) representa una pausa breu o una inflexió tonal en el discurs. S'usa en els casos següents:

a) Per a separar els diversos elements d'una enumeració:

Necessitem ordinadors, impressores, escàners, material d'oficina...
Els pares, els iaies, els germans, els amics, tots vingueren a la festa.

Quan l'últim element d'una enumeració va unit a l'anterior amb les conjuncions *i*, *o* i *ni*, no es posa coma:

El seu germà és alt, prim i ben plantat.
Què t'abellix de beure? Aigua, vi o cervesa?
La població no tenia ni aigua ni aliments.

No obstant això, sí que es posa coma davant de la conjunció *i* quan introduïx una seqüència que expressa un contingut diferent (una conclusió, una causa, un aclariment, una acotació, un matís d'adversitat, una indicació temporal, etc.) respecte als elements anteriors o quan unix elements que ja contenen termes coordinats:

Actuà sense contemplacions per a intentar donar una imatge d'eficiència, i probablement eixe va ser el seu gran error.
L'establiment està obert de dilluns a divendres, de 9 a 14 hores i de 15 a 19 hores, i dissabtes, de 9 a 13 hores.

Quan el subjecte està constituït per una enumeració d'elements que es tanca amb la paraula *etcètera* (o la seua forma abreviada, *etc.*), cal acotar-la entre comes:

La creació de plataformes d'intercanvi d'informació, documentació, aplicacions informàtiques, etc., és l'objectiu fonamental de la nostra organització.

b) Per a aïllar un vocatiu:

Isabel, escolta el que vull dir-te.
Mira, Jaume, no pense tornar a repetir-t'ho.

c) Per a separar incisos explicatius:

El poble de Benaguasil, situat en la comarca del Camp de Túria, té actualment prop de 10.000 habitants.
El peix blau, molt beneficiós per a alleujar els símptomes de malalties inflamatores, ha de consumir-se fresc.
València, ciutat del Túria.

La presència o absència de comes determina la distinció entre les oracions relatives explicatives, que se separen amb comes de l'oració principal, i les oracions relatives especificatives, que no porten comes:

Els espectadors, que havien aguantat fins al final de la representació, manifestaren la seua disconformitat amb crits i xiulits.
(= *tots els espectadors*)

Els espectadors que havien aguantat fins al final de la representació manifestaren la seua disconformitat amb crits i xiulits.
(= *només els espectadors que havien aguantat fins al final*)

d) Per a indicar una alteració de l'orde lògic de les parts d'un enunciat, en aquells casos en què un element apareix anteposat o posposat a la resta d'elements de l'oració i separat per una inflexió:

De les seues històries, no en vull saber res.

Amb una miqueta de paciència, potser el podràs convèncer.

No en vull saber res, de les seues històries.

e) Per a acotar oracions temporals, condicionals, adversatives, concessives o consecutives:

Quan arribarem al teatre, la representació ja havia començat.

Si no t'agrada estudiar, és millor que et poses a treballar.

Volia vindre a l'excursió, però els seus pares no l'han deixat.

Encara que em demane perdó, no pense tornar amb ell.

Em va dir que ho faria, de manera que estigues tranquil·la.

Això no obstant, la coma pot ometre's si les oracions són curtes:

Quan arribes telefona'm.

Si vols vine.

És increïble però cert.

Tampoc és necessària la coma en el cas que les oracions temporals o condicionals estiguen posposades a l'oració principal:

Ja havien començat a dinar quan arribarem.

Només t'ho diré si em fas un favor.

f) Per a separar de la resta de la frase una sèrie de locucions adverbials connectives, com ara *no obstant això, per tant, és a dir, en fi, ara bé, en primer lloc, en definitiva, al cap i a la fi, d'altra banda, etc.*:

No ha estudiat gens i, no obstant això, ha aprovat tot el curs.

No sabem, per tant, com va poder fugir de la presó.

D'altra banda, hi ha altres factors que han intervingut en la seua decisió.

g) Per a marcar l'elisió del verb:

El València, campió de la Lliga, i el Vila-real, de la Copa.

Els que tinguen bitllet de primera classe, a l'últim vagó.

Per l'agost, figues i most.

h) Per a delimitar clàusules absolutes de participi o de gerundi:

Conclòs el tràmit d'audiència, l'instructor ha de trametre l'expedient a la Secretaria General.

Havent observat una errada en la llista publicada, se'n detalla la correcció.

i) Per a evitar confusions o ambigüitats:

Si ve, Joan ho farà.

Votar pel no, no significa que hàgem de quedar-nos com estem.

j) En textos legals, per a separar el títol de la data en què es promulguen:

Llei 28/2005, de 26 de desembre, de mesures sanitàries enfront del tabaquisme i reguladora de la venda, el subministrament, el consum i la publicitat dels productes del tabac.

Reial Decret Llei 13/2006, de 29 de desembre, pel qual s'establixen mesures urgents en relació amb el programa PREVER per a la modernització del parc de vehicles automòbils.

k) En els encapçalaments de cartes i documents, per a separar la fórmula de salutació del cos textual:

Estimada Júlia,
T'escric esta carta per a dir-te que...

Amb esta funció, també s'utilitzen els dos punts:

Hola, Joan:
Gràcies per haver-me escrit...

l) En les datacions, per a separar el lloc o el dia de la setmana de la data:

Almassora, 21 de juny del 2007
Dijous, 26 de juliol del 2007

m) En les adreces, per a separar el nom del carrer i el número de l'immoble:

C/ Pintor Maella, 5
Plaça del Pouet, núm. 22-6

15.3.2. Altres usos de la coma

A banda dels usos indicats en els apartats anteriors, la coma també s'utilitza convencionalment amb les funcions següents:

a) En les expressions numèriques, per a separar les unitats enteres de les decimals:

Té 6,5 metres de llarg.
M'ha costat 25,63 euros.

b) En les expressions temporals, per a separar els segons de les fraccions de segon:

El rècord ha quedat establert en 10,19 segons.

15.3.3. Usos incorrectes de la coma

a) No s'ha d'escriure coma entre el subjecte i el verb:

PUNTUACIÓ INCORRECTA

Els representants de les
organitzacions sindicals,
van manifestar la seua oposició
a l'acord adoptat.

PUNTUACIÓ CORRECTA

Els representants de les
organitzacions sindicals
van manifestar la seua oposició
a l'acord adoptat.

b) No s'ha d'escriure coma entre el verb i els complements:

PUNTUACIÓ INCORRECTA

El president de la patronal
va manifestar, que no acudiria
a la reunió convocada.

Volem agrair sincerament a tots
els ciutadans, la confiança que
han depositat en el nostre partit.

PUNTUACIÓ CORRECTA

El president de la patronal
va manifestar que no acudiria
a la reunió convocada.

Volem agrair sincerament a tots
els ciutadans la confiança que
han depositat en el nostre partit.

15.4. EL PUNT I COMA

El punt i coma (;) representa una pausa superior a la de la coma i inferior a la del punt. S'usa en els casos següents:

a) Per a separar grups d'elements en enumeracions complexes, que ja inclouen altres signes de puntuació (generalment comes), excepte l'últim element de l'enumeració precedit de la conjunció *i*, que se separa de l'element anterior amb coma i no amb punt i coma:

Hi assistiren la directora general, Sra. Melià; el secretari de la Comissió, Sr. Martí, i el primer vocal de la Comissió, Sr. Grau.

En la secció d'alimentació, hem de comprar llet, sucre i café; en la secció de neteja, detergent i lleixiu, i en la farmàcia, analgèsics, esparadrap i alcohol.

b) Davant de certs adverbis connectius i locucions adversatives, concessives o consecutives (*tanmateix, amb tot, així i tot, no obstant això, per consegüent, etc.*):

Al final, després de molts esforços, vaig poder anar al viatge; amb tot, si vols que et siga franc, millor si m'haguera quedat en casa.

L'informe de la Comissió Tècnica és negatiu; no obstant això, si s'esmenen les deficiències detectades, hi ha la possibilitat que es revise l'expedient.

c) Per a separar frases completes estretament unides pel significat:

Estes actuacions tenen un doble vessant: d'una banda, són propostes que tenen a veure amb la morfologia urbana; d'una altra, tracten de donar resposta a problemes infraestructurals importants.

Hui encara estem a temps d'actuar; demà, probablement, ja serà massa tard.

15.5. EL PUNT

15.5.1. Usos del punt

El punt (.) representa una pausa important en el discurs. La paraula que segueix el punt s'ha d'escriure amb majúscula inicial. Segons la funció que es realitza, es distingixen tres tipus de punts: el punt i seguit, el punt i a part i el punt final.

El punt i seguit s'utilitza per a marcar el final d'una oració amb sentit complet:

El viatge estigué plagat d'incidències. La primera nit se'ns avarià el cotxe i haguérem de caminar durant una hora per a trobar un lloc habitat.

El punt i a part assenjala una pausa més llarga que la del punt i seguit, i s'utilitza per a separar paràgrafs que expressen idees diferents sobre un mateix tema:

De les imatges del paisatge de Mart preses per la sonda *Pathfinder*, els científics han obtingut proves considerades definitives que el planeta va patir en algun moment unes inundacions catastròfiques.

Les primeres anàlisis de les dades que ha enviat el robot *Sojourner* sobre la composició del sòl marcí indiquen que «es troba realment a Mart», ha assenyalat Rudolf Rieder, el científic encarregat d'esta part de la missió.

El punt final indica l'acabament d'un text.

15.5.2. Altres usos del punt

A banda dels usos relacionats amb l'entonació, el punt s'utilitza també en els casos següents:

a) Després de les abreviatures:

La representació abreviada dels dies de la setmana és: *dl.*, *dm.*, *dc.*, *dj.*, *dv.*, *ds.* i *dg.*

b) Per a separar els milers en totes aquelles xifres que es lligen habitualment com a quantitats senceres:

L'import total de les obres ascendix a 72.000 euros.

Amb esta funció, també s'utilitza l'espai en blanc:

Va rebre una subvenció de 6 500 €.

c) Per a separar el dia, el mes i l'any en les dates expressades en xifres:

El 25 d'agost del 2002 (25.08.02)

Amb esta funció, també s'utilitzen el guionet (-) i la barra (/):

25-08-02

25/08/02

d) Per a separar les hores i els minuts en l'expressió de les hores:

El vol té prevista l'arribada a les 8.30 hores.

Encara que d'acord amb les normes internacionals, amb esta funció és preferible usar els dos punts:

El tren arriba a les 16:45 hores.

15.5.3. Usos incorrectes del punt

a) No s'ha d'escriure punt després de títols quan apareixen aïllats:

PUNTUACIÓ INCORRECTA

Tirant lo Blanch.

PUNTUACIÓ CORRECTA

Tirant lo Blanch

b) No s'ha d'escriure punt després dels símbols:

PUNTUACIÓ INCORRECTA

2 kg.

124 m.

PUNTUACIÓ CORRECTA

2 kg

124 m

c) No s'ha d'escriure punt separant les unitats de miler i les centenes en els anys, la numeració de les pàgines, versos, textos legals, codis postals o apartats de correus i, en general, en qualsevol número que forme part d'una sèrie ordenada:

PUNTUACIÓ INCORRECTA

l'any 2.007

pàgina 1.321

Decret llei 1.102

Codi postal 46.100

PUNTUACIÓ CORRECTA

l'any 2007

pàgina 1321

Decret llei 1102

Codi postal 46100

d) No s'ha d'escriure punt després de les datacions:

PUNTUACIÓ INCORRECTA

Alacant, 30 de juny del 2007.

PUNTUACIÓ CORRECTA

Alacant, 30 de juny del 2007

e) No s'ha d'escriure punt després dels signes d'interrogació o exclamació:

PUNTUACIÓ INCORRECTA

Quan vindràs?.

Per fi se n'ha anat!.

PUNTUACIÓ CORRECTA

Quan vindràs?

Per fi se n'ha anat!

15.6. ELS DOS PUNTS

15.6.1. Usos dels dos punts

Els dos punts (:) representen una pausa superior a la de la coma i inferior a la del punt. S'usen en els casos següents:

a) Per a introduir enumeracions o sèries que poden anar disposades en línia contínua o en columna:

En la conferència intervindran diversos països europeus: Itàlia, Suïssa, França, Bèlgica, etc.

b) Per a introduir exemples, especialment quan van precedits de la paraula *següents*:

Dins d'este grup s'inclouen les locucions conjuntives següents: *abans que*, *així que*, *de seguida que*, *després que*, *des que*, *fins que*, *sempre que*, *tan bon punt*, etc.

c) Per a introduir una oració que indique la causa, la conseqüència, la conclusió, etc., respecte de l'oració precedent:

Segons el Codi Civil, este testament no té validesa: cal demanar-ne l'anul·lació
Té un examen dilluns: no podrà vindre a l'excursió.

d) Per a introduir citacions textuais:

Quant al pacte social, el ministre va manifestar: «A pesar de les discrepàncies que hi ha entre els agents socials, és absolutament imprescindible per a este país que hui s'arribe a un acord».

e) Després de les formes de primera persona del present d'indicatiu de verbs com *exposar*, *demanar*, *sol·licitar*, etc., en certs documents administratius:

SOLLICITE: Que em siga concedida l'ajuda demanada.

f) En els encapçalaments de cartes i documents, per a separar la fórmula de salutació del cos textual:

Benvolgut amic:

Fa molt de temps que volia escriure't, però...

Amb esta funció, també s'utilitza la coma:

Marta,

T'agraïsc que hages sigut tan sincera...

15.6.2. Altres usos dels dos punts

A banda dels usos indicats en els apartats anteriors, els dos punts també s'utilitzen convencionalment amb les funcions següents:

a) Per a indicar la divisió aritmètica entre dos quantitats:

240:12

b) Per a separar les hores i els minuts en l'expressió de les hores:

El ferrocarril té prevista l'eixida a les 10:30 hores.

Amb esta funció, també es pot usar el punt:

El ferrocarril té prevista l'eixida a les 10.30 hores.

15.6.3. Ús incorrecte dels dos punts

És incorrecte escriure dos punts entre una preposició i el substantiu que introdueix:

PUNTUACIÓ INCORRECTA

En la reunió hi havia
representants de: Belarús,
Estònia, Lituània i Ucraïna.

L'obra ha sigut dirigida per:
Carles Mira.

PUNTUACIÓ CORRECTA

En la reunió hi havia
representants de Belarús,
Estònia, Lituània i Ucraïna.

L'obra ha sigut dirigida
per Carles Mira.

15.7. ELS PUNTS SUSPENSIVS

15.7.1. Usos dels punts suspensius

El signe dels punts suspensius (...) està format per tres punts consecutius. S'usen en els casos següents:

a) Per a expressar una interrupció del discurs que indica sorpresa, dubte, temor, vacil·lació:

Volia preguntar-te..., bé..., que si t'abellix eixir esta nit amb mi.
Diuen que acabaran esta mateixa setmana..., sí, ja m'ho he cregut!

b) Per a deixar una frase voluntàriament inacabada, pel fet que el final es considera sobreentès per l'interlocutor:

Professors, pares, alumnes... Tots estaven d'acord amb la solució proposada.
Tots saben quina és la situació. Així que qui no vullga pols...

c) Per a introduir una pausa emfàtica que realce algun element del discurs:

Este és el moment d'actuar, i hem d'aprofitar-lo: o ara... o mai...
Eixa és la nostra disjuntiva!

d) Per a insinuar paraules o expressions malsonants, evitant-ne la reproducció completa:

En algun moment els ànims s'exaltaren i s'arribaren a sentir insults
com fill de p..., c... i altres expressions injurioses.

e) Col·locats entre claudàtors, per a indicar l'omissió d'una part del text en una citació textual:

La disposició transitòria primera de la Llei d'Ús i Ensenyament
del Valencià estableix que «L'ús i ensenyament del valencià regulats
en esta llei [...] hauran de realitzar-se en un termini de tres anys».

15.7.2. Combinació dels punts suspensius amb altres signes de puntuació

Els punts suspensius poden anar seguits per qualsevol signe de puntuació, excepte el punt:

Lladres, roders, assassins..., eixa és la gent que hi trobaràs.
Males maneres, insults, amenaces...; segons pareix, tot està permès.

15.7.3. Ús incorrecte dels punts suspensius

No s'han d'escriure punts suspensius darrere de la paraula *etcètera* (o de la seua abreviatura *etc.*):

PUNTUACIÓ INCORRECTA

Com a exemples d'activitats relacionades amb el sector terciari, tenim el transport, la banca, el comerç, etc...

PUNTUACIÓ CORRECTA

Com a exemples d'activitats relacionades amb el sector terciari, tenim el transport, la banca, el comerç, etc.

15.8. ELS SIGNES D'INTERROGACIÓ

15.8.1. Usos dels signes d'interrogació

Els signes d'interrogació s'utilitzen per a delimitar enunciats interrogatius directes. Poden utilitzar-se només al final del període o bé al començament i al final, sobretot quan puguen generar-se ambigüitats o en textos escrits per a ser llegits, en què és especialment important marcar el punt exacte on s'han de realitzar determinades inflexions tonals:

Quants dies falten per a les vacances?

¿No sabia que havíem convocat una reunió per a elegir el nou president de l'escala?

15.8.2. Combinació dels signes d'interrogació amb altres signes de puntuació

El signe d'interrogació de tancament pot anar immediatament després de punts suspensius o dels signes d'incís (parèntesis, guions o cometes):

Vols dir que...?

¿Pot justificar-se en algun cas la violència —es preguntà el conferenciant—?

També pot anar davant d'una coma, d'un punt i coma i de dos punts:

Jo només vull saber tres coses: on?, des de quan? i per què?

Però no pot anar seguit de punt:

PUNTUACIÓ INCORRECTA

¿Qui no s'ha sentit com un estúpid rematat alguna vegada?
Jo, he de confessar-ho, moltes vegades.

PUNTUACIÓ CORRECTA

¿Qui no s'ha sentit com un estúpid rematat alguna vegada?
Jo, he de confessar-ho, moltes vegades.

15.9. ELS SIGNES D'EXCLAMACIÓ

15.9.1. Usos dels signes d'exclamació

Els signes d'exclamació s'utilitzen per a delimitar enunciats exclamatius directes o associats a interjeccions i onomatopeies. Poden utilitzar-se només al final del període o bé al començament i al final, sobretot quan puguen generar-se ambigüitats o en textos escrits per a ser llegits, en què és especialment important marcar el punt exacte on s'han de realitzar determinades inflexions tonals:

¡Vés-te'n ara mateix d'esta casa!
Oh! Quina sorpresa!

15.9.2. Combinació dels signes d'exclamació amb altres signes de puntuació

El signe d'exclamació de tancament pot anar immediatament després de punts suspensius o dels signes d'incís (parèntesis, guions o cometes):

Quan el veja, ja li ho diré jo...!
I tu precisament dius que no estàs massa «catòlic»!

Pot estar seguit també d'una coma, d'un punt i coma i de dos punts:

Oh Senyor!, sigueu bondadós amb el vostre poble.

En canvi, no pot anar seguit de punt:

<u>PUNTUACIÓ INCORRECTA</u>	<u>PUNTUACIÓ CORRECTA</u>
Ja són les tres!	Ja són les tres!

15.10. ELS GUIONS

El guió (—) s'utilitza en els casos següents:

a) Per a delimitar un incís, i en este cas s'escriu immediatament davant de la primera paraula de l'incís i immediatament darrere de l'última:

La falta de primeres matèries —un dels principals problemes de la nostra economia— ha determinat que la indústria no haja prosperat tant com hauria sigut desitjable.

Com que estava fart d'esperar, me'n vaig anar —i no cal que t'explique de quin humor—.

Quan el guió de tancament precedix un punt, pot ometre's:

Com que estava fart d'esperar, me'n vaig anar —i no cal que t'explique de quin humor.

b) Per a marcar l'inici del parlament d'un personatge en un diàleg:

—Bon dia, és vosté Joan Peris?
—Efectivament, sóc jo. Què volia?

c) Per a introduir o emmarcar els comentaris del narrador en textos narratius:

—Torna prompte, per favor... —va dir Júlia amb una veu molt tènue.

—Ja saps que no podré tornar abans de les deu —va respondre Sergi, enutjat davant del que considerava una petició impossible de satisfer.

En el cas que les paraules del narrador interrompen la intervenció del personatge, s'escriuen dos guions (un d'obertura i un altre de tancament), acotant les paraules del narrador:

—Si estàs trista, vés a fer un passeig —va suggerir Ramon—. Et vindrà bé una miqueta d'aire fresc.

15.11. ELS PARÈNTESIS

15.11.1. Usos dels parèntesis

Els parèntesis són un signe doble, consistent en un signe d'obertura i un altre de tancament (), que s'usen en els casos següents:

a) Per a intercalar en una frase informacions complementàries, aclariments breus, dades secundàries, etc.:

El pressupost d'enguany (un milió d'euros) resulta insuficient per a dur a terme totes les millores previstes.

La LOGSE (Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu) pretén racionalitzar el sistema educatiu.

Decret 117/1991, de 26 de juny, del Consell de la Generalitat Valenciana, pel qual s'aprova el barem general d'aplicació als concursos de mèrits per a la provisió de llocs de treball (DOGV núm. 1.577, de 2 de juliol del 1991).

b) Per a indicar les acotacions de l'autor o els apartats dels personatges en les obres teatrals:

JÚLIA (*mentre agafa el xiquet del bressol*): La mare ja m'ho ha dit.

c) Per a introduir diverses opcions de lectura en un mateix text:

Cada persona té el(s) seu(s) ritme(s) d'aprenentatge.

d) El parèntesi de tancament també s'utilitza per a introduir una lletra d'orde en l'enumeració de diversos apartats:

Són funcions de les Corts:

a) Aprovar els pressupostos de la Generalitat i les emissions de deute públic.

b) Controlar l'acció del Consell.

c) Elegir el president de la Generalitat.

d) Exigir, si és el cas, la responsabilitat política del president i del Consell.

15.11.2. Combinació dels parèntesis amb altres signes de puntuació

Quan un parèntesi de tancament coincideix amb una coma, un punt i coma o dos punts, estos signes han d'anar immediatament després del parèntesi:

La vila s'emplaça en l'entrada natural de la serra d'Espadà (1.030 metres), pròxima al riu Anna.

Esta qüestió, és cert, va ser tractada en el Ple del mes de novembre (celebrat el dia 7); però, en realitat, va ser aprovada en el Ple de desembre.

En el cas que el parèntesi de tancament estiga en contacte amb un punt, este s'escriu després del parèntesi de tancament quan el parèntesi d'obertura està en l'interior de la frase:

Pensàvem que, a pesar de ser tan diferents, entre ells hi havia un respecte mutu que mantenia cohesionada la parella (però les diferències s'aguditzaren amb el temps i la relació esdevingué impossible).

Per contra, el punt s'escriu davant del parèntesi quan el parèntesi d'obertura inicia una frase:

El cicle de conferències tindrà lloc durant la setmana del 2 al 6 de juliol.
(Per a més informació, consulteu la pàgina web de l'associació.)

15.12. ELS CLAUDÀTORS

Els claudàtors són un signe doble, consistent en un signe d'obertura i un altre de tancament [], que s'usen en els casos següents:

a) Per a indicar l'omissió de text dins d'una citació textual. En este cas contenen uns punts suspensius:

Com reconeix la Llei Orgànica 3/2007, «el reconeixement ple de la igualtat formal davant de la llei [...] ha resultat insuficient».

b) Per a introduir algun aclariment, especialment quan una citació queda incompleta fora del seu context:

«Nosaltres [els valencians] som mediterranis, i en general estem orgullosos de ser-ho.»

c) Per a posar entre parèntesis un text que ja conté algun parèntesi:

Es pronuncien amb *o* oberta les paraules acabades en *-ot* i *-ota*, com ara: *clot, devot, pot; cabota, pilota, quota* (excepcions: *bot, nebot; bota* ['calcer'], *bóta* ['recipient per al vi'] i *jota*).

d) En lingüística, per a delimitar les transcripcions fonètiques:

En algunes comarques valencianes, és habitual l'emmudiment de la *r* de final de paraula: *corredor* [koreðó].

15.13. LES COMETES

15.13.1. Usos de les cometes

Les cometes són un signe doble, que presenten una certa varietat tipològica, amb funcions específiques diferenciades. Així, les cometes poden ser baixes o angulars («»), altes o angleses ("") i simples ('').

Les cometes dobles (siguen baixes o altes) s'utilitzen en els casos següents:

a) Per a emmarcar la reproducció de citacions textuais:

Segons l'investigador entrevistat, «els estudis sobre el genoma humà representen el projecte científic més important del segle XXI».

I li va amollar: "Si això és el que penses de mi, sincerament, val més que no ens tornem a veure".

En el cas que s'haja de posar entre cometes alguna paraula o expressió dins d'un text que ja està entre cometes, s'usen les cometes altes si prèviament s'han utilitzat les baixes, o les simples si s'han utilitzat les altes:

L'orador finalitzà el seu discurs amb estes paraules: «Este tema podria donar lloc a una altra conferència, que potser podríem titular "Les oportunitats comercials de la xarxa"».

O bé:

L'orador finalitzà el seu discurs amb estes paraules: "Este tema podria donar lloc a una altra conferència, que potser podríem titular 'Les oportunitats comercials de la xarxa'".

b) Per a indicar els títols de conferències, comunicacions, ponències i discursos:

El títol de la conferència serà «Les noves tecnologies i el medi ambient».

c) Per a citar el títol del capítol d'un llibre, d'un article periodístic i, en general, qualsevol part inclosa dins d'una publicació:

El capítol segon té com a títol «Qüestions de nomenclatura». És un fragment de l'article «Tribus urbanes».

d) Les cometes de tancament també s'utilitzen en llistes, relacions, etc., per a suplir alguna dada ja escrita en la mateixa situació de la línia anterior:

	ON DIU	HA DE DIR
pàg. 13	pressumpte	presumpte
»	alicient	alticient
»	aillar	aïllar

Per la seua banda, les cometes simples s'usen en els casos següents:

a) Per a emmarcar el significat d'una paraula o d'una expressió:

La paraula *otitis* està formada a partir de les paraules gregues *οὖς* 'orella' i *ίτις* 'inflamació'.

b) Per a acotar, en els titulars periodístics, una paraula o expressió que dins del text s'escriu en cursiva:

L'adéu a l'apartheid'

15.13.2. Combinació de les cometes amb altres signes de puntuació

Quan les cometes de tancament coincidixen amb una coma o un punt i coma, estos signes de puntuació han d'anar immediatament després de les cometes:

«Els que sol·liciten la prestació el pròxim dia 16 podran cobrar-la el mes de desembre, i quan la llei estiga aprovada i en vigor la prestació es cobrarà sempre al mes següent», ha afegit el portaveu del Govern.

En el cas que les cometes de tancament estiguen en contacte amb un punt, este s'escriu darrere de les cometes de tancament quan les cometes d'obertura estan en l'interior de la frase:

Els assistents ovacionaren el representant de la delegació quan manifestà que «el recurs a les armes per a dirimir les controvèrsies representa sempre una derrota de la raó i de la humanitat».

15.14. L'ASTERISC

L'asterisc (*) és un signe auxiliar que s'usa, bàsicament, amb les funcions següents:

a) Com a senyal de crida d'una nota a peu de pàgina dins d'un text. En este cas, s'escriu darrere de la paraula o de les paraules sobre les quals es dona informació:

La poesia valenciana dels anys seixanta*

Estos asteriscos es poden tancar entre parèntesis (*), i se'n poden escriure dos o més en crides successives dins d'una mateixa pàgina.

b) En obres lingüístiques, per a indicar que la paraula o grup de paraules marcades amb este signe són agramaticals. En este cas, l'asterisc se situa davant de la paraula en qüestió:

La paraula **senyalètica* és un calc de la paraula italiana *segnaletica*; en valencià, la forma correcta és *senyalística*.

15.15. LA BARRA INCLINADA

La barra inclinada (/) s'usa en els casos següents:

a) Per a indicar diverses opcions de lectura d'un mateix text, i en eixe cas la barra se situa entre la paraula i el morfema o entre dos paraules:

Senyor/a
Companys/companyes

b) Per a indicar oposició o alternança de paraules, expressions, etc.:

Les relacions nord/sud
Les grafies s/ss

c) En algunes abreviatures i combinacions de símbols:

c/c (compte corrent)
km/h (quilòmetres per hora)

d) Per a separar el número d'orde de l'any de promulgació o de legislatura en alguns textos normatius:

Reial Decret 1433/1979, de 8 de juny, de Radiodifusió.
Llei 4/1988, d'Hisenda Pública Valenciana.

e) Per a indicar fracció o divisió:

L'arrova és una mesura de pes equivalent a ¼ de quintar.

f) Per a indicar cada canvi de vers en l'escriptura de versos en línia:

Vora el barranc dels Algadins / hi ha uns tarongers de tan dolç
flaire, / que per omplir d'aroma l'aire / no té lo món millors
jardins. (Teodor Llorente)

g) Per a separar el dia, el mes i l'any en les dates expressades en xifres:

El 27 de novembre del 2007 (27/11/07)

Amb esta funció, també s'utilitzen el guionet (-) i el punt (.):

27-11-07
27.11.07

h) Per a separar les diverses pàgines d'una adreça d'internet:

<http://www.avl.gva.es/documentos-normatius.html>

15.16. LA BARRA INVERTIDA

La barra invertida (\) s'utilitza bàsicament per a representar el directori arrel i per a separar els noms de directoris i d'arxius en una ruta d'arxiu:

C:\WINDOWS\Fonts

15.17. LA PLECA I LA DOBLE PLECA

La pleca (|) i la doble pleca (||) són signes que a vegades s'utilitzen en certs diccionaris per a indicar un canvi de subaccepció i d'accepció, respectivament.

àbac *m. ant.* Taula coberta d'arena fina, usada per a dibuixar, calcular, etc. | Tauler o marc proveït de fils d'aram paral·lels amb boles foradades que corren al llarg d'estos, usat per a fer càlculs aritmètics. || Part superior del capitell d'una columna, que eixampla la superfície sobre la qual descansa l'arquitrau, etc. || Atifell amb forma de plat o de safata usat per a llavar els minerals pesants i separar-los de l'arena.

15.18. EL SIGNE DE SECCIÓ

El signe de secció (§) s'utilitza, seguit d'un número, per a indicar divisions internes dins dels capítols d'un llibre:

Vegeu § 3.3.1 sobre el punt i seguit.

15.19. EL CALDERÓ

El calderó (¶) s'utilitzava, en els manuscrits medievals i en els primers temps de la impremta, per a indicar el començament dels paràgrafs.

15.20. LA TITLA

La titla (~) s'utilitza com a signe diacrític d'algunes lletres (la ñ en castellà i les vocals ã i õ en portugués), i en certs diccionaris com a signe abreviatu, per a substituir la paraula del lema que reapareix en les locucions:

- obrer -a** **1. a.** *adj.* Relatiu o pertanyent als obrers. *La classe obrera. El moviment obrer.* **b.** *m. i f. TREC.* Persona que treballa en un ofici manual en qualitat d'assalariat. *Obrer qualificat. Obrer especialitzat.*
- 2. OFICIS ~ de vila** Persona que treballa en la construcció o en la reparació d'edificis, i posseïx un cert nivell de coneixements i d'experiència.

15.21. EL PIC

El pic, conegut també habitualment com a *redolí*, és un recurs tipogràfic amb forma de cercle, quadrat, triangle o rombe (●, ■, ►, ◆) que s'usa per a destacar l'inici dels diversos apartats d'una enumeració.

15.22. LES CLAUS

Les claus són un signe doble, consistent en un signe d'obertura i un altre de tancament ({ }), que inclouen un text, encara que també poden utilitzar-se aïlladament en esquemes per a agrupar opcions diferents o fer classificacions.

DI
VA

MORFOSINTAXI

16. EL GÈNERE DELS SUBSTANTIUS

16.1. INTRODUCCIÓ

Els substantius es classifiquen morfològicament en masculins i femenins, segons la concordança que imposen a l'article o a altres modificadors nominals. Així, es distingix entre gènere masculí i gènere femení, segons que el substantiu s'introduïska, respectivament, amb un article masculí (*el* o *un*) i un article femení (*la* o *una*).

El gènere és un tret estrictament gramatical, no biològic; cal evitar, per tant, la confusió entre gènere i sexe. El gènere dels substantius, en principi, és arbitrari. Així, són substantius de gènere masculí:

front	port
rent	pebre
peu	sol
dia	color

En canvi, són de gènere femení:

font	sort
dent	llebre
neu	col
via	calor

En els exemples anteriors es pot comprovar que els substantius no tenen unes terminacions uniformes associades al gènere. Amb tot i això, en el cas de substantius referits a éssers animats, i especialment els que designen persones, sí que sol haver-hi una correlació entre gènere i sexe i les terminacions poden reflectir la diferència semàntica. Com a norma general, el masculí es caracteritza per l'absència d'una marca distintiva, mentre que el femení presenta com a marca característica la terminació *-a*:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
xic	xica
obrer	obrera
marqués	marquesa
parent	parenta

Notem, però, l'existència d'una sèrie de substantius que són invariables quant al gènere i que presenten, per tant, la mateixa forma per al masculí i per al femení: *cantant*, *fiscal*, *polícia*, *guia*, etc. La diferència de gènere en estos casos només es fa patent a través de les relacions de concordança a què ens hem referit més amunt:

El guia alacantí era molt simpàtic. (guia masculí)
La guia alacantina era molt simpàtica. (guia femení)

16.2. LA FORMACIÓ DEL FEMENÍ

S'analitza a continuació la forma dels substantius que mantenen una oposició de gènere expressada morfològicament. Tenint en compte que en molts casos el substantiu masculí no té cap terminació i el femení sí que en té, es partirà del masculí per a mostrar la forma del femení.

16.2.1. El femení dels masculins acabats en consonant

En el cas dels masculins acabats en consonant, el femení pot formar-se per mitjà dels procediments següents:

a) Els substantius acabats en *-t*, *-c*, *-p* i *-f* formen el femení canviant estes consonants pel seu correlat sonor (*-d*, *-g*, *-b* i *-v*, respectivament), i afegint una *-a* a la forma de masculí:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
nebot	neboda
amic	amiga
llop	lloba
serf	serva

Alguns substantius, però, mantenen la consonant sorda en la forma de femení:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
beat	beata
gat	gata
síndic	síndica
xic	xica
filantrop	filantropa
misantrop	misantropa
filòsof	filòsofa
fotògraf	fotògrafa

b) Els substantius acabats en *-s*, en el cas que esta consonant es pronuncie sorda en formar el femení, dupliquen la *s* i afigen una *-a* a la forma de masculí:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
capatàs	capatassa
mestís	mestissa
gos	gossa
rus	rusa

c) Uns pocs substantius acabats en *-l* geminen esta consonant i afigen una *-a* a la forma de masculí per a formar el femení:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
camil	camilla
gal	galla
pupil	pupilla

d) Els substantius acabats en *-òleg* fan el femení substituint esta terminació per la variant atllomòrfica *-òloga*:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
antropòleg	antropòloga
arqueòleg	arqueòloga
biòleg	biòloga
ginecòleg	ginecòloga

e) Els substantius acabats en el diftong «vocal + u» formen el femení canviant la *u* final per *v* i afegint una *-a*:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
esclau	esclava
captiu	captiva

Si bé, en alguns casos concrets, al costat de la forma en *-v*, es manté també la *-u* originària del masculí:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
hereu	hereua (o hereva)
jueu	jueua (o jueva)

16.2.2. El femení dels masculins acabats en vocal

En el cas dels masculins acabats en vocal, el femení pot formar-se amb els procediments següents:

a) Els substantius que acaben en vocal tònica afigen a la forma de masculí la terminació *-na* per a fer el femení:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
campió	campiona
cosí	cosina
guardià	guardiana
xilé	xilena

Alguns substantius acabats en *-u*, però, es mantenen invariables:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
hindú	hindú
manxú	manxú

b) Els substantius acabats en *-i* o *-u* àtones precedides de consonant formen el femení afegint una *-a* a la forma de masculí:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
funcionari	funcionària
patrici	patrícia
rebesavi	rebesàvia
individu	indivídua

c) Els substantius que en masculí acaben en *-e* o *-o* àtones formen el femení canviant estes vocals per una *-a*:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
alumne	alumna
sogre	sogra
viudo	viuda
moro	mora

Els substantius formats amb el sufix *-ista* poden adoptar també la terminació *-iste* en masculí. El caràcter inicialment invariable d'este sufix explica que en la llengua escrita es tracte generalment així:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
artista (o artiste)	artista
dentista (o dentiste)	dentista

16.2.3. Altres casos

A banda dels casos analitzats, en què l'oposició es basa en diferències flexives, hi ha substantius que presenten altres tipus d'oposicions, com ara l'afegiment de sufixos específics o el canvi de lexemes. Així:

a) Certs substantius formen el femení amb sufixos poc habituals, com ara *-essa*, *-ina* o *-iu*:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
alcalde	alcaldessa
comte	comtessa
sastre	sastressa
gall	gallina
heroi	heroïna
tsar	tsarina
actor	actriu
emperador	emperadriu
institutor	institutriu

b) Un grup de substantius masculins s'han format a partir de les formes de femení, substituint la *-a* final per la terminació *-ot*:

<u>FEMENÍ</u>	<u>MASCULÍ</u>
abella	abellot
bruixa	bruixot
dida	didot
rabosa	rabosot

c) Alguns substantius tenen un radical diferent en masculí i en femení:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
ase	somera
bou	vaca
cavall	egua
gendre	nora
home	dona
marit	muller
moltó	ovella

d) En el cas dels substantius epicens (aquells que designen indistintament els mascles i les femelles d'una mateixa espècie), s'afigen els especificadors *mascle* o *femella* quan cal fer explícita la distinció de sexe:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
el rossinyol mascle	el rossinyol femella
el fardatxo mascle	el fardatxo femella
la mosca mascle	la mosca femella
la formiga mascle	la formiga femella

16.3. SUBSTANTIUS DE GÈNERE AMBIGU

Hi ha alguns substantius que admeten tant el gènere masculí com el femení:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
el mar	la mar
el vessant	la vessant
el vodka	la vodka
el càrcer	la càrcer

Això no obstant, el gènere tendix a fixar-se de manera estable amb el transcurs del temps (com ha passat, per exemple, en alguns substantius acabats en *-or*, com ara *amor* i *honor*, que de ser inicialment femenins han passat a consolidar-se definitivament com a masculins), o bé a distribuir-se geogràficament amb un gènere distint (com ara *la fel* o *el fel*), o bé a especialitzar-se semànticament (*un editorial*, però *una editorial*).

16.4. EL GÈNERE COM A MARCA SEMÀNTICA

En alguns casos, el gènere actua diferenciant el significat de les paraules, siga perquè s'ha produït un procés d'especialització semàntica o siga perquè es tracta de paraules amb un origen etimològic diferent:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
el canal ('via d'aigua')	la canal ('conduïte, canonada, estria')
el clau ('per a clavar', 'dent incisiva')	la clau ('per a obrir i tancar')
el còlera ('epidèmia')	la còlera ('irritació')
el coma ('estat patològic')	la coma ('signe de puntuació')
el delta ('accident geogràfic')	la delta ('lletra grega')
un editorial ('article de fons')	una editorial ('empresa editora')
el fi ('objectiu, finalitat')	la fi ('acabament, final')
el part ('acció de parir')	la part ('porció')
el planeta ('astre')	la planeta ('destí')
el pols ('batec')	la pols ('partícules diminutes')
el post ('lloc ocupat per les tropes')	la post ('taula de fusta')
el pudor ('vergonya')	la pudor ('mala olor')
el salut ('salutació')	la salut ('estat de l'organisme lliure de malalties')
el son ('acte de dormir')	la son ('ganes de dormir')
el vall ('excavació')	la vall ('terreny pla entre muntanyes')

A vegades, certes paraules presenten variació morfològica de gènere només en certs sentits, mentre que en altres es mantenen invariables:

governant	el governant / la governant (‘home/dona que dirigix un país’) la governanta (‘dona que té al seu càrrec el personal de servicis en un hotel’)
infant	un infant (‘un xiquet’ o ‘una xiqueta’) un infant / una infanta (‘descendent del rei nascut/nascuda després del príncep o de la princesa’)

16.5. VACIL·LACIONS EN EL GÈNERE D'ALGUNS SUBSTANTIUS

Normativament, són masculines les paraules següents, encara que a vegades s'usen impròpiament en femení:

un avantatge	un estratagema
un cataplasma	un estruç
el compte	un interrogant
el costum	el llegum
el deute	el marge
el dot	un orde (religiós, militar)
el dubte	el senyal
un escafandre	el tèrmit
els espinacs	un titella

Notem, encara, que la paraula *orde* (amb la variant *ordre*) és masculina quan significa ordenació, disposició o successió; i, en canvi, té el gènere femení quan significa manament o prescripció.

En canvi, són de gènere femení els substantius següents:

les alicates	una icona
una anàlisi	una marató
la calor	la marjal
una dita	una olor
la dent	la remor
una espremedora	la síndrome
una estrena	la suor

16.6. ÚS GENÈRIC DEL MASCULÍ

El gènere masculí, tant en singular com en plural, s'utilitza com a terme no marcat per a referir-se no sols als individus de sexe masculí, sinó també per a designar tots els individus de l'espècie. Així, en el cas de persones, quan es parla, per exemple, dels *professors d'educació secundària*, no necessàriament ens referim a persones de sexe masculí, sinó que generalment es tracta d'una referència genèrica al col·lectiu de professors sense distinció de sexe; per contra, quan es parla de *professores d'educació secundària*, s'està alludint específicament, i de manera exclusiva, a les dones que exercixen esta professió. En el cas dels animals, el terme no marcat no sempre va associat al gènere masculí. Quan es diu que *Els llops viuen en manada* o que *La rabosa és un animal solitari*, el *llop* (masculí) i la *rabosa* (femení) són paraules representatives de les espècies corresponents, que inclouen tant els mascles com les femelles.

L'expressió dels dos gèneres per mitjà d'una sèrie coordinada de substantius masculins i femenins (*els professors i les professores, els diputats i les diputades*, etc.), que s'usa especialment en els àmbits administratiu, educatiu i polític, és innecessària des del punt de vista gramatical i redundant estilísticament, ja que el terme no marcat designa suficientment el conjunt d'individus del col·lectiu referenciat. Amb tot, en alguns casos, la duplicació del substantiu amb alternança de gènere (com per exemple *senyores i senyors*) és una fórmula de salutació consolidada que s'interpreta com a signe de cortesia.

16.7. LA MARCA DE GÈNERE EN LES PROFESSIONS

L'accés de les dones al món laboral ha fet que els substantius d'algunes professions exercides habitualment per hòmens, i que per tant tradicionalment eren invariables, hagen passat a adoptar modernament una forma específica per al femení. Val a dir que es tracta de canvis lingüístics adaptats a les lleis que regixen de manera natural la formació del femení en moltes altres paraules acabades amb les mateixes terminacions:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
arquitecte	arquitecta
banquer	banquera
carter	cartera
fotògraf	fotògrafa
fuster	fustera
missatger	missatgera
psiquiatre	psiquiatra
rector	rectora

Quan el nom d'una professió o càrrec està format per un substantiu i un adjectiu, els dos elements han d'anar en masculí o femení segons el sexe del referent:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
primer ministre	primera ministra
traductor jurat	traductora jurada
detectiu privat	detectiva privada

17. EL NOMBRE DELS SUBSTANTIUS

17.1. INTRODUCCIÓ

Els substantius mantenen una oposició de nombre entre el singular i el plural. Així, un substantiu s'utilitza en singular quan designa una sola entitat o una entitat no comptable, i s'usa en plural quan denota més d'una entitat de la mateixa classe.

La forma de plural dels substantius s'oposa generalment a la del singular pel fet que el singular no té cap marca i el plural presenta una desinència específica, la marca *-s*, al final de la paraula. A vegades, però, segons les característiques fonològiques de la paraula, es poden també afegir altres elements, com ara la consonant *n* o la vocal *o*, d'acord amb les normes que s'especifiquen tot seguit.

17.2. LA FORMACIÓ DEL PLURAL

El plural es forma a partir del substantiu en singular d'acord amb les regles següents:

a) Els substantius acabats en consonant, com a norma general, formen el plural afegint una *-s* a la forma corresponent del singular:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
bac	bacs
matalaf	matalafs
fillol	fillols
cavall	cavalls
eixam	eixams
abdomen	abdòmens
company	companys
serp	serps
color	colors
xiquet	xiquets

b) Els substantius acabats en vocal àtona, excepte *a*, també formen el plural afegint una *-s* a la forma del singular:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
pare	pares
llavi	llavis
carro	carros
tribu	tribus

Amb tot, alguns substantius acabats en *e* àtona fan el plural afegint la terminació *-ns* o bé, per analogia amb la norma general, afegint una sola *-s*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
home	hòmens <i>o</i> homes
jove	jòvens <i>o</i> joves
ase	àsens <i>o</i> ases
imatge	imatgens <i>o</i> imatges

marge	màrgens o marges
orde	órdens o ordes
orfe	òrfens o orfes
orgue	òrguens o orgues
rave	ràvens o raves
terme	tèrmens o termes
verge	vèrgens o verges

c) Els substantius acabats en *-a* àtona formen el plural canviant esta vocal per *e* i afegint una *-s*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
casa	cases
dia	dies
problema	problemes
rata	rates

El canvi de *a* a *e* provoca, en certs casos, alteracions ortogràfiques per a mantindre la mateixa pronunciació de la consonant anterior. Així, les paraules acabades en *-ca*, d'acord amb les normes ortogràfiques generals, fan el plural en *-ques*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
taca	taques
vaca	vaques

Les paraules acabades en *-ça* fan el plural en *-ces*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
adreça	adreces
plaça	places

Les paraules acabades en *-ga* fan el plural en *-gues*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
biga	bigues
càrrega	càrregues

Les paraules acabades en *-gua* fan el plural en *-gües*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
aigua	aigües
llengua	llengües

Les paraules acabades en *-qua* fan el plural en *-qües*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
pasqua	pasqües

Les paraules acabades en *-ja* fan el plural en *-ges*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
monja	monges
pluja	pluges

d) Els substantius acabats en vocal tònica formen el plural afegint la terminació *-ns*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
huracà	huracans
bé	béns
cosí	cosins
raó	raons

Però hi ha molts substantius acabats en vocal tònica, com ara el nom de les lletres, les notes musicals, partícules gramaticals, formes verbals substantivades o paraules procedents d'altres llengües, que fan el plural afegint una *-s*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
fa	fas
pagaré	pagarés
bisturí	bisturís
plató	platós
cu	cus
xampú	xampús

e) Els substantius masculins acabats en *-s* formen el plural afegint la terminació *-os* a la forma de singular:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
gas	gasos
pes	pesos
avís	avisos
descans	descansos
conkurs	conkursos

Cal tindre en compte que els substantius acabats en *-s* precedida de vocal dupliquen esta consonant si la pronunciació respon a una esse sorda [s]:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
fracàs	fracassos
interés	interessos
anís	anissos
tros	trossos
barnús	barnussos

f) Els substantius masculins acabats en *-ç* formen el plural afegint la terminació *-os* a la forma de singular:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
balanç	balanços
braç	braços
lluç	lluços
reforç	reforços

En canvi, els substantius de gènere femení acabats en *-ç* formen el plural afegint una *-s* (encara que es tracta d'una marca purament ortogràfica, sense cap efecte en la pronunciació de la paraula):

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
calç	calçs
faç	façs
falç	falçs

g) Els substantius aguts acabats en vocal + *x* (pronunciats amb [ks]) formen el plural afegint la terminació *-os* a la forma de singular:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
annex	annexos
crucifix	crucifixos
reflex	reflexos
sufix	sufixos

En canvi, els substantius plans acabats en vocal + *x* o els aguts acabats en consonant + *x* (pronunciats amb [ks]), així com els monosíl·labs, formen el plural afegint una *-s* (sense cap efecte sobre la pronunciació):

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
tòrax	tòraxs
índex	índexs
vèrtex	vèrtexs
esfinx	esfinxs
linx	linxs
box	boxs

Cal constatar com a excepció la paraula *fax* (acurtament de *telefax*), que en plural fa *faxos*.

h) Els substantius masculins acabats en *-ix* formen el plural afegint la terminació *-os* a la forma de singular:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
baix	baixos
dibuix	dibuixos
greix	greixos
peix	peixos

i) Els substantius masculins acabats en *-tx* formen el plural afegint la terminació *-os* a la forma de singular:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
cartutx	cartutxos
despatx	despatxos
empatx	empatxos
escabetx	escabetxos

Amb tot, algunes paraules acabades en *-tx* fan el plural afegint una *-s* a la forma de singular:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
matx	matxs

j) Els substantius masculins acabats en *-sc*, *-st*, *-xt* i *-ig* fan el plural afegint la terminació *-os* o la terminació *-s*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL EN -OS</u>	<u>PLURAL EN -S</u>
bosc	boscos	boscs
gust	gustos	gusts
text	textos	texts
desig	desitjos	desigs

Els acabats en *-ig*, quan adopten la terminació *-os*, canvien el dígraf *-ig* per *j* o *tj*, segons els casos:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
goig	gojos
enuig	enutjos

k) Els substantius femenins acabats en *-st* només admeten el morfema *-s* per a formar el plural:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
host	hosts
post	posts

17.3. SUBSTANTIUS INVARIABLES

Alguns substantius presenten la mateixa forma en singular i en plural, de manera que la distinció de nombre només es manifesta a través de la concordança, si n'hi ha, amb algun altre element de la seqüència contextual en què apareixen inserits. Estos substantius, anomenats *invariables*, són els següents:

a) Els substantius de gènere femení acabats en *-s*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
l'acròpolis	les acròpolis
la càries	les càries
la pelvis	les pelvis
l'urbs	les urbs

b) Els substantius de gènere masculí plans o esdrúixols acabats en *-s*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
l'atles	els atles
el llapis	els llapis
el pàncrees	els pàncrees
el virus	els virus

c) Alguns substantius aguts de gènere masculí acabats en *-s*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
el fons	els fons
l'ens	els ens
el temps	els temps

d) Els noms dels dies de la setmana acabats en -s:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
el dilluns	els dilluns
el dimarts	els dimarts
el dimecres	els dimecres
el dijous	els dijous
el divendres	els divendres

e) Els noms compostos el segon constituent dels quals és una forma de plural:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
un comptagotes	uns comptagotes
un torcamans	uns torcamans
un llepafils	uns llepafils
un posagots	uns posagots

17.4. SUBSTANTIUS DEFECTIUS

Reben el nom de *defectius* els substantius que no tenen variació de nombre, bé perquè s'utilitzen exclusivament en singular o bé perquè només s'usen en plural.

Així, s'utilitzen només en singular la major part dels noms abstractes, alguns noms col·lectius que al·ludixen a un conjunt indeterminat de persones, els noms de certes malalties, el nom dels elements químics o dels metalls, alguns productes alimentaris, etc.:

el caos	la paciència
la prole	la gentola
la pallola	la pigota
l'oxigen	la plata
el blat	la mel

Cal parar atenció que certes paraules s'utilitzen en singular formant part de determinades expressions:

bon dia
bona nit
bon Nadal

En canvi, s'utilitzen només en plural certes paraules que designen peces de vestir o instruments que consten de dos parts unides, certes malalties, alguns jocs i, en general, conceptes que contenen implícitament una idea de multiplicitat:

els antípodes	les alicates
els calçotets	les bragues
els cavallets	les exèquies
els escacs	les tisores
els prismàtics	les ulleres

En alguns casos, certs substantius s'utilitzen en plural formant part de locucions i frases fetes, en què la marca de plural és un recurs merament estilístic:

actuar a les bones	anar a cegues
estar a fosques	estar en bones mans
anar a palpes	anar amb peus de plom
fer tots els possibles	perdre els sentits

17.5. LA FLEXIÓ DE NOMBRE EN ELS NOMS PROPIS

En el cas que el cognom s'utilitze per a designar diverses persones d'una mateixa família, l'ús més general és mantindre invariable la forma del cognom:

els Cerdà
els March
els Querol
els Trénor

Però, en el cas de cognoms que designen dinasties molt arrelades, és habitual afegir una marca específica de plural:

els Àustries
els Borbons

Si bé en certs casos també s'ha generalitzat l'ús invariable del cognom:

els Borja
els Tudor

Quan un nom propi ha esdevingut comú, adopta la marca de plural que correspon a la seua estructura fonològica:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
un adam	uns adams
un apollo	uns apollos
un ciceró	uns cicerons

17.6. LA FLEXIÓ DE NOMBRE EN LES PARAULES COMPOSTES

Per *paraules compostes* s'entén la combinació de dos o més mots que, independentment de la seua escriptura (poden fusionar-se, escriure's amb guionet o separats), passen a tindre una unitat significativa. Pel que fa a la formació del plural, cal considerar els criteris següents:

a) Si els dos constituents lèxics d'una paraula composta se solden o s'unixen amb un guionet, el plural es forma afegint el morfema corresponent al segon dels elements:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
altaveu	altaveus
curtcircuit	curtcircuits
cama-roja	cama-roges
gira-sol	gira-sols

Cal remarcar, per la seua excepcionalitat, la paraula *qualsevol*, que forma el plural afegint una -s al primer element del compost:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
un qualsevol	uns qualssevol

b) Si els dos constituents d'una paraula composta s'escriuen separats i els dos són substantius, només adopta la marca de plural el primer dels substantius i el segon queda invariable:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
camió cisterna	camions cisterna
decret llei	decrets llei
hora punta	hores punta
vagó restaurant	vagons restaurant

c) Si els dos constituents d'una paraula composta s'escriuen separats i un d'ells és un substantiu i l'altre un adjectiu, els dos elements adopten la marca de plural que els corresponga:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
baix relleu	baixos relleus
caça bombarder	caces bombarders
guàrdia civil	guàrdies civils
polícia local	polícies locals

17.7. LA FLEXIÓ DE NOMBRE EN ELS PRÉSTECES

Les paraules provinents d'altres llengües, cada vegada més generalitzades com a conseqüència de la creixent interacció de totes les cultures modernes, presenten una problemàtica específica quant a la formació del plural, en la mesura que conviu la tendència espontània a aplicar els morfemes propis del valencià a les paraules manllevades d'altres llengües amb la tendència a preservar les marques de nombre pròpies de les llengües originàries de les quals procedixen els préstecs.

En el cas que es tracte de préstecs plenament naturalitzats, en què s'haja produït fins i tot una adaptació de l'ortografia, cal aplicar també els morfemes de plural que corresponguen a l'estructura fonològica de la paraula, d'acord amb els criteris descrits en els apartats anteriors. Així, per exemple:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>	
brioix	brioixos	(francés)
currículum	currículums	(llatí)
eslàlom	eslàloms	(noruec)
espagueti	espaguetis	(italià)
mítinq	mítinqs	(anglés)

En canvi, en el cas que els estrangerismes no estiguen adaptats ortogràficament, la disjuntiva entre aplicar-los el morfema de plural propi de la llengua originària o el que els correspondria en valencià depén, entre altres factors, de la major o menor proximitat de la llengua de partida respecte al valencià i de la major o menor estranyesa que, consegüentment, pot provocar la marca de plural de la llengua originària. En tot cas, són acceptables tant una solució com l'altra, sempre que s'aplique coherentment el mateix criteri al llarg de tot el text:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL ADAPTAT</u>	<u>PLURAL ORIGINARI</u>	
<i>ikastola</i>	<i>ikastoles</i>	<i>ikastolak</i>	(basc)
<i>land</i>	<i>lands</i>	<i>länder</i>	(alemany)
<i>leu</i>	<i>leus</i>	<i>lei</i>	(romanés)
<i>lev</i>	<i>levs</i>	<i>leva</i>	(búlgar)
<i>whisky</i>	<i>whiskys</i>	<i>whiskies</i>	(anglés)

17.8. EL NOMBRE COM A MARCA SEMÀNTICA

En alguns casos, la marca de nombre, més que expressar una pluralitat d'elements de la mateixa espècie, actua com a recurs diferenciador des del punt de vista semàntic, introduint matisos diferencials o fins i tot un sentit completament diferent:

SINGULAR

He visitat l'exposició
de l'**Antiguitat** grecoromana.

És una **autoritat** en la matèria.

Cuba era una **colònia** espanyola.

Han elegit les representants
de la **cort** d'honor.

La porta és de **ferro**.

És un **record** de son pare.

PLURAL

Es dedica a la compravenda
d'**antiguitats**.

Ha convidat les **autoritats**.

A l'estiu els xiquets se'n van de **colònies**.

Organitzarem una visita
a les **Corts**.

Porta els **ferros** per a fer la paella.

Dóna **records** a la teua germana.

18. L'ADJECTIU

18.1. EL GÈNERE DELS ADJECTIUS

18.1.1. Conceptes generals

Els adjectius presenten diferències de gènere i s'usen en la forma masculina o femenina segons siga el gènere del substantiu que modifiquen.

Des d'un punt de vista morfològic, els adjectius es classifiquen en variables i invariables en funció de si presenten o no una terminació diferent per al masculí i per al femení. Així, són variables adjectius com els següents:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
xiquet content	xiqueta contenta
home ric	dona rica
vell pobre	vella pobra

En canvi, són invariables aquells adjectius que tenen una única terminació tant si modifiquen un substantiu masculí com si en modifiquen un de femení:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
xic alegre	xica alegre
dependent amable	dependent amable
ambient cordial	salutació cordial

18.1.2. Els adjectius variables

En els adjectius variables, la distinció entre el masculí i el femení s'estableix a partir d'oposicions flexives semblants a les que ja s'han vist per als substantius. Seguint el mateix esquema explicatiu, a continuació es desglossa en apartats detallats la formació del femení a partir de la terminació de la forma del masculí.

a) Com a norma general, els adjectius acabats en consonant formen el femení afegint una *-a* a la forma corresponent del masculí:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
fosc	fosca
prim	prima
dens	densa
fort	forta
baix	baixa

b) Alguns adjectius acabats en *-t* o *-c* precedides de vocal fan el femení canviant estes consonants per les corresponents consonants sonores (*-d* i *-g*, respectivament), i afegint una *-a* a la forma de masculí:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
buit	buida
mut	muda
amic	amiga
groc	groga

c) Els adjectius acabats en *-s*, en el cas que esta consonant es pronuncie sorda en formar el femení, dupliquen la *s* i afigen una *-a* a la forma de masculí:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
escàs	escassa
espès	espessa
enyoradís	enyoradissa
ros	rossa
blancús	blancussa

d) Alguns adjectius acabats en *-l* geminen esta consonant quan formen el femení:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
tranquil	tranquilla
nul	nutlla

e) Els adjectius acabats en *-ig* fan el femení canviant este dígraf per *j* o per *tj*:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
roig	roja
lleig	lletja

f) Els adjectius acabats en els diftongs *-au*, *-iu* i *-ou* formen el femení canviant la *u* final per *v* i afegint una *-a*:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
blau	blava
natiu	nativa
nociu	nociva
nou	nova

En uns pocs casos, tanmateix, el femení es forma afegint simplement la terminació *-a* a la forma de masculí:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
nadiu	nadiua
xicotiu	xicotiua

g) Els adjectius acabats en *-eu*, en canvi, formen el femení canviant la *u* per *a*:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
ateu	atea
egeu	egea
plebeu	plebea

Si bé, en algun cas, el femení es forma afegint la terminació *-a* a la forma de masculí o bé adoptant la terminació *-va*:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
jueu	jueua (o jueva)

h) Els adjectius acabats en vocal tònica afigen a la forma de masculí la terminació *-na* per a formar el femení:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
sa	sana
ple	plena
fi	finna
redó	redona
oportú	oportuna

i) Els adjectius acabats en *-i* o *-u* àtones precedides de consonant formen el femení afegint una *-a* a la forma de masculí, i això fa que passen a ser esdrúixols i, per tant, a accentuar-se gràficament:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
aeri	aèria
espontani	espontània
ingenu	ingènua
conspicu	conspícua

j) Alguns adjectius acabats en *-ic* (o *-inc*) formen el femení canviant l'última consonant per *q* i afegint la terminació *-ua*:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
inic	iniqua
oblic	obliqua
ubic	ubiqua
propinc	propinqua

k) Els adjectius acabats en *-o* àtona formen el femení canviant esta vocal per *-a*:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
cego	cega
fofo	fofa
fondo	fonda
viudo	viuda

18.1.3. Els adjectius invariables respecte al gènere

Molts adjectius no presenten cap tipus d'oposició formal que permeta diferenciar entre les formes de masculí i les de femení. Així, són invariables:

a) Els adjectius acabats en *-a* àtona:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
poble agrícola	ciutat agrícola
pare hipòcrita	mare hipòcrita
ambient cosmopolita	societat cosmopolita
grup nòmada	tribu nòmada

b) La majoria d'adjectius acabats en *-e* àtona:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
comerç lliure	ensenyança lliure
arbust perenne	fulla perenne
animal salvatge	bèstia salvatge
problema simple	solució simple
peu enorme	mà enorme

Això no obstant, hi ha nombrosos adjectius qualificatius acabats en *-e* àtona que fan el femení canviant la *-e* final per *-a*:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
ample	ampla
aspre	aspra
pobre	pobra
exacte	exacta
apte	apta
digne	digna

c) Els adjectius amb les terminacions *-al*, *-el*, *-il*, *-ant*, *-ent*, *-ar* i *-or*:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
parc natural	història natural
home fidel	dona fidel
esperit juvenil	alegria juvenil
material aïllant	cinta aïllant
resultat excel·lent	qualificació excel·lent
consell escolar	edat escolar
nivell inferior	habitació inferior

Això no obstant, alguns adjectius acabats en *-ant* o *-ent* presenten variació de gènere:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
comboiant	comboianta
calent	calenta
valent	valenta
coent	coenta
lluent	lluenta

d) Finalment, també són invariables molts altres adjectius com ara els següents:

<u>MASCULÍ</u>	<u>FEMENÍ</u>
sector afí	funció afí
text breu	comunicació breu
home gran	casa gran
delicte greu	falta greu
tacte suau	pell suau
acte sublim	obra sublim

18.2. EL PLURAL DELS ADJECTIUS

18.2.1. La formació del plural

Igual que els substantius, els adjectius formen el plural, com a norma general, afegint una *-s* a la forma de singular:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
blanc	blancs
amarg	amargs
suau	suaus
noble	nobles

En alguns casos concrets, l'afegiment de la marca de plural dóna lloc a certs canvis respecte a la forma masculina. Així,

a) Els adjectius acabats en *-a* àtona canvien esta vocal per *-e* i afigen una *-s*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
apàtrida	apàtrides
verda	verdes
elitista	elitistes
grossa	grosses

El canvi de vocal, a més, provoca en certs casos modificacions ortogràfiques en l'element precedent. Així, els adjectius acabats en *-ca* fan el plural en *-ques*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
opaca	opagues
caduca	caduques

Els adjectius acabats en *-ça* fan el plural en *-ces*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
dolça	dolces

Els adjectius acabats en *-ga* fan el plural en *-gues*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
amarga	amargues
llarga	llargues

Els adjectius acabats en *-gua* fan el plural en *-gües*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
ambigua	ambigües
exigua	exigües

Els adjectius acabats en *-qua* fan el plural en *-qües*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
iniqua	iniqües
propinqua	propinqües

Els adjectius acabats en *-ja* (o *-tja*) fan el plural en *-ges* (o *-tges*):

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
roja	roges
lletja	lletges

b) Els adjectius masculins acabats en vocal tònica fan el plural afegint la terminació *-ns*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
artesà	artesans
ple	plens
diví	divins
bessó	bessons
comú	comuns

c) Els adjectius masculins acabats en *-s* o *-x* fan el plural afegint la terminació *-os*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
advers	adversos
gris	grisos
fals	falsos
annex	annexos
fix	fixos
baix	baixos

Igual com ocorre en la formació del femení, cal tindre en compte que els adjectius acabats en vocal seguida de *-s*, en el cas que en les formes de plural esta consonant es pronuncie sorda, dupliquen la *s*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
escàs	escassos
espès	espessos
massís	massissos
gros	grossos
malaltús	malaltussos

d) Els adjectius acabats en *-sc*, *-st*, *-xt* i *-ig* fan el plural afegint la terminació *-os* o la terminació *-s*:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
fosc	foscos o foscs
trist	tristos o trists
mixt	mixtos o mixts
roig	rojos o roigs

Els acabats en *-ig*, quan adopten la terminació *-os*, canvien el dígraf *-ig* per *j* o *tj*, segons els casos:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
boig	bojos
lleig	lletjos

e) Els adjectius acabats en *-ç* són invariables en singular; en canvi, fan el plural afegint la terminació *-os* per al masculí i la terminació *-es* per al femení:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL MASCULÍ</u>	<u>PLURAL FEMENÍ</u>
audaç	audaços	audaces
feliç	feliços	felices
feroç	feroços	feroces
vivaç	vivaços	vivaces

18.2.2. Els adjectius invariables respecte al nombre

Els adjectius invariables pel que fa al nombre són molt escassos. Es limiten a casos com ara els següents:

<u>SINGULAR</u>	<u>PLURAL</u>
triangle isòsceles	triangles isòsceles
producte llevataques	productes llevataques

18.3. LA CONCORDANÇA DE L'ADJECTIU

Els adjectius concorden en gènere i nombre amb el substantiu que modifiquen:

l'edifici alt
 la casa alta
 els edificis alts
 les cases altes

Cal tindre en compte alguns casos particulars que presenten una problemàtica especial. Així,

a) Quan un adjectiu modifica dos o més noms en singular i va posposat a estos, si són del mateix gènere, l'adjectiu va en plural amb el mateix gènere dels substantius:

un capell i un abric verds
una camisa i una jaqueta blaves

b) Quan un adjectiu modifica dos o més noms en singular i va posposat a estos, si són de diferent gènere, l'adjectiu va en masculí plural:

un aparador i una taula rústics
té la cama i el braç trencats

c) Quan un adjectiu modifica dos o més noms i va anteposat a estos, concorda amb el primer substantiu:

la necessària circumspecció i respecte
la seua pròpia destrucció i abandonament

d) Quan dos o més adjectius coordinats modifiquen un nom en plural, poden adoptar la forma singular:

les varietats dolça i amarga de la taronja
la unió de dos membres de les races blanca i negra

e) Quan un nom s'habilita com a adjectiu, en general es manté invariable quant al nombre:

les bruses taronja
les ciutats dormitori
les hores punta
les paraules clau

18.4. LA POSICIÓ DE L'ADJECTIU

Com a norma general, els adjectius qualificatius van posposats al substantiu:

la via fèrria
la classe obrera
un pintor valencià
una roba esportiva

En certs casos, però, poden anar indistintament anteposats o posposats al substantiu, sense que a penes es produïska cap alteració del significat:

el paràgraf següent	o	el següent paràgraf
una introducció breu	o	una breu introducció
una desorientació greu	o	una greu desorientació
una participació baixa	o	una baixa participació

En altres casos, l'anteposició de l'adjectiu al substantiu proporciona a l'expressió un to especialment emfàtic o més propi del llenguatge poètic:

els polsegosos camins
uns tenebrosos personatges
els entusiastes seguidors
un discret encant

Hi ha certs adjectius que ocupen una posició fixa davant del substantiu:

el lliure albir
 un mer tràmit
 rares vegades
 el presumpte culpable

Finalment, cal destacar també que hi ha alguns adjectius que adopten significats diferents segons que vagen anteposats o posposats al substantiu:

un pobre home ('que fa llàstima')	↔	un home pobre ('sense diners')
una gran persona ('que sobrepassa el nivell ordinari de dignitat')	↔	una persona gran ('que té unes mesures considerables')
un trist funcionari ('humil')	↔	un funcionari trist ('afligit')
una certa notícia ('una notícia determinada')	↔	una notícia certa ('que és verdadera')
un nou cotxe ('un altre')	↔	un cotxe nou ('sense usar')
un alt executiu ('directiu d'una empresa')	↔	un executiu alt ('de gran alçada')

19. L'ARTICLE

19.1. CLASSIFICACIÓ I CARACTERITZACIÓ DE L'ARTICLE

Els articles, junt amb els demostratius i els possessius, formen la categoria gramatical dels *determinants*. Esta categoria permet que els substantius puguen fer referència a una entitat determinada, indicant si és coneguda o no, situant-la espacialment o establint una relació de possessió.

Segons el tipus d'especificació que introduïxen i el tipus de substantiu que modifiquen, els articles es classifiquen en *definit*, *indefinit* i *personal*. L'article definit modifica un substantiu que designa una entitat coneguda per l'interlocutor, una entitat única o totes les d'una mateixa espècie:

Deixa-ho en el menjador.
Que bonica que és la lluna!
L'home és un ésser racional.

Per la seua banda, l'article indefinit modifica un substantiu que designa una entitat que no és coneguda pel receptor o que no pot ser delimitada de manera unívoca i que té la qualitat de numerable:

He conegut un estudiant romanés.
Has fet una maniobra molt perillosa.

Finalment, l'article personal introduïx un nom propi de persona:

en Jaume
na Jordana

19.2. L'ARTICLE DEFINIT

19.2.1. Característiques generals

L'article definit és un element àton, que recolza fònicament en una paraula tònica contigua:

el pa	[elpá]
la paret	[laparét]

Concorda en gènere i nombre amb el substantiu que modifica i al qual s'anteposa, si bé entre l'article i el substantiu poden intercalar-se altres modificadors:

el pare	la creïlla
el famós pintor	la seua millor amiga

L'article pot actuar també com a substantivador d'altres classes de paraules, com ara verbs, adverbis, conjuncions, preposicions, etc.:

el saber	l'acceptant
el pagaré	el demà
el sí	el perquè
el no-res	els pros i els contres

L'article definit presenta les formes següents:

NOMBRE		GÈNERE	
		MASCULÍ	FEMENÍ
SINGULAR	sillàbiques	el	la
	asillàbica	l'	
PLURAL		els	les

Davant de paraules començades per consonant, l'article masculí singular presenta la forma sillàbica (*el*):

el bosc	el cotxe
el didal	el futbol
el gat	el lloc
el mecànic	el teatre

I davant de paraules començades per vocal (o vocal precedida de *h* muda), s'apostrofa i adopta la forma asillàbica (*l'*):

l'art	l'hàbit
l'embolic	l'hemicicle
l'hivern	l'os
l'univers	l'humor

La forma sillàbica de l'article femení singular (*la*) s'utilitza davant de paraules que comencen per consonant o per *i* o *u* àtones (precedides o no de *h* muda):

la corretja	la ràdio
la salut	la taula
la invitació	la història
la universitat	la humitat

S'apostrofa i adopta forma asillàbica (*l'*) davant de paraules començades per les vocals *a*, *e* i *o*, i davant de paraules començades per *i* o *u* tòniques (precedides o no de *h* muda):

l'àncora	l'habitació
l'estaca	l'herba
l'ocasió	l'hora
l'illa	l'ungla

En plural, l'article definit presenta les formes *els* per al masculí i *les* per al femení, tant si precedeixen una paraula començada per vocal o per consonant:

els estudiants	els cavalls
les infermeres	les cireres

19.2.2. Formes contractes de l'article

La combinació de les preposicions *a*, *de* i *per* amb els articles *el* i *els* dona lloc a les formes següents:

		PREPOSICIONS		
ARTICLE DEFINIT		a	de	per
el	seguit de paraula començada per consonant	al	del	pel
	seguit de paraula començada per vocal	a l'	de l'	per l'
els		als	dels	pels

Tal com es pot apreciar en la taula anterior, les preposicions *a*, *de* i *per*, seguides de l'article *el*, quan precedeixen una paraula començada per consonant, formen les contraccions *al*, *del* i *pel*, respectivament:

al carrer	al fons
del treball	del cine
pel camí	pel corredor

No hi ha contracció, i s'apostrofa l'article si la paraula següent comença per vocal (o *h* muda):

a l'estudi	a l'inici
de l'institut	de l'heroi
per l'interés	per l'ús

Per la seua banda, quan les preposicions *a*, *de* o *per* entren en contacte amb la forma de masculí plural de l'article (*els*), es generen les formes contractes *als*, *dels* i *pels*, respectivament:

als carrers	als hotels
dels racons	dels instruments
pels camins	pels indicis

19.2.3. L'ús de l'article definit en les enumeracions

En general, els diversos substantius que formen una enumeració s'introdueixen amb l'article corresponent:

El carbó, el petroli i el gas natural són recursos no renovables
La publicació informa dels estudis universitaris, les eixides laborals
i l'ampliació d'estudis en l'estranger.

Amb tot, si els substantius presenten una estreta relació semàntica, i més encara si són del mateix gènere, és possible determinar globalment tot el conjunt amb un únic article davant del primer substantiu:

Els metges i auxiliars que atengueren el part seran jutjats per negligència.
Les exigències i demandes del mercat internacional.

19.2.4. L'ús de l'article definit davant de topònims

La presència o l'absència d'article en els noms propis de lloc està determinada per la tradició i no resulta possible establir normes precises per a regular-ne l'ús. Així, la majoria dels noms de ciutats van sense article, però s'usa l'article en casos com els següents:

l'Alcora	l'Ènova
el Campello	el Verger
la Nucia	la Vilavella
el Caire	l'Havana

També és majoritària l'absència d'article amb els noms de països, però porten article noms com ara:

l'Equador	l'Índia
el Marroc	els Estats Units
l'Afganistan	el Canadà
l'Iraq	la Xina

Per contra, porten article els noms de comarques:

l'Alacantí	l'Alcalatén
el Comtat	l'Horta
els Ports	la Safor
la Costera	la Marina

També porten article la majoria dels noms de rius i muntanyes:

el Millars	el Xúquer
el Serpis	el Túria
el Caroig	el Montgó
el Penyalosa	el Puigcampana

19.2.5. L'ús de l'article definit davant dels dies de la setmana

Els noms dels dies de la setmana s'usen sense article quan indiquen immediatesa (pròxima o passada):

Divendres que ve anirem al cine.
Em visità dilluns passat.
Tornem a casa dissabte.

Però, en el cas que es faça referència a un dia concret o vaja precedit d'un adjectiu, és necessari determinar-lo amb l'article definit:

La reunió va quedar fixada per al dijous 29 de maig.
Anirem al cine el pròxim divendres.

Per a indicar que una acció té lloc un dia determinat de la setmana al llarg d'un període de temps, s'usa l'article, bé en singular o bé en plural:

El dilluns té classe d'anglès.
Els dimarts i els dijous va al gimnàs.

19.2.6. L'ús de l'article definit davant dels anys

En l'expressió de les dates, els anys corresponents al segon mil·lenni de la nostra era s'introduïen habitualment sense article:

Va nàixer el 22 d'octubre de 1959.
Alacant, 15 de febrer de 1995.

Amb l'arribada de l'any 2000, és més habitual introduir els anys amb l'article definit, tot i que també poden anar sense article:

Va nàixer el 29 de maig del 2003 (o de 2003).
Alacant, 15 de febrer del 2007 (o de 2007).

19.2.7. L'ús de l'article definit davant d'infinitius

Davant d'infinitius s'omet l'article:

Saber això m'alegra molt.
Menjar massa és perjudicial.

Amb tot, hi ha certs infinitius que s'han substantivat, i en eixe cas admeten plenament l'anteposició de l'article:

el dinar de Nadal
el despertar de les passions

19.2.8. L'ús de l'article definit davant d'oracions subordinades

Davant d'oracions subordinades substantives, no s'ha d'utilitzar l'article:

Que vages a visitar-lo li farà bé.
Que ho sàpia o no em té igual.

Si bé a vegades s'anteposen expressions com ara *el fet*, *la circumstància*, *el cas*, etc.:

El fet que encara no haja dit res és un bon senyal.
El fet que li ho hages contat no canvia substancialment la situació.

19.3. L'ARTICLE INDEFINIT

L'article indefinit s'usa amb substantius que introduïxen elements nous en el context:

Ha vingut una veïna preguntant per tu.
Uns xiquets corrien darrere d'ell.

Presenta la següent variació morfològica:

NOMBRE	GÈNERE	
	MASCULÍ	FEMENÍ
SINGULAR	un	una
PLURAL	uns	unes

En singular, presenta les formes *un* per al masculí i *una* per al femení, i en plural, *uns* per al masculí i *unes* per al femení:

un jupetí una jaqueta
uns abrics unes culleres

19.4. L'ARTICLE PERSONAL

En la tradició clàssica, els noms propis de persona sovint anaven precedits de l'anomenat *article personal*, que ha perdut la seua vigència en l'ús col·loquial del valencià, però es manté en altres parlars de la nostra llengua i es troba ben present en molts topònims valencians i en les referències a molts personatges històrics.

L'article personal presenta les formes següents:

	MASCULÍ	FEMENÍ
SILLÀBIQUES	en	na
ASILLÀBICA	n'	

La forma *en* s'utilitza davant de noms masculins començats per consonant; la forma *na* es fa servir davant de noms femenins començats per consonant o per *i* o *u* àtones, i la forma asil·làbica *n*, en la resta de casos:

el rei en Jaume la Font d'en Carròs
el carrer de Na Jordana Castellar de n'Hug

19.5. L'ANOMENAT ARTICLE NEUTRE

En l'expressió oral espontània, la forma *lo* s'utilitza actualment de manera general amb valor neutre, amb una distribució d'usos semblant a la que es fa en castellà. Amb un valor neutre, també s'usa espontàniament l'article *el* en casos com els següents:

Treballa més del degut (*o* del que cal).
M'agrada més el dolç que el salat.

En els registres formals s'evita l'ús de *lo* pel fet que en la llengua antiga no existia una forma específica per a l'anomenat article neutre diferent de la del masculí singular i pel fet que molts dels usos actuals del *lo* són calcs de construccions i modismes castellans. Tenint en compte això, l'anomenat article neutre *lo* només és acceptable en contextos orals o escrits en què es fa o es transcriu literalment un ús espontani de la llengua, i sempre que no es tracte de modismes o construccions castellanitzants; en la resta de casos, però, cal recórrer als recursos més genuïns de què disposa la llengua.

19.5.1. Usos amb funció substantivadora

Amb els matisos que s'acaben d'apuntar, l'anomenat article neutre apareix en aquells casos en què té una funció substantivadora i permet que un element diferent del substantiu pugua designar entitats concretes o abstractes que presenten la propietat a què es referix l'element substantivat; per exemple *Dóna'm lo que m'has agafat* amb el valor de *la cosa* o *les coses que m'has agafat*. Tot seguit s'indiquen les construccions en què *lo* presenta l'esmentada funció junt amb les fórmules o construccions alternatives de què disposa la llengua.

LO + QUE:

CONSTRUCCIONS AMB LO	CONSTRUCCIONS SENSE LO
Açò és precisament lo que anava buscant.	Açò és precisament el que anava buscant.
Té prou diners, però lo que passa és que no se'ls sap administrar.	Té prou diners, però el cas és que no se'ls sap administrar.
Lo que li agrada és la música.	Sobretot li agrada la música.

LO + ADJECTIU O PARTICIPI:

CONSTRUCCIONS AMB LO	CONSTRUCCIONS SENSE LO
Lo lleig i lo bell són qüestions molt relatives.	La lletjor i la bellesa són qüestions molt relatives.
Cal ensenyar-li a diferenciar lo bo de lo roïn.	Cal ensenyar-li a diferenciar el que està bé del que està malament.
Et vas perdre lo millor de la pel·lícula.	Et vas perdre la part millor de la pel·lícula.
Lo cert és que no vaig anar perquè no vaig voler.	El cas és que no vaig anar perquè no vaig voler.
Respecte a lo primer que has plantejat.	Respecte a la primera qüestió (o la primera cosa) que has plantejat.
Lo rar és que encara no haja arribat.	El que m'estranya és que encara no haja arribat.
Es van casar per lo civil.	Es van casar pel civil.
Segons lo establert en els estatuts.	Segons el que establixen els estatuts.

LO + POSSESSIU:

CONSTRUCCIONS AMB LO	CONSTRUCCIONS SENSE LO
Ja saps que tot lo meu és teu.	Ja saps que tot el que és meu és teu.
No és que siga guapa, però té lo seu.	No és que siga guapa, però té la seua gràcia.

LO + DE:

CONSTRUCCIONS AMB LO	CONSTRUCCIONS SENSE LO
És lo de sempre: riure per no plorar.	És la cançó (o la història) de sempre: riure per no plorar.
Posa'm lo de sempre: un entrepà de pernil i formatge.	Posa'm el mateix de sempre: un entrepà de pernil i formatge.
Lo de hui no ho oblidaré mai.	Açò que m'ha passat hui no ho oblidaré mai.
Lo de la loteria és un escàndol.	L'assumepte de la loteria és un escàndol.

LO + MÉS:

CONSTRUCCIONS AMB LO	CONSTRUCCIONS SENSE LO
Espera que ara ve lo més bo.	Espera que ara ve la més bona.
El gol de fora de l'àrea va ser lo més destacat del partit.	El gol de fora de l'àrea va ser el fet (o el punt) més destacat del partit.
És lo més absurd que he sentit mai.	És el més absurd (o la cosa més absurda) que he sentit mai.
Ho faré lo més ràpid possible.	Ho faré tan ràpid com puga.
Vine lo més prompte possible.	Vine com més prompte millor (o tan prompte com pugues, o al més prompte possible).

19.5.2. Altres usos

L'article neutre no és acceptable en cap context amb el valor intensiu que tenen les partícules *que* o *com* en construccions exclamatives:

CONSTRUCCIONS INCORRECTES	CONSTRUCCIONS SENSE <i>LO</i>
Amb lo bonic que és, i no para de plorar!	Tan bonic que (o com) és, i no para de plorar!
No saps lo bé que treballen.	No saps com treballen de bé.

Cal evitar-ne l'ús igualment en certs modismes o altres construccions que no són sinó calcs de construccions castellanes, i han de ser reemplaçades per altres expressions genuïnes equivalents:

CONSTRUCCIONS INCORRECTES	CONSTRUCCIONS SENSE <i>LO</i>
El tema encara no està lo suficientment madur.	El tema encara no està prou madur.
I a partir d'eixe moment va callar, lo qual és molt significatiu.	I a partir d'eixe moment va callar, la qual cosa és molt significativa.
Ahir férem un gran esforç, lo qual ens permet ara anar més relaxats.	Ahir férem un gran esforç, cosa que ens permet ara anar més relaxats.
Viu a lo gran.	Viu regaladament (o a cor què vols, o a cor què desitges).
Li agrada fer les coses a lo gran.	Li agrada fer les coses en gran.
El buscaren a lo llarg i a lo ample del país.	El buscaren de cap a cap (o d'extrem a extrem, o de llarg a llarg) del país.
A lo millor ve en el tren de les deu.	Tal vegada (o potser, o a la millor) vindrà en el tren de les deu.
De lo contrari, no ho hauria fet.	Si no (o d'una altra manera, o altrament), no ho hauria fet.
En lo referent a les seues declaracions.	Respecte a (o pel que fa a, o quant a) les seues declaracions.
En lo successiu, no vull més excuses.	D'ara en avant, no vull més excuses.
Per lo demés, és un xicon molt agradable.	D'altra banda (o això a banda), és un xicon molt agradable.
Per lo general, sol ser molt puntual.	Generalment, sol ser molt puntual.
Per lo menys, ha donat un descàrrec.	Almenys, ha donat un descàrrec.
Per lo prompte, encara no ha arribat.	De moment, encara no ha arribat.
Per lo regular, té un bon comportament.	Ordinàriament (o habitualment), té un bon comportament.
Per lo tant, et toca substituir-lo a tu.	Per tant, et toca substituir-lo a tu.
Per lo vist, és un fora de sèrie.	Segons sembla (o pel que es veu), és un fora de sèrie.
En lo relatiu a la normativa comunitària.	Pel que fa a la normativa comunitària.
En la mesura de lo possible, ja et diré alguna cosa.	En la mesura (o en tant que) que em siga possible, ja et diré alguna cosa.

20. ELS DEMOSTRATIUS

20.1. INTRODUCCIÓ

Els demostratius són una classe de paraules que permeten assenyalar relacions de proximitat o llunyania entre la persona que parla i altres persones o coses que intervenen en l'acte de parla. Bàsicament, els demostratius introduïxen distincions de caràcter espacial, però també de caràcter temporal o, en el discurs, poden representar els elements que s'han esmentat anteriorment o aquells que s'introduiran a continuació.

En valencià, generalment es distingixen tres graus de proximitat o llunyania: el primer grau indica una proximitat respecte a l'emissor; el segon grau, una proximitat respecte al receptor o una distància intermèdia respecte a l'emissor, i el tercer grau, una llunyania respecte a l'emissor i el receptor.

20.2. LES CLASSES DE DEMOSTRATIUS

Amb l'etiqueta de *demostratiu*, tradicionalment s'inclouen tres tipus de paraules que pertanyen a classes diferents: els determinants demostratius, els pronoms neutres demostratius i els adverbis demostratius, que es tractaran en el tema dedicat als adverbis de lloc.

20.2.1. Els determinants demostratius

Els demostratius de primer i segon grau presenten un doblet formal constituït per formes simples (*este, eixe*) i formes reforçades (*aquest, aqueix*); els de tercer grau, en canvi, només tenen formes reforçades (*aquell*).

Tant les formes simples com les reforçades són pròpies del valencià, i resulten igualment vàlides. En l'actualitat, les formes simples són generals en la llengua oral, i són majoritàries també en la ràdio, en la televisió i en els textos d'algunes institucions públiques valencianes. Les formes reforçades s'usen de manera preferent en registres escrits d'àmbits com ara el literari o l'universitari. Tot seguit es reproduïxen les diferents formes flexives de gènere i nombre corresponents als tres graus:

	SINGULAR		PLURAL	
	MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
PRIMER GRAU	este/aquest	esta/aquesta	estos/aquests	estes/aquestes
SEGON GRAU	eixe/aqueix	eixa/aqueixa	eixos/aqueixos	eixes/aqueixes
TERCER GRAU	aquell	aquella	aquells	aquelles

Els determinants demostratius normalment s'anteposen al substantiu:

Aquella casa de què em parlaves ja no està en venda.

No obstant això, també poden presentar-se amb el substantiu que determinen elidit:

Estos pantalons m'agraden molt, però **eixos** no perquè em fan bosses.

També poden anar posposats al substantiu si este apareix precedit de l'article definit, a vegades amb un matís lleugerament despectiu:

El formatge eixe que has portat fa molta pudor.

Els determinants demostratius poden introduir distincions de proximitat/llunyania en l'espai, el temps o el discurs:

Deixa les coses damunt d'**aquella** taula. (*espai*)

Esta nit no hem passat tanta calor com aquella. (*temps*)

Esperàvem la resposta de Pere i Empar, però només **aquesta** va contestar. (*discurs*)

20.2.2. Els pronoms neutres demostratius

Els pronoms neutres demostratius són invariables i mantenen, com els determinants demostratius, una triple distinció de proximitat/llunyania:

	PRONOMS NEUTRES DEMOSTRATIUS
PRIMER GRAU	açò
SEGON GRAU	això
TERCER GRAU	allò

Els pronoms neutres demostratius s'utilitzen per a referir-se a entitats individuals o collectives de caràcter indeterminat, a esdeveniments i estats de coses, o en aquells casos en què l'antecedent és tota una oració:

Vine, mira **açò** que m'acabe de trobar.

Emporta't tot **això** i fica-ho en la llavadora.

Porta'm **allò** que hi ha damunt de la taula.

Para ja de fer **això**, que se sent per tota la casa.

Açò que et contaré fes el favor de no dir-ho a ningú.

Des d'un punt de vista sintàctic, els pronoms neutres demostratius funcionen amb un valor semblant al d'un substantiu: poden ser modificats pel quantificador *tot* i admeten complements típicament nominals, com ara adjectius, sintagmes preposicionals o oracions de relatiu:

Què és tot **açò**?

Què és **això** blau?

Què és **allò** del fons?

Què és **això** que dus al cap?

21. ELS POSSESSIUS

21.1. INTRODUCCIÓ

Els possessius assenyalen relacions de possessió, de pertinença o de dependència entre una persona del discurs i l'entitat a què es referix el substantiu que determina:

el meu cotxe
la vostra empresa

Els possessius presenten formes diferents segons siga la persona del discurs que s'identifica amb el posseïdor (*meu* 'de mi'; *teu* 'de tu'; *seu* 'd'ell, d'ella, d'ells, d'elles'; etc.) i concorden en gènere i nombre amb el substantiu que modifiquen:

el seu amic
els nostres alumnes

Des d'un punt de vista formal, els possessius poden ser tònic o àton, segons que tinguen accent propi o s'equiparen a una síl·laba no accentuada de la paraula següent:

el meu pare (tònic)
mon pare (àton)

21.2. ELS POSSESSIUS TÒNICS

21.2.1. Morfologia dels possessius tònic

Els possessius tònic presenten les formes següents:

		SINGULAR		PLURAL	
		MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
UN SOL POSSEÏDOR	PERSONA				
	PRIMERA	meu	meua	meus	meues
	SEGONA	teu	teua	teus	teues
	TERCERA	seu	seua	seus	seues
DIVERSOS POSSEÏDORS	PRIMERA	nostre	nostra	nostres	nostres
	SEGONA	vostre	vostra	vostres	vostres
	TERCERA	seu	seua	seus	seues

El possessiu de tercera persona té la mateixa forma si es referix a un o a diversos posseïdors. Antigament, però, hi havia la forma *llur* (en plural *llurs*), que s'utilitzava específicament per a la tercera persona referida a diversos posseïdors, i que encara manté en l'actualitat un cert ús en escrits de caràcter molt formal:

Llur proposta no ha sigut compresa. ('la proposta d'ells o d'elles')
Llurs béns has estat confiscats. ('els béns d'ells o d'elles')

En els altres parlars de la nostra llengua, les formes femenines d'un sol posseïdor conserven la *u* o han adoptat col·loquialment i literàriament una *v*, per analogia amb els adjectius del tipus *blau/blava*: *meva*, *teva* i *seva* (i *meves*, *teves* i *seves* en plural).

21.2.2. Posició dels possessius

Els possessius tòncics generalment s'anteposen al substantiu que modifiquen, i en este cas s'usen precedits de l'article definit:

El **meu** gos és molt pelut.
Està jugant amb la **seua** cosina.

Amb l'article definit, també poden anar posposats al substantiu, encara que es tracta d'una posició menys habitual que atorga a l'expressió un valor emfàtic:

Els amics **teus** que van vindre l'altre dia són uns maleducats.
Els llibres **seus** es conserven intactes.

En canvi, la posposició dels possessius tòncics és general si el substantiu no té article o quan, en lloc de l'article definit, s'usa l'article indefinit, un demostratiu o un quantificador:

És amic **meu**.
Festeja amb una companya **nostra**.
Què saps d'aquells cosins **teus**?
Anirà a sopar amb alguns amics **meus**.

21.2.3. Alternança dels possessius i els pronoms personals

En certes locucions adverbials o prepositives, els possessius poden usar-se en lloc dels pronoms personals tòncics precedits de la preposició *de*:

Anava darrere **de tu** (o darrere **teu**).
Caminava al costat **d'ella** (o al **seu** costat).
Viu prop **de nosaltres** (o prop **nostre**).
Estaven en contra **de vosaltres** (o en contra **vostra**).

21.2.4. Ús impropri dels possessius

L'article definit tot sol pot presentar en certs contextos un valor equivalent al del possessiu. Es tracta de casos en què la relació de possessió es pot deduir fàcilment del context oracional, i l'ús explícit dels possessius resulta superflu:

Vindré amb **la** dona i **els** fills.
Els pares no li donaven permís per a casar-se.
Si no queda satisfet, li tornem **els** diners.
He portat **el** cotxe al taller.
Renta't **les** mans.
Preneu **el** tiquet.

21.3. ELS POSSESSIUS ÀTONS

Els possessius àtons només presenten formes referides a un únic posseïdor:

	SINGULAR		PLURAL	
	MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
PERSONA				
PRIMERA	mon	ma	mos	mes
SEGONA	ton	ta	tos	tes
TERCERA	son	sa	sos	ses

S'anteposen sempre al substantiu que modifiquen i no poden aparèixer amb cap altre determinant:

mon pare
sa mare

Els possessius àtons eren molt usats en la llengua antiga, però en l'actualitat han quedat reduïts a certs contextos molt específics i a algunes expressions fixades. Així, s'utilitzen:

a) Amb alguns noms de parentiu, especialment si fan referència a ascendents:

mon pare
sa mare
ta tia

b) Amb el substantiu *casa*:

ma casa
ta casa

c) En algunes fórmules de tractament:

sa illustríssima
ses majestats

d) En l'expressió negativa equivalent a *mai* formada amb la paraula *vida*:

en ma vida
en sa vida

Encara que no hi ha unes formes específiques de possessius àtons referits a diversos posseïdors, els possessius *nostre* i *vostre* s'usen de manera paral·lela als àtons en certes formes de tractament:

vostra excel·lència
Déu Nostre Senyor

22. ELS NUMERALS

22.1. INTRODUCCIÓ

Els numerals indiquen quantitat o orde de manera precisa i, segons el tipus de referència numèrica que expressen, es classifiquen en *cardinals*, *ordinals*, *partitius*, *multiplicatius* i *collectius*.

22.2. ELS NUMERALS CARDINALS

22.2.1. Caracterització general

Els numerals cardinals indiquen el nombre exacte d'unitats en què es presenta una entitat:

dos edificis
tres xiques
vint-i-set euros

Els cardinals poden anar precedits de l'article definit, els demostratius, els possessius, els interrogatius o el quantificador indefinit *tot* en aquells casos en què el sintagma nominal es referix a una entitat coneguda:

Dóna'm **les quatre** ensaïmades que queden.
Han vingut a buscar-te **aquells dos** xics que em presentares
la nit de Cap d'Any.
Han telefonat les **teues tres** germanes.
Per **quins cinc** sous hem de fer-ho nosaltres.
Tots dos coincidiren en la resposta.

També poden anar precedits de l'article indefinit si es fa referència a una quantitat aproximada:

Hem repartit **unes tres-centes** entrades.
Crec que costava **uns cinquanta** euros.

22.2.2. La forma dels numerals cardinals

Els numerals cardinals tenen les formes següents:

CARDINALS					
0	zero	17	dèset (o disset)	50	cinquanta
1	u, un	18	díhuit (o divuit)	60	seixanta
2	dos	19	dènou (o dinou)	70	setanta
3	tres	20	vint	80	huitanta (o vuitanta)
4	quatre	21	vint-i-u, vint-i-un	90	noranta
5	cinc	22	vint-i-dos	100	cent
6	sis	23	vint-i-tres	101	cent u, cent un
7	set	24	vint-i-quatre	110	cent deu
8	huit (o vuit)	25	vint-i-cinc	200	dos-cents
9	nou	26	vint-i-sis	300	tres-cents
10	deu	27	vint-i-set	1.000	mil
11	onze	28	vint-i-huit (o vint-i-vuit)	1.001	mil u, mil un
12	dotze	29	vint-i-nou	1.010	mil deu
13	tretze	30	trenta	1.100	mil cent
14	catorze	31	trenta-u, trenta-un	2.000	dos mil
15	quinze	40	quaranta	1.000.000	un milió
16	setze	41	quaranta-u, quaranta-un	1.000.000.000.000	un bilió

22.2.3. Acotacions a l'ús de les formes *un/u*

El cardinal que designa la unitat pot adoptar, segons els casos, la forma *un* o *u*. S'utilitza *un* quan el numeral modifica un substantiu explícit o implícit:

Dóna'm **un** meló d'aquells.
Dóna-me'n **un** d'aquells.
Dóna-me'n **un**.

I la forma *u* s'usa en els casos següents:

a) Quan el numeral funciona com un ordinal:

No he pogut passar de la pàgina **u**.
Heu de llegir els capítols **u** i dos.
La llei entra en vigor l'**u** de gener.

b) Quan fa referència al nom del número:

el número **u**
u, dos, tres...
l'**u**, el dos, el tres...

c) En general, sempre que no funciona pròpiament com a modificador d'un substantiu:

—Ja han marcat algun gol? —Sí, van dos a **u**.
Entre en silenci, i **u** a **u**.

22.2.4. Variacions de gènere i nombre

Els cardinals no presenten variació de gènere, amb l'excepció de *un*, que té la forma femenina *una*:

un llibre i una llibreta

El cardinal *dos*, a més d'esta forma invariable per als dos gèneres, pot adoptar la forma *dues* per al femení:

dos xics i dos (o dues) xiques

El número *cent* en plural adopta la forma *cents* per al masculí i *centes* per al femení:

tres-cents automòbils i tres-centes motocicletes

Usats com a ordinals, els cardinals que admeten variació de gènere adopten exclusivament la forma pròpia del masculí:

la pàgina tres-cents
l'esmena vint-i-dos

Els cardinals *milió*, *bilió*, *trilió*, etc., són substantius, i per tant tenen formes de plural:

S'han gastat molts milions per a posar en marxa l'empresa.
Té un pressupost de tres bilions d'euros.

22.2.5. Ortografia dels cardinals compostos

En els cardinals compostos, el guionet s'usa, d'una banda, per a separar les desenes de les unitats i, d'una altra, les unitats de centena de les centenes:

La caçadora val ara trenta-set euros amb quaranta-nou cèntims.
S'espera que hi haja de dos-cents a tres-cents assistents.

Cal assenyalar que, del 21 al 29, s'intercala la conjunció *i* entre els dos components:

vint-i-dos
vint-i-tres

22.2.6. L'apostrofació dels números 1 i 11

Els cardinals segueixen les normes generals d'apostrofació, tant si s'escriuen amb lletra com si s'escriuen amb xifra:

l'u de maig	o	l'1 de maig
l'onze de gener	o	l'11 de gener

22.3. ELS NUMERALS ORDINALS

22.3.1. Caracterització general

Els numerals ordinals indiquen el lloc que ocupa una entitat dins d'una sèrie. Morfològicament, en contrast amb els cardinals, es caracteritzen perquè presenten de forma sistemàtica variació de gènere i de nombre. Encara que generalment la forma dels ordinals està relacionada directament amb els cardinals corresponents, com s'especificarà després, en alguns casos presenten una forma específica, d'arrel llatina:

	SINGULAR		PLURAL	
	MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
1r	primer	primera	primers	primeres
2n	segon	segona	segons	segones
3r	tercer	tercera	tercers	terceres
4t	quart	quarta	quarts	quartes
5t	quint	quinta	quints	quintes
6t	sext	sexta	sextos	sextes
7m	sèptim	sèptima	sèptims	sèptimes
8u	octau	octava	octaus	octaves
10m	dècim	dècima	dècims	dècimes
20m	vigèsim	vigèsima	vigèsims	vigèsimes
30m	trigèsim	trigèsima	trigèsims	trigèsimes
40m	quadragèsim	quadragèsima	quadragèsims	quadragèsimes
50m	quinquagèsim	quinquagèsima	quinquagèsims	quinquagèsimes
60m	sexagèsim	sexagèsima	sexagèsims	sexagèsimes
70m	septuagèsim	septuagèsima	septuagèsims	septuagèsimes
80m	octagèsim	octagèsima	octagèsims	octagèsimes
90m	nonagèsim	nonagèsima	nonagèsims	nonagèsimes

Excepte en els quatre primers números, de manera general, els ordinals es formen afegint al cardinal paral·lel la terminació *-é* per al masculí i la terminació *-ena* per al femení:

	SINGULAR		PLURAL	
	MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
5é	cinqué	cinquena	cinquens	cinquenes
6é	sisé	sisena	sisens	sisenes
7é	seté	setena	setens	setenes
8é	huité (o vuité)	huitena (o vuitena)	huitens (o vuitens)	huitenes (o vuitenes)
9é	nové	novena	novens	novenes
10é	desé	desena	desens	desenes
11é	onzé	onzena	onzens	onzenes
12é	dotzé	dotzena	dotzens	dotzenes
20é	vinté	vintena	vintens	vintenes
21é	vint-i-uné	vint-i-unena	vint-i-unens	vint-i-unenes
100é	centé	centena	centens	centenes
1000é	milé	milena	milens	milenes

22.3.2. Aspectes formals i sintàctics

A partir de l'ordinal 4t, en la llengua col·loquial s'usen habitualment els números cardinals amb valor d'ordinals:

Ha quedat el **set**.

Vaig al **sis**.

També és habitual usar la construcció *el que fa tant*, on *tant* correspon al cardinal corresponent, per a expressar els valors propis dels ordinals:

El que fa cinc començant per l'esquerra és el meu fill.

Jo sóc **el que fa nou** de la fila de darrere.

L'ordinal *segon* presenta variació de gènere i de nombre:

la **segona** porta

les **segones** proves

Els números representats per xifres romanes es lligen habitualment com a ordinals:

Joan Pau II (segon)

III Jornades (terceres)

Però, quan es posposen a un nom propi i són superiors a deu, es lligen com a cardinals:

Joan XXIII (vint-i-tres)

Alfons XII (dotze)

Per a expressar el primer dia d'un mes, es pot usar l'ordinal *primer*, però és més habitual el cardinal *u*:

l'u de març o el primer de març

Per a la resta de dies, s'usen únicament els cardinals:

el vint-i-cinc d'abril

el nou d'octubre

En els ordinals compostos, s'usa el guionet en els mateixos casos que en els numerals cardinals:

vint-i-dosé

quaranta-cinquena

Els numerals ordinals solen representar-se amb l'última lletra del nom al costat de la xifra:

1r primer

4a quarta

22.4. ELS NUMERALS PARTITIUS

Els partitius expressen parts de la unitat i tenen la mateixa forma que els ordinals, excepte els casos de *mig* (en femení, *mitja*) i *terç* (en femení, *terça*):

mitja quarta de farina

un terç dels valencians

Sovint també s'acompanyen del substantiu *part* per a reforçar-ne el valor partitiu:

una quarta part dels ingressos

una quinta part dels votants

D'altra banda, també hi ha la forma *mitat* (o *meitat*), que s'usa amb el mateix valor:

la mitat dels assistents

22.5. ELS NUMERALS MULTIPLICATIUS

Els numerals multiplicatius expressen el nombre de vegades que s'augmenta una entitat:

2 voltes més	doble
3 voltes més	triple
4 voltes més	quàdruple
5 voltes més	quíntuple
6 voltes més	sèxtuple

Els multiplicatius també admeten, amb l'excepció de *doble*, variació de gènere quan tenen el valor de 'tantes voltes una xifra':

una quantitat **quíntupla** que una altra

Però són invariables si designen el nombre d'elements que compon una entitat:

la **triple** aliança

la **quàdruple** confrontació

En la llengua parlada, es recorre sovint a la construcció *tantes vegades* (o *voltes*) *més*, sobretot a partir de *quàdruple*:

És **quatre voltes** més alt.

Li ha costat **sis vegades** més car.

22.6. ELS NUMERALS COLLECTIUS

Els numerals collectius expressen conjunts formats per un nombre concret d'entitats. Els collectius pertanyen a la classe dels substantius i, normalment, tenen la mateixa forma que els ordinals femenins, com en el cas de *dotzena* (12), *vintena* (20), *trentena* (30), *centena* (100):

una **dotzena** d'ous

una **vintena** de participants

una **trentena** de persones

En canvi, tenen una forma específica, generalment masculina, els collectius *parell* (2), *tern* i *terna* (3), *qüern* (4), *quintern* (5), *centenar* (100) i *miler* (1.000):

un **parell** de pantalons

un **miler** de manifestants

A més dels collectius citats, n'hi ha que s'usen amb un sentit específic i sense un valor pròpiament quantitatiu:

peces i conjunts musicals	duo (2), trio (3), quartet (4), quintet (5), etc.
nombre de síl·labes	monosíl·lab (1), bisíl·lab (2), trisíl·lab (3), etc.
nombre de versos	dístic (2), tercet (3), quartet i quarteta (4), octava (8), etc.
nombre d'angles	triangle (3), tetràgon (4), pentàgon (5), hexàgon (6), etc.
nombre de cares d'un poliedre	tetraedre (4), pentaedre (5), hexaedre (6), heptaedre (7), etc.
períodes de mesos	bimestre (2), trimestre (3), quadrimestre (4), semestre (6).
períodes d'anys	bienni (2), trienni (3), quadrienni (4), quinquenni (5), etc.
efemèrides	cinquantenari (50), centenari (100), mil·lenari (1.000), etc.
franges d'edat	quincuagenari (50), octogenari (80), nonagenari (90), etc.

23. ELS QUANTITATIUS

23.1. INTRODUCCIÓ

Els quantitatius són quantificadors que expressen una quantitat imprecisa. Sintàcticament poden actuar com a especificadors nominals (quan modifiquen un substantiu) o amb una funció semblant a la de l'adverbi (quan modifiquen un verb, un adjectiu o un altre adverbi):

CLASSE DE PARAULES	FUNCIÓ	EXEMPLES
quantificador nominal	modificador d'un substantiu	Moltes alumnes Pocs comensals
adverbi	modificador d'un verb	Estudia molt Menja poc
	modificador d'un adjectiu	Molt estudiós Poc menjadora
	modificador d'un adverbi	Molt prop Un poc lluny

Semànticament expressen una gradació de valors, que segons els casos pot tindre un caràcter absolut, relatiu o comparatiu:

a) Valor absolut: quan proporcionen una informació que el parlant transmet com una dada objectiva:

Hi havia **molts** periodistes a la porta de sa casa.
Ja falten **pocs** dies.

b) Valor relatiu: quan aporten un matís avaluatiu respecte al que el parlant considera la quantitat justa o adequada:

Has posat **massa** sal en l'arròs.
Ja heu tingut **prou** festa.

c) Valor comparatiu: quan estableixen una relació comparativa amb una altra entitat, propietat o situació:

Ella guanya **més** diners que tu.
Encara que no ho parega, ell té **tants** anys com ella.

En la taula següent es classifiquen els quantitatius segons el tipus de gradació que expressen:

ABSOLUTA	RELATIVA	COMPARATIVA
molt que quant força poc gaire gens	massa prou bastant	més tant menys

23.2. VARIACIÓ MORFOLÒGICA

Quan funcionen com a especificadors nominals, els quantitius poden adoptar formes diferents segons el gènere i el nombre del substantiu que modifiquen. D'acord amb les formes que presenten, els quantitius es poden agrupar en tres classes diferents:

a) Els que tenen flexió completa de gènere i nombre (*molt, poc, tant i quant*):

Té **molt** de valor el que has fet.
 Hi havia **poca** gent en la reunió.
 No necessitem **tants** trastos per a passar el cap de setmana.
 Al final, no sé **quant**es persones vindran a la festa.

b) Els que només tenen variació de nombre (*bastant i gaire*):

Té **bastant** terra.
 Hem arreplegat **bastants** firmes contra el projecte.
 La seua victòria no té **gaire** mèrit.
 No ha fet **gaire**s esforços.

c) Els que són invariables tant pel que fa al gènere com al nombre (*massa, força, prou, més, menys, gens i que*):

Hi havia **massa** gent.
 La teua proposta té **força** avantatges.
 Per hui, ja has fet **prou** exercicis.
 Saps si han de vindre **més** convidats?

En la taula següent es classifiquen els quantitius segons la variació morfològica que presenten:

	SINGULAR		PLURAL	
	MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
VARIABLES	molt poc tant quant	molta poca tanta quanta	molts pocs tants quants	moltes poques tantes quant
INVARIABLES DE GÈNERE	bastant gaire		bastants gaire	
INVARIABLES DE GÈNERE I NOMBRE	massa força prou més menys (o manco) gens que			

Els quantitius, quan funcionen com a adverbis, són invariables i apareixen fixats en la forma que correspon al masculí singular:

David estudia **molt**.
 Marta menja **poc**.
 David és **molt** estudiós.
 Marta és **poc** menjadora.
 Visc **molt** prop d'ací.
 Sa casa està un **poc** lluny.

23.3. ASPECTES FORMALS I SINTÀCTICS

Quan funcionen com a especificadors nominals, certs quantitius demanen la preposició *de* per a unir-se al substantiu que precedixen. Tenint en compte l'ús més general en valencià, es poden diferenciar tres classes de quantificadors:

a) El quantitatiu *gens* requerix sistemàticament el nexa prepositiu, siga quin siga el gènere o el nombre del substantiu que determina:

No menja **gens de** pa.
No té **gens de** diners.

b) Els quantitius *molt*, *poc*, *bastant*, *prou*, *quant* o *tant*, en canvi, s'usen normalment amb la preposició *de* si el substantiu que precedixen és de gènere masculí i de nombre singular:

Fa **molt de** fred.
Ha begut **poc de** vi.
Quant de pa has menjat.
Feia **tant de** temps que no l'havia vist que no l'he reconegut.

Però quan el substantiu que determinen és de gènere femení o està en plural, s'hi unixen directament:

Has de beure **molta** aigua.
Ens queda **prou** farina.
Quants pastissos t'has menjat?
Tenia **tantes** idees al cap, que al final no he pogut fer res.

c) Finalment, hi ha altres quantitius, com ara *massa*, *gaire*, *més* o *menys*, que no fan servir en cap cas la preposició *de* per a unir-se al substantiu que modifiquen:

Hi havia **massa** gent.
No sembla que li faça **gaire** il·lusió.
Posa'm **més** arròs.
Té **menys** anys dels que aparenta.

23.4. OBSERVACIONS ESPECÍFIQUES

23.4.1. *Molt*

El quantitatiu *molt* s'utilitza per a indicar que el substantiu que modifica es presenta en una quantitat gran o en grau considerable. Pot aparèixer tant en oracions afirmatives com negatives, així com en interrogatives o condicionals:

Fa **molt** de temps que no l'he vist.
No he menjat **molta** carn.
Ens falten **molts** quilòmetres per a arribar a casa?
Si vénen **moltes** persones, haurem d'habilitar la sala adjunta.

23.4.2. Poc

El quantitatiu *poc* indica una quantitat xicoteta, inferior a la que es considera adequada o necessària:

Guanya **pocs** diners.
Esta llanterna fa **poca** llum.

Quan s'usa precedit de *un*, però, es fa referència a un grau o nivell relativament superior a l'existent:

Necessite **un poc** de pau.
Un poc de serietat, senyors!

23.4.3. Gens

El quantitatiu negatiu *gens*, en contrast amb altres quantitatius, només pot modificar substantius no comptables:

No té **gens** de vergonya.
No tinc **gens** de ganes d'anar d'excursió.

En expressions interrogatives, dubitatives o condicionals, pot tindre un valor positiu, equivalent a una quantitat reduïda o un grau mínim d'alguna cosa:

Et queda **gens** de pa?
Si fa **gens** de fred, no eixirem a passejar.

23.4.4. Massa

El quantitatiu *massa* indica una quantitat superior a la necessària, més de la que cal:

Hi havia **massa** gent en la festa.
No begues **massa** vi, que després no podràs conduir.

23.4.5. Quant

El quantitatiu *quant* s'utilitza per a inquirir sobre la quantitat en què es presenta alguna cosa o per a expressar una valoració ponderativa:

Quantes vegades t'he dit que no faces això?
Quanta paciència s'ha de tindre per a aguantar-lo!

23.4.6. Bastant

El quantitatiu *bastant* indica una quantitat mitjana, ni poc ni molt:

Has begut **bastant** de vi, i no hauries de conduir.
Ja tinc **bastants** problemes per a ficar-me en més embolics.

En valencià, però, s'usa amb un valor equivalent el quantitatiu *prou*:

Encara que sempre s'està queixant, la veritat és que guanya **prou** diners.
És un xic **prou** intel·ligent, però no és gens constant.

23.4.7. Prou

El quantitatiu *prou* aporta un matís subjectiu pel que fa a la valoració quantitativa, indicant que la cosa especificada és suficient, que es presenta tant com cal per a satisfer una determinada necessitat:

Ja han arreplegat **prou** firmes per a avalar el candidat.
Té **prou** diners per a comprar-se una nova casa.

23.4.8. *Força*

El quantitatiu *força* té el valor de 'molt' o de 'bona cosa' i només s'usa en oracions afirmatives. En valencià és viu en algunes comarques i s'usa en el registre literari:

Té força llibres.

23.4.9. *Gaire*

El quantitatiu *gaire* té el valor equivalent a molt en oracions negatives, en oracions interrogatives i en la pròtasi de les oracions condicionals, contextos en què en valencià s'ha generalitzat l'ús de *molt*:

No fa *gaire* fred.

Hi havia *gaire* gent en l'acte?

Si hem d'esperar *gaire* temps, ja el veurem demà.

23.4.10. *Que*

El quantitatiu *que* s'usa en principi absolut d'oracions exclamatives amb un valor ponderatiu (equivalent a *molt*). Funciona bàsicament com a adverbi modificant un adjectiu o un altre adverbi:

Que bonic que és eixe gravat. ('Eixe gravat és molt bonic.')

Que bé que ens tornem a trobar la setmana que ve. ('M'alegre molt que ens tornem a trobar la setmana vinent.')

23.4.11. *Més, menys i tant*

Els quantitatius comparatius establixen una relació entre dos termes, encara que no necessàriament han d'aparéixer de manera explícita en l'oració. Tenint en compte la relació establida entre els termes comparats, es parla de comparació de superioritat, d'igualtat i d'inferioritat:

Ell guanya *més* diners que tu. (comparació de superioritat)

El meu fill s'ha menjat *tants* pastissos com el teu. (comparació d'igualtat)

Hui hem fet *menys* quilòmetres que ahir. (comparació d'inferioritat)

El comparatiu d'inferioritat és *menys* usual que el de superioritat i amb el valor d'inferioritat s'usa sovint el d'igualtat en un context negatiu:

Ara no treballem *tant* com abans. ('treballem menys')

El valor d'inferioritat també pot expressar-se per mitjà de *més poc* si l'element modificat és un verb o un substantiu:

Ara treballem *més poc* que abans.

Tu tens *més poc* trellat que el xiquet.

Els quantitatius comparatius poden ser modificats per un altre quantitatiu, que permet matisar la relació existent entre els termes comparats:

Ara guanya *molts més* diners que abans.

Ell fa *prou menys* faena que tu.

El quantitatiu *menys* té com a sinònim la forma *manco*, que encara es conserva amb una certa vitalitat en algunes comarques valencianes, sobretot en les expressions *més o manco* i *ni menys ni manco*, i en l'adverbi *almanco*.

23.5. LOCUCIONS QUANTITATIVES

A més dels quantitius que acabem de veure, també hi ha tota una sèrie de locucions que s'utilitzen per a expressar referències quantitatives. Algunes tenen un ús prou general, però altres es limiten a contextos molt específics. Generalment, aporten un matís de vivacitat a l'expressió que fa que sovint s'assimilen a registres poc formals.

En la majoria de casos la locució modifica un substantiu, i aleshores acaba en la preposició *de*. Per a indicar una quantitat gran, la llengua disposa d'un gran nombre de recursos expressius, com ara *bona cosa de*, *una cabassada de*, *un fum de*, *un grapat de*, *un muntó de*, *una muntonada de*, *una pila de*, *una pluja de*, *un seguit de*, *un reguitzell de*, *una colla de*, *un feix de*, *una munió de*:

- Va comprar **bona cosa de** regals.
- Ens va dur **una cabassada de** dolços.
- Fa **un fum d'**anys que el conec.
- Ha guanyat **un grapat de** milions en la loteria.
- Va collir **un muntó de** taronges.
- Em va portar **una pila de** llibres.
- Les seues declaracions van generar **una pluja de** crítiques.

Per a indicar una quantitat reduïda, tenim també algunes expressions com ara *una miqueta (o mica) de*, *un raig de*, *un pessic de*, *un pensament de*:

- Afig **un pessic de** sal al caldo.
- Posa'm **una miqueta de** vi.

I per a indicar una quantitat nul·la, tenim igualment algunes expressions com ara *gens ni miqueta (o mica) de*, *ni gota de*:

- No tinc **gens ni miqueta de** fam.
- No fa **ni gota d'**aire.

En certs casos, la locució té un valor adverbial i modifica un verb:

- Guanya els diners a **cabassades**.
- Eixe xic no m'agrada **gens ni miqueta**.

24. ELS INDEFINITS

24.1. INTRODUCCIÓ

Els quantificadors indefinits indiquen quantitat de manera més o menys precisa o aproximada, però sense especificar les entitats que es designen:

Tots els professors del centre van firmar el manifest.

Alguns aficionats no paraven de cridar.

S'han fet **diverses** propostes de millora.

No se sentia **cap** soroll.

Els indefinits poden funcionar com a quantificadors nominals, especificant un substantiu, o com a pronoms:

Vindran **alguns** amics nostres. (*especificador nominal*)

No espere que vinga **ningú**. (*pronom*)

Segons l'especificació que aporten, els indefinits poden fer referència a la totalitat del conjunt que quantifiquen (**Tots els xiquets**), a una part d'eixe conjunt (**Alguns actors**) o a cap element (**Cap esmena**).

24.2. ELS QUANTIFICADORS NOMINALS INDEFINITS

24.2.1. Caracterització general

Els quantificadors nominals indefinits modifiquen, segons el cas, un substantiu explícit, implícit o pronominalitzat per *ne*:

He llegit **moltes novel·les** franceses i **algunes** m'han agradat molt.

Li agraden les novel·les franceses i n'ha llegit **moltes**.

La majoria concorden en gènere i nombre amb el substantiu que modifiquen, si bé alguns són invariables pel que fa al gènere i altres només tenen forma de singular o de plural.

Com a quantificadors nominals tenen un comportament sintàctic prou variable. La majoria ocupen la mateixa posició que els determinants (l'article o els demostratius), i per això a vegades s'inclouen en la classe dels determinants:

Alguns regidors van expressar el seu malestar per l'acord adoptat.

Qualsevol persona té dret a manifestar lliurement la seua opinió.

Es facilitarà a **cada** assistent una carpeta amb un resum de les ponències.

N'hi ha altres, en canvi, que se situen darrere d'un determinant:

Uns **altres** assistents optaren per abandonar la sala.

Es va entaular un animat debat entre els **diferents** ponents.

Els seus **mateixos** amics li aconsellaren que no ho fera.

Aquell **altre** llibre té un to més èpic.

I fins i tot n'hi ha que, com *tot*, s'anteposen a un determinant:

Tots els assistents rebran un certificat.

Podran inscriure's en el programa **totes** aquelles persones que ho desitgen.

Ho va intentar amb **totes** les seues forces.

Molts indefinits, a més, poden encapçalar una construcció partitiva, en què el quantificador designa una part del conjunt a què es referix el sintagma nominal precedit per *de*:

Alguns dels congressistes aprofitaren per a fer una visita turística.

Qualsevol dels presents pot confirmar-ho.

Esta iniciativa és fruit de la illusió d'uns **quants** dels seus deixebles.

Cap dels assistents demanà la paraula.

SINGULAR		PLURAL	
MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
un	una	uns	unes
algun	alguna	alguns	algunes
ningun	ninguna	ninguns	ningunes
cert	certa	certs	certes
altre	altra	altres	altres
mateix	mateixa	mateixos	mateixes
tot	tota	tots	totes
qualsevol tal		qualsevol tals	
cada un cadascun	cada una cadascuna		
		uns quants diversos nombrosos ambdós	unes quantes diverses nombroses ambdós (o ambdues)
		diferents singles	
cada cap			

24.2.2. Tot

L'indefinit *tot* presenta variació de gènere i de nombre, excepte en els casos que s'indiquen més avant. Té una gran varietat d'usos i significats. Normalment, s'usa anteposat a un altre determinant que precedix un substantiu, i aleshores designa la globalitat d'entitats d'un conjunt o el fet que l'entitat referenciada es pren tota sencera:

Han vingut **totes** les teues amigues.

Vaig estar amb ell **tota** la vesprada.

Tots aquells geranis eren de color blanc.

Quan precedix directament un substantiu en singular, té un sentit generalitzador equivalent a 'qualsevol', és a dir, fent referència a un element d'un conjunt pres indistintament:

Tota pedra fa paret.

Tota persona té drets i llibertats fonamentals sense distinció de raça o sexe.

Anteposat a un substantiu precedit de *un* o *una*, proporciona un valor intensificador:

És **tot** un senyor.

Va treballar **tota** una setmana sense descans.

Anteposat a un numeral cardinal, l'indefinit *tot* és equivalent a l'article definit:

Tots dos (o els dos) acudiren immediatament a la seua crida.

Tots tres (o els tres) coincidiren en la resposta.

També pot precedir un pronom personal, aportant un matís emfatitzador:

Tots nosaltres vam veure clarament com li pegava.

Tota ella exhalava un desig de llibertat.

Pot usar-se igualment davant d'un topònim, amb la particularitat sintàctica que pot concordar amb el gènere del topònim o mantindre's invariable:

Tota Gandia va estar present en l'homenatge.

Es recorregué **tot** Alcoi de punta a punta.

Anteposat a un adjectiu o a un adverbi, no funciona pròpiament com a indefinit sinó com un quantitatiu de grau, equivalent a 'molt':

Quan va sentir el seu nom es féu **tot** roig. ('molt roig')

Va arribar **tota** acalorada. ('molt acalorada')

Les dones tenien els ulls **tots** plorosos. ('molt plorosos')

Els xiquets tenien les mans **totes** brutes. ('molt brutes')

Parlava **tot** lentament. ('molt lentament')

També s'usa *tot* davant d'una oració de gerundi per a emfatitzar el valor de simultaneïtat:

Els xiquets baixaven l'escala **tot** cridant.

24.2.3. Cada i cadascun

L'indefinit *cada* designa tots els elements que formen part d'un conjunt, però individualitzant-ne els elements:

Cada opositor disposa d'hora i mitja per a fer l'examen.

Es va repartir un llibre a **cada** assistent.

També s'utilitza habitualment en expressions temporals per a indicar que una cosa es fa o passa amb una freqüència regular:

Cada dia que el veig li ho recorde.

Cada dimarts fem festa.

Cada hivern et queixes que fa molt de fred.

Cada any ens reunim per a passar uns quants dies junts.

En construccions partitives en què es designa una entitat del conjunt, s'usa l'indefinit *cada* acompanyat de les formes *un* o *una*, o bé les formes sintètiques *cadascun* o *cadascuna*:

He donat un caramel a **cada un** dels teus nebots.

Cadascuna de les persones que intervingueren expressà una opinió diferent.

24.2.4. Sengles

L'indefinit *sengles*, invariable en gènere i nombre, té un significat distributiu equivalent a 'un per a cadascuna de les persones o coses esmentades':

Els dos amics portaven **sengles** carpetes.

A les bessones els van regalar **sengles** nines.

En l'actualitat té un ús restringit, ja que és percebut com a molt formal; amb el mateix valor s'usen els indefinits *cada un* o *cadascun*:

Els dos amics portaven una carpeta **cada un**.

A les bessones els van regalar una nina a **cadascuna**.

24.2.5. *Ambdós*

L'indefinet *ambdós* té el valor de 'les dos persones o coses esmentades'. Com en el cas de *sengles*, té un caràcter formal i restringit, i en el seu lloc solen usar-se les construccions *els dos* i *tots dos*:

Ambdós alumnes van obtindre la mateixa puntuació.

Igual com ocorre amb el numeral *dos*, l'indefinet *ambdós* pot usar-se invariablement o bé pot adoptar la forma *ambdues* quan la paraula que determina és de gènere femení:

Ambdós (o ambdues) professores tenen la mateixa opinió de tu.

24.2.6. *Qualsevol*

L'indefinet *qualsevol* designa una persona o una cosa d'un conjunt sense importar quina:

Això t'ho podria contestar *qualsevol* estudiant de Secundària.

Qualsevol dia et dirà que ja no vol viure amb tu.

Pot aparéixer també posposat al substantiu que modifica, però en este context introduïx un valor d'indistinció:

Vindran un dia *qualsevol*.

Sopàrem en un restaurant *qualsevol*.

Té variació de nombre, tot i que la forma de plural (*qualssevol*), amb una duplicació de la *s* medial, presenta una variació exclusivament gràfica, que no té incidència en la fonètica de la paraula:

La mesura busca l'eradicació de situacions monopolístiques

i *qualssevol* pràctiques que provoquen un encariment del mercat.

Les ajudes són compatibles amb *qualssevol* altres que es puguen percebre.

24.2.7. *Un*

L'indefinet *un* presenta flexió completa de gènere i nombre (*un* per al masculí singular, *una* per al femení singular, i *uns* i *unes* per a les formes de plural de masculí i femení, respectivament). Formalment, coincidix amb les formes homògrafes de l'article indefinit i del numeral cardinal. Com a indefinit, s'usa per a especificar vagament un substantiu sense cap matís quantitatiu:

Això s'ha d'estudiar a partir d'un bon text.

Necessitem *una* persona que sàpia alemany.

24.2.8. *Algun*

L'indefinet *algun* presenta variació completa de gènere i nombre. Davant de substantius comptables, les formes de singular designen una persona o cosa de manera indeterminada, i les formes de plural, un nombre reduït de persones o coses:

Segur que podrà ajudar-te *algun* amic teu.

Deuen haver-se quedat tancats *alguns* xiquets dins de l'ascensor.

S'han podrit *algunes* creïlles.

Davant de substantius incomptables, designa que una cosa es presenta en un cert grau o magnitud, ni poc ni molt:

Encara tenim *alguna* esperança que torne.

Els potser et poden oferir *alguna* garantia.

24.2.9. *Cert*

L'indefinit *cert* presenta flexió completa de gènere i nombre (*cert* per al masculí singular, *certa* per al femení, i *certs* i *certes* per al plural, en masculí i femení, respectivament). Pel que fa al significat, s'utilitza per a designar una persona o una cosa sense especificar de quina es tracta:

Fins a *cert* punt, el que va dir tampoc era fals.
Certa nit d'hivern, va eixir d'amagat del país.
 Hi ha *certs* temes que preferisc no tractar amb ella.
 M'ho han dit *certes* persones que el coneixen molt bé.

Amb el significat de 'una espècie de', sol anar precedit de l'article indefinit:

Hi ha **un cert** malestar en l'ambient de treball.
 Ho va dir amb **una certa** ironia.

24.2.10. *Altre*

L'indefinit *altre* presenta en femení la forma *altra*; en plural, les formes de masculí i femení convergixen en *altres*. Sovint s'usa precedit de l'article o d'un altre indefinit, i servix per a indicar que no és la mateixa persona o cosa mencionada anteriorment, o bé per a expressar un valor additiu respecte al que hi havia anteriorment:

Este llibre ja l'he llegit; deixa-me'n un **altre**.
 Posa'm un **altre** quilo de creïlles.
 Millor si véns per l'**altra** carretera.
 Veges si trobes alguna **altra** solució.
 Demana informació en qualsevol **altra** oficina.

En plural, l'ús sense cap altre especificador és més habitual, sobretot en posició de complement:

Busca **altres** persones que et puguen ajudar.
 Hi ha **altres** faenes que encara s'han de fer.
Altres especialistes opinen de manera diferent.

24.2.11. *Diversos*

L'indefinit *diversos* (que presenta en femení la forma *diverses*) té un valor intrínsecament plural, i designa un conjunt no determinat d'entitats:

Això mateix ja m'ho han dit **diversos** companys.
 T'he telefonat **diverses** vegades.

24.2.12. *Mateix*

L'indefinit *mateix*, que presenta flexió completa (*mateix* per al masculí, *mateixa* per al femení, i *mateixos* i *mateixes* per a les formes de plural, en masculí i femení, respectivament), pot funcionar com a adjectiu o com a adverbi segons l'element que modifique (un substantiu, un pronom i certs adverbis o sintagmes preposicionals), la posició que ocupe i el valor que presente.

Quan modifica un substantiu, pot aparèixer anteposat o posposat a este (*el mateix estudiant*, *l'estudiant mateix*), i el substantiu pot quedar sobreentès (*els mateixos*, *aquell mateix*). En la resta de casos es posposa a l'element que modifica.

Com a adjectiu presenta concordança en gènere i nombre amb l'element que modifica (un substantiu o un pronom): *les mateixes persones, ells mateixos*. Com a adverbi es manté invariable en la forma de masculí singular, amb independència de l'element que modifique (un substantiu, un pronom i un adverbi o sintagma preposicional): *la secretària mateix, ella mateix, ara mateix, allí mateix, a la cuina mateix*. Amb esta funció adverbial, col·loquialment en valencià adopta la forma *mateixa*: *Ell mateixa ho pot fer*.

Com s'indica tot seguit, pot usar-se, segons el context, amb un valor d'identitat, d'èmfasi, d'exemplificació o com a reforç d'un pronom reflexiu:

a) Anteposat al substantiu, es comporta com a adjectiu i hi concorda. Semànticament pot establir una relació d'identitat o semblança entre persones o coses:

Tenim els **mateixos** anys.
Som del **mateix** poble.
Té la **mateixa** cara que són pare.

b) També pot presentar un valor emfàtic i, segons el cas, equival a 'fins i tot', 'precisament' o 'en persona':

No sé com pots pensar que l'operació ha anat malament
si el **mateix** cirurgià t'ha dit que tot ha anat molt bé.
Els **mateixos** guanyadors no s'ho podien creure.

El **mateix** valor emfàtic pot presentar quan es posposa a un substantiu, a un pronom personal i a certs adverbis o sintagmes preposicionals. Quan modifica un pronom personal o a un demostratiu, es comporta com a adjectiu, i per tant hi concorda:

El problema l'han resolt elles **mateixes**? Sense la teua ajuda?
Eixos **mateixos** m'ho van dir.

En canvi, quan modifica un substantiu, pot funcionar com a adjectiu i concordar-hi, però també pot assimilar-se als adverbis i no presentar concordança:

Els metges **mateixos** no s'ho podien creure, que ja s'haguera recuperat
(o Els metges **mateix**...)
La presidenta **mateixa** hagué d'intervindre (o La presidenta **mateix**...).

També funciona com a adverbi quan modifica un altre adverbi o un sintagma preposicional:

Ahir **mateix** vaig començar a treballar.
Li ho vaig preguntar a l'eixida de classe **mateix**.

c) Posposat als mateixos elements, també pot assumir un valor equivalent a 'per exemple', i indicar que es fa referència a una cosa o una persona com podria fer-ho a qualsevol altra del mateix gènere, sense raó per a establir cap preferència. En este cas es comporta com a adverbi amb independència de l'element que modifique, i es manté per tant invariable:

Això ho pot fer qualsevol: nosaltres **mateix** si no hi ha voluntaris.
Posa't la camisa blanca **mateix**.
Deixa-ho damunt la taula **mateix** i vés-te'n.
Ací **mateix** ja va bé.
No sé quan aniré al despatx: hui **mateix** si tinc temps.

d) Posposat a un pronom personal reflexiu i reforçant el seu valor reflexiu, es comporta com a adjectiu i hi concorda:

Ella s'ha fet un regal a si mateixa.
Sempre parlen d'elles mateixes.
Només penseu en vosaltres mateixos.

24.2.13. *Tal*

L'indefinit *tal* s'usa per a referir-se a una entitat ja coneguda o apareguda en el discurs previ, però que es preferix no explicitar de manera més precisa. Pot aparèixer com a únic especificador o estar precedit per *un*:

Tal dia com hui, el van batejar en la parròquia de Sant Vicent.
No em crec que Empar t'haja contestat amb *tals* paraules.
Jo no he usat mai *un tal* vocabulari.

També s'usa amb un valor pronominal en alguns proverbis o frases fetes i com a substitut d'un nom propi, en correlació amb *tal altre* si es designa un segon nom:

Tal faràs, *tal* trobaràs.
Tal diràs, que ningú no et creurà.
El testament començava així: «En *tal*, notari, fill de Gandia...».
Escolltes les opinions de *tal* i *tal altre*, i no vols que jo et diga res.

24.2.14. *Cap*

L'indefinit *cap* té un valor negatiu. En oracions negatives o equivalents indica que no hi ha ni una sola entitat que responga a les característiques designades:

No tinc *cap* bolígraf blau. Et servix el negre?
Em pense que no vindrà *cap* dels meus amics.
—Tens un full en blanc? —No, no en tinc *cap*.

Igual com passa amb altres paraules que tenen un significat bàsicament negatiu, l'indefinit *cap* també es pot usar en oracions interrogatives o condicionals amb un valor no negatiu:

Saps si m'han deixat *cap* encàrrec? ('algun encàrrec')
Si et sorgix *cap* dubte, no et preocupes i tira avant. ('algun dubte')

L'indefinit *cap* també s'usa seguit de la preposició *de* precedint un substantiu: *No hi ha cap de xiquet en el pati*.

Amb un valor equivalent a *cap*, també s'utilitza l'indefinit *ningun* (que presenta variació morfològica, especialment de gènere), encara que *cap* és d'ús majoritari en els registres formals:

Ací no hi ha *ninguna* persona que et puga respondre.
No tenen *ningun* amic en aquella ciutat.

L'indefinit *cap* només s'usa amb substantius comptables:

No tinc *cap* bicicleta.
No ha arribat *cap* autobús.

Per contra, amb substantius no comptables, s'usa el quantitatiu *gens*:

No ens queda *gens* d'arròs.
No té *gens* de fam.
Ho fan sense *gens* d'interés.
Això no té *gens* d'importància.

24.3. ELS PRONOMS INDEFINITS

Els indefinits que funcionen com a quantificadors nominals tenen en diferents casos un correlat pronominal formalment pròxim, com es pot observar en la taula següent, on es reproduïxen els pronoms i els quantificadors nominals paral·lels (en la forma masculina singular, en el cas que siguen variables):

PRONOM	QUANTIFICADOR NOMINAL
u	un
algú	algun
cada u	cada un
cadascú	cadascun
ningú	cap (o ningun)
altre	altre
altri	
tots (o tothom)	tot
hom	-
qualsevol	qualsevol
res	-

Amb l'excepció de *altre* i *res*, els altres pronoms es referixen a persones:

Això no ho pot fer **qualsevol**. ('qualsevol persona')

Això no ho pot fer **ningú**. ('cap persona')

Això ho deu poder fer **algú altre**. ('qualsevol altra persona')

24.3.1. U, algú, cadascú i cada u

Estos quatre pronoms acaben en *u* tònica, mentre que els quantificadors nominals paral·lels acaben en *u* tònica seguida de *n*. Ja s'ha apuntat que els quantificadors nominals poden usar-se sense el substantiu explícit, cosa que en algun cas pot provocar vacil·lacions entre l'ús dels quantificadors nominals (amb *n*) i els pronoms (sense *n*). Per a precisar l'ús en cada cas, es pot tindre en compte que els pronoms tenen un valor genèric i no presenten cap antecedent discursiu; en canvi, els quantificadors nominals tenen un antecedent discursiu quan s'usen sense substantiu explícit, i per això mateix poden ser acompanyats de la construcció anafòrica *d'ells* o *d'elles*:

U sempre ha de ser conseqüent amb les seues idees.	Els meus amics no sabien què regalar-te, però un (d'ells) recordà que t'agraden molt les estilogràfiques.
Segur que algú m'ajudarà.	Tinc molts veïns i segur que algun (d'ells) m'ajudarà.
Cada u digué la seua opinió.	Parlaren els tres candidats i cada un (d'ells) digué la seua opinió.
Cadascú digué la seua opinió.	Parlaren els tres candidats i cadascun (d'ells) digué la seua opinió.

En tot cas, cal apuntar que el pronom *u* també pot adoptar la forma *un*.

24.3.2. Ningú

El pronom *ningú* té un valor negatiu referit a persones:

No ha vingut *ningú*.

Ho ha fet sense consultar amb *ningú*.

En oracions interrogatives i condicionals, pot adoptar un valor positiu, equivalent al que té *algú*:

Hi ha *ningú* que s'atrevisca a dir-li-ho?

Si ve *ningú* abans de les nou, dis-li que s'espere.

24.3.3. Altri i altre

El pronom *altri* està referit a una tercera persona, i sol anar precedit de preposició; en l'actualitat s'usa exclusivament en construccions molt concretes, com les següents:

Ja no treballa per a *altri*.

Mals d'*altri*, rialles són.

Respectar els béns d'*altri*.

Amb l'excepció d'expressions com les citades, s'usa *un altre* (o *algú altre*, *ningú altre* o *cap altre*, segons el context):

Un altre ni t'haguera contestat!

Això que ho faça **algú altre**.

Cap altre ho farà millor.

L'indefinit *altre* també s'usa en coordinació o en correlació amb *un* per a referir-se a persones o coses i, aleshores, els dos quantificadors poden anar precedits de l'article o usar-se sense l'article (depenent del caràcter definit o indefinit de la construcció):

Uns i altres pensaven igual.

Els uns i els altres han dit el mateix.

Les diferències entre l'un i l'altre són molt grans.

No deixaven de mirar-se l'un a l'altre.

Més esporàdicament, l'indefinit *altre* també funciona com a neutre amb el valor de 'una altra cosa':

No es parla d'*altre*.

Això és *altre*.

24.3.4. Tots i tothom

Amb un valor universal referit a persones, s'usa la forma de plural *tots* o el pronom *tothom*:

Ací **tots** pensen igual.

Ací **tothom** pensa igual.

Amb el mateix valor sol usar-se l'expressió *tot el món*, que també pot adoptar la forma *tot lo món*:

Tot el món estava dret.

24.3.5. *Hom*

El pronom *hom* s'usa com a subjecte de construccions impersonals:

Abans, **hom** pensava que la Terra era plana.

Hom opina que el president introduirà canvis en el Gabinet.

En l'actualitat es percep com a molt formal, i en el seu lloc s'usen construccions de caràcter impersonal:

Abans **es pensava** que la Terra era plana.

Hi ha qui opina que el president introduirà canvis en el Gabinet.

24.3.6. *Res*

El pronom *res* té un caràcter negatiu i designa l'absència d'una entitat no animada:

No he pogut sentir **res**.

No vol **res** més.

Igual com passa amb altres paraules de sentit negatiu, també pot usar-se en oracions interrogatives i condicionals amb un valor afirmatiu:

Has dit **res**? ('alguna cosa')

Si vols **res** més, dis-m'ho. ('alguna cosa més')

En certs casos, davant d'adjectius, el pronom *res* pot anar seguit de la preposició *de*:

No han fet **res** de bo.

No han trobat **res** d'important.

24.3.7. *Quelcom*

En la llengua antiga, el pronom *res* tenia com a correlat afirmatiu el pronom *quelcom*, que en l'actualitat es percep com a molt formal i té un ús molt reduït:

Hi ha **quelcom** que vullgues dir-me?

Amb el mateix valor, s'usa l'expressió genèrica *alguna cosa*:

Hi ha **alguna cosa** que vullgues dir-me?

25. ELS PRONOMS PERSONALS FORTS

25.1. INTRODUCCIÓ

S'anomena *pronom* la classe de paraules que equival funcionalment a tot un sintagma nominal i, en alguns casos, a un sintagma nominal precedit per una preposició. En general, els pronoms no admeten especificadors ni complements i formen una classe tancada, en la mesura que està constituïda per un nombre relativament reduït d'elements i no és possible crear-ne de nous.

Dins de la categoria dels pronoms, els *pronoms personals* designen les persones del discurs, i es classifiquen en *forts* (o *tònics*) i *febles* (o *àtons*):

PRONOMS FORTS	PRONOMS FEBLES
Per mi no patiu.	No em pareix malament.
A tu , qui t'ha demanat l'opinió?	A tu , qui t'ha demanat l'opinió?
Caminava davant d' ella .	Encara no l'ha vista ningú.
Tinc un encàrrec per a vosté .	Volia comentar-li una cosa.
Nosaltres preferiríem no tornar demà.	No pots obligar- nos .

A més de les diferències de tonicitat, els pronoms forts i els febles presenten també diferències sintàctiques. Els pronoms forts, concretament, ocupen les mateixes posicions sintàctiques que un sintagma nominal, i per tant poden aparèixer en la posició pròpia del subjecte, dels complements directe i indirecte (precedits per *a* i duplicats per un pronom feble) o del complement d'una preposició:

subjecte	→	Ells tenen raó.
complement directe	→	Isabel em va avisar a mi.
complement indirecte	→	No ens han dit res a nosaltres.
complement d'una preposició	→	Hem lluitat molt per vosaltres.

Els febles, en canvi, no poden ocupar cap de les posicions sintàctiques anteriors, i necessàriament s'anteposen o es posposen al verb, amb el qual formen una unitat prosòdica:

Ens va avisar.
Va avisar-**nos**.
No li hem dit res.

Els pronoms forts i els febles també presenten en determinats casos diferències informatives. En funció de complement directe i indirecte, concretament, és possible usar o bé un pronom feble o bé un pronom feble duplicat amb un pronom fort precedit per la preposició *a*:

M'han avisat.	<i>o</i>	M'han avisat a mi.
Com et diuen?	<i>o</i>	Com et diuen a tu?
No els hem dit res.	<i>o</i>	No els hem dit res a ells .

L'ús del pronom feble és l'opció no marcada, enfront de l'ús del pronom fort i la duplicació pronominal, que aporta un valor contrastiu i emfàtic: un valor que, per al primer dels exemples citats, equivaldria a 'm'han avisat a mi i no a cap altra persona'.

En funció de subjecte s'establix una oposició semblant entre l'ús del subjecte el·líptic i l'ús del pronom fort:

No he parlat amb ningú.	o	Jo no he parlat amb ningú.
M'havies dit que et casaves.	o	Tu m'havies dit que et casaves.
Arriben demà.	o	Els arriben demà.

El subjecte el·líptic és l'opció no marcada, i el pronom fort, l'opció marcada i contrastiva.

25.2. LA FORMA DELS PRONOMS PERSONALS FORTS

Els pronoms personals en general, i els forts en particular, presenten diferències formals relacionades amb la persona, el nombre i el gènere:

a) Atenent la categoria de persona, els pronoms poden ser de primera, segona o tercera persona. Els de primera persona designen el parlant, o emissor de l'acte de parla (el *jo*); els de segona persona, l'oient, o receptor de l'acte de parla (el *tu*), i els de tercera persona, la persona, i en algun cas l'entitat no humana, que no participa de l'acte de parla (*ell* o *ella*).

b) Com ocorre amb altres categories nominals, els pronoms també presenten distincions de nombre, i poden ser *singulars* o *plurals*. En la primera i la segona persona, el nombre no s'expressa per mitjà de terminacions flexives, sinó per mitjà de formes diferents: en la primera persona, *jo* o *mi* per al singular i *nosaltres* per al plural, i en la segona persona, *tu* per al singular i *vosaltres* per al plural. Únicament en el cas de la tercera persona, l'oposició de nombre s'indica per mitjà de les terminacions flexives: *ell* i *ella*, per al singular, enfront de *ells* i *elles*, per al plural.

c) Pel que fa al gènere, només els pronoms de tercera persona tenen formes diferents segons que siguin masculins (*ell* i *ells*) o femenins (*ella* i *elles*).

Els altres pronoms no adopten formes diferents, però de la mateixa manera que els de tercera persona sí que imposen concordança de gènere als seus modificadors, d'acord amb les diferències sexuals de l'entitat que designen; per exemple, *jo sol* i *jo sola*, de manera paral·lela a *ell sol* i *ella sola*.

A més de les oposicions anteriors, cal tindre'n en compte unes altres de més específiques, que s'analitzaran de manera detallada més avant. Es tracta, concretament, de l'oposició entre *jo* i *mi*, relacionada amb diferències funcionals; de l'oposició entre *tu* i *vosté* (o *vosaltres* i *vostés*), relacionada amb diferències de cortesia, i de l'oposició entre *ell* (i les variants flexives) i *si*, relacionada amb el caràcter necessàriament reflexiu del segon.

Tots els pronoms esmentats apareixen arreglats en la taula següent:

		SINGULAR	PLURAL
1a PERSONA		jo, mi	nosaltres
2a PERSONA		tu, vosté	vosaltres, vostés
3a PERSONA	MASCULÍ	ell	ells
	FEMENÍ	ella	elles
	REFLEXIU	si	

25.3. L'ÚS DELS PRONOMS PERSONALS FORTS

25.3.1. L'oposició entre *jo* i *mi*

La distinció entre els pronoms *jo* i *mi* té a veure amb oposicions de caràcter funcional, i més concretament amb diferències de cas. Com a norma, el pronom *jo* s'usa amb la funció de subjecte, i el pronom *mi*, en aquells casos en què va precedit d'una preposició:

Jo sí que voldria una explicació més detallada.
 Ho he proposat jo.
 Es va dirigir a mi.
 Actuaren contra mi.

Cal remarcar, amb tot, que també s'usa *jo* quan la preposició regix més d'un element coordinat:

La protesta anava dirigida contra ella i jo (*però* contra ella i contra mi).
 Entre tu i jo, podem acabar el treball.

25.3.2. Les formes de cortesia

Per a referir-se al receptor o als receptors de l'acte de parla, la llengua disposa de diversos pronoms que introduïxen diferències relacionades amb el distanciament o la cortesia. Els pronoms *tu* i *vosaltres* són les formes més neutres i, en general, denoten confiança i proximitat amb l'interlocutor, enfront de *vosté* i *vostés*, que són formes de cortesia que denoten respecte i distanciament:

Hem organitzat l'acte pensant en tu / *vosté*.
 Començarem quan *vosaltres* desitgeu / *vostés* desitgen.

Encara que els pronoms *vosté* i *vostés* designen l'interlocutor de l'acte de parla (i siguen per tant pronoms de segona persona), sintàcticament es comporten com els de tercera persona. És per això que concorden en tercera persona amb el verb (*Què desitja vosté?*), i poden ser l'antecedent de pronoms febles de tercera persona (*A vosté, què li pareix?*).

A més dels pronoms *vosté* i *vostés*, també existix com a forma de tractament el pronom de segona persona singular *vós*, que concorda en plural amb el verb. El pronom s'ha conservat com a fórmula de tractament pròxim (com ara en *Vós direu, Com et trobes —Bé, i vos?*) o bé com a fórmula de tractament molt respectuós cap a superiors, sobretot en textos litúrgics (*A vos, Senyor, alabem*).

En la llengua antiga també existia el pronom *nós*, usat amb el valor de plural majestàtic de primera persona del singular per reis, papes o persones d'alta jerarquia:

Nós, Calixt III, vos concedim la butla següent.

En la llengua escrita actual també s'usa, a vegades, el pronom *nosaltres* o el verb en primera persona del plural amb un valor singular com a recurs de modèstia, quan l'emissor actua com a portaveu d'un col·lectiu imaginari:

Pel que fa a la problemàtica esmentada, *nosaltres* considerem que caldria introduir reformes importants. (On *nosaltres* s'usa amb el valor de qui escriu.)

25.3.3. Els pronoms reflexius

Els pronoms reflexius funcionen com a complements i denoten la mateixa entitat que el subjecte: *Carles parlava malament de si mateix*. Els pronoms forts no tenen formes específicament reflexives per a la primera i la segona persona, i segons el context poden funcionar com a reflexius i com a no reflexius.

REFLEXIU	NO REFLEXIU
He fet un dibuix de mi mateix.	Ha fet un dibuix per a mi .
Has parlat molt malament de tu mateix.	Carles ha parlat malament de tu .
Ens hem compromés amb nosaltres mateixos.	Es van comprometre amb nosaltres .

Els de tercera persona, en canvi, tenen una forma específica de pronom reflexiu, el pronom *si*, que pot ser singular o plural, encara que *ell* (i les variants flexives) també poden usar-se amb valor reflexiu:

Ha fet un dibuix **d'ella / de si** mateixa.

El director es va nomenar **a ell / a si** mateix coordinador de la comissió.

Només pensaven **en ells mateixos / en si mateixos**.

Com es pot observar en els exemples anteriors, els pronoms reflexius forts solen reforçar-se amb l'indefinit *mateix*, que concorda en gènere i nombre amb el pronom. Amb tot, hi ha algunes expressions més o menys fixades en què es prescindix del reforç:

La notícia el va posar fora de **si**.

Es va pegar un colp al cap i va tardar mitja hora a tornar en **si**.

Els pronoms reflexius plurals presenten una interpretació recíproca quan cadascuna de les persones designades realitza una acció que recau sobre una altra persona:

Eren germans, però es barallaven contínuament entre **ells**.

25.3.4. Els pronoms de tercera persona referits a coses

Els pronoms de primera i segona persona designen necessàriament persones (els interlocutors de l'acte de parla). Els de tercera persona també designen com a norma persones, però en certs casos es poden referir a entitats inanimades. Per a referir-se a entitats inanimades no és possible l'ús dels pronoms forts amb les funcions de complement directe i indirecte, ja que per a estes funcions la llengua ja disposa de pronoms febles específics:

Vaig comprar tres truites i **les** vaig fer al forn.

Al cotxe, encara no li he posat gasolina.

En altres funcions també és habitual l'ús de recursos diferents als pronoms forts; concretament, si van precedits de preposició, l'ús dels pronoms *ne* i *hi*, dels demostratius i dels relatius, o també de la simple elisió. En els exemples següents es marquen en negreta les diverses opcions alternatives al pronom fort:

Ja he vist la foto i no vull que me'n parles.

Han promés noves inversions i tots **hi** confien per a millorar la productivitat.

La ponència va presentar un nou escrit. **En este escrit** (o **en aquest escrit**, o **en el dit escrit**) es plantegen noves propostes.

La directora va presentar un document, **en el qual** s'arreglaven les propostes dels socis.

Cal que parlem de les condicions, perquè **Ø** són l'única base possible per a l'acord.

Malgrat el que s'ha assenyalat fins ara, l'ús del pronom fort de tercera persona no resulta estrany en casos com els següents:

a) Quan funcionen com a reflexius, precedits sempre de preposició, i generalment reforçats amb *mateix*:

Ara han posat pertot portes que s'obrin per **elles / si** mateixes.

El subjecte i el verb concorden entre **ells / si**.

b) Quan estan modificats per l'adjectiu *sol* o la locució *a soles*:

El motor pot funcionar **ell sol** (o **ell a soles**).

La naturalesa pot arribar a regenerar-se **ella sola** (o **ella a soles**).

També s'usa a vegades el pronom en aquells casos en què està modificat per un quantificador:

En total s'han presentat quatre projectes d'investigació bàsica,

tres d'ells procedents d'estudiants de la Universitat Politècnica.

Es van plantejar solucions, la **majoria d'elles** de fàcil execució.

Però en la llengua espontània se sol recórrer a solucions com les que s'han esmentat adés, que resulten més recomanables.

26. ELS PRONOMS FEBLES: ASPECTES FORMALS

26.1. INTRODUCCIÓ

Els pronoms febles són elements àtons que s'anteposen o es posposen al verb, amb el qual formen una unitat prosòdica:

Em pareix bé.
Emporteu-vos la pilota!

A més dels pronoms personals, que, com s'ha apuntat en el capítol anterior, poden ser *forts* o *febles*, hi ha uns altres pronoms febles que tenen un comportament semblant, i que es tractaran juntament amb els personals en el present capítol. Es tracta del *pronom neutre* (*ho*) i dels anomenats *pronoms adverbials* (*ne* i *hi*):

Ja **ho** sabia.
Volia comprar-**ne** quatre.
No **hi** ha manera d'acabar açò.

La riquesa de pronoms febles i la variació formal que els caracteritza fan recomanable separar els aspectes formals i els aspectes funcionals. En el present capítol s'analitza la forma i la combinació dels pronoms febles, i en el pròxim, la seua funció.

26.2. LES VARIACIONS MORFOLÒGIQUES

De manera paral·lela als pronoms personals forts, els pronoms personals febles presenten diferències formals relacionades amb la persona (*primera, segona i tercera persona*), el nombre (*singular i plural*), el gènere (*masculí, femení i neutre*) i el cas o la funció sintàctica (*acusatiu o complement directe, datiu o complement indirecte, adverbial*). Les diferències esmentades s'esquematitzen en la taula següent. En aquells casos en què el pronom pot adoptar formes diferents, s'indica la que apareix darrere de verbs acabats en consonant.

			SINGULAR	PLURAL	
PERSONALS	1a PERSONA		me	nos	
	2a PERSONA		te	vos	
	3a PERSONA	ACUSATIU	masculí	lo	los
			femení	la	les
		DATIU	li	los	
REFLEXIU			se		
NEUTRE				ho	
ADVERBIALS				ne	
				hi	

Amb l'excepció del pronom reflexiu *es*, tots els pronoms personals tenen formes diferents per al singular i el plural. En canvi, únicament els de tercera persona presenten formes diferents per a l'oposició de cas, i només els acusatius de tercera persona estableixen distincions de gènere.

26.3. LA POSICIÓ DELS PRONOMS FEBLES I LA VARIACIÓ CONTEXTUAL

26.3.1. Pronoms anteposats i posposats al verb

Els pronoms febles poden anteposar-se o posposar-se al verb. Com a norma general, s'anteposen al verb, excepte si es tracta d'un imperatiu, d'un infinitiu o d'un gerundi. En les perífrasis d'infinitiu i de gerundi, i en el passat perifràstic, a més, és possible tant l'anteposició, d'acord amb la norma general, com la posposició, pel fet d'estar integrades per un infinitiu o un gerundi.

PRONOM ANTEPOSAT	PRONOM POSPOSAT
Li dóna la mà.	Dóna-li la mà!
Li donarà la mà.	Volia donar-li la mà.
Li ha donat la mà.	Donant-li la mà.
Li va donar la mà.	Va donar-li la mà.
Li està donant la mà.	Està donant-li la mà.

26.3.2. Formes plenes, reforçades, reduïdes i elidides

A causa del seu caràcter àton, molts pronoms febles adopten formes diferents segons que estiguen anteposats o posposats al verb, i segons el tipus de contacte (vocàlic o consonàntic) que mantenen respecte a la forma verbal. Tenint en compte la forma i la posició dels pronoms, es parla de *formes plenes*, *reduïdes*, *reforçades* i *elidides*. En aquells casos en què hi ha variació:

- La *forma plena* es posposa a un verb acabat en consonant (o en diftong decreixent): *donar-me*, *doneu-me*.
- La *forma reduïda* es posposa a un verb acabat en vocal (que no siga la semivocal [w] final d'un diftong decreixent): *dóna'm*.
- La *forma reforçada* s'anteposa a un verb començat per consonant: *em dóna*.
- La *forma elidida* s'anteposa a un verb començat per vocal o h: *m'envia*.

Tot seguit, es classifiquen per grups els pronoms tenint en compte les diferents formes que poden adoptar:

	A				B	C		D	E	F			
FORMA PLENA	me	te	se	ne	lo	los	nos	vos	la	les	li	ho	hi
FORMA REDUÏDA	'm	't	's	'n	'l	'ls	'ns	us					
FORMA REFORÇADA	em	et	es	en	el	els	ens						
FORMA ELIDIDA	m'	t'	s'	n'	l'				l'				

a) Els pronoms del grup A presenten quatre formes diferents:

DARRERE DE VERB ACABAT EN		DAVANT DE VERB COMENÇAT PER	
CONSONANT	VOCAL	CONSONANT	VOCAL
mirar-me	mira'm	em mira	m'escolta
mirar-te	mira't	et mira	t'escolta
mirar-se	perdre's	es perd	s'escolta
comprar-ne	compra'n	en compra	n'adquirix

Les formes plenes, amb tot, es mantenen davant de verbs començats per consonant en certes construccions fixades com ara *tant me fa*, *tant se val*. També se sol usar la forma plena *se* davant de verb començat per [s] per a evitar l'assimilació amb la s del pronom:

No *se* sap res encara.

L'acte *se* celebrarà demà.

b) El pronom *lo* és semblant als del grup A, però amb la diferència que presenta la vocal *o* en la forma plena:

DARRERE DE VERB ACABAT EN		DAVANT DE VERB COMENÇAT PER	
CONSONANT	VOCAL	CONSONANT	VOCAL
mirar-lo	mira'l	el mira	l'escolta

c) Els pronoms del grup C tenen la mateixa alternança vocàlica, però a diferència de *lo* no presenten forma elidida:

DARRERE DE VERB ACABAT EN		DAVANT DE VERB COMENÇAT PER	
CONSONANT	VOCAL	CONSONANT	VOCAL
mirar-los	mira'ls	els mira	els escolta
mirar-nos	mira'ns	ens mira	ens escolta

d) El pronom *vos* pot presentar l'alternança entre la forma *vos* i *us* o adoptar la forma *vos* en tots els contextos:

DARRERE DE VERB ACABAT EN		DAVANT DE VERB COMENÇAT PER	
CONSONANT	VOCAL	CONSONANT	VOCAL
mirar-vos	escriure-vos / escriure-us	vos mira / us mira	vos escolta / us escolta

e) El pronom *la té*, a més de la forma plena, una forma elidida que s'usa davant de vocal diferent de *i* o *u* àtones:

DARRERE DE VERB ACABAT EN		DAVANT DE VERB COMENÇAT PER	
CONSONANT	VOCAL	CONSONANT	VOCAL
mirar-la	mira-la	la mira	l'admira l'escolta l'hissa l'odia l'usa la ignora la utilitza

f) Els pronoms del darrer grup no presenten alteracions formals:

DARRERE DE VERB ACABAT EN		DAVANT DE VERB COMENÇAT PER	
CONSONANT	VOCAL	CONSONANT	VOCAL
mirar-les	mira-les	les mira	les escolta
parlar-li	parla-li	li parla	li escriu
mirar-ho	mira-ho	ho mira	ho escriu
mirar-hi	mira-hi	hi mira	hi escriu

26.4. LES COMBINACIONS DE PRONOMS FEBLES

26.4.1. L'orde dels pronoms febles

Els pronoms febles poden usar-se en combinacions binàries, i molt més esporàdicament, en combinacions ternàries o superiors. L'orde dels pronoms és fix i independent del fet que s'anteposen o es posposen al verb. En la taula següent s'il·lustra l'orde que adoptarien els pronoms en les diferents combinacions possibles:

3a PERSONA REFLEXIU	2a PERSONA	1a PERSONA	3a PERSONA		ADVERBIALS I NEUTRE	
			DATIU	ACUSATIU		
se	te vos	me nos	li los	lo	ne	hi
				la los les		
ho						

D'acord amb la taula anterior, són possibles les combinacions de pronoms pertanyents a diferents columnes, però no els que pertanyen a una mateixa columna.

26.4.2. La forma dels pronoms febles

Els pronoms febles poden adoptar formes diferents segons la posició que ocupen respecte al verb i la combinació en què apareixen. La forma i la grafia dels pronoms segueixen les normes generals següents:

a) Els pronoms febles es colloquen junts anteposats o posposats al verb:

M'ho vol dir.	o	Vol dir-m'ho.
Li la donaré.	o	Dóna-li-la.

b) Quan s'anteposen, els pronoms s'escriuen o bé separats o bé apostrofsats:

Te la compraré demà.
Ja se n'ha anat.
No me'n parles.

c) Quan es posposen, van lligats al verb o entre ells amb guionets o amb apòstrofs:

Compra-te-la demà.
Vés-te'n ja!
No vols dir-m'ho?

d) En les combinacions en què apareixen formes elidides o reduïdes, l'apòstrof es col·loca tan a la dreta com siga possible:

Ja se n'ha anat.	i	Ja se'n va anar.
No li l'he portat.	i	Li'l portaré demà.

El pronom *lo* adopta la forma elidida *l'* quan es combina amb el pronom *ne*, ja que altrament donaria lloc a la forma gràfica *le*, inexistent com a pronom:

De les nostres preocupacions, l'en vaig fer partícip.

e) Els pronoms *me*, *te* i *se* adopten les formes plenes quan se situen en el primer lloc d'una combinació anteposada al verb:

Me la van regalar.
Quan te n'aniràs a Xàtiva?
No se'm va acudir preguntar per tu.

Els pronoms anteriors adopten les formes elidides seguits de *ho* o *hi*:

Quan m'ho diràs?
No s'hi troba, amb un vestit tan modern.

f) En les combinacions en què el primer pronom acaba en *s*, el segon adopta la forma reforçada (si en té) tant si els pronoms s'anteposen com si es posposen al verb:

Ens els portaran demà.	o	Emportem-nos-els ja!
Els els vam tornar.	o	Vam tornar-los-els.
No els en vull dir res.	o	No vull dir-los-en res.

g) En els parlars valencians més septentrionals i en la resta de l'àmbit lingüístic, el pronom *li* adopta la forma *hi* en combinació amb els pronoms de tercera persona (*lo*, *la*, *los*, *les*), i es posposa a estos pronoms:

L'hi he donat.
La hi tornaré.

h) Colloquialment, els pronoms *nos* i *vos*, en combinació amb el pronom *ne*, es transformen en *se*. Es tracta de combinacions acceptables en registres poc formals o quan es vol reproduir la llengua més natural i espontània, però no en els registres formals:

REGISTRES FORMALS	REGISTRES POC FORMALS
Ens n'anirem demà.	Se n'anirem demà.
Aneu-vos-en d'esta casa ara mateix!	Aneu-se'n d'esta casa ara mateix!

Com a resum, s'arreglen tot seguit les formes que presenten els pronoms en les diferents combinacions binàries possibles, i, concretament, la forma i l'orde que adopten els pronoms quan el grup pronominal apareix davant de verb començat per consonant, davant de verb començat per vocal, després de verb acabat en consonant i després de verb acabat en vocal.

		ME	TE	LO	LA	HO	LI	NE	HI	NOS	VOS	LOS	LES
ME	davant cons.			me'l	me la	m'ho	me li	me'n	m'hi			me'ls	me les
	davant vocal			me l'	me l'/la*	m'ho	me li	me n'	m'hi			me'ls	me les
	darrere cons.			-me'l	-me-la	-m'ho	-me-li	-me'n	-m'hi			-me'ls	-me-les
	darrere vocal			-me'l	-me-la	-m'ho	-me-li	-me'n	-m'hi			-me'ls	-me-les
TE	davant cons.	te'm		te'l	te la	t'ho	te li	te'n	t'hi	te'ns		te'ls	te les
	davant vocal	te m'		te l'	te l'/la*	t'ho	te li	te n'	t'hi	te'ns		te'ls	te les
	darrere cons.	-te'm		-te'l	-te-la	-t'ho	-te-li	-te'n	-t'hi	-te'ns		-te'ls	-te-les
	darrere vocal	-te'm		-te'l	-te-la	-t'ho	-te-li	-te'n	-t'hi	-te'ns		-te'ls	-te-les
LO	davant cons.							l'en	l'hi				
	davant vocal							el n'	l'hi				
	darrere cons.							-l'en	-l'hi				
	darrere vocal							-l'en	-l'hi				
LA	davant cons.							la'n	la hi				
	davant vocal							la n'	la hi				
	darrere cons.							-la'n	-la-hi				
	darrere vocal							-la'n	-la-hi				
LI	davant cons.			li'l	li la	li ho		li'n	li hi			li'ts	li les
	davant vocal			li l'	li l'/la	li ho		li n'	li hi			li'ts	li les
	darrere cons.			-li'l	-li-la	-li-ho		-li'n	-li-hi			-li'ts	-li-les
	darrere vocal			-li'l	-li-la	-li-ho		-li'n	-li-hi			-li'ts	-li-les
SE	davant cons.	se'm	se't	se'l	se la	s'ho	se li	se'n	s'hi	se'ns	se vos	se'ls	se les
	davant vocal	se m'	se t'	se l'	se l'/la*	s'ho	se li	se n'	s'hi	se'ns	se vos	se'ls	se les
	darrere cons.	-se'm	-se't	-se'l	-se-la	-s'ho	-se-li	-se'n	-s'hi	-se'ns	-se-vos	-se'ls	-se-les
	darrere vocal	-se'm	-se t'	-se'l	-se-la	-s'ho	-se-li	-se'n	-s'hi	-se'ns	-se-vos	-se'ls	-se-les

		ME	TE	LO	LA	HO	LI	NE	HI	NOS	VOS	LOS	LES
NE	davant cons.								n'hi				
	davant vocal								n'hi				
	darrere cons.								-n'hi				
	darrere vocal								-n'hi				
NOS	davant cons.			ens el	ens la	ens ho	ens li	ens en	ens hi			ens els	ens les
	davant vocal			ens l'	ens l'/la*	ens ho	ens li	ens n'	ens hi			ens els	ens les
	darrere cons.			-nos-el	-nos-la	-nos-ho	-nos-li	-nos-en	-nos hi			-nos-els	-nos-les
	darrere vocal			'ns-el	'ns-la	'ns ho	'ns-li	'ns-en	'ns hi			'ns-els	'ns-les
VOS	davant cons.	vos em		vos el	vos la	vos ho	vos li	vos en	vos hi	vos ens		vos-els	vos les
	davant vocal	vos m'		vos l'	vos l'/la*	vos ho	vos li	vos n'	vos hi	vos ens		vos-els	vos les
	darrere cons.	-vos-em		-vos-el	-vos-la	-vos-ho	-vos-li	-vos-en	-vos-hi	-vos-ens		-vos-els	-vos-les
	darrere vocal	-vos-em		-vos-el	-vos-la	-vos-ho	-vos-li	-vos-en	-vos-hi	-vos-ens		-vos-els	-vos-les
LOS	davant cons.			els el	els la	els ho		els en	els hi			els els	els les
	davant vocal			els l'	els l'/la*	els ho		els n'	els hi			els els	els les
	darrere cons.			-los-el	-los-la	-los-ho		-los-en	-los-hi			-los-els	-los-les
	darrere vocal			'ls-el	'ls-la	'ls-ho		'ls-en	'ls-hi			'ls-els	'ls-les
LES	davant cons.							les en	les hi				
	davant vocal							les n'	les hi				
	darrere cons.							-les-en	-les-hi				
	darrere vocal							-les-en	-les-hi				

*El pronom *la* manté la forma plena davant de verb començat per *i* o *u* àtones.

27. ELS PRONOMS FEBLES: ASPECTES FUNCIONALS

27.1. INTRODUCCIÓ

Els pronoms febles de primera i segona persona designen, respectivament, l'emissor i el receptor de l'acte de parla. En canvi, els de tercera persona, el neutre i els adverbials fan referència a un element aparegut prèviament en el discurs:

—Has trobat ja el llibre? —No, encara no l'he trobat.

En l'exemple anterior, el pronom *l'* de la segona oració reemplaça el sintagma nominal *el llibre*, aparegut en la primera. La substitució d'un element oracional per un pronom rep el nom de *pronominalització*.

27.2. ELS PRONOMS PERSONALS FEBLES

27.2.1. Els pronoms reflexius i no reflexius

Els pronoms personals febles poden funcionar com a acusatiu (o complement directe) i com a datiu (o complement indirecte). A més, poden ser reflexius o no reflexius. Els reflexius designen la mateixa entitat que el subjecte, i per tant el subjecte i el complement directe o l'indirecte fan referència a la mateixa persona:

Encara no t'has pentinat?
Lluïsa **es** dutxa cada dia abans de gitar-se.
Ens hem comprat un reproductor de DVD.

Els no reflexius, en canvi, designen una persona o una cosa diferent de la designada pel subjecte de l'oració:

No patisques per la carta, que jo la portaré.
El xiquet està badallant, pregunta-li si té fam.
Ens han regalat un ordinador.

Igual com ocorre amb els pronoms forts, els pronoms personals febles de primera i segona persona poden ser, segons el context, reflexius o no reflexius. En els de tercera persona, en canvi, la funció reflexiva la realitza el pronom *se*, i la no reflexiva, els altres pronoms (*lo, la, los, les, li, los*), tal com es mostra en la taula següent:

		ACUSATIU	DATIU
1a i 2a PERSONA	REFLEXIUS I NO REFLEXIUS		me, nos te, vos
3a PERSONA	REFLEXIU		se
	NO REFLEXIUS	lo, la, los, les	li, los

27.2.2. Els pronoms no reflexius de tercera persona

Els pronoms de tercera persona poden reemplaçar sintagmes nominals definits o noms propis, i tenen formes diferents segons que funcionen com a acusatiu (o complement directe) o com a datiu (o complement indirecte).

Els pronoms *lo*, *la*, *los* i *les* (i les variants formals) funcionen com a acusatiu i presenten diferències de gènere i nombre: *lo* (masculí singular), *la* (femení singular), *los* (masculí plural) i *les* (femení plural).

Els pronoms *li* i *los* (i les variants formals del darrer) funcionen com a datiu i només presenten diferències de nombre: *li* (singular) i *los* (plural).

M'he deixat el llibre en l'habitació.	
Me'l podries portar, per favor.	('l = el llibre)
Agafa una taronja i dus-me-la.	(la = la taronja)
T'he portat uns quants llibres, però si no t'agraden me'ls tornes.	('ls = els llibres)
Em deia moltes mentides. Al principi me les creia, però després ja no.	(les = les mentides)
Si a Joan no li pareix bé el que hem preparat, que ho prepare ell.	(li = a Joan)
Si veus les meues germanes, no els digues que m'has vist.	(els = a les meues germanes)

El participi dels temps compostos sol concordar en gènere i nombre amb els pronoms acusatius de tercera persona (*lo*, *la*, *los*, *les*), especialment en el cas de les formes de femení (singular i plural):

—Has vist la meua germana? —No, encara no l'he vista.
Jo no me **les** he menjades, les taronges.

La concordança també es dona en aquells casos en què el temps compost va seguit d'un infinitiu i el pronom s'anteposa al conjunt verbal, amb independència que el pronom siga un complement de l'infinitiu o no:

No **les** he sentides entrar.
No me **les** he pogudes comprar, les sabates que m'agradaven.

27.3. EL PRONOM NEUTRE

El pronom neutre *ho* pot pronominalitzar:

a) El complement directe en aquells casos en què equival als pronoms demostratius neutres (*açò*, *això* i *allò*) o a una oració completiva:

Açò no funciona bé. Ho pots arreglar?	(ho = açò)
No t' ho pots ni imaginar, les coses que li va retraure.	(ho = això, o siga, les coses que li va retraure)
Diu que arribarà a l'hora, però jo no m' ho crec.	(ho = que arribi a l'hora)
Lamenta haver vingut o no ho lamenta?	(ho = haver vingut)

b) L'atribut dels verbs *ser*, *estar*, *paréixer* i *semblar*:

És estranger però no ho sembla.	(ho = estranger)
Dis-me la veritat: està malalt o no ho està?	(ho = malalt)
Aquella camisa és de cotó o no ho és?	(ho = de cotó)
—És el nou metge? —Sí, sí que ho és.	(ho = el nou metge)

27.4. ELS PRONOMS ADVERBIALS

27.4.1. El pronom *ne*

El pronom *ne* apareix lexicalitzat en una sèrie de verbs pronominals, com ara *anar-se'n, eixir-se'n, pujar-se'n, vindre-se'n, etc.*, que indiquen desplaçament:

Me'n vaig anar a les tres de la nit.
Després de la seua resposta, tots se n'isqueren de la sala.
La xiqueta ja se n'ha pujat a casa.
Tan bon punt ho va saber, se'n va vindre corrents.

El pronom *ne*, a més, pot pronominalitzar:

a) El nom, o el nom i els seus complements, d'un sintagma que funciona com a complement directe o subjecte posposat i té un caràcter indefinit; això és, el nom d'un sintagma sense determinant o d'un sintagma precedit d'un quantificador (*molt, poc, gens, quatre, etc.*) o una locució quantitativa (*una miqueta de, un parell de, etc.*):

—Tens tabac? —No, no en tinc.	(en = tabac)
—Necessites més fulls? —No, ja en tinc tres.	(en = fulls)
—Han arribat ja els convidats? —Només n'ha arribat un.	(n' = convidat)
—Hi havia molta gent? —N'hi havia moltíssima.	(n' = gent)
L'arròs està molt bo, però no me'n poses més.	(n' = arròs)
—Vols te amb llima? —Sí, posa-me'n una miqueta.	(n' = de te amb llima)
Com que li agraden les novel·les policiaques, li'n vaig regalar un parell.	(n' = de novel·les policiaques)
Posa-li'n una miqueta més, de coca	(n' = de coca)

En el cas que el pronom *ne* només substituïska el nucli d'un sintagma nominal constituït per un substantiu i un adjectiu, l'adjectiu s'introdueix amb la preposició *de*:

Si t'agraden les taronges, te'n puc donar de molt bones.
No em queden camises negres, però sí que en tinc de grises.

b) El complement introduït per *de* de sintagmes nominals que funcionen com a complement directe o com a subjecte posposat que fan referència a la part d'un conjunt:

Cull les roses i fes-me'n un bon ramell.	(n' = de roses)
Del llibre que m'has demanat, només me'n queda un exemplar.	(n' = del llibre que m'has demanat)
M'està agradant molt la novel·la que em regalares, encara que només me n'he llegit uns quants capítols.	(n' = de la novel·la)

c) El complement de règim introduït per la preposició *de*:

D'això, que no se'n parle més.	(n' = d'això)
Havia d'arreglar el xiquet però no me'n vaig recordar.	(n' = d'arreglar el xiquet)
Li vaig dir que em sentia malament i se'n va burlar.	(n' = del fet que em sentira malament)

d) El complement d'origen o de procedència que seleccionen verbs com ara *vindre* (d'algun lloc), *eixir* (d'algun lloc), *tornar* (d'un lloc), *traure* (una cosa d'un lloc), etc.:

Vas a la plaça o en véns?	(en = de la plaça)
Quan jo arribava a l'oficina, Jaume n'eixia.	(n' = de l'oficina)
Han estat a Egipte, però en tornaren ahir.	(en = d'Egipte)

e) El complement introduït per *de* d'un adjectiu amb funció d'atribut:

Del treball, ell n'està realment satisfet.	(n' = del treball)
S'ha comprat un ordinador i n'està molt content.	(n' = de l'ordinador)

27.4.2. El pronom *hi*

El pronom *hi* apareix lexicalitzat en verbs com ara *haver-hi* o *veure-s'hi*, i en algunes frases fetes:

Hi havia molta gent pel carrer.
Sense les ulleres no m'hi veig.
Amb el vestit nou no m'hi trobe.
No s'hi val.
Tant se m'hi dóna.

El pronom *hi*, a més, pot pronominalitzar:

a) El complement locatiu o el complement de destinació que seleccionen verbs com ara *viure* o *residir* (en un lloc), *trobar-se* (en un lloc), *anar* (a un lloc), *passar* (per un lloc), etc.:

Fa temps vivien a Ador, però no sé si encara hi viuen.	(hi = a Ador)
Tots els dies s'hi troben, en el mateix autobús.	(hi = en el mateix autobús)
Han prohibit el pas pel pont, però encara hi passa molta gent.	(hi = pel pont)

El pronom *hi* també pot pronominalitzar els complements locatius que no són seleccionats pel significat del verb, sobretot si són el tema del qual es parla:

Jo estudie en la biblioteca, però Carme no hi estudia mai.	(hi = en la biblioteca)
Este aparcament m'agrada molt. Sempre que puc hi aparque.	(hi = en este aparcament)

b) El complement de règim introduït per preposicions diferents de *de*:

—Has pensat en la possibilitat de dir-li-ho?	(hi = en la possibilitat de dir-li-ho)
—Per descomptat que hi he pensat.	
No m'hi acostume, a la seua absència.	(hi = a la seua absència)
Li van oferir una compensació, però hi va renunciar.	(hi = a la compensació)
M'agradaria participar en el concurs, però no m'hi atrevisc.	(hi = a participar en el concurs)

27.5. DISLOCACIONS AMB PRONOM FEBLE

Els pronoms febles poden usar-se amb l'element que representen si apareix dislocat a l'esquerra o a la dreta de l'oració. En el primer cas, l'element dislocat funciona com a tema sobre el qual s'aporta informació nova:

La carta, encara no l'hem enviada.

A Pere, li van dir que s'havia desconvocat la reunió.

De tot això, ja en parlarem demà.

A la seua manera de parlar, no m'hi acostumaré mai.

En el segon, en canvi, funciona com a element que es reprén per a explicitar-lo:

Encara no l'hem enviada, la carta.

Li van dir que s'havia desconvocat la reunió, a Pere.

Ja en parlarem demà, de tot això.

No m'hi acostumaré mai, a la seua manera de parlar.

Si l'element dislocat és un nom pronominalitzat per *ne*, aleshores s'usa precedit de la preposició *de*:

D'arròs, no en vull més.

No en vull més, d'arròs.

El mateix ocorre si l'element dislocat és un adjectiu o sintagma adjectival referit al nom pronominalitzat per *ne*:

De més grosses, n'he vistes.

De més verdes en maduren.

28. ELS RELATIUS

28.1. INTRODUCCIÓ

La llengua disposa de diferents elements que, segons el context en què s'utilitzen, poden funcionar com a relatiu, interrogatiu o exclamatiu. La forma *què*, per exemple, és un relatiu en *El lloc en què hem quedat*, però és interrogatiu en *Què vols?* La forma *qui*, d'altra banda, funciona com a relatiu en *La xica amb qui hem quedat es diu Núria* i com a interrogatiu en *Amb qui has quedat?* El present capítol se centra en els relatius.

Els relatius són elements que funcionen com a pronoms o adverbis i que encapçalen, sols o precedits d'una preposició, una oració subordinada que rep el nom d'*oració relativa* (o *de relatiu*). Les oracions relatives modifiquen generalment un substantiu o un sintagma nominal, que funciona com a antecedent del relatiu. En l'oració *Prepara't l'entrepà que t'has d'emportar*, l'oració de relatiu *que t'has d'emportar* modifica el substantiu *entrepà*, que funciona com a antecedent del relatiu *que*. En l'exemple analitzat, per tant, el relatiu *que* representa el substantiu *entrepà* i, dins de l'oració relativa, funciona com a complement directe del verb *emportar*. És per això que l'oració relativa *que t'has d'emportar* equival a *t'has d'emportar l'entrepà*. En els exemples següents s'indiquen els relatius i el significat que adopten dins de l'oració relativa a partir del seu antecedent:

Recorde perfectament la motxilla que duia.	(que = la motxilla)
El tema de què parlàveu és molt interessant.	(què = el tema)
Desconec el motiu pel qual l'han detingut.	(el qual = el motiu)

No tots els relatius, però, exigixen un antecedent explícit. N'hi ha que tenen un significat més concret que permet que s'usen, o puguen usar-se, sense cap antecedent. És el cas del relatiu *qui* (que té el valor de persona), el relatiu *on* (que té el valor de lloc), el relatiu *quan* (que té el valor de temps) i el relatiu *com* (que té el valor de manera):

Parla amb qui consideres oportú.	(qui = la persona que)
No podem anar on volíem.	(on = al lloc que)
Ja vindreu quan podreu.	(quan = en el moment que)
Muntaren l'entarrimat com els havien dit.	(com = de la manera que)

Segons la funció que realitzen dins de l'oració, els relatius poden ser pronoms o adverbis. Són pronoms els relatius *que*, *qui*, *què* i *qual* (que s'usa sempre precedit de l'article definit); en canvi, són adverbis, *on*, *quan* i *com*.

28.2. LES ORACIONS RELATIVES

Les oracions relatives poden tindre una funció equivalent a un adjectiu, un substantiu o un adverbi. D'acord amb la funció que realitzen, poden ser subordinades adjectives, substantives o adverbials. Les adjectives modifiquen el substantiu que funciona com a antecedent, les substantives no tenen antecedent i equivalen totes elles a un substantiu o a un sintagma nominal, i les adverbials funcionen com a circumstancials de lloc, de temps o de manera:

Els vaig donar els diners **que** volien.
He parlat amb la persona **que** em vas dir. RELATIVES ADJECTIVES

Els vaig donar **el que** em van demanar.
He parlat amb **qui** em vas dir. RELATIVES SUBSTANTIVES

Vine **quan** pugues.
Esta és la carpeta **on** guarde els rebuts. RELATIVES ADVERBIALS

Les oracions relatives adjectives, d'altra banda, poden ser especificatives o explicatives. En el primer cas restringeixen el significat de l'antecedent:

Els xiquets **que no van jugar** han protestat.

En el segon no el restringeixen, sinó que afigen una informació suplementària:

Els xiquets, **que no van jugar**, han protestat.

En els exemples anteriors, l'oració especificativa indica de quins xiquets es tracta: els que no van jugar. En canvi, l'explicativa aporta una informació que afecta el conjunt de xiquets. Les oracions explicatives funcionen per tant com una aposició, i com les aposicions presenten una entonació particular que s'expressa en l'escriptura per mitjà de comes.

28.3. FORMES I USOS DELS PRONOMS RELATIUS

L'ús dels pronoms *que*, *què*, *qui* i *qual* està condicionat per diversos factors: el tipus d'oració de relatiu en què s'usen, el fet que apareguen precedits o no d'una preposició, el fet que tinguen o no antecedent i el caràcter humà o no humà de l'antecedent.

28.3.1. *Que*

El pronom relatiu *que* pot referir-se tant a persones com a coses i, des d'un punt de vista sintàctic, l'antecedent pot ser un substantiu, un sintagma nominal, un pronom o fins i tot tota una oració:

El xic **que** he conegut és molt intel·ligent. (que = xic)
Els representants sindicals, **que** havien de
presentar la proposta, van prendre la paraula. (que = els
representants sindicals)
Vosaltres, **que** viviu prop d'ella, podeu
preguntar-li-ho. (que = vosaltres)
S'ha dignat a saludar-me, **que** no és poc. (que = dignar-se
a saludar)

El pronom *que*, a més, pot usar-se sense antecedent precedit de l'article definit o dels demostratius *aquell* o *allò*. En este cas, el pronom pot assumir dos valors diferents. D'una banda té un valor equivalent a *qui* i pot fer una referència genèrica a qualsevol persona:

Els que tinguen por que no vinguen.	(els que = les persones que)
Aquells que acampen en llocs prohibits seran sancionats.	(aquells que = les persones que)

De l'altra, en combinació amb *el* o *allò*, pot assumir un valor neutre i referir-se de manera genèrica a coses:

Fes el que consideres més convenient.	(el que = l'activitat, la cosa que)
El que m'has proposat és una idea molt bona.	(el que = la idea, la cosa que)
Dóna'm tot allò que no et faça falta.	(tot allò que = totes les coses que)

Cal parar atenció que el relatiu *que* només pot anar precedit de l'article determinat en casos com els anteriors, en què no hi ha cap antecedent, o en oracions en què s'ha elidit el substantiu que funciona com a antecedent perquè ja ha aparegut prèviament:

El xic alt i el **que** porta una caçadora negra són companys meus.
Anirem en el meu cotxe i en el **que** portarà Lluïsa.

En la primera de les oracions anteriors se sobreentén el substantiu *xic* (*el xic que porta una caçadora negra*), i en la segona, el substantiu *cotxe* (*en el cotxe que portarà Lluïsa*).

Llevat dels casos esmentats, el relatiu *que* no s'usa precedit de l'article definit. No és adequada, per tant, en la llengua formal la construcció «preposició + *el que*» (o les variants *la que*, *els que* i *les que*) precedida d'un antecedent explícit. En estos casos, s'usen les construccions «preposició + *el qual*» (o variants) o «preposició + *què* o *on*»:

Anàrem a una ciutat **en la qual** (o **en què** o **on**) l'únic mitjà de locomoció permès era la bicicleta.
El joc **del qual** (o **de què**) m'havies parlat me'l vaig comprar ahir.
La carretera **per la qual** (o **per on**) passem normalment l'han tallada per obres.

28.3.2. Què

Quan el relatiu *que* s'utilitza precedit directament d'una preposició, s'escriu amb accent gràfic (*què*):

La pel·lícula **de què** em parlaves no m'ha agradat gens.
L'assumpte **a què** et referixes és molt interessant.

El relatiu *què* s'usa bàsicament amb les preposicions *a*, *de*, *en* i *amb* i pot ser substituït pel relatiu *qual* precedit de l'article definit.

28.3.3. Qual

El relatiu *qual* s'utilitza sempre precedit de l'article definit. D'acord amb les propietats morfològiques de l'antecedent, l'article varia en gènere i nombre, i el relatiu *qual*, només en nombre: *el qual*, *la qual*, *els quals* i *les quals*. En les oracions explicatives pot usar-se sense estar precedit de preposició:

He vist el teu germà, **el qual** m'ha dit que t'estava buscant.
He llegit l'última novel·la de Ferran Torrent, **la qual** m'ha agradat molt.

Amb tot, l'ús més habitual és amb preposició:

El motiu **pel qual** l'han detingut és per escàndol públic.

Es tracta d'un jugador l'habilitat **del qual** com a rematador és indubtable.

En referència a tota una oració anterior, s'utilitza la construcció *la qual cosa*:

El president no va admetre el torn de rèplica, **la qual cosa**

va ser molt criticada pels partits de l'oposició.

Amb el mateix valor de neutre, pot usar-se també la construcció *cosa que*:

El president no va admetre el torn de rèplica, **cosa que** va ser

molt criticada pels partits de l'oposició.

El relatiu *qual*, precedit de la preposició *de*, pot usar-se també amb la funció de complement del nom que el precedeix (equivalent al castellà *cuyo*, al francès *dont* o a l'anglès *whose*), tant en oracions explicatives com especificatives:

Li vaig dir que parlara amb Jaume, la paciència i saviesa **del qual** és ben notòria. (la paciència i la saviesa de Jaume)

Tinc un company de treball els fills **del qual** van al mateix institut que el meu. (els fills del company de treball)

28.3.4. Qui

El relatiu *qui* és invariable en gènere i nombre, i únicament designa persones. En les oracions substantives, en què s'usa sense antecedent, pot aparèixer sol o precedit de l'article definitiu o el demostratiu de tercera persona:

Qui no vullga pols que no vaja a l'era.

El **qui** ho sàpia que ho diga.

Aquells **qui** decidisquen vindre amb mi els assegure que no se'n penediran.

Sé **qui** són els culpables.

En les oracions adjectives s'empra precedit d'una preposició:

He conegut per fi el xic **de qui** m'havies parlat tant.

És una persona **en qui** confie plenament.

Aquell home, **a qui** tots admiraven tant, és un farsant.

28.4. FORMES I USOS DELS RELATIUS ADVERBIALS

Els adverbis *quan*, *on* i *com* s'usen també com a relatius, amb el valor, respectivament, de circumstancial de temps, de lloc i de manera.

28.4.1. Quan

El relatiu temporal *quan* s'usa sense antecedent:

Vine **quan** pugues.

Quan pujàrem a la serra de Mariola, estava tot nevant.

En aquells casos en què hi ha un antecedent explícit, en lloc de *quan* s'utilitza *que* o els relatius *què* o *el qual* precedits de *en*:

Vine el dia **que** pugues.

Això va passar l'any **que** (*o en què*, *o en el qual*) va faltar el pare.

En el mes **que** (*o en què*, *o en el qual*) estem ja no convé sembrar res.

28.4.2. On

El relatiu locatiu *on* pot usar-se amb antecedent o sense:

He deixat el cabàs **on** m'havies dit.

Vés-te'n **allà on** vullgues.

Hem visitat **la ciutat on** vas nàixer.

Amb un valor de pura localització o de destinació, pot usar-se amb la preposició *a* o sense, però en els registres formals es preferix l'ús sense preposició:

Esta és la carpeta **(a) on** guardes els documents importants.

Com es diu el poble **(a) on** anem?

El relatiu *on* pot aparéixer igualment amb altres preposicions locatives:

Este és el lloc **des d'on** ha de començar la carrera.

Vés-te'n **cap a on** preferisques.

Hem arribat **fins a on** hi ha les primeres marques.

Amb un valor locatiu també es pot usar el relatiu *què* o *el qual* precedit de preposició:

El lloc **on / en què / en el qual** ens vam trobar per primera vegada.

L'ús de *en què* o *en el qual* és preferible en aquells casos en què la localització és metafòrica:

Feu una descripció **en la qual** apareguen estes paraules.

Hi ha llengües **en què** el subjecte es posa al final de l'oració.

28.4.3. Com

El relatiu de manera *com* s'usa normalment sense antecedent:

Fes-ho **com** millor pugues i sàpies.

Parla **com** ho ha fet sempre: de manera irònica.

En les relatives explicatives pot tindre *com* a antecedent el conjunt de l'oració, i en les especificatives són possibles *com* a antecedents els substantius *manera* o *forma*:

Entreu sense fer soroll, **com** hem fet nosaltres.

De la **manera com** t'ha contestat, em pense que ja ho sap tot.

Notem que, en l'últim cas, també és possible usar *que*, *en què* o *en la qual*:

De la manera **que (o en què, o en la qual)** t'ha contestat, em pense que ja ho sap tot.

29. ELS INTERROGATIUS I ELS EXCLAMATIUS

29.1. INTRODUCCIÓ

Els interrogatius i els exclamatius presenten bàsicament les mateixes formes que els relatius, però s'utilitzen amb modalitats oracionals diferents. Així, els interrogatius s'usen per a preguntar alguna cosa, i els exclamatius, en canvi, per a indicar admiració, sorpresa, èmfasi o incertesa.

Segons l'entonació que es done, una mateixa estructura sintàctica pot ser interrogativa o exclamativa. Així, per exemple, l'oració *Qui ho havia dit?*, pronunciada amb una entonació descendent, és interrogativa, mentre que una oració com *Qui ho hauria dit!*, pronunciada amb entonació ascendent, és exclamativa.

En este capítol, prestarem atenció a les característiques formals dels interrogatius i els exclamatius.

29.2. QUI

El pronom *qui* és invariable en gènere i nombre, i només s'utilitza per a preguntar sobre persones. Dins de l'oració pot realitzar la funció de subjecte, d'atribut o de complement verbal, i en este cas va precedit de preposició:

Qui ha vingut?
 Saps qui és l'amo d'eixe cotxe?
 A qui has vist?
 Amb qui te n'has anat?
 De qui em parles?
 Per qui preguntes?
 Per a qui treballes?

29.3. QUÈ

El pronom *què* s'usa per a preguntar sobre coses. Sintàcticament, pot funcionar com a subjecte, atribut o complement directe (si no va precedit de preposició) o realitzar altres funcions de complement verbal (en el cas que estiga precedit de preposició):

Què ha passat?
 No sabia sobre què havia de parlar.
 Què has demanat?
 A què vols jugar?
 De què et queixes?
 Per què m'ho has preguntat?

29.4. QUIN

La forma *quin* (junt amb les variants de gènere i nombre *quina*, *quins* i *quines*) modifica el substantiu que acompanya i s'usa per a preguntar sobre la identitat d'un o diversos elements d'un conjunt conegut:

- Quin curs està fent?
- En **quina** botiga t'has comprat eixos pantalons?
- Saps per **quin** carrer he d'entrar?
- De **quin** poble eres?
- Quins dies treballes?
- Quines sabates t'agraden més?

29.5. QUANT

La forma *quant* s'usa per a preguntar sobre la quantitat. Pot modificar un substantiu, i aleshores presenta variació de gènere i nombre (*quanta*, *quants* i *quantes*). En el cas que estiga precedint un substantiu masculí singular, s'usa seguit de la preposició *de*:

- Quant de temps t'ha costat tornar de Castelló?
- Quanta llet vols?
- Quants amics teus fumen?
- Quantes assignatures ha suspés?

Amb un valor adverbial, modifica el verb i apareix fixat en la forma *quant*:

- Saps **quant** val eixe rellotge?
- Quant** dura la pel·lícula?

29.6. ADVERBIS INTERROGATIUS

A més de *quant*, també funcionen com a adverbis els interrogatius *on*, *quan* o *com*, usats per a inquirir sobre determinades circumstàncies locatives (*on*), temporals (*quan*) o modals (*com*):

- On has guardat els diners?
- A **on** vols anar a dinar?
- Quan** tornarà ta mare?
- Des de **quan** treballes en eixa empresa?
- Com** anava vestida?
- A **com** van les peres hui?

29.7. FORMES I USOS DELS EXCLAMATIUS

De manera similar als interrogatius, es poden distingir dos classes d'exclamatius: els variables (*quin* i *quant*) i els invariables (*que*, *qui* i *com*).

La forma *quin* (amb les variants de gènere i nombre *quina*, *quins* i *quines*) modifica el substantiu que precedeix i al qual s'atribuïx una propietat, positiva o negativa, en un grau alt:

- Quin home més desastrat!
- Quina pel·lícula més bonica!

La forma *quant* (amb les variants de gènere i nombre *quanta*, *quants* i *quantes*) també funciona com a modificador d'un substantiu. S'usa per a ponderar quantitativament alguna cosa:

Quanta misèria que hi ha en aquell país!
Quants amics que té!

Esporàdicament, la forma *quant* també s'usa adverbialment per a ponderar emfàticament la situació expressada pel verb:

Quant que em vol, el meu xic!
Quant que saps!

Amb un valor igualment adverbial s'utilitzen les formes *que* i *com*. L'exclamatiu *que* s'usa davant d'un adjectiu o un adverbi per a indicar que la qualitat expressada es dona en un grau alt:

Que pesat que és el teu amic!
Que bé que parla!

No és correcte l'ús de *que* amb el valor de *quin* (o variants) davant de substantius:

Quin fred que fa! (i no **Que** fred que fa!)
Quina calor més apegalosa! (i no **Que** calor més apegalosa!)

L'exclamatiu *com*, davant d'un verb, pot usar-se per a ponderar la quantitat (amb un valor equivalent a *molt*) o la qualitat (amb un valor equivalent a *quina manera*, *de quina manera*):

Com està d'alta la xiqueta! ('està molt alta')
Com la vull! ('la vull molt')
Com s'ha posat per no res! ('de quina manera s'ha posat per no res!')

El pronom *qui* també s'usa en certs contextos amb valor exclamatiu:

Qui ho diria!
Qui t'ha vist i qui et veu, mateta de fenoll!

Notem finalment que el sintagma format per l'exclamatiu i l'element que modifica apareix enllaçat potestativament amb la resta de l'oració per mitjà de la conjunció *que*:

Quina barbaritat (**que**) acabes de dir!
Quantes coses (**que**) no podrem aprofitar!
Que sabuda (**que**) és!

30. LES PREPOSICIONS (I)

30.1. INTRODUCCIÓ

Les preposicions són una classe de paraules invariables que, sintàcticament, es caracteritzen per establir una relació de subordinació o dependència entre el complement que seleccionen i al qual s'anteposen (també anomenat terme de la preposició) i un altre element sintàctic anterior. Les preposicions formen una unitat sintàctica indissoluble amb el seu complement, anomenada *sintagma* (o *grup*) *preposicional*.

30.2. LES CLASSES DE PREPOSICIONS

Les preposicions es classifiquen en àtones (*a, amb, de, en, per* i *per a*) i tòniques (*contra, entre, segons, sense, sobre, sota*, etc.). Les preposicions àtones no tenen accent i formen una unitat prosòdica amb el complement que seleccionen.

Des d'un punt de vista semàntic, les preposicions àtones es caracteritzen pel fet de tindre un significat menys definit, a diferència de les tòniques, que tenen un significat més precís.

A causa del seu caràcter feble, algunes de les preposicions àtones presenten certes peculiaritats formals que convé tindre presents. Així:

a) Les preposicions *a, de* i *per* es contrauen amb els articles definits *el* i *els*, sempre que l'article no s'apostrofe davant de la paraula següent:

No et fiques el dit al nas!	(però M'has ficat el dit a l'ull.)
Sempre parla dels seus amics cubans.	(però Sempre parla de l'amistat.)
Passejava pels carrers de la ciutat.	(però Passejava per l'avinguda.)

b) La preposició *de* s'apostrofa quan la paraula següent comença per vocal o *h*:

Una classe d'àlgebra.
Un llibre d'història.

A més de les preposicions àtones i tòniques, tradicionalment també es diferencien les preposicions simples de les compostes. Les simples són aquelles que consten d'un únic element (*a, amb, de, en, per, contra, entre, segons, sense, sobre, sota*, etc.), i les compostes, aquelles que consten de dos elements (*cap a, com a, des de, fins a, per a*).

En certs casos, com es detallarà en els epígrafs corresponents, les preposicions compostes es veuen reduïdes al primer element.

30.3. A

La preposició *a* s'utilitza bàsicament:

a) Per a introduir el complement que designa la destinació o el punt d'arribada d'un moviment:

Pujàrem al Mondúber i després anàrem a Barx.
Torna a l'habitació i tanca la porta.

b) Per a introduir el complement que designa localització:

– Davant de noms propis de lloc:

Va nàixer a Morella però ara viu a Benicarló.

Ha passat l'estiu a Ontinyent.

– Davant de l'article definit, especialment amb els noms que designen parts del cos humà i en contextos de localització molt definida:

No t'ho carregues a l'esquena, que et pots fer mal.

Hem quedat al cantó.

En estos contextos, però, també és possible la preposició *en*:

S'ha fet una ferida en el colze.

Hem quedat en el cantó de la plaça.

c) Per a introduir sintagmes nominals definits de caràcter temporal, especialment quan aporten una localització puntual o fan referència a un moment precís:

Hem quedat a les onze de la nit.

Arribarem a la vesprada.

Ja descansaré a l'agost.

Ací a la primavera ja comença a fer calor.

d) Per a expressar distributivament una quantitat en relació amb una unitat de temps:

He de passejar mitja hora al dia.

Tinc classe d'informàtica tres vegades a la setmana.

e) Per a introduir el complement indirecte:

Digues a la teua germana que vull parlar amb ella.

Envia un missatge a Joan i comenta-li-ho.

f) Per a introduir el complement directe en els casos següents:

– Quan està representat per un pronom personal fort:

Estava mirant-te a tu.

El perseguien a ell.

– Quan està representat pels pronoms indefinits *tothom*, *tots*, *algú* i *ningú*:

Has vist a algú.

No volia veure a ningú.

Això no obstant, també poden unir-se al verb sense cap preposició:

Has vist algú.

No volia veure ningú.

– Optativament, quan està representat per un nom propi de persona sense determinant, especialment si hi ha ambigüitat:

He vist (a) Carme.

Han convidat (a) Lluís a la festa.

– En aquelles estructures en què l'ús de la preposició és necessari per a evitar que el context resulte ambigu:

Perdoneu-vos els uns als altres.

La volia com una mare al seu fill.

g) Per a introduir la manera com està feta alguna cosa:

He menjat espaguetis **a** la bolonyesa.
A mi m'agrada més la carn **a** la brasa.

h) Per a introduir el complement de règim exigit per verbs com ara *accedir, atrevir-se, contribuir, decidir-se, negar-se, renunciar*, etc.:

No m'he atrevit **a** dir-li-ho.
Al final, no s'ha decidit **a** vindre.

i) Davant d'infinitiu, en combinació amb l'article definit, especialment quan designa una acció que passa en un període de temps dins del qual es produïx l'acció designada per l'oració principal:

Al passar per la plaça ens va saludar.
A l'anar passaren per Vila-real.

30.4. EN

La preposició *en* s'utilitza bàsicament:

a) Per a introduir un complement que designa localització, davant d'un nom comú precedit o no per un determinant (article, demostratiu o possessiu), un indefinit o un quantificador, i també davant d'un relatiu:

Mira **en** l'armari, a veure si ho ha deixat allí.
Treballa **en** una empresa de mobles.
Són parella, però viuen **en** cases diferents.
Segur que ho trobes **en** algun dels calaixos de la tauleta de nit.
Ha treballat **en** molts llocs diferents.
En este carrer hi ha tant de sarau que no es pot dormir.
Ens trobarem **en** sa casa.
El poble **en** què viu és molt menut.

Davant de l'article definit, també s'utilitza la preposició *a*, especialment en referències locatives molt definides i davant de parts del cos:

Hem quedat **a** la porta de ta casa.
S'ha fet una ferida **a** la cama.

b) Per a introduir el complement de temps amb sintagmes indefinits i en localitzacions de caràcter duratiu:

Ho acabarem **en** un moment.
El vaig conèixer **en** un període molt difícil de la meua vida.
En dies de pluja i vent val més no eixir de casa.
No he fet res de treballat **en** tot el dia.

c) Davant d'infinitiu, per a indicar una acció immediatament anterior o que s'inicia amb anterioritat a la situació designada en l'oració principal, especialment quan l'acció designada per l'infinitiu té un valor puntual:

En fer-se de dia, anirem a l'hort.
En arribar el pare, avisa'm.
En dir-se les veritats, es perden les amistats.

30.5. DE

La preposició *de* s'utilitza bàsicament per a introduir complements amb què es designa:

a) L'origen o el punt de partida:

He comprat gambes **de** Dènia.
Acaba de tornar **de** Londres.

b) La causa o el motiu:

Cridava **de** ràbia.
Va morir **de** fred.

c) La matèria amb què està feta alguna cosa:

Una casa **de** fusta.
Una corbata **de** seda.

d) El contingut d'alguna cosa:

Un plat **de** llentilles.
Un got **de** vi.

e) L'assumpte de què tracta alguna cosa:

Els llibres **de** cavalleria.
Una classe **de** matemàtiques.

f) El temps en què té lloc alguna cosa o la duració d'una acció:

Va vendre **de** nit.
De menut va viure a Mallorca.

g) L'instrument:

Es va armar **de** valor.
És necessari carregar-se **de** paciència.

h) La manera:

Ha treballat **de** valent.
M'ha parlat **de** molt mala manera.

A més dels valors esmentats, la preposició *de* s'usa amb una funció purament gramatical en:

a) Les dislocacions d'un substantiu, sol o amb complements, pronominalitzat per *ne*:

No en vull, **de** pa.
Només n'hi ha tres, **d'**estudiants estrangers.

b) L'adjectiu referit a un substantiu pronominalitzat per *ne*:

Et queden olives? Posa-me'n quarta i mitja **de** negres.
Me n'he menjat **de** més verdes.

c) Determinades construccions partitives, entre el quantificador indefinit i el substantiu quantificat:

Ja tinc prou **de** pa.
Ha fet molt **d'**esport.

d) Determinades oracions d'infinitiu:

Mira **de** dir-li-ho tranquil·lament.
Està cansat **de** fer-ho.

30.6. **AMB**

La preposició *amb* s'utilitza bàsicament per a introduir complements circumstancials amb què es designa:

a) L'instrument o el mitjà amb què es fa alguna cosa:

Talla el paper **amb** tisores.

Li agrada escriure **amb** ploma estilogràfica.

b) La companyia d'algú o l'acompanyament d'alguna cosa:

Sempre ix **amb** la seua cosina.

He menjat carn **amb** creïlles.

c) La concurrència a una acció:

Vaig parlar ahir **amb** Miquel.

Estava jugant **amb** el seu fill.

d) Relacions de reciprocitat:

Sempre es baralla **amb** tots.

Va estar escrivint-se **amb** ella durant molt de temps.

e) La manera amb què fa alguna cosa:

Fa les coses **amb** molta parsimònia.

Va parlar **amb** molta vehemència.

f) El contingut o la possessió:

S'ha comprat un pis **amb** una terrassa molt gran.

Té un jardí **amb** moltes plantes.

g) El contacte:

Una roda de la bici fregava **amb** el parafang.

Va topar **amb** un arbre.

30.7. **PER**

La preposició *per* s'usa bàsicament per a introduir:

a) El complement de causa:

Sempre em diu que tot ho fa **per** mi.

Han tancat **per** reformes.

b) El complement agent en les construccions passives:

La proposta va ser ratificada **per** tots els assistents.

Cèsar fou assassinat **per** Brutus i Cassi.

c) El complement de lloc referit a la ruta d'un moviment:

Abans d'arribar als Rebalsadors has de passar **per** la font del Llentiscle.

Ha eixit **per** la porta de darrere.

d) El complement de temps referit a l'entorn d'un moment determinat:

Per Sant Joan es fan fogueres.

Per l'abril, cada gota en val mil.

e) Davant d'oracions d'infinitiu que indiquen:

– Causa (especialment amb l'infinitiu compost i amb *ser*):

Em van posar una multa **per** haver passat el límit de velocitat.
Això li passa **per** ser com és.

– Mancança:

Encara estic **per** afaitar.
Tots aquells pisos estan **per** vendre.

– Complementos finals que fan referència a la intenció del subjecte de no realitzar una determinada acció:

No menja **per** no embrutar.
No s'alça **per** no haver de netejar.

– En tots aquells casos en què la preposició depèn de verbs que expressen moviment, esforç i, en general, una acció voluntària:

Hem vingut **per** poder dir-te adéu.
Treballa **per** guanyar-se la vida.
Ho han fet **per** divertir-se.

Això no obstant, en estos casos també és acceptable l'ús de la preposició *per a*:

Hem vingut **per a** poder dir-te adéu.
Treballa **per a** guanyar-se la vida.
Ho han fet **per a** divertir-se.

30.8. PER A

La preposició *per a* s'usa bàsicament per a introduir:

a) El complement final constituït per un infinitiu on falta la idea d'intencionalitat, siga perquè el subjecte de l'oració principal és inanimat, perquè l'oració principal no designa una acció o perquè l'oració d'infinitiu modifica un substantiu, un adjectiu o un adverbi:

Esta caixa ens servirà **per a** guardar les revistes.
El termini **per a** matricular-se acaba demà.
No tinc prou informació **per a** decidir-me.

b) El complement que indica el destinatari:

Hem comprat un regal **per a** Marina.
En el contestador hi ha un missatge **per a** tu.

c) El complement que indica l'objecte:

Tinc una solució **per** als teus problemes.
No crec que pugui aprofitar això **per a** l'apartament.

d) El complement que indica la destinació, però només quan modifiquen noms de mitjans de transport:

L'avió **per a** Londres ix a les set.
S'han acabat els bitllets de l'autobús **per a** Benidorm.

31. LES PREPOSICIONS (II)

31.1. BARATA

La preposició *barata* s'usa amb un valor equivalent al de la locució preposicional 'a canvi de':

M'ho va donar **barata** no res.

Barata ajudar-lo en el seu treball, em va convidar a sopar.

31.2. CAP A

La preposició *cap a* s'usa bàsicament per a indicar:

a) La direcció d'un moviment:

Se n'ha anat **cap a** casa.

Quan arribes a l'avinguda, has de girar **cap a** la dreta.

b) Aproximació temporal o locativa:

Vindran **cap a** les quatre.

Trobaràs una desviació **cap al** quilòmetre quaranta.

La preposició *cap a* es reduïx a *cap* davant dels adverbis demostratius i direccionals començats per *-a*, com ara *ací*, *allà*, *amunt*, *avall*, *avant*, *arrere*, etc.:

Anem **cap** allà.

No mires **cap** arrere.

31.3. COM A

La preposició *com a* té un valor predicatiu, equivalent a 'en qualitat de', 'pel fet de ser', 'en funció de', 'amb el nom de':

T'ho dic **com a** amiga.

Actuava **com a** president.

Com a major d'edat, té dret a decidir el que considere convenient.

Usava la tapadora del poal **com a** escut.

La cantant Louise Veronica Ciccone coneguda **com a** Madonna.

També té un valor comparatiu, equivalent a 'com si fóra', 'a la manera de':

Els supervivents es partien el menjar **com a** bons germans.

Obria uns ulls **com a** plats.

Corrien **com a** desesperats.

Tenien tanta fam que menjaven **com a** llops.

Llàgrimes als ulls, bocins **com a** punys.

Quan el sintagma comparatiu va precedit de l'article, definit o indefinit, la preposició *com a* es reduïx a *com*:

Els supervivents es partien el menjar **com** uns bons germans.

El tort obria un ull **com** un plat.

Corria **com** un desesperat.

Tenia tanta fam que menjava **com** un llop.

Llàgrima a l'ull, bocí **com** el puny.

31.4. CONTRA

La preposició *contra* té un valor d'oposició o d'enfrontament que, segons el context, pot presentar matisos diferents. Així, d'una banda, assenjala la direcció cap a una cosa fins a topar-hi:

- El cotxe va xocar **contra** l'arbre.
- El vent batia **contra** els vidres.

D'altra banda, també indica una localització concreta d'una persona o d'un objecte en contacte amb alguna cosa:

- Posa la falca **contra** la porta.
- L'escala recolzava **contra** la paret.

Amb un valor figurat, indica l'oposició a una idea, una acció, un efecte o una persona:

- Participà en la manifestació **contra** la guerra.
- Actua **contra** els seus interessos.

En certes expressions també s'usa amb el sentit de 'a canvi de', precedint directament el substantiu:

- Les comandes s'abonen **contra** reembossament.
- Els documents seran lliurats a l'importador **contra** pagament de l'import.

Amb un valor semblant, també s'utilitza la locució preposicional *en contra de*:

- Va votar **en contra de** la moció.
- En contra de** del que li havien aconsellat, no ha canviat d'advocat.

31.5. DES DE

La preposició *des de* assenjala el punt inicial d'un moviment o d'un període temporal:

- Hem vingut en cotxe **des de** Saragossa.
- No l'he vist **des de** la setmana passada.

També s'utilitza per a introduir una opinió, una perspectiva, un enfocament, etc.:

- Des de** del meu punt de vista, és una decisió completament errònia.
- Des de** d'una perspectiva històrica, podem diferenciar diverses etapes.

31.6. DURANT

La preposició *durant* s'utilitza per a indicar que una acció es du a terme dins d'un determinat interval de temps:

- Durant** l'últim mes ha plogut molt.
- Procediment d'actuació **durant** el procés electoral.

31.7. ENTRE

La preposició *entre* s'usa per a indicar:

a) L'espai que separa dos elements:

Vaig deixar la cartera **entre** les dos cadires.
Té el maset **entre** Torreblanca i Alcalà de Xivert.

b) El temps que separa dos moments o fets:

Arribarem **entre** les tres i les quatre de la vesprada.
M'han dit que no menja res **entre** el dinar i el sopar.

c) La situació que hi ha entre dos graus, rangs o estats:

El color taronja està **entre** el groc i el roig.
Es debat **entre** la vida i la mort.

d) Relacions de reciprocitat:

L'amistat va anar creixent **entre** els dos companys.
Sé que van parlar-ho **entre** ells.

e) Relacions de col·laboració:

Entre Joan i Empar van acabar tot el treball.
Van alçar el cotxe **entre** sis persones.

f) La referència a un col·lectiu de persones o coses:

Celebrarem el nostre aniversari **entre** amics.
He trobat l'anell **entre** la brossa.

31.8. FINS A

La preposició *fins a* s'utilitza per a assenyalar:

a) El punt final d'un moviment:

Pujarem al cotxe sense saber on anar i arribarem **fins a** París.
Anàrem **fins a** al carrer de la Pau.

b) El lloc fins on arriba alguna cosa:

L'aigua ens arribava **fins a** als genolls.
Està ficat **fins a** al coll.

c) El terme d'un període temporal:

No tornarà **fins a** la setmana que ve.
No m'ho havien dit **fins a** este matí.
La carta no em va arribar **fins a** un mes després.

d) El moment en què s'interromp una acció:

No parará **fins a** aconseguir el que vol.
Compta **fins a** tres i obri els ulls.

La preposició *fins a* es reduïx a *fins* davant dels adverbis demostratius començats per *-a* i, en general, davant dels adverbis de temps o altres construccions de caràcter temporal:

Fins ací hem arribat.
Fins allà.
Fins demà no sabrem el resultat.
Fins ahir va ploure molt.
Fins fa poc no tenia notícies seues.

Cal notar, a més, que *fins* pot tindre també un valor adverbial, equivalent a 'fins i tot, inclús', en què no va mai acompanyat de la preposició *a*:

Fins els seus amics més íntims desconeixien la seua malaltia.
El respecten tots, **fins** els seus enemics.

31.9. LLEVAT

La preposició *llevat*, generalment seguida de la preposició *de*, s'utilitza amb el significat de 'a excepció de'. Amb el mateix significat s'usa també l'expressió *tret de*:

Han eixit tots **llevat de** Mireia.
Tret de Pere, han aprovat tots.

31.10. MALGRAT

La preposició *malgrat* és sinònima de la locució preposicional *a pesar de*:

Malgrat totes les dificultats, al final ha aconseguit el seu objectiu.
Ho ha fet **malgrat** les meues advertències.

31.11. MITJANÇANT

La preposició *mitjançant* es fa servir per a indicar el mitjà utilitzat per a fer alguna cosa:

Pot fer transaccions econòmiques **mitjançant** la firma electrònica.
Finançaran les obres **mitjançant** el cobrament d'una taxa extraordinària.

Amb un valor semblant, també s'utilitza la locució preposicional *per mitjà de*:

Un tractament de les aigües residuals **per mitjà de** plantes aquàtiques.
L'extracció de sòlids **per mitjà de** dissolvents.

31.12. PRO

La preposició *pro* s'utilitza amb el sentit de 'a favor de' però només en contextos més o menys estereotipats i seguida de substantius sense determinant:

Ha participat en la campanya **pro** referèndum.
És membre d'una associació **pro** drets humans.

Amb un valor semblant, també s'utilitza la locució preposicional *en pro de*:

Quatre vots **en pro de** la proposta i tres en contra.
Han celebrat un concert **en pro de** la pau.

31.13. SALVAT I SALVANT

Les preposicions *salvat* i *salvant* s'utilitzen per a afegir una restricció o excepcionalitat a una altra informació:

En principi tot sembla correcte, **salvat** error o omissió.
Salvant l'última part, la pel·lícula és molt avorrida.

31.14. SEGONS

La preposició *segons* s'utilitza per a expressar:

a) Que alguna cosa s'ajusta a una informació coneguda o a una norma determinada:

Segons les dades disponibles, s'ha produït un descens considerable dels contractes de treball.

Segons la Llei de Protecció de Dades, la informació només pot ser utilitzada per als fins prèviament autoritzats.

b) L'opinió d'algú o la font d'una informació:

Segons tu, tots estem equivocats.

Segons Ptolomeu, la Terra és el centre immòbil de l'univers.

c) Que alguna cosa es fa dependre del que es diu a continuació:

Segons els diners que tinga, ja em compraré un cotxe o un altre.

Segons el dia que isca, anirem d'excursió o ens quedarem en casa.

31.15. SENSE

La preposició *sense* s'utilitza per a expressar relacions que indiquen absència, exclusió, mancança o privació:

He tallat el paper *sense* les tisores.

Sempre va *sense* amics.

Viu en una casa *sense* a penes cap moble.

Davant d'un infinitiu, expressa la negació d'un fet simultani o anterior a l'expressat pel verb principal:

Ho has de dir *sense* posar-te nerviós.

Em vaig gitar *sense* sopar.

La preposició *sense* pot usar-se a soles quan el seu complement es pot recuperar a partir del context previ:

Amb ganes o *sense*, hem de parlar del tema.

—Vols el te amb llet? —No, m'agrada més *sense*.

En certes expressions la preposició *sense* presenta habitualment la variant antiga *sens*:

La cultura és, *sens* dubte, un element essencial de la nostra societat.

Demà mateix t'enviaré *sens* falta les fotos del viatge.

Protagonitzen un idilli *sens* fi.

31.16. SOBRE

La preposició *sobre* s'utilitza bàsicament per a indicar superioritat en sentit metafòric o figurat, i concretament per a indicar una posició de prevalença, domini o autoritat, així com per a introduir un tema:

S'ha aprovat un nou impost *sobre* els beneficis industrials.

Sobre ell plana una amenaça de mort.

El bé comú ha de prevaldre *sobre* els interessos particulars.

Ja parlarem *sobre* esta qüestió amb més temps un altre dia.

També s'utilitza per a indicar la temperatura que està situada en un nivell superior al zero en l'escala centígrada, al costat de la locució preposicional *per damunt de*:

Estàvem a quatre graus **sobre** (o **per damunt de**) zero.

A més, la preposició *sobre* té també un sentit locatiu físic, i indica concretament que una cosa està més alta que una altra, en un mateix eix vertical, amb contacte o sense, si bé en estos sentits en valencià és molt més habitual l'ús de l'adverbi preposicional *damunt*:

Deixa la bossa **sobre** (o **damunt**) el sofà.

El gat es va llançar **sobre** (o **damunt**) el ratolí

31.17. SOTA

La preposició *sota* és continuadora de l'antiga *sots*, que en l'actualitat només s'usa com a forma prefixada (*sotstinent*, *sotssecretari*) i en certes expressions:

El van amenaçar **sots** pena de mort.

Sots pretext de reparar una injustícia, va cometre un abús d'autoritat.

En valencià la preposició *sota* té un caràcter molt formal i s'usa bàsicament per a expressar relacions de submissió, subordinació o dependència:

Li van posar una multa per conduir **sota** els efectes de l'alcohol.

No volen viure **sota** la seua tutela.

Va firmar **sota** pressió psicològica.

Declare **sota** jurament que les dades consignades són certes.

També s'utilitza per a indicar la temperatura que està situada en un nivell inferior al zero en l'escala centígrada, al costat de la locució preposicional *per davall de*:

Estàvem a tres graus **sota** (o **per davall de**) zero.

De manera paral·lela a *sobre*, la preposició *sota* també expressa relacions d'inferioritat d'una cosa respecte a una altra que està situada en un pla superior, si bé amb este valor en valencià s'usa preferentment l'adverbi preposicional *davall*:

Estava descansant **sota** (o **davall**) l'ombra d'un pi.

Ha après a nadar **sota** (o **davall**) l'aigua.

31.18. ULTRA

La preposició *ultra* és una forma arcaica que presenta un cert ús en registres formals. Té un significat equivalent a 'en addició a', 'a més de':

Ultra l'oferta tradicional del restaurant, s'inclou un menú baix en calories.

Este fet ha provocat, **ultra** la dimissió de dos directius, la protesta de tots els socis.

31.19. **VERS, ENVERS I DEVERS**

Les preposicions clàssiques *vers*, *envers* i *devers*, actualment d'ús bàsicament literari, tenen alguns valors compartits, que fa que en certs casos puguen ser intercanviables; però alhora tenen també matisos diferents que és necessari precisar per a evitar confusions. Així, la partícula *vers* té fonamentalment un valor equivalent al de la locució *cap a*, i també servix per a indicar aproximació temporal:

Els manifestants es van encaminar **vers** la porta de l'ambaixada.
Vers el 1995 féu un canvi radical.

La preposició *envers*, per la seua banda, a més d'indicar la direcció cap a un lloc, s'utilitza per a expressar el sentit o els destinataris d'una acció, amb un valor equivalent a 'en relació amb' o 'respecte de':

Els pelegrins es dirigien **envers** la mesquita.
 Es mostrava inflexible **envers** els seus subordinats.
 La responsabilitat dels pares **envers** els fills.

Finalment, la preposició *devers*, que manté una certa vitalitat en el valencià meridional i en parlars baleàrics (pronunciada habitualment [devés]), assenyalava direcció, però a més s'utilitza també per a indicar aproximació, locativa, temporal o quantitativa:

Navegàvem **devers** l'horitzó.
 Arribarà **devers** les nou de la nit.
 Han vingut **devers** deu voltes o més.

31.20. **VIA**

La forma *via*, habilitada modernament com a preposició, s'usa per a indicar el lloc pel qual es passa abans d'arribar a la destinació definitiva o el mitjà a través del qual es transmet alguna cosa:

El viatge anava de Londres a Viena **via** París.
 Pot rebre la factura, si ho preferix, **via** correu electrònic.

31.21. **VORA**

La preposició *vora* té un valor espacial de proximitat i s'usa també per a indicar aproximació quantitativa:

Viu **vora** el barranc.
 Hi havia **vora** tres-cents assistents.

Amb el valor de proximitat espacial, també s'usa la locució preposicional *a la vora de* o *a vora*:

Estàvem acampats **a la vora** del riu.
A vora mar tenim un apartament.

32. LES PREPOSICIONS (III)

32.1. LES LOCUCIONS PREPOSICIONALS

Les locucions preposicionals són grups de paraules que es presenten sempre en el mateix orde i funcionen amb un valor de nexa semblant a una preposició. L'estructura més comuna de les locucions preposicionals és «preposició + nom + preposició» (*a causa de, en relació amb*); si bé també poden presentar altres estructures sintàctiques, com ara «nom + preposició» (*gràcies a*), «adjectiu + preposició» (*conforme a*), «adverbi + preposició» (*quant a*), «preposició + verb + preposició» (*a partir de*). Tot seguit es comenten algunes de les locucions preposicionals d'ús més freqüent.

32.2. A BASE DE

Indica els principals ingredients que integren un menjar, una beguda, una dieta, etc.:

Ha preparat un còctel **a base de** suc de tomaca i vodka.
Un verí **a base de** cicuta.

32.3. A CÀRREC DE

S'utilitza per a assenyalar que una despesa o una faena són assumides per una persona o entitat determinades:

El dinar és **a càrrec de** l'empresa.
Les costes del juí van **a càrrec de** del demandant.

32.4. A CAUSA DE

Indica la raó per la qual es fa una cosa. Amb un valor sinònim, hi ha també altres locucions que expressen de manera més explícita alguns matisos, com la responsabilitat, les motivacions, el complement agent o l'agraïment: *per culpa de, per raó de, per obra de, gràcies a*:

El concert es va suspendre **a causa de** del mal oratge.
Augmenten els trastorns del son **per culpa de** la contaminació acústica.
Fou concebut **per obra de** l'Esperit Sant.
Ho hem aconseguit **gràcies al** vostre suport.

32.5. A CONSEQÜÈNCIA DE

Assenyala una acció que és resultat o efecte d'una altra:

La collita es va perdre **a conseqüència de** la gelada.
Dos persones resultaren ferides **a conseqüència de** l'incendi.

32.6. A COSTA DE

S'usa per a indicar que alguna cosa s'ha aconseguit amb treballs, sacrificis i penalitats:

Ha escrit el llibre **a costa de** molts esforços.

Ho va aconseguir **a costa de** perdre la salut.

També s'utilitza per a expressar que alguna cosa es fa sacrificant-ne unes altres o aprofitant-se dels altres:

L'economia del país creixia **a costa del** seu equilibri mediambiental.

Es divertia **a costa dels** seus amics.

32.7. A FALTA DE

S'aplica tant a objectes físics com a idees o processos mentals, per a indicar que, si no es té alguna cosa, se substituirà per una altra:

A falta de vi, beurem aigua.

A falta d'idees originals, han optat per copiar les dels altres.

32.8. A FAVOR DE

S'utilitza per a expressar que, davant d'una disjuntiva, s'és partidari d'una opció determinada, o que una acció es fa amb el propòsit de beneficiar o ajudar algú:

Va votar **a favor de** la proposta.

El jutge va resoldre **a favor de** l'acusat.

32.9. A FI DE

Indica la raó que impulsa a fer una cosa. Amb el mateix significat, també s'utilitza la locució *per tal de*; en l'àmbit administratiu, es fan servir amb un valor semblant altres expressions com ara *a l'efecte de* o *a fi i efecte de*:

S'ha publicat en la web **a fi de** garantir-ne la màxima difusió.

Va actuar així **per tal de** confondre'l.

Es crea una comissió **a l'efecte de** fer el seguiment de les ajudes concedides.

A fi i efecte de millorar el tractament fiscal per a la rehabilitació d'edificis.

32.10. A FORÇA DE

S'utilitza per a indicar que s'ha aconseguit alguna cosa repetint amb esforç una determinada acció o insistint reiteradament en una pràctica. Amb un valor sinònim, també es fa servir la locució *a còpia de*:

A força d'estudiar, ha aprovat les oposicions.

A còpia de sentir-ho, s'ho han cregut.

32.11. A L'ALTURA DE

Servix per a fer alguna localització, indicant que alguna persona o cosa es troba, en un espai longitudinal, al mateix nivell que una altra:

Joan viu en este mateix carrer, a l'altura del mercat.
Me'l vaig trobar a l'altura de l'estació.

Figuradament, també s'usa per a expressar una coincidència pel que fa al grau o la categoria entre dos persones o coses:

No va saber estar a l'altura de les circumstàncies.
No va aconseguir situar-se a l'altura de les expectatives que havia generat.

32.12. A MÉS DE

Es fa servir per a indicar que una acció o un fet s'afig a un altre:

A més d'un sabor agradable, el caramel té propietats antitussígenes.
L'art, a més de ser un objecte estètic, és expressió dels sentiments.

32.13. A MITJAN

S'usa seguida d'un substantiu sense determinant, i indica que la situació descrita per l'oració es produïx cap a la mitat d'un període de temps, o eventualment d'un recorregut o un procés:

A mitjan vesprada estava molt cansat i se'n va anar.
Es van trobar a mitjan camí.
Se'n va anar a mitjan dinar.

A més de la preposició *a*, *mitjan* també pot aparèixer precedit d'altres preposicions:

Podeu vindre de mitjan matí en avant.
Va viure a París entre mitjan segle XIX i començament del XX.
Està previst que les obres acaben cap a mitjan desembre.

32.14. A PARTIR DE

S'usa per a indicar que una data, un lloc, un fet o qualsevol altre antecedent servix com a punt de partida d'un fet o com a base a un raonament:

A partir d'eixe moment les coses van ser molt distintes.
A partir d'estes dades, podrem analitzar la problemàtica del sector.

32.15. A PESAR DE

Té un valor concessiu i expressa que allò que s'indica té lloc, encara que les circumstàncies o les persones implicades no hi siguen favorables. Amb un valor sinònim, també s'utilitzen les locucions *a despit de*, *a desgrat de* o la preposició *malgrat*:

A pesar de la crisi econòmica, l'empresa ha continuat creixent.
A pesar d'ell, les coses funcionen prou bé.

32.16. A RAÓ DE

En referència a una distribució, indica la quantitat que correspon a cada una de les coses de què es tracta:

Es paga a raó de mil euros el metre quadrat.
Eixim a raó de tres euros per cap.

32.17. A TRAVÉS DE

Expressa que una cosa va d'una banda a l'altra, per dins d'una altra:

Hem arribat al poble a través del bosc.
La llum passa a través de la cortina.

En sentit figurat, també indica l'instrument o el mitjà que facilita la realització d'una acció:

Es pot seguir el curs a través d'internet.
Mostra l'evolució de la ciència a través d'imatges.

32.18. AL CAP DE

Indica que una acció es fa al final d'un espai de temps:

El juí es va celebrar al cap de dos anys.
Al cap d'una setmana, va trobar l'agenda que havia perdut.

32.19. AL LLARG DE

Indica que una acció té lloc dins d'un determinat espai de temps o ocupant un espai físic longitudinal:

Ha viatjat molt al llarg de la seua vida.
Han posat cadires al llarg de tot el carrer.

32.20. AL VOLTANT DE

S'usa en referència a l'espai circumdant d'un lloc determinat. Amb un valor sinònim, també s'utilitza la locució a l'entorn de:

Estàvem tots units al voltant de la taula.
Estaven asseguts a l'entorn del foc.

En sentit figurat, es fa servir per a expressar de manera imprecisa el contingut d'una conversa o d'una reflexió:

Va fer unes matisacions al voltant del que s'havia dit.
Volem proposar una reflexió a l'entorn de les polítiques de joventut.

32.21. AMB CÀRREC A

Indica que una despesa cal assignar-la a una partida, un pressupost o un fons determinats:

Un import de 10.000 euros amb càrrec al pressupost de 2010.
Les obres finançades amb càrrec al Fons d'Inversió Local.

32.22. **AMB VISTA A**

Indica el propòsit o la intenció amb què es fa alguna cosa. Amb un valor sinònim, també s'utilitza la locució *de cara a*:

Han pactat **amb vista a** les pròximes eleccions.

Han començat els contactes previs **de cara a** la pròxima assemblea.

32.23. **ARRAN DE**

Servix per a relacionar espacialment dos entitats situant-les a la vora, quasi al mateix nivell, quasi tocant-se:

Cal tallar els arbres **arran de** terra.

L'avioneta volava **arran de** mar.

En sentit figurat, s'utilitza amb un valor semblant a la locució *a conseqüència de*:

Arran de les pluges dels últims mesos, s'ha produït una recuperació de les reserves en els pantans.

Arran de les seues declaracions, diversos grups s'han manifestat en contra del projecte.

32.24. **D'ACORD AMB**

Indica que alguna cosa s'ajusta a una norma, unes indicacions, unes paraules, etc.:

Les obres s'efectuaran **d'acord amb** el projecte de rehabilitació.

L'admissió d'alumnes es farà **d'acord amb** l'orde d'inscripció.

32.25. **DE POR DE**

Indica que no es realitza l'acció que s'expressa a causa de la por o el respecte que inspira alguna cosa. Esta locució presenta la variant *per por de*:

Ha callat **de por de** fer el ridícul.

No pots deixar de fer una cosa **per por de** fracassar.

32.26. **EN COMPTE DE**

Expressa que una acció, una persona o una cosa en substituïx una altra. Amb un valor sinònim, també s'utilitza la locució *per compte de* (i les variants corresponents amb la forma *comptes*):

En compte d'arribar a les nou, arribaran a les deu.

Per compte de Joan, al final vindrà Pere.

32.27. **EN CONTRA DE**

Denota que una acció es realitza en oposició a algú o alguna cosa:

Ha actuat **en contra de** la nostra voluntat.

Milers de persones s'han manifestat **en contra de** la crisi econòmica.

32.28. EN FUNCIO DE

Indica que la realització d'una acció està supeditada a una altra:

Farem una cosa o una altra **en funció del dia** que isca.
Les diferències observades estan **en funció de l'edat i del sexe** de les persones.

32.29. EN NOM DE

Expressa que l'acció indicada es fa en representació de la persona que s'esmenta, actuant en substitució d'ella o invocant la seua autoritat o la seua protecció:

Vés **en nom del** teu pare i manifesta la seua voluntat.
En nom de la nostra amistat, voldria que reconsiderares la teua decisió.

32.30. EN RELACIO AMB

S'usa per a fer una referència a un tema determinat. També presenta la variant *amb relació a*:

En relació amb els incendis del cap de setmana, se sospita que han sigut intencionats.
Ha emés un dictamen **amb relació a** la consulta plantejada.

32.31. EN VIRTUT DE

Expressa que un fet té lloc per l'acció d'alguna cosa:

En virtut de les atribucions que em conferix l'article 52.
El secretari té veu però no vot, **en virtut del** reglament.

32.32. EN VISTA DE

Indica que l'acció es realitza considerant o atenent alguna cosa:

En vista de l'èxit, és millor no insistir-hi.
En vista de les queixes presentades, s'ha suspés la representació de l'obra.

32.33. PER MITJA DE

Assenyala l'instrument, siga persona o cosa, que s'usa per a arribar a un fi:

Vaig aconseguir una entrada **per mitjà de** la meua cosina.
Els examinands hauran d'acreditar la seua identitat **per mitjà del** DNI.

33. LES PREPOSICIONS (IV)

33.1. EL CANVI DE PREPOSICIONS ÀTONES

Com a norma, les preposicions seleccionades per un verb es mantenen tant davant d'un sintagma nominal com davant d'una oració d'infinitiu, com es pot observar en els exemples següents:

S'han acostumat a la bona vida.	S'han acostumat a viure bé.
S'han alegrat de la sort que han tingut.	S'han alegrat de tindre tanta sort.
No ha eixit per tu.	No ha eixit per esperar-te.
Aprofita per a tot.	Aprofita per a arreglar-ho tot.

No obstant això, hi ha una sèrie de verbs, com ara *afanyar-se*, *amençar*, *tardar*, *entretindre's*, *esforçar-se*, *conformar-se*, *ser el primer* (o *el segon*, o *l'últim...*), que tendixen a adoptar la preposició *en* o *amb* quan van seguides de sintagma nominal, però *a* o *de* seguits d'infinitiu:

EN/AMB + SINTAGMA NOMINAL		A/DE + INFINITIU
L'ONU s'afanya en les inspeccions.	<i>però</i>	S'ha afanyat a presentar l'últim disc.
Sempre tarda molt en la presa de decisions.	»	Tarden molt a acabar la faena.
S'entreté massa en l'elaboració dels treballs.	»	No t'entretregues tant a fer això i deixa-ho ja.
S'esforça en tot el que li manen.	»	S'esforça a fer tot el que li manen.
És el primer en les coses que realment li importen.	»	Sempre és el primer a parlar.
M'amença amb la confessió més contundent.	»	M'amença de dir-li-ho tot.
S'ha encabotat amb la idea d'anar-se'n de viatge.	»	S'ha encabotat d' anar a París.

En altres casos, les preposicions *en* i *amb* solen mantindre's tant amb sintagma nominal com amb infinitiu, encara que, d'acord amb la tendència esmentada, en els registres formals el canvi és la solució més general:

DAVANT DE SINTAGMES NOMINALS		DAVANT D'ORACIÓ D'INFINITIU
Confia en la nostra ajuda.	<i>però</i>	Confia a / en solucionar el problema.
Insistix en el mateix tema.	»	Insistix a / en elaborar el tema.
Es conforma amb la solució que proposes.	»	Es conforma a / amb solucionar el conflicte.

33.2. L'ELISIÓ DE PREPOSICIONS ÀTONES

Les preposicions àtones *a*, *de*, *en* i *amb* (a soles o formant part de preposicions compostes o locucions preposicionals o conjuntives, com *des de*, *fins a*, *a fi de*, *abans de*, *després de*, *gràcies a*, *en cas de*, *a part de*) s'elidixen quan entren en contacte amb la conjunció *que*:

Gràcies a la teua informació.	<i>però</i>	Gràcies que m'ho has dit.
Estem segurs de la seua actuació.	»	Estem segurs que farà un bon paper.
L'hem convençut de vindre a la festa.	»	L'hem convençut que vinguera a la festa.
Em va telefonar després d' anar-se'n Maria.	»	Em va telefonar després que se n'anara Maria.
El fet de tindre problemes no justifica la seua actitud.	»	El fet que tinga problemes no justifica la seua actitud.

Amb tot, a vegades l'elisió de la preposició àtona davant de la conjunció *que* pot donar lloc a expressions forçades o ambigües, que és convenient resoldre amb recursos alternatius més naturals, com ara els següents:

a) Usar una oració d'infinitiu:

L'obligaren que declarar.	→	L'obligaren a declarar.
Cal tractar que milloren les condicions laborals.	→	Cal tractar de millorar les condicions laborals.

b) Usar un sintagma nominal:

Es va inundar tota la casa a causa que va ploure molt.	→	Es va inundar tota la casa a causa de la pluja.
El fracàs fou degut que la gent tenia molt poca informació.	→	El fracàs fou degut a l'escassa informació que tenia la gent.

c) Intercalar entre la preposició i la conjunció *que* sintagmes nominals amb valor genèric com *el fet*, *la idea*, *la circumstància*, *la cosa*, etc.:

Encara no m'he acostumat que ja no visca amb nosaltres.	→	Encara no m'he acostumat al fet que ja no visca amb nosaltres.
Tots coincidim que les persones tenen uns drets naturals.	→	Tots coincidim en la idea que les persones tenen uns drets naturals.

d) Canviar el verb:

El problema ve que hi ha una gran rivalitat entre ells.	→	El problema és que hi ha una gran rivalitat entre ells.
El nostre dilema prové que fem el que fem perjudiquem algú.	→	El nostre dilema és que fem el que fem perjudiquem algú.

33.3. LA SEQÜÈNCIA DE PREPOSICIONS

En valencià, com a norma general, es tendix a evitar l'agrupació de preposicions àtones. En certs casos, el contacte preposicional es resol elidint una de les preposicions:

Sempre es fa un entrepà a mitjan matí.	→	Hui no s'ha fet l'entrepà de mitjan matí.
Passeja a poqueta nit.	→	El seu passeig de poqueta nit.

En algunes locucions com *en compte de*, *en lloc de*, *a més de*, *a diferència de*, etc., quan introduïxen un complement amb el verb elidit, sovint és preferible recuperar el verb elidit o reestructurar la sintaxi de l'oració per a evitar el contacte entre preposicions:

En compte **de** [servir] **per** a ajudar els més desprotegits,
la mesura servirà per a desincentivar les inversions.
Habitualment viatja en metro, en lloc **de** [fer-ho] **en** cotxe.
A més **d'**[ensenyar-los] **a** menjar, als xiquets se'ls ha
d'ensenyar a beure.

Darrere de certs verbs de moviment, com *anar*, *vindre*, *eixir*, etc., a vegades s'usen col·loquialment les preposicions *a* + *per*, amb el significat de 'en busca de'. Com a recurs alternatiu per a evitar esta seqüència de preposicions, pot utilitzar-se un verb que aporte un significat més precís a l'acció designada:

Vés a per pa.	→	Vés a comprar pa.
Vés a pel teu germà.	→	Vés a buscar el teu germà.

Amb tot, la combinació de preposicions àtones és plenament acceptable en certes expressions consolidades per l'ús, com ara les següents:

Garantia **de per** vida.
Tots estos xiquets són **de per** ací.
D'a on véns?
Un soldat **d'a** peu.
El València va **a per** totes.

També són acceptables, en general, les combinacions entre preposicions àtones i tòniques:

Busca'l **per entre** els llibres, que de segur que el trobaràs.
Va eixir **d'entre** la boira.
Ajudes per a jòvens **de fins** a trenta anys.

33.4. LA CORRELACIÓ I COORDINACIÓ DE PREPOSICIONS

Hi ha certes parelles de preposicions que, en determinats contextos, s'usen lligades l'una a l'altra formant una correlació de preposicions. Així, quan es fa servir la preposició *des de* per a indicar el punt de partida, normalment s'utilitza *fins a* per a indicar el terme final:

Va anar **des de** Castelló **fins a** Alacant en tren.
Va estar treballant **des de** les huit del matí **fins a** les tres.

Així mateix, quan s'usa la preposició *de* per a indicar el punt de partida, s'utilitza la preposició *a* per a indicar el terme final:

De València **a** París en vol directe.
La botiga està oberta **de** nou **a** dos.

Hi ha, encara, altres correlacions com les formades per *a... de*, *a... sobre*, *a... per* o *de... en*:

Viu **a** deu minuts **del** lloc on treballa.
Ens trobem **a** tres mil metres **sobre** el nivell del mar.
Anava **a** setanta quilòmetres **per** hora.
De demà **en** deu dies em jubile.

D'altra banda, en la llengua escrita també s'usa a vegades la coordinació de preposicions que seleccionen un mateix complement. Es tracta de casos com ara:

Treballa **per** i **per** al poble.
Han elaborat un informe sobre l'ensenyança **de** i **en** valencià
en els centres docents.

Esta coordinació de preposicions es dóna sobretot en el llenguatge polític i administratiu, per raons d'economia o de precisió. En la llengua general, en canvi, les construccions anteriors se solen resoldre coordinant sintagmes preposicionals en lloc de preposicions:

Treballa **pel** poble i **per** al poble.
Han elaborat un informe sobre l'ensenyança **del** valencià i **en** valencià
en els centres docents.

34. ELS ADVERBIS DE MANERA

34.1. INTRODUCCIÓ

Els adverbis són una classe de paraules invariables que sintàcticament es caracteritzen perquè poden modificar un verb (*parla tranquil·lament*), un adjectiu (*considerablement bonic*), un altre adverbi (*ben lluny*) i, més esporàdicament, altres elements com ara tota una oració (*Probablement arribaran demà*). Els adverbis de manera formen la classe més nombrosa i representativa dins del conjunt dels adverbis. Indiquen la forma en què té lloc un fet o una situació i aporten una modificació al verb semblant a la que els adjectius aporten als substantius. Així, si d'un *menjar* (substantiu) es diu que és *copiós* o *frugal* (adjectius), d'una persona que *menja* (verb) es diu que ho fa *copiosament* o *frugalment* (adverbis).

34.2. ADVERBIS DERIVATS D'ADJECTIUS

La gran majoria d'adverbis de manera són derivats d'adjectius qualificatius. Es formen afegint la terminació *-ment* a la forma femenina de l'adjectiu en el cas que siga variable:

ADJECTIUS VARIABLES			ADVERBI
ràpid	ràpida	→	ràpidament
trist	trista	→	tristament

Si no presenten flexió de gènere, la terminació *-ment* s'afig directament al mateix adjectiu:

ADJECTIUS INVARIABLES			ADVERBI
veloç		→	veloçment
alegre		→	alegrement

En aquells casos en què es coordinen dos o més adverbis acabats en *-ment*, es pot elidir la terminació del segon (i dels següents adverbis en el cas que n'hi haja més de dos):

Caminava tranquil·lament i lenta.
Va gestionar el departament hàbilment i eficaç.

Si bé en l'actualitat és més habitual mantindre el sufix *-ment* en tots els adverbis coordinats:

Caminava tranquil·lament i lentament.
Va gestionar el departament hàbilment i eficaçment.

34.3. ADJECTIUS ADVERBIALITZATS

Hi ha alguns adjectius que s'habiliten com a adverbis sense necessitat d'adoptar la terminació *-ment*:

L'àguila volava **alt**.
 Després de parlar amb ella m'he sentit **fatal**.
 El vent bufa **fluix**.
 Respira **fondo**, que ja ha passat tot.
 No estires tan **fort**, que el trencaràs.

En certs casos, estos adjectius adverbialitzats, combinats amb determinats verbs, formen verdaderes locucions consagrades per l'ús, amb un significat que no es pot deduir del significat dels seus components:

pixar **alt**: 'tindre moltes pretensions'
 jugar **brut**: 'actuar amb deslleialtat'
 parlar **clar**: 'parlar amb franquesa, sense subterfugis'
 lligar **curt**: 'deixar poca llibertat o poc marge de maniobra'
 filar **prim**: 'fer una cosa molt acuradament, fixant-se en els detalls'
 pegar **tort**: 'no agradar, causar un disgust'

34.4. ALTRES ADVERBIS

34.4.1. Així

S'usa amb valor demostratiu, per a indicar que alguna cosa es fa 'd'eixa manera':

No l'havia sentit mai parlar **així**.
 No córragues **així**, que cauràs un bac.

34.4.2. Bé

S'usa per a indicar que la situació designada es considera correcta, adequada o satisfactòria:

Parla molt **bé** l'alemany.
 Els estudis li van molt **bé**.

Adopta la forma *ben* quan precedix un verb, un adjectiu o un altre adverbi:

Molt **ben** fet.
 Estigues **ben** tranquil, que no passarà res.
 Li ho ha dit **ben** clarament.

34.4.3. Malament

S'usa, en oposició a *bé*, per a indicar que l'acció expressada és contrària al que es creu adequat:

S'ha portat molt **malament**.
 El negoci li va eixir **malament**.

L'adverbi *malament* adopta la forma *mal* quan precedix l'element que modifica:

Molt **mal** fet.
 Porta un vestit **mal** cosit.

A més, també s'usa la forma *mal* en certes expressions lexicalitzades:

Mal si fas i mal si no fas.

Mal m'està el dir-ho, però crec que hem fet un bon treball.

Si mal no recorde, hàviem quedat a les tres.

34.4.4. *Millor*

És un adverbi comparatiu sintètic de *bé*, amb el significat de 'més bé':

És un cregut: sempre es pensa que fa les coses millor que els altres.

El teu televisor es veu millor que el meu.

34.4.5. *Pitjor*

És un adverbi comparatiu sintètic de *malament*, amb el significat de 'més malament':

Fer-ho pitjor és impossible.

Cada dia es porta pitjor.

34.4.6. *Arreu*

Com a adverbi de manera, s'usa per a expressar que alguna cosa es fa 'amb deixadesa, de qualsevol manera, sense posar l'atenció deguda', i també per a expressar que una acció es fa 'seguida, sense interrupció':

No canviarà mai; tot ho fa arreu.

Vist molt arreu.

Per a poder acabar la faena, hem hagut de treballar dos dies arreu.

34.4.7. *Com*

Com a adverbi de manera, té un valor relatiu o interrogatiu. S'usa per a indicar la manera com es fa alguna cosa o per a especificar que alguna cosa es fa de la mateixa manera que una altra:

No sé com has pogut fer això.

Fes-ho de la manera com et van ensenyar.

34.4.8. *Corrents*

Cal distingir l'adverbi *corrents* del gerundi del verb *córrer*. Com a adverbi té el valor de 'molt de pressa', que no és equivalent a fer les coses corrent, 'caminant a gran velocitat':

Com ho feu tot corrents, no n'encerteu ni una.

He dinat corrents, i ara em trobe malament.

34.4.9. *Debades*

S'usa per a expressar que algun producte o alguna activitat és 'gratis', i també per a indicar que algun esforç es fa 'en va, inútilment':

El dinar li va eixir debades.

Insistia debades, perquè ningú li feia cas.

34.4.10. *Inclusivament*

S'usa per a indicar que s'inclou el dia o els límits esmentats en el període a què es fa referència:

El local estarà tancat fins al dia 23 d'abril inclusivament.

Se'n va de vacances de l'1 al 15, ambdós inclusivament.

34.5. LOCUCIONS ADVERBIALS DE MANERA

La majoria de locucions adverbials estan formades per una preposició seguida d'un substantiu o d'un sintagma nominal. A continuació s'apunten algunes de les principals locucions de manera, amb una breu explicació del seu significat i, en certs casos, de les locucions de valor sinònim:

34.5.1. A bacs

S'usa per a indicar que una cosa es fa 'precipitadament, de mala manera'. Com a expressió sinònima, amb un matís intensificador, també s'utilitza a *bacs i redolons*:

Quan es posa nerviós, treballa a bacs.
El van tirar de la discoteca a bacs i redolons.

34.5.2. A borbollons

S'usa en referència a un líquid que brolla 'en gran quantitat, tumultuosament i amb intermitències', i en sentit figurat també s'utilitza per a referir-se a una manera de parlar 'atropellada, precipitada'. Com a expressions sinònimes també es fan servir a *borbolls* i a *borbollades*:

Es va tallar i la sang li eixia a borbollons.
Parlava a borbolls.

34.5.3. A caramull

S'usa per a indicar que algun recipient està 'completament ple, a punt d'eixir-se'n'. Com a expressió sinònima, també s'utilitza a *vessar*:

Em van servir un plat d'arròs a caramull.
El teatre estava ple a vessar.

34.5.4. A cegues

S'usa per a indicar que es camina en la foscor 'sense veure-s'hi, sense cap punt de referència', i figuradament, en relació amb alguna cosa que ha dit o proposat algú, per a expressar que s'admet 'amb plena confiança, sense dubtar de la seua veracitat', i també per a especificar que es fa alguna cosa 'sense tindre en compte els riscos que es poden córrer'. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen *amb els ulls tancats*, *a ulls clucs* i *les hurtes*:

Encén la llum i no vages a cegues.
Es va ficar a cegues en el negoci que li va proposar el seu amic.
Si t'ho ha proposat ell, jo ho faria amb els ulls tancats.
El seu error va ser creure-s'ho a ulls clucs.

34.5.5. A contracor

S'usa per a indicar que alguna cosa es fa 'sense tindre'n ganes, vencent un sentiment de repugnància'. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen *de mala gana*, *a desgana* i *de mal grat*:

Acceptàrem el trasllat a contracor.
Tot ho fa de mala gana.
Li ha fet el favor a desgana.
Han vingut de mal grat.

34.5.6. *A contrapèl*

En sentit estricte, es fa servir per a indicar que s'afaita o passa la mà 'en direcció contrària a la inclinació natural del pèl', i en sentit figurat per a indicar que algú fa alguna cosa 'en contra de la pròpia voluntat'. Com a expressió sinònima també s'utilitza a *repèl*:

Si s'afaita a **contrapèl**, se li irrita la pell.
Fer eixa faena em ve molt a **repèl**.

34.5.7. *A estall*

S'usa especialment per a referir-se a la remuneració que es percep 'segons el treball fet i no segons el temps que s'hi ha dedicat'. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen a *preu fet* i a *escarada*:

Treballen a **estall**.
Li han donat una faena a **preu fet**.

Com a extensió del sentit bàsic, també s'utilitza per a indicar que una cosa es fa 'de pressa, sense descans, per a acabar prompte':

Menjaven a **estall**.
Si no anem a **estall**, no acabarem la faena.

34.5.8. *A fosques*

En sentit recte indica una situació 'sense llum, sense claror'; però en sentit figurat també s'usa per a indicar una actuació 'sense informació prèvia, sense conèixer-ne els detalls'. Com a expressió sinònima també s'utilitza la variant a *les fosques*:

La ciutat es va quedar a **fosques**.
He quedat a **les fosques** de tota l'explicació.

34.5.9. *A gatameu*

S'usa per a indicar que algú se sosté 'amb els peus i les mans en terra'. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen a *la gatameu* i a *de quatre grapes*:

És molt menuda i va encara a **gatameu**.
Els jugadors havien de desplaçar-se a la **gatameu**.
Va caure **de quatre grapes**.

34.5.10. *A genollons*

S'usa per a referir-se a una persona 'amb els genolls doblegats, de manera que recolzen sobre una superfície i suporten el pes del cos'. Com a expressió sinònima també s'utilitza *de genollons*:

Els penitents van a **genollons** fins a l'ermita.
M'ha suplicat, **de genollons**, que la perdone.

34.5.11. *A gust*

S'usa per a indicar que alguna cosa es fa 'amb satisfacció'. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen *de bona gana*, *de bon grat* i a *plaer*:

Hem dinat molt a **gust**.
Ha assumit l'encàrrec **de bona gana**.
Va acceptar la proposta **de bon grat**.
Es va acostar a **plaer** cap a nosaltres.

34.5.12. A l'orella

S'usa per a indicar que algú diu alguna cosa a una altra persona 'acostant-se a l'orella i en veu baixa'. Popularment, està molt estès l'ús del diminutiu afectiu *orelleta* en esta locució i, en registres formals, també s'utilitza com a expressió sinònima a *cau d'orella*:

Conta-li-ho a l'orella.

Digues-li-ho a l'orelleta, que no ho senta ningú.

M'ho va dir a cau d'orella.

34.5.13. A la babalà

S'usa per a indicar que alguna cosa es fa 'irreflexivament, sense posar l'atenció deguda en allò que es fa o es diu'. Com a expressions sinònimes també es fan servir a *la lleugera, de qualsevol manera, sense trellat (ni forrellat), sense cap ni peus* i *sense cap ni centener*:

Sempre parla a la babalà i després se'n penedix.

Ha actuat sense trellat.

Este xic és un desastre: fa les coses sense cap ni peus.

34.5.14. A la força

S'usa per a expressar que alguna cosa es fa 'en contra de la pròpia voluntat' i, per extensió, per a indicar que és l'única cosa que es pot fer en una situació determinada, és a dir, amb un significat equivalent a 'necessàriament, ineludiblement'. Com a expressió sinònima també s'usa *per força*:

Hem obeït a la força.

Ho ha de fer per força: no té una altra eixida.

34.5.15. A males penes

Es diu quan una cosa es fa 'amb moltes dificultats, penosament'. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen *amb penes i treballs, amb prou faenes* i *a espentes i redolons*:

A males penes pot caminar.

Vam arribar al riu amb penes i treballs.

Amb prou faenes arribarem a temps.

Han guanyat el partit a espentes i redolons.

34.5.16. A mata-degolla

Es fa servir per a indicar que una acció bèlica s'ha dut a terme 'sense donar quarter a l'enemic', i figuradament per a expressar que s'ha fet 'sense consideració, amb una forta enemistat, volent produir el màxim mal possible':

Els invasors entraren a la ciutat a mata-degolla.

Les dos famílies estan des de fa anys a mata-degolla.

34.5.17. A mitges

S'usa per a indicar que una activitat o un negoci es fa 'repartint-se entre dos persones els guanys i les pèrdues a parts iguals', i en sentit figurat també s'utilitza per a expressar que alguna cosa es fa 'de manera incompleta' o es diu 'parcialment, obviant certes informacions':

Pagarem el dinar a mitges.

Ho recordava a mitges.

34.5.18. *A mos redó*

S'usa per a referir-se a la manera de menjar-se un aliment 'sense usar el ganivet ni cap altre instrument'; però sobretot per a indicar que es menja 'a grans mossos, amb deler':

S'ha menjat la poma a **mos redó**.

Fa gust veure com es menja els entrepanes a **mos redó**.

34.5.19. *A palpes*

Es fa servir per a indicar que algú camina en la foscor 'ajudant-se de les mans per a reconèixer les coses, i evitar caure o entropessar', i figuradament també s'utilitza per a expressar que algú actua 'sense saber a on va, sense horitzons clars'. Amb un valor sinònim també s'utilitzen les variants *a la palpa*, *a les palpes*, *a palp*, *a palpons* i *a les palpentas*:

Se'ns ha trencat la llanterna i hem eixit de la cova a **palpes**.

Vas per la vida a **les palpes**!

Avanceu a **palpons** procurant no topar amb res.

34.5.20. *A poc a poc*

S'usa per a indicar que alguna acció es fa 'lentament, sense pressa'. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen *a espai*, *xino-xano*, *xano-xano*, *xanet-xanet*, *a plaer* i *a plaeret*:

El pare sempre caminava a **poc a poc**.

Fes-ho a **espai** si no vols equivocar-te.

El meu germà, **xino-xano**, ja s'ha llegit el llibre que li regalares.

34.5.21. *A pols*

S'usa per a expressar que una cosa s'alça o s'aguanta 'fent força amb el braç sense recolzar-lo en cap lloc', i figuradament per a indicar que alguna cosa s'ha aconseguit 'valent-se únicament de l'esforç personal, sense l'ajuda de ningú'. Com a expressió sinònima també es fa servir, amb el valor recte, *en sopols*:

La prova consistix a alçar un sac de ciment a **pols**.

La fama que té se l'ha guanyada a **pols**.

Va alçar **en sopols** el xiquet.

34.5.22. *A posta*

S'usa per a indicar que alguna cosa es fa 'deliberadament, d'una manera expressa'. Com a expressió sinònima també es fa servir la variant *a postes*; literàriament, també s'usa amb el mateix valor la locució *a dretcient*:

Nega-ho, si vols, però estic segur que ho has fet a **posta**!

Ni fet a **postes** crec que ens hauria eixit millor.

34.5.23. *A recules*

S'usa per a indicar que algú es desplaça 'caminant cap arrere'. Com a expressió sinònima també s'usa la variant *de recules*:

No vages a **recules**, que cauràs.

Va eixir de l'habitació **de recules**.

34.5.24. *A redolons*

S'usa per a indicar que algú o alguna cosa cau 'redolant' per un pendent:

Han caigut els balons **a redolons** costera avall.
Va caure **a redolons** per tota l'escala.

34.5.25. *A tort i a dret*

S'utilitza per a expressar que alguna cosa es fa 'irreflexivament, sense mirar si es té raó o no':

La iaia ha passat el matí renegant **a tort i a dret**.
De futbol se'n parla **a tort i a dret**.

34.5.26. *A ull*

S'usa per a indicar un càlcul que s'ha fet 'sense comptar, ni mesurar; només valorant el conjunt per una impressió visual'. Com a expressions sinònimes també s'usen *a bell ull* o *a ull nu*; i per a indicar que es tracta d'un mesurament imprecís, també s'utilitza la locució *pam amunt, pam avall*:

He posat l'arròs **a ull**.
Censava l'assistència a la convocatòria —**pam amunt, pam avall**—
en unes tres mil persones.

34.5.27. *Així així*

L'ús reduplicat de l'adverbi *així* es fa servir com a recurs valoratiu per a indicar que una situació està 'en un nivell mitjà, ni massa bé ni massa malament'. Com a expressió sinònima també s'utilitza *mig mig*:

Estos dies funciona tot **així així**.
—Ja has acabat la faena? —**Mig mig**.

34.5.28. *Al be*

L'expressió *al be* s'utilitza actualment per a indicar la manera de transportar els xiquets 'assentats sobre els múscles, amb les cames penjant a cada part del coll', com una reminiscència de la manera com els pastors duïen els corders. Com a expressió sinònima també s'utilitza *a collibè*:

Quan era menuda, li agradava molt anar **al be**.
Portava el seu nét **a collibè**.

34.5.29. *Al detall*

En referència a un establiment comercial, s'usa per a expressar que les vendes s'hi efectuen 'en xicotetes quantitats, directament al consumidor'. Es contraposa a la venda *en gros*. Com a expressió sinònima també s'utilitza *a la menuda*:

Ha creat una cadena de botigues destinades al comerç **al detall**.
Augmenten les vendes **a la menuda** de productes congelats.

34.5.30. *Al sa i al pla*

S'usa per a indicar que s'actua 'amb senzillesa, sense ostentacions ni formalismes', o que es parla 'planerament, evitant paraules que puguin resultar difícils de comprendre':

Sempre van vestits **al sa i al pla**.
Vos ho diré **al sa i al pla** perquè m'entengueu.

34.5.31. *Amb presses i corruixes*

S'usa per a expressar que una cosa es fa 'precipitadament, sense dedicar-hi el temps necessari'. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen *amb presses i corruixes*, *a corre-cuita*, *de pressa i corrents*, *d'arrapa-i-fuig*:

No té remei, tot ho fa *amb presses i corruixes*.

Un treball d'investigació no es pot fer *de pressa i corrents*.

Havia d'anar a no sé on i ens ha fet una visita *d'arrapa-i-fuig*.

34.5.32. *Ben bé*

Expressió de caràcter emfàtic que s'usa per a recalcar que alguna cosa es diu 'sense exagerar, amb un valor aproximatiu, sense que falte res':

No són *ben bé* iguals.

No sé *ben bé* quan podré tornar.

34.5.33. *Cara amunt*

S'usa per a indicar que una persona està 'estesa amb l'esquena tocant a terra'. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen *boca per amunt*, *panxa cap amunt* i *de sobines*:

Li agrada dormir *cara amunt*.

S'ha esvarat i ha caigut *de sobines*.

34.5.34. *Cara avall*

S'usa per a referir-se a la posició contrària a *cara amunt*, és a dir, per a indicar que una persona està 'estesa de cara a terra'. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen *panxa cap avall*, *boca per avall* i *de bocadents*:

Marc dorm *cara avall*.

El van trobar tot estirat en terra *de bocadents*.

34.5.35. *D'amagat*

S'usa per a expressar que una acció es fa 'ocultant-se, per a evitar ser vist per altres persones'. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen *a amagatons* i *a amagatontes*:

Fuma *d'amagat*.

Es veien *a amagatons*.

Ens ha donat el llibre *a amagatontes*.

34.5.36. *De bat a bat*

Aplicat a una porta o a una finestra, s'usa per a indicar que els batents estan oberts 'completament', i figuradament també s'utilitza en referència als sentiments d'una persona, per a indicar que 'no té cap reserva, que no amaga res':

Obriu la finestra *de bat a bat*, que fa molta calor!

M'inspirava molta confiança i li vaig obrir el cor *de bat a bat*.

34.5.37. *De bestreta*

En un sentit econòmic, s'usa per a referir-se a uns diners pagats 'anticipadament', i de manera figurada també s'utilitza en referència a una acció que es fa anticipadament respecte al moment que estava prevista.

Com a expressions sinònimes també s'utilitzen *a la bestreta* i *per endavant*:

El pagament dels llibres es farà **de bestreta**.

Els organitzadors sabien **per endavant** que l'assistència anava a ser molt escassa.

34.5.38. *De cap a peus*

En sentit estricte, en referència a una persona, s'usa per a indicar que s'ha fet una inspecció 'completa', si bé també es fa servir figuradament per a indicar que s'ha recorregut un espai 'de punta a punta, d'un extrem a l'altre'. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen *de dalt a baix* (especialment per al primer sentit) o *de cap a cap*:

El va mirar **de cap a peus** per a comprovar que no havia descuidat cap detall.

Hem recorregut el parc **de cap a cap**.

34.5.39. *De cor*

S'usa per a expressar que alguna cosa es fa 'sense reserves, amb total sinceritat'. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen les variants *de tot cor* i *de cor i coradella*:

T'oferic la meua ajuda **de cor**.

Sent **de tot cor** el que va passar.

34.5.40. *De fit a fit*

S'usa per a indicar que algú mira 'amb la vista fixa'. També es fa servir sense preposició inicial, *fit a fit*:

El guàrdia ens va mirar **de fit a fit**.

Els dos es miraven **fit a fit**, amb una expressió hostil.

34.5.41. *De gaidó*

S'usa per a indicar que alguna cosa està situada 'obliquament, de costat'. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen *de gairó*, *de gairell*, *de biaix*, *de bolina* i *de garbí*:

Adreça el quadro, que l'has posat **de gaidó**!

Camina **de gairó**.

34.5.42. *De gom a gom*

S'usa per a indicar que un espai està 'completament ple'. Com a expressió sinònima també s'utilitza *a gom*:

El cine estava ple **de gom a gom**.

Després de les pluges, el riu anava **a gom**.

34.5.43. *De nou*

La locució *de nou* s'usa per a indicar que alguna cosa es fa 'una altra vegada'. A vegades, en registres formals, es reforça amb l'adjectiu *bell* per a imprimir un caràcter més emfàtic:

De nou vull oferir la meua col·laboració.

De bell nou es tornen a enfrontar els dos jugadors.

34.5.44. *De peus*

S'usa per a indicar que una persona 'se sosté solament sobre els peus'. Amb el mateix significat, també s'usen els adjectius *dret* i *plantat*, l'adverbi *dempeus* i la locució *a peu dret*:

Vam estar dos hores **de peus**, esperant que obriren la botiga.

La sala estava tan plena que hi havia gent **dreta**.

34.5.45. *De raspalló*

S'usa per a expressar que alguna cosa toca 'lleugerament' algú, i en referència a una visió, per a indicar que és 'fugaç'. Amb l'últim sentit, també s'utilitza com a expressió sinònima *de passada*:

Vaig tindre sort que la pedra em va tocar **de raspalló**.

Quan eixíem del cine hem vist Carme **de passada**.

34.5.46. *De retruc*

En sentit literal, aplicat a una pilota i, en general, respecte a qualsevol objecte, s'usa per a indicar que 'pega en un lloc després d'haver topat en un altre', i figuradament també s'utilitza per a indicar que una cosa és 'conseqüència d'una altra'. Com a expressió sinònima també s'usa *de retop*:

La pedra el va ferir **de retruc**.

Això el va perjudicar molt, i **de retruc** a tots els seus germans.

34.5.47. *De sobte*

S'usa per a indicar que alguna cosa apareix 'd'improvís, precipitadament'. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen *tot d'una*, *de colp*, *de colp i volta*, *de colp i barrada*, *en un bell en sec*:

Estàvem dormint quan **de sobte** va sonar el telèfon.

L'ordinador **de colp i volta** va deixar de funcionar.

34.5.48. *De soca-rel*

En sentit estricte, s'usa aplicat als arbres per a indicar que l'acció indicada pel verb afecta 'íntegrament l'arbre, incloses les arrels'; figuradament, també s'utilitza per a indicar que l'acció expressada pel verb es realitza 'partint dels fonaments i de manera completa'. Com a expressions sinònimes també es fan servir *de soca i arrel* o simplement *de soca*:

El vent ha arrancat alguns arbres **de soca-rel**.

Cal eliminar la corrupció **de soca**.

34.5.49. *De tos*

S'usa per a expressar que una persona, quan cau, ho fa 'cap arrere, pegant amb el tos en terra'. Com a expressió sinònima també s'utilitza *d'esquena*:

Ha perdut l'equilibri i ha caigut **de tos**.

Va caure **d'esquena** des d'una altura de tres metres.

34.5.50. *De valent*

S'usa com a recurs emfatitzador, per a expressar que l'acció designada pel verb es produïx 'intensament, amb energia, en un grau elevat':

Ha plogut **de valent**!

Ha estat treballant **de valent** durant tot el curs.

34.5.51. *En dejú*

En sentit recte, s'usa per a indicar que una persona està 'sense haver menjat res' des que s'ha alçat; figuradament, també s'utilitza per a indicar que algú 'no sap res' d'una qüestió determinada:

Per a fer-te l'anàlisi de sang has d'estar **en dejú**.

T'agraïsc que m'ho digues perquè estava **en dejú**.

34.5.52. *En gros*

En referència a un establiment comercial, s'usa per a indicar que un producte es ven 'en gran quantitat o sense envasar, normalment a altres comerciants, perquè el distribuïsqen posteriorment als consumidors'; figuradament, també es fa servir per a indicar que una cosa se sap, es diu, etc., 'ometent els detalls, a grans trets'. En sentit recte es contraposa a la venda *al detall*. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen *a granel*, *a orri* i *a l'engròs*:

Han obert un magatzem de venda **en gros** de material elèctric.

En la cooperativa venen oli **a granel**.

La llet no es pot vendre **a orri**.

No sé exactament com ha sigut: només m'ho han explicat **a l'engròs**.

34.5.53. *En un punt*

S'usa per a indicar que alguna cosa es fa 'molt ràpidament'. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen, entre altres, *en un instant*, *en un no res*, *en un tres i no res*, *en un alé*, *en una escorribanda*, *en un arrap* i *en un sopols*:

No et mogues que **en un punt** arribaré a ta casa.

Han ordenat l'habitació **en un no res**.

La mare, **en una escorribanda**, portava el pa del forn acabat de fer.

Quan va veure l'hora, es va alçar del llit **en un sopols**.

34.5.54. *Fil per randa*

S'usa per a expressar que una cosa es descriu 'amb tots els detalls, sense ometre res'. Com a expressions sinònimes també s'utilitzen *fil per agulla* i *amb pèls i senyals*:

Ens ha contat la pel·lícula **fil per randa**.

Ho va explicar tot **fil per agulla**.

Ha contestat totes les preguntes que li han fet **amb pèls i senyals**.

34.5.55. *Per damunt damunt*

S'usa per a expressar que alguna cosa se sap o es fa 'de manera superficial, lleugerament'. Com a expressió sinònima també s'usa *de passada*:

He llegit la notícia **per damunt damunt**.

He llegit l'article **de passada**.

35. ELS ADVERBIS DE LLOC

35.1. INTRODUCCIÓ

Els adverbis de lloc assenyalen localització o direcció. Segons les propietats sintàctiques i formals que presenten, es poden diferenciar quatre classes d'adverbis de lloc: els adverbis demostratius, els adverbis situacionals, els adverbis direccionals i altres adverbis.

35.2. ELS ADVERBIS DEMOSTRATIUS

Els adverbis demostratius (*ací, allí...*) tenen una relació directa amb els adjectius i pronoms demostratius, i presenten una triple gradació espacial basada en la distinció entre proximitat immediata, proximitat mediata i llunyania.

	ADVERBIS DEMOSTRATIUS
PRIMER GRAU	ací
SEGON GRAU	ahí
TERCER GRAU	allà, allí

Des d'un punt de vista sintàctic, poden funcionar com a complements de certes preposicions (*per ací*) i, així mateix, poden estar modificats per un altre adverbi de lloc (*allà dalt*).

35.2.1. *Ací*

S'usa per a indicar un lloc pròxim a l'emissor. En els parlars valencians més septentrionals i més meridionals i en la resta del domini lingüístic també s'usa amb un valor sinònim l'adverbi *aquí*:

Hem quedat ací.
Des d'ací no es veu res.
Passa per ací darrere.

35.2.2. *Ahí*

S'usa per a indicar un lloc pròxim al receptor o una distància intermèdia respecte a l'emissor. Literàriament, també s'ha utilitzat amb el mateix valor la forma *aquí*, pròpia de la llengua clàssica:

Què fas ahí?
Per ahí fa molt de fred?

L'adverbi *ahí* s'usa fonamentalment en el diàleg i, concretament, en la llengua oral espontània, en què resulta rellevant designar llocs pròxims al receptor.

35.2.3. *Allí/Allà*

S'usen per a indicar un lloc llunyà, distant tant de l'emissor com del receptor. La forma *allà*, amb un significat semblant, es percep com a menys definida i concreta:

Pensàvem passar la nit allí.
Hem d'anar fins allí, i després agafar el camí de la dreta.
Ha deixat la caixa allí dins.

35.3. ELS ADVERBIS SITUACIONALS

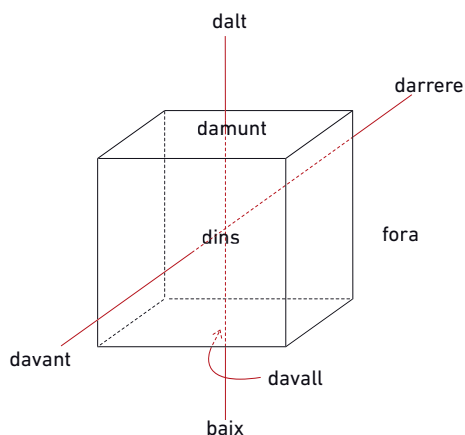
Hi ha una sèrie d'adverbis de lloc (*damunt, davall, dalt, baix, davant, darrere, dins, fora, prop, lluny*) que tenen una funció paral·lela a les preposicions. Poden usar-se a soles o bé seguits d'un complement introduït generalment per la preposició *de*:

Els xiquets estan **fora**, jugant al carrer.

Has deixat la carn **fora de** la nevera.

Concretament, l'ús de la preposició *de* és obligatori quan introduïxen un pronom personal; quan van seguits d'un complement nominal, els adverbis *baix, fora, prop* i *lluny* requereixen la preposició *de*, i el seu ús és opcional amb els adverbis *davant, darrere, damunt, davall, dalt* i *dins*.

Des d'un punt de vista semàntic, els adverbis situacionals s'agrupen en parelles que mantenen oposicions espacials basades en l'eix horitzontal (*davant/darrere*), en l'eix vertical (*damunt/davall* i *dalt/baix*), en la posició interior o exterior (*dins/fora*) o en el grau de proximitat/llunyania (*lluny/prop*) respecte a un element de referència (implícit o explícit), que en la figura següent apareix representat per un cub:

A continuació presentem, desglossades, totes estes formes adverbials, indicant en cada cas les peculiaritats que les caracteritzen.

35.3.1. *Damunt*

Indica que una cosa està situada en una posició més alta que una altra, i generalment hi ha implícita la idea de contacte. S'oposa a *davall*:

Li va caure **damunt**.

Posa la caixa **damunt** la taula.

35.3.2. *Davall*

Indica que una cosa està situada en la part inferior en direcció vertical, tant si està en contacte amb una altra com si no ho està. En els registres formals també s'utilitza *sota*. S'oposa a *damunt*:

El llençol de **davall** estava tot arrugat.

Berenàrem **davall** d'una carrasca.

Tira-li la carta per **davall** de la porta.

35.3.3. *Dalt*

Fa referència a una cosa que està situada en la part alta d'una altra; però, en contrast amb *damunt*, es tracta d'una localització menys concreta i definida, i no pressuposa contacte amb l'objecte de referència. S'oposa a *baix*:

Penja el quadro **dalt** del llit.
Posa la caixa **dalt** a la cambra.

35.3.4. *Baix*

Fa referència a una cosa situada en una part més baixa. S'oposa a *dalt*:

Vés-te'n **baix** i espera'm.
Baix del bancal hi ha una bassa, i **dalt**, un mas.
Des de **dalt** de l'escenari les coses es veuen d'una manera,
i des de **baix**, d'una altra.

35.3.5. *Davant*

Indica que una cosa està situada en la part de la cara de l'element que es pren com a referència o cap a la qual s'avança. S'oposa a *darrere*:

Passeu **davant**, que no tinc pressa.
Es plantà **davant** de mi amb una actitud amenaçadora.

35.3.6. *Darrere*

Indica que una cosa està situada en la part oposada a la cara de l'element que es pren com a referència o en direcció contrària cap a la qual s'avança. S'oposa a *davant*:

Posa't **darrere**, que jo he arribat abans.
Estava **darrere** de mi i ni tan sols em va saludar.

35.3.7. *Dins*

Indica que una cosa està situada en l'interior d'una altra. També presenta la forma *dintre*. S'oposa a *fora*:

Passem **dins**, que en la terrassa fa massa fresqueta.
Si busques el teu germà, crec que està **dins** de la botiga.

Precedida de la preposició *a* forma la locució *a dins*, que indica un desplaçament des d'un lloc situat en la perifèria fins a un altre situat en l'interior. Com a forma sinònima també s'utilitza *endins*. S'oposa a *a fora*:

Va agafar la barqueta i se'n va anar mar **a dins**.
L'estella se li ha clavat molt **a dins**.

35.3.8. *Fora*

Indica que una cosa està situada en l'exterior d'un espai determinat. S'oposa a *dins*:

Mira **fora**, i veuràs qui ha vingut.
Se n'ha eixit **fora** del restaurant a parlar per telèfon.

Precedida de la preposició *a* forma la locució *a fora*, que indica un desplaçament des de l'interior d'un lloc fins a un altre situat en la perifèria. Com a forma sinònima també s'utilitza *enfora*. S'oposa a *a dins*:

Cal mirar portes **a fora** per a saber el que passa.
El balcó ix massa **a fora** de la frontera.

35.3.9. Prop

Indica que una cosa està situada a una distància reduïda respecte a la persona que parla o respecte a un lloc de referència. També s'utilitza precedit de la preposició *a*. S'oposa a *lluny*:

Podem anar caminant a sa casa, que viu molt **prop**.
Treballa **prop** del mercat.

35.3.10. Lluny

Indica que una persona o una cosa està situada a una distància considerable respecte a la persona que parla o respecte a un altre lloc de referència. S'oposa a *prop*:

El restaurant està massa **lluny** per a anar caminant.
Ell viu molt **lluny** d'ací.

35.4. ELS ADVERBIS DIRECCIONALS

Els adverbis direccionals expressen moviment o direcció, en contraposició als merament locatius, que expressen una posició estàtica. Sovint s'utilitzen posposats a un substantiu; quan modifiquen directament un verb, a vegades es reforcen amb la preposició *cap*.

35.4.1. Amunt

Indica que una cosa va o s'orienta des d'una posició més baixa cap a una altra de més alta. S'oposa a *avall*:

Has d'anar carretera **amunt** fins a arribar a l'encreuament.
Mira cap **amunt** i veuràs què ha passat.

35.4.2. Avall

Indica que una cosa va o s'orienta des d'una posició més alta cap a una altra de més baixa. S'oposa a *amunt*:

He vist que anava carrer **avall**.
Viu al mateix carrer que jo, però sa casa està més **avall**.

35.4.3. Avant

Indica que una cosa va o s'orienta cap a un lloc que està davant o en la mateixa direcció que l'element que es pren com a referència. També presenta la variant *endavant*. S'oposa a *arrere*:

Continue carretera **avant**, i ja arribarà al poble.
Que faça un pas **avant** qui ho haja fet.

35.4.4. Arrere

Indica que una persona o una cosa va o s'orienta cap a un lloc que està darrere de nosaltres o en una direcció contrària a la nostra. També presenta les variants *enrere* i *endarrere*. S'oposa a *avant*:

Els hem deixat molt **arrere**.
Fes-te una miqueta **arrere**, que, si no, no deixem passar.

35.4.5. Ençà

Indica un desplaçament en direcció al lloc on està situat el parlant o bé l'espai des d'un punt determinat fins al lloc on es troba el parlant. S'oposa a *enllà*:

Acosteu-vos **ençà**.
No hi ha cap forn de la carretera **ençà**.

35.4.6. Enllà

Indica un desplaçament des del lloc on està situat el parlant fins al lloc on està una altra persona o fins a un lloc més o menys distant, i també l'espai que hi ha a partir d'un punt de referència esmentat en el discurs. S'oposa a *ençà*:

Si aneu més **enllà** podreu veure el riu.
Del pont **enllà** només hi ha camps de blat.

35.5. ALTRES ADVERBIS

A més dels adverbis vistos en els apartats anteriors, n'hi ha d'altres que tenen també un caràcter locatiu, és a dir, modifiquen el verb situant l'acció en un espai determinat. A continuació tractem desglossadament els més habituals, indicant en cada cas les seues especificitats, així com les variants que presenten.

35.5.1. On

Té un valor relatiu o interrogatiu semblant al que s'expressa amb les combinacions *a* (o *en*) *quin lloc*. Oralment, sol anar precedit de la preposició *a*:

No sé el lloc **on** està eixe carrer.
A **on** vas tan de pressa?

35.5.2. Arreu

Indica que alguna cosa està per totes les bandes. Com a forma sinònima també s'utilitza l'adverbi *pertot*, i també tenen el mateix valor altres locucions constituïdes amb estes mateixes formes, com *pertot arreu*, *a tot arreu* o *arreu arreu*:

Arreu trobaràs els mateixos problemes.
El coneixen **pertot arreu**.
A **tot arreu** hi ha aficionats a la música.

35.5.3. Enlloc

Indica que alguna cosa no està en cap lloc. Com a forma sinònima també s'utilitza la locució *en cap banda*:

He buscat el llibre que em recomanares però no l'he trobat **enlloc**.
Això no està escrit **en cap banda**.

35.5.4. Enmig

Indica que alguna cosa està situada entre altres. Com a formes sinònimes també s'utilitzen l'adverbi *entremig* i la locució *al mig*:

Sempre està **enmig**, com el dijous.
Assenteu-vos en estes butaques i jo em posaré **entremig**.
Allí estava ella: sempre **al mig**.

35.5.5. Deçà

Forma poc usual que fa referència a la banda on es troba algú, per relació al lloc que es pren com a referència. S'oposa a *dellà*:

És propietari de les terres situades **deçà** el riu.

35.5.6. *Dellà*

Forma poc usual que fa referència a la banda contrària on es troba algú, per relació al lloc que es pren com a referència. S'oposa a *deçà*:

El poble està *dellà* les muntanyes.

35.5.7. *Onsevol*

Té un valor equivalent a 'en qualsevol lloc'. Amb el mateix significat, també hi ha la forma clàssica *onsevulla*:

Onsevol que s'amague la trobaré.

35.6. LOCUCIONS ADVERBIALS DE LLOC

Amb una funció semblant a la dels adverbis de lloc, s'usen també tota una sèrie de locucions adverbials. Tot seguit en donem algunes d'ús freqüent, explicant-ne el significat precís i, en alguns casos, altres locucions de significat semblant.

35.6.1. *A mà dreta*

S'usa per a referir-se a la banda que correspon al costat dret d'algú. Com a expressió sinònima també s'utilitza *a la dreta*:

Quan arribe al semàfor, gire *a mà dreta* i de seguida ho trobaré.

35.6.2. *A mà esquerra*

S'usa per a referir-se a la banda que correspon al costat esquerre d'algú. Com a expressió sinònima també s'utilitza *a l'esquerra*:

Cents metres més avant, *a l'esquerra*, tenim una vista de tota la vall.

35.6.3. *Al capdamunt*

S'usa per a referir-se a la part més alta d'un lloc:

Al *capdamunt* de tot trobareu la caseta.

35.6.4. *Al capdavall*

S'usa per a referir-se a la part més baixa d'un lloc:

Al *capdavall* del carrer trobareu el mercat.

35.6.5. *Amunt i avall*

S'usa per a referir-se a un moviment alternatiu, en una direcció i en l'oposada:

No sap què fer i va tot el dia *amunt i avall*.

35.6.6. *De dalt a baix*

S'usa per a referir-se a un espai afectat per l'acció del verb d'un extrem a l'altre, de punta a punta, especialment en direcció vertical:

Ha començat a diluviar i s'ha banyat *de dalt a baix*.

Has d'agranar l'escala *de dalt a baix*.

36. ELS ADVERBIS DE TEMPS

36.1. INTRODUCCIÓ

Els adverbis de temps emmarquen la situació designada pel verb en unes coordenades temporals i la situen per referència al moment de l'acte de parla (*Ara dormen, Demà se'n van d'acampada, Enguany ha fet molta calor*) o respecte a un altre moment fixat en el discurs (*Llavors treballàvem junts*). Els adverbis de temps també poden indicar si una acció es repeteix habitualment (*Parle sovint amb ella*), si continua produint-se (*Encara vivim en la mateixa casa*), si ha finalitzat (*Ja han arribat*), etc.

36.2. ELS ADVERBIS DE TEMPS

36.2.1. Ara

S'usa per a referir-se al moment en què es parla:

Crec que **ara** és el moment de dir-ho.
Saps si Joan està **ara** en casa?

També pot indicar una referència pròxima, passada o futura, al moment en què es parla:

Ara mateix acabe de parlar amb ell.
Ara me'n vaig a fer unes gestions, però quan torne ja parlarem.

36.2.2. Abans

L'adverbi *abans* situa l'acció en un temps anterior al del moment en què es parla, si bé, en combinació amb la preposició *de* o la conjunció *que*, també s'utilitza per a establir una prioritat temporal en relació amb un altre moment, passat o futur, enunciat en el discurs; en certes comarques també s'usa amb un valor sinònim la forma *ans*:

Abans estava per ací.
Abans les coses eren molt diferents.
He arribat poc **abans** de dinar.
Me n'hauré d'anar **ans** que vinga el pare.

36.2.3. Adés

L'adverbi *adés* s'utilitza en referència a un passat immediat molt pròxim respecte al moment actual; amb el mateix valor, també s'usa literàriament la forma *suara*:

Hem passat **adés** a saludar-te, però no estaves en el despatx.
No hem eixit perquè **adés** plovia.

36.2.4. *Després*

Situa l'acció en un moment posterior a l'acte de parla; en combinació amb la preposició *de* o la conjunció *que*, constitueix locucions que servixen per a establir una posteritat temporal en relació amb un altre moment, passat o futur, enunciat en el discurs:

Primer anem a dinar i **després** ja decidirem què farem.
Després de sopar pensàvem anar al cine.
 Va fugir de casa **després** que son pare fóra empresonat.

36.2.5. *Prompte*

S'usa per a referir-se a un moment futur relativament pròxim respecte a l'acte de parla o bé per a assenyalar que alguna acció s'ha produït amb anticipació respecte al moment assenyalat o previst per a un fet determinat; amb un valor sinònim també s'usen els adverbis *aviat* i *prest*:

Vine **prompte**.
 Has arribat molt **prompte**: l'actuació no comença fins a les cinc.

36.2.6. *Tard*

S'usa per a fer referència a un moment futur relativament llunyà respecte a l'acte de parla o bé per a assenyalar que alguna acció ha tingut lloc després del moment previst:

No vingues massa **tard**.
 Va arribar **tard** a la presentació de la campanya.

36.2.7. *Enjorn*

S'usa per a fer referència a les primeres hores del matí o de la nit, i per extensió a un moment anterior al que es considera oportú; amb un valor sinònim també s'usa la variant *dejorn* i, referit exclusivament a les primeres hores del matí, l'adverbi *matí*:

Sempre s'alça **enjorn**.
 No tingueu pressa, que encara és **enjorn**.
 Encara és molt **matí** per a anar a caçar.

36.2.8. *Ja*

S'usa bàsicament per a confirmar una expectativa, indicant que, en el moment de l'enunciació, s'ha produït, efectivament, un fet esperat, o que s'ha conclòs una acció que estava en procés de realització:

Ja ha arribat el teu germà.
 L'arròs **ja** està fet.

Amb una partícula negativa, en canvi, s'utilitza per a indicar que s'ha produït una interrupció en la continuïtat d'una acció:

Joan **ja** no fuma.
Ja no li agrada anar a jugar al dòmino.

Amb un temps futur es fa servir per a posposar la realització d'una acció, que queda pendent de resolució:

Ja parlarem amb més calma un altre dia, que ara me n'he d'anar.
 Quan ho tingueu clar, **ja** em direu com heu quedat.

Amb un verb en imperatiu, actua com a requeriment per a iniciar una acció immediatament:

Vés-te'n ja.
Vinga, dis-m'ho ja i no et faces de pregar.

36.2.9. *Encara*

S'usa per a indicar que una acció iniciada en un moment anterior continua inalterada en el moment de l'acte de parla o, si el verb és en passat, en el moment a què es fa referència:

Encara està molt enfadada pel que li feres.
Quan li he telefonat, **encara** estava gitada.

En oracions negatives s'utilitza per a negar que s'haja produït alguna acció que estava pendent de realitzar-se:

Encara no ha arribat el tren; tan bon punt arribe, ja et telefonaré.
Encara no ho he pagat.

36.2.10. *Sempre*

S'usa per a indicar que alguna cosa ha tingut lloc en tot moment:

Sempre ha viscut en el poble.
L'explotació ha existit **sempre**.

També s'usa per a indicar que una acció es repeteix amb una freqüència molt alta:

Sempre està queixant-se.
Sempre li ho estic dient, però no hi ha manera que faça cas.

Literàriament també s'usa amb un valor sinònim la forma *tostemps*.

36.2.11. *Mai*

S'usa per a indicar que alguna cosa no ha passat o no passarà en cap moment:

Jo no ho he vist **mai**.
No ix **mai** de casa.

En frases interrogatives o condicionals, s'utilitza sense valor negatiu:

Has anat **mai** a sa casa?
Si **mai** necessite alguna cosa de tu, ja t'ho faré saber.

Literàriament també s'han usat amb un valor sinònim les formes *jamai* i *enjamai*.

36.2.12. *Sovint*

Es fa servir per a indicar que un fet es repeteix amb una certa freqüència, de manera més o menys continuada. A vegades es reforça intensivament amb partícules com *molt*, *ben* o *tot*; també es pot usar precedit de la preposició *a*:

Sovint coincidim en el tramvia.
Ve a casa molt a **sovint**.

36.2.13. *Alhora*

Indica un coincidència temporal entre dos o més accions:

Reia i plorava **alhora**.
No crec que pugui fer tantes coses **alhora**.

36.2.14. *Llavors*

S'usa per a situar una acció en un moment determinat del temps per referència a algun esdeveniment assenyalat en el discurs previ; literàriament, també s'usa amb el mateix valor l'adverbi *aleshores*:

Va ser *llavors* quan em vaig decidir a actuar.

Com que feia temps que no sabia res d'ell, li vaig telefonar, i *aleshores* em va dir que no el tornara a molestar.

36.2.15. *Hui*

Situa una acció en el dia en què ens trobem, i per extensió en el temps present. Té la variant formal *avui*, pròpia d'alguns parlars valencians i de la resta de l'àmbit lingüístic:

Hui és el meu sant.

Hui no es treballa tant com abans.

36.2.16. *Demà*

Situa una acció en el dia immediatament posterior a aquell en què ens trobem, i també per a referir-nos a un temps futur, a vegades amb un matís d'indeterminació:

Demà és festa.

De moment tot va bé, però ningú sap què passarà demà.

36.2.17. *Ahir*

Situa una acció en el dia immediatament anterior a aquell en què ens trobem, i per extensió per a referir-nos a un temps passat, de manera més o menys indeterminada:

Ahir vaig estar parlant amb ella.

Ahir estava ple d'energia i il·lusions, però hui, amb tot el que ha plogut, és una altra persona.

36.2.18. *Anit*

Situa una acció en la nit immediatament anterior al dia en què ens trobem; en algunes comarques s'usa igualment en referència a la nit del dia en què ens trobem; com a forma sinònima també es fa servir la locució *anit passada*:

Anit m'ho vaig passar la mar de bé.

No sé què va passar anit, però m'he despertat en el sofà.

36.2.19. *Después-demà*

Situa una acció en el dia posterior al de demà; en algunes comarques també s'usa amb un valor sinònim l'adverbi *demà passat*:

Después-demà és festa.

Demà, o a tot estirar *después-demà*, acabaran de pintar la casa.

Per a referir-se al dia posterior al designat per *después-demà*, hi ha la fórmula *después-demà no l'altre*.

36.2.20. *Despús-ahir*

Situa una acció en el dia anterior al d'ahir; en algunes comarques també s'usa amb un valor sinònim l'adverbi *abans-d'ahir*:

Despús-ahir vaig tornar de viatge.

El termini per a presentar reclamacions acabava despús-ahir.

Per a referir-se al dia anterior al designat per *despús-ahir*, hi ha la fórmula *despús-ahir no l'altre*.

36.2.21. *Enguany*

Situa una acció en l'any en què ens trobem:

Enguany ha acabat els estudis de Medicina.

Enguany es commemora el centenari de la creació de la banda de música.

36.2.22. *Mentrestant*

S'usa per a establir una relació de simultaneïtat entre una acció i una altra enunciada anteriorment; com a sinònims també s'usen els adverbis *entretant* i, col·loquialment, *mentrimentes*:

Jo estava treballant i ell, mentrestant, em pots dir què feia?

Jo ara he d'eixir a comprar unes cosetes; si vols, mentrimentes, pots anar preparant el dinar.

36.3. LOCUCIONS ADVERBIALS DE TEMPS

A més dels adverbis temporals, hi ha tota una sèrie de locucions adverbials amb valors equivalents als analitzats fins ara. A continuació donem una mostra de les més habituals.

36.3.1. *A deshora*

S'utilitza per a indicar que una acció s'ha realitzat en un moment inoportú; també s'usa amb el substantiu en plural, *a deshores*:

Menja a deshora, i per això no té gana.

És molt treballador, però tot ho fa a deshores.

36.3.2. *A hora*

S'usa per a indicar que una acció s'ha realitzat puntualment, en el moment assenyalat o previst:

No hem hagut d'esperar gens: ha tornat a hora.

El tren ha arribat a hora.

36.3.3. *A hora horada*

S'usa per a indicar que una acció s'ha realitzat en l'últim moment, quasi fent tard; també es fa servir amb un valor sinònim la locució *a última hora*:

Ha arribat a hora horada.

Sempre ho fas tot a hora horada.

36.3.4. A hores d'ara

S'usa per a situar una acció dins d'un període més o menys ample que inclou el moment de l'acte de parla; també s'utilitzen amb un valor sinònim les locucions *a l'hora d'ara* i *a les hores d'ara*:

A hores d'ara no hi ha cap estudi fiable que avale l'eficàcia d'este medicament.
A l'hora d'ara no cal que vingues.

36.3.5. A la curta

S'usa per a indicar que una acció tindrà lloc en un termini relativament breu:

Almenys a la curta les perspectives són favorables.
No crec que a la curta canvien massa les coses.

36.3.6. A la llarga

S'usa per a indicar que una acció tindrà lloc en un termini llarg:

A la llarga pagaran les conseqüències.
Esta situació a la llarga és insostenible.

36.3.7. A poqueta nit

S'usa per a situar una acció quan comença a fosquejar, immediatament després de la posta de sol; amb un valor sinònim també s'usen les locucions *a boqueta (de) nit*, *a hora foscant*, *a entrada de nit*, *a entrada de fosc* i *al vespre*:

Solem eixir a passejar a poqueta nit.
L'acte tingué lloc a boqueta (de) nit de dijous.

36.3.8. A tothora

S'usa per a indicar que una acció té lloc amb molta freqüència, de manera quasi permanent; també es fa servir amb un valor sinònim la locució *seguit seguit*:

El teu germà parla per telèfon a tothora.
Necessitava algú que li diguera seguit seguit el que havia de fer.

36.3.9. A trenc d'alba

S'usa per a situar una acció en el pas de la nit al dia, quan comença a clarejar; amb un valor sinònim també s'usa la locució *en rompre el dia*:

Anaven a treballar a trenc d'alba.
En rompre el dia eixirem cap a la muntanya.

36.3.10. A vegades

S'usa per a indicar que una acció té lloc de tant en tant, ocasionalment; també s'utilitzen amb un valor sinònim les locucions *de vegades* i *a voltes*:

A vegades ve a visitar-nos a la caseta de camp.
Ta mare a voltes no sap on deixa les coses.

36.3.11. Ara i adés

S'usa per a indicar que una acció té lloc molt freqüentment:

En el llibre trobareu ara i adés moltes referències al tema.
No és fàcil veure'l per ací: ara i adés està de viatge.

36.3.12. Ara per ara

S'usa per a situar una acció en el moment de l'acte de parla, però introduint un matís d'incertesa respecte al que pot passar en un futur més o menys immediat, especialment si les circumstàncies canvien; amb un valor sinònim també s'utilitza la locució *ara com ara*:

Ara per ara les relacions entre ells dos són prou cordials.
Ara com ara estic bé; si tinc fred, ja t'ho diré.

36.3.13. De bon matí

S'usa per a situar una acció a primeres hores del matí:

Tots els dies **de bon matí** fa esport.
De bon matí, quan encara era fosc, es va alçar.

36.3.14. De hui en avant

S'usa per a indicar que una acció tindrà efectes a partir del dia en què s'enuncia; també s'utilitza amb un valor sinònim *d'ara en avant*:

De hui en avant fes com si no estiguera.
La situació *d'ara en avant* espere que millorarà molt.

36.3.15. De seguida

S'usa per a indicar que una acció tindrà lloc després del moment en què s'enuncia; també s'utilitzen amb un valor sinònim *a seguit* i *tot seguit*:

De seguida vingueren els bombers.
Tot seguit van eixir a buscar el responsable de la malifeta.

36.3.16. De tant en tant

S'usa per a indicar que una acció té lloc alguna vegada cada cert temps; amb un valor sinònim també s'utilitza la locució *de tard en tard*:

De tant en tant es compra el diari.
Molt de tard en tard li agrada sopar fora.

36.3.17. En acabant

S'usa per a indicar que una acció tindrà lloc després del moment en què s'enuncia:

En acabant anirem al cine.
En acabant entrarem tots i el saludarem.

36.3.18. Entre dos clarors

Es tracta d'una locució amb un valor polivalent, que s'usa tant en referència al moment de transició de la nit al dia, abans de l'eixida del sol, com en referència al moment que, després de pondre's el sol, comença a fer-se fosc però encara no és completament de nit:

Comença **entre dos clarors** i acaba a la una del migdia.
El passeig començava a omplir-se de vida **entre dos clarors**.

37. ELS ADVERBIS DE QUANTITAT

37.1. INTRODUCCIÓ

Els adverbis de quantitat, o adverbis quantitius, expressen el grau en què es presenta una determinada propietat o situació.

En general (excepte l'apòcope *tan*), presenten la mateixa forma que els quantificadors nominals paralels, però no tenen variació de gènere ni de nombre. Sintàcticament, poden modificar un verb, un adjectiu o un altre adverbi; i, semànticament, segons la manera com expressen la gradació, es poden classificar en absoluts, relatius o comparatius:

a) Tenen valor absolut els que proporcionen una informació que el parlant transmet independentment de qualsevol altra referència com a dada objectiva:

Treballes molt.
Viatge poc.

b) Tenen valor relatiu els que aporten un matis avaluatiu respecte al que el parlant considera la quantitat normal o adequada:

He menjat massa.
Ja heu dormit prou.

c) Tenen valor comparatiu els que estableixen una relació comparativa (de superioritat, igualtat o inferioritat) amb una altra entitat, propietat o situació:

Ell estudia més que tu.
No ha plogut tant com s'esperava.

També s'usen com a quantitius alguns adverbis en *-ment*, que assumixen un valor intensiu quan modifiquen un adjectiu o un adverbi, com *increïblement*, *terriblement*, *tremendament*, *escassament*, etc.:

Se sentia terriblement cansat.
És un remei casolà, però tremendament eficaç.

37.2. ELS ADVERBIS DE QUANTITAT

37.2.1. *Molt*

Expressa que una acció o una qualitat es presenta en un grau considerable:

Ha treballat molt per a aconseguir-ho.
És una pel·lícula molt interessant.

37.2.2. *Poc*

Indica que una acció es practica amb una freqüència molt escassa o que una determinada qualitat es presenta en un grau inferior al que es considera adequat o necessari:

Sol anar poc al teatre.
El viatge va resultar poc instructiu.

Quan s'usa precedit de *un*, adquirix un significat d'orientació positiva, amb el qual s'assenyala un grau relativament superior:

Necessite un pis **un poc** més gran.

Volia estar callat, però al final encara he parlat **un poc**.

37.2.3. *Gens*

S'usa en frases negatives per a indicar que una acció es practica amb una freqüència nul·la o, referit a una qualitat, que és pràcticament inexistent:

No camina **gens**.

La reunió no ha acabat **gens** bé.

37.2.4. *Massa*

Expressa que una acció o una qualitat es presenta en una quantitat excessiva o superior a la necessària:

Sempre que ix amb els amics menja **massa**.

Enguany no ha nevat **massa**.

És una novel·la **massa** extensa.

37.2.5. *Prou*

Indica que una acció o una qualitat es presenta en una quantitat suficient per a satisfer una necessitat determinada:

Ja has menjat **prou**.

La festa ha resultat **prou** divertida.

37.2.6. *Bastant*

Assenyala que una acció o una qualitat es presenta en una quantitat mitjana, ni poc ni molt. En valencià, però, esta idea se sol expressar generalment amb la forma *prou*:

He estudiat **bastant** (o *prou*), però no sé si aprovaré.

És **bastant** (o *prou*) alt.

37.2.7. *Mig*

Indica que una acció s'ha començat, però encara no s'ha realitzat completament o no s'ha acabat de concretar del tot:

Va eixir de casa tan precipitadament que encara estava **mig** vestit.

Té tots els joguets **mig** trencats.

37.2.8. *Tant*

Expressa que una acció o una qualitat es presenta en un grau elevat, més alt del que subjectivament la persona que enuncia l'acció considera que és el punt correcte o adequat:

No córregues **tant**, que no puc seguir-te.

Després de remirar-se **tant** les sabates, al final no se les comprà.

Quan precedix un adjectiu o un altre adverbi, adopta la forma apocopada *tan*:

No cregues que és **tan** fàcil com pareix.

Fes el favor de no menjar **tan** ràpidament.

37.2.9. *Més*

S'usa com a quantificador intensiu per a indicar que una acció augmenta en quantitat o que una qualitat s'intensifica:

Cada volta paguem **més** per l'energia.
El teu cosí s'ha fet **més** prim.

37.2.10. *Menys*

S'usa com a quantificador intensiu per a indicar que una acció disminueix en quantitat o que una qualitat minva. Com a comparatiu d'inferioritat, també s'usa amb un valor semblant la combinació *més poc*:

Estos joguets tenen un acabat **menys** elaborat.
Últimament el teu germà menja **més poc** que abans.

37.3. LOCUCIONS ADVERBIALS DE QUANTITAT

A més dels adverbis de quantitat, hi ha tota una sèrie de locucions adverbials amb valors equivalents als analitzats fins ara. A continuació donem una mostra de les més habituals.

37.3.1. *A manta*

Indica que una cosa es presenta en una quantitat elevada. Amb un valor sinònim també s'usen moltes altres locucions com *a muntó*, *a cabassos*, *a rolls*, *a doll*, *a grapats* o *a bondó*:

Este matí ha plogut **a manta**.
Eixa xica l'ajuda **a muntó**.
Guanya els diners **a cabassos**.
Va caure aigua **a rolls**.
En el convit hi havia menjar **a doll**.
Gasta diners **a grapats**.
En esta zona hi ha rovellons **a bondó**.

37.3.2. *Bona cosa*

Indica que una acció es presenta en una quantitat considerable. Amb un valor sinònim també s'usa la locució *d'allò més*:

Si treballes **bona cosa**, ho acabaràs.
L'obra els va agradar **d'allò més**.

37.3.3. *A bastament*

S'usa per a indicar que una acció es materialitza en una quantitat suficient:

L'eficàcia de la vacuna s'ha demostrat **a bastament** en els últims anys.
S'han cobert **a bastament** les necessitats del departament.

37.3.4. *Gens ni miqueta*

Indica que una cosa es presenta en una quantitat nul·la. Amb un valor sinònim també s'usen les locucions *gens ni mica* i *ni gota*:

No es preocupa **gens ni miqueta** dels altres.
Eixe canvi d'estratègia no ens convé **gens ni mica**.
No té **ni gota** de vergonya.

37.4. ALTRES ADVERBIS I LOCUCIONS ADVERBIALS

A més dels adverbis i les locucions adverbials de quantitat, n'hi ha d'altres que tenen un significat relacionat amb el valor de quantificació i s'usen per a destacar o contrastar un determinat element. Es tracta d'adverbis com *només*, *quasi*, *almenys*, etc. A diferència dels quantitius, estos adverbis poden modificar qualsevol constituent de l'oració i no sols un verb, un adjectiu o un altre adverbi.

37.4.1. Almenys

Expressa que una acció, una cosa o una qualitat no complixen plenament les expectatives plantejades, però les satisfan parcialment. Amb un valor sinònim també s'usen les locucions *si més no* i *com a mínim*:

Amb els diners que han guanyat, **almenys** han pogut pagar tots els deutes.
Caldria fer-ho, **si més no**, per a fer callar les crítiques.

Com a mínim hi havia quaranta persones en l'acte.

37.4.2. Fins

La forma *fins*, habitualment usada com a preposició, també s'usa adverbialment per a indicar que una acció, una cosa o una qualitat es presenten excepcionalment, per sorpresa. Sovint es reforça amb la fórmula *i tot*, siga immediatament, donant lloc a la locució *fins i tot*, o siga posposada al constituent a què es referix; amb un valor sinònim també es fan servir les formes *inclús* o *àdhuc* (esta última només en registres molt formals):

Han vingut **fins** els nebots.

Van acudir a la festa **fins** els companys d'institut i **tot**.

Tots li reconeixen els seus mèrits, **fins i tot** els seus adversaris.

Tenen gats, gossos i **inclús** rates.

37.4.3. Només

Indica que una acció o una qualitat es presenta en una quantitat relativament reduïda, amb el matís afegit que el resultat és prou més baix del que es preveïa. Amb un valor sinònim també s'usen *sols*, *solament*, *únicament* i la locució *tan sols*:

Al final **només** hi havia una dotzena de persones.

Tan sols es van apuntar a l'excursió els més atrevits.

37.4.4. Quasi

S'usa per a indicar, amb un valor aproximatiu, que només falta un poc perquè una acció s'acomplisca totalment o que la qualitat expressada per un adjectiu es presente en el grau més elevat possible. Amb un valor sinònim també s'usa la forma *gairebé*:

Quasi no hem arribat a temps per culpa del trànsit.

Era un fet **quasi** irrepetible.

No hi havia **gairebé** ningú.

38. ELS ADVERBIS MODALS, D'AFIRMACIÓ, DE NEGACIÓ I TEXTUALS

38.1. ELS ADVERBIS MODALS

Els adverbis modals són adverbis acabats en *-ment*, amb l'excepció de *potser*, que és una paraula composta. Des d'un punt de vista semàntic, els adverbis modals fan referència a la necessitat o l'obligació que es produïska allò que es designa en l'oració (*necessàriament*, *obligatòriament*, *inevitablement*, etc.) o al seu grau de certesa (*potser*, *possiblement*, *probablement*, *segurament*, *aparentment*, *certament*, etc.):

Hem de parlar **necessàriament** amb els pares.
Inevitablement hauràs de pagar el que et demanen.
 No patisques tant que **potser** ni se'n recorden.
Segurament tindran en compte el que hem dit.

A més dels adverbis en *-ment*, hi ha una sèrie de locucions que també poden assumir els mateixos valors, com ara *tal vegada* o *tal volta*:

Tal vegada tenien raó ells!
 Tal volta ja ha comprat la loteria.

38.2. ELS ADVERBIS D'AFIRMACIÓ I DE NEGACIÓ

38.2.1. *Sí*

És un adverbi d'afirmació i s'usa només en les respostes asseveratives, bé com a representant de tota l'oració, bé precedint una oració encapçalada amb la conjunció *que*:

—Ha enviat Joan la carta? —**Sí**.
 —Ha enviat Joan la carta? —**Sí que** l'ha enviada.

38.2.2. *No*

És un adverbi de negació i s'usa en les respostes negatives com a representant de tota l'oració o bé davant del verb de l'oració negativa:

—Ha enviat Joan la carta? —**No**.
 —Ha enviat Joan la carta? —**No l'ha** enviada.

38.2.3. Usos expletius de l'adverbi *no*

L'adverbi *no*, a més dels valors pròpiament negatius, pot usar-se en determinades oracions no negatives amb un valor expletiu, és a dir, sense que siga necessari per al sentit de l'oració. Així, concretament, s'utilitza en els casos següents:

a) En les oracions completives en subjuntiu dependents de verbs de temor:

Tinc por que (**no**) pretenguen prohibir-ho.
 Temia que (**no**) els atacaren.

b) En les oracions subordinades temporals introduïdes per *abans que* o *fins que*:

Prepara el sopar abans que (no) vinga la mare.
No prepararé el sopar fins que (no) vinga la mare.

c) En les comparatives de superioritat:

Ell treballa més en un dia que (no) tu en una setmana.
M'agrada més jugar al futbol que (no) veure els partits en la televisió.

38.2.4. Les paraules negatives

A més de l'adverbi *no*, hi ha un conjunt de paraules negatives, com ara els quantificadors *ningú*, *cap*, *res*, *gens*, *en cap lloc* (o *enlloc*), *mai* (o expressions paral·leles com *en ma vida*, *en ta vida*, *en sa vida*, *en la vida*), que presenten una sèrie de particularitats sintàctiques:

a) En les oracions negatives totes les paraules esmentades exigixen l'adverbi negatiu quan es posposen al verb, però poden usar-se amb l'adverbi o sense l'adverbi quan s'anteposen al verb:

No l'ha convidat ningú.	<i>i</i>	Ningú (no) l'ha convidat.
No va protestar cap assistent.	<i>i</i>	Cap assistent (no) va protestar.
No m'ho hauria pensat mai.	<i>i</i>	Mai (no) m'ho hauria pensat.

El mateix ocorre amb l'adverbi *tampoc* o amb sintagmes coordinats amb la conjunció negativa *ni*:

Jo no ho sabia tampoc.	<i>i</i>	Jo tampoc (no) ho sabia.
No ho sabem ni ella ni jo.	<i>i</i>	Ni ella ni jo (no) ho sabem.

En els casos d'anteposició, són igualment acceptables les oracions amb l'adverbi *no* i les oracions sense l'adverbi, encara que en l'actualitat es tendix a prescindir de l'adverbi.

b) Les paraules negatives *ningú*, *cap*, *res*, *gens* i *mai* poden usar-se en les respostes soles o bé precedides de l'adverbi *no*:

—Quan t'agradaria tornar ací? —Mai. (o —No mai.)
—Què t'abellix? —Res. (o —No res.)
—T'ha agradat la pel·lícula? —Gens. (o —No gens.)
—Qui ha vingut? —Ningú. (o —No ningú.)

c) Les paraules *ningú*, *cap*, *res*, *gens*, *en cap lloc* (o *enlloc*) i *mai* poden usar-se amb un valor afirmatiu en oracions condicionals i en contextos interrogatius i dubitatius:

Has dit res ?	<i>equivalent a</i>	Has dit alguna cosa ?
Dubte que t'ho haja dit ningú .	»	Dubte que t'ho haja dit algú .
Has anat mai a les Columbretes?	»	Has anat alguna vegada a les Columbretes?
Si el veus en cap lloc , ja saps què has de fer.	»	Si el veus en algun lloc , ja saps què has de fer.

38.3. ELS ADVERBIS TEXTUALS

Els adverbis i les locucions *textuals* són aquells que permeten ordenar la informació del discurs o bé connectar l'oració en què apareixen amb el discurs previ. Tot seguit se n'assenyalen les classes principals i s'exemplifiquen amb adverbis o locucions:

a) Per a introduir les diverses parts del discurs i organitzar-les ordenadament, s'utilitzen formes com *primerament*, *segonament*, *finalment*, *en primer lloc*, *de primer*, *per últim*, *abans que res*, *primer de tot*, etc.

En primer lloc, ens va parlar dels objectius del curs.

Primer de tot, voldria felicitar els organitzadors de l'acte.

b) Per a especificar o remarcar algun aspecte del discurs, es fan servir formes com *sobretot*, *especialment*, *particularment*, etc.

Les fortes pluges provoquen el caos, **sobretot** en les zones costaneres.

Vull agrair-vos a tots el suport que m'heu donat, però **especialment** a aquells que heu patit el meu desànim.

c) Per a confirmar o generalitzar algun aspecte, s'usen formes com *efectivament*, *en efecte*, *generalment*, *en general*, etc.

Fins fa poc, **en efecte**, la seua autoritat era incontestable.

Les falles són monuments artístics **generalment** de grans dimensions.

d) Per a establir una equiparació, s'utilitzen formes com *igualment*, *parallelament*, *així mateix*, etc.

Recordem, **igualment**, que en este establiment no es permet fumar.

En el solar d'una obra en construcció es va produir, **així mateix**, una solsidea de terres.

e) Per a introduir una idea que s'oposa al que s'ha dit anteriorment, s'usen formes com *tanmateix*, *no obstant això*, *altrament*, *en canvi*, etc.

A mi m'agrada molt quedar-me a casa; a ella, **en canvi**, li agrada més estar amb els amics.

La seua reacció, **no obstant això**, va ser desproporcionada.

f) Per a indicar una conseqüència que deriva del que s'ha dit anteriorment, es fan servir formes com *per consegüent*, *consegüentment*, *en conseqüència*, etc.

Va presentar la sollicitud fora de termini, i **per consegüent** no li han concedit l'ajuda.

Ja heu acabat la faena; **en conseqüència**, ja vos en podeu anar.

39. ELS VERBS

39.1. INTRODUCCIÓ

Amb el terme *conjugació* es designa el conjunt de formes flexives que adopta un verb i que permeten expressar distincions relacionades amb les categories gramaticals de persona, nombre, temps, aspecte i mode.

39.2. LES CATEGORIES GRAMATICALS

39.2.1. La persona i el nombre

Les distincions de persona i nombre depenen de la concordança que el verb estableix amb el subjecte. La persona presenta una triple distinció relacionada amb els participants en el discurs. La primera persona designa l'emissor de l'acte de parla; la segona, el receptor, i la tercera, aquell de qui es parla (i no intervé en l'acte de parla) o allò de què es parla. El nombre se superposa a la persona i permet diferenciar tres persones del singular i tres del plural.

Llevat de l'infinitiu, el gerundi i el participi, totes les formes verbals són personals. L'infinitiu i el gerundi tenen una forma invariable; el participi, en canvi, com l'adjectiu, presenta variació de gènere i nombre.

39.2.2. El temps, l'aspecte i el mode

Totes les formes personals situen l'acció o l'estat designat pel verb en unes determinades coordenades temporals (present, passat i futur); les formes no personals, en canvi, no estableixen distincions temporals per elles mateixes.

Les formes personals, per la seua banda, es classifiquen en tres modes: l'indicatiu, el subjuntiu i l'imperatiu. El mode indicatiu s'usa per a formar oracions asseveratives o interrogatives; el subjuntiu marca una actitud subjectiva del parlant i s'usa sobretot en oracions subordinades per a expressar incertesa, dubte, temor, possibilitat, desig o voluntat, i l'imperatiu s'usa per a expressar ordres o avaluació subjectiva.

Els modes indicatiu i subjuntiu consten, a més, de diferents temps verbals, és a dir, de conjunts de formes que compartixen unes mateixes propietats temporals (present, passat o futur) i aspectuals (temps perfets i imperfets).

39.3. LES CONJUGACIONS

39.3.1. Les tres conjugacions

Tenint en compte criteris morfològics, els verbs es classifiquen en tres grans models de conjugació: els verbs de la primera conjugació tenen l'infinitiu acabat en *-ar* (com *cantar*); els verbs de la segona conjugació tenen l'infinitiu acabat en *-re* (com *batre*), en *-er* àton (com *créixer*), en *-er* tònic (com *voler*) i en *-r* (com *fer*, *dir* o *dur*); els verbs de la tercera conjugació, finalment, tenen l'infinitiu acabat en *-ir* (com *sentir* o *servir*).

Els verbs de la tercera conjugació, a més, poden conjuguar-se segons dos models diferents: el dels verbs purs (com *sentir*) i el dels verbs incoatius (com *servir*). Els verbs incoatius es conjuguen afegint un increment (*-isc* o *-ix/-eix*, segons les formes) al radical en determinades persones del present d'indicatiu, del present de subjuntiu i de l'imperatiu (*servix/serveix, servisca*).

39.3.2. Els verbs regulars i els verbs irregulars

Els verbs es consideren regulars si es conjuguen segons els models de verbs com *cantar* per a la primera conjugació, *batre* per a la segona conjugació i *sentir* (si són purs) i *servir* (si són incoatius) per a la tercera conjugació. Per contra, són irregulars si introduïxen alteracions en el radical o en les terminacions respecte als paradigmes de conjugació d'estos verbs.

39.4. MODELS DE LES CONJUGACIONS REGULARS

A continuació oferim els models de conjugació dels verbs regulars del valencià amb les formes més generals en l'actualitat. En les observacions s'indiquen també altres variants igualment vàlides segons àmbits d'ús i registres.

39.4.1. *Cantar*

INDICATIU			
PRESENT cante cantes canta cantem canteu canten	PERFET he cantat has cantat ha cantat hem cantat heu cantat han cantat	IMPERFET cantava cantaves cantava cantàvem cantàveu cantaven	PLUSQUAMPERFET havia cantat havies cantat havia cantat haviem cantat havíeu cantat havian cantat
PASSAT SIMPLE cantí cantares cantà cantàrem cantàreu cantaren	PASSAT PERIFRÀSTIC vaig cantar vas cantar va cantar vam cantar vau cantar van cantar	PASSAT ANTERIOR haguí cantat hagueres cantat hagué cantat haguérem cantat haguéreu cantat hagueren cantat	PASSAT ANT. PERIFR. vaig haver cantat vas haver cantat va haver cantat vam haver cantat vau haver cantat van haver cantat
FUTUR cantaré cantaràs cantarà cantarem cantareu cantaran	FUTUR PERFET hauré cantat hauràs cantat haurà cantat haurem cantat haureu cantat hauran cantat	CONDICIONAL cantaria cantaries cantaria cantariem cantaríeu cantarien	CONDICIONAL PERFET hauria cantat hauries cantat hauria cantat hauríem cantat hauríeu cantat haurien cantat
SUBJUNTIU			
PRESENT cante cantes cante cantem canteu canten	PERFET haja cantat hages cantat haja cantat hàgem cantat hàgeu cantat hagen cantat	IMPERFET cantara/cantés cantares/cantesses cantara/cantés cantàrem/cantéssem cantàreu/cantésseu cantaren/cantessen	PLUSQUAMPERFET haguera/hagués cantat hagueres/haguesses cantat haguera/hagués cantat haguérem/haguéssem cantat haguéreu/haguésseu cantat hagueren/haguessen cantat
IMPERATIU	PARTICIPI	INFINITIU	GERUNDI
- canta cante cantem canteu canten	cantat cantada cantats cantades	SIMPLE cantar COMPOST haver cantat	SIMPLE cantant COMPOST havent cantat

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: passat perifràstic: 2 *vares cantar*, 4 *vàrem cantar*, 5 *vàreu cantar*, 6 *varen cantar*; passat anterior perifràstic: 2 *vares haver cantat*, 4 *vàrem haver cantat*, 5 *vàreu haver cantat*, 6 *varen haver cantat*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *canto*.

39.4.2. *Batre*

INDICATIU			
PRESENT bat bats bat batem bateu baten	PERFET he batut has batut ha batut hem batut heu batut han batut	IMPERFET batia baties batia batíem batíeu batien	PLUSQUAMPERFET havia batut havies batut havia batut haviem batut havíeu batut havien batut
PASSAT SIMPLE batí bateres baté batérem batéreu bateren	PASSAT PERIFRÀSTIC vaig batre vas batre va batre vam batre vau batre van batre	PASSAT ANTERIOR haguí batut hagueres batut hagué batut haguérem batut haguéreu batut hagueren batut	PASSAT ANT. PERIFR. vaig haver batut vas haver batut va haver batut vam haver batut vau haver batut van haver batut
FUTUR batré batràs batrà batrem batreu batran	FUTUR PERFET hauré batut hauràs batut haurà batut haurem batut haureu batut hauran batut	CONDICIONAL batria batries batria batríem batríeu batrien	CONDICIONAL PERFET hauria batut hauries batut hauria batut hauríem batut hauríeu batut haurien batut
SUBJUNTIU			
PRESENT bata bates bata batem bateu baten	PERFET haja batut hages batut haja batut hàgem batut hàgeu batut hagen batut	IMPERFET batera/batés bateres/batesses batera/batés batérem/batéssem batéreu/batésseu bateren/batessen	PLUSQUAMPERFET haguera/hagués batut hagueres/haguesses batut haguera/hagués batut haguérem/haguéssem batut haguéreu/haguésseu batut hagueren/haguessen batut
IMPERATIU	PARTICIPI	INFINITIU	GERUNDI
- bat bata batem bateu baten	batut batuda batuts batudes	SIMPLE batre COMPOST haver batut	SIMPLE batent COMPOST havent batut

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: passat perifràstic: 2 *vares batre*, 4 *vàrem batre*, 5 *vàreu batre*, 6 *varen batre*; passat anterior perifràstic: 2 *vares haver batut*, 4 *vàrem haver batut*, 5 *vàreu haver batut*, 6 *varen haver batut*; present de subjuntiu: 4 *batam*, 5 *batau*; imperatiu: 4 *batam*, 5 *batau*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *bato*.

39.4.3. Sentir

INDICATIU			
PRESENT sent sents sent sentim sentiu senten	PERFET he sentit has sentit ha sentit hem sentit heu sentit han sentit	IMPERFET sentia senties sentia sentiem sentíeu sentien	PLUSQUAMPERFET havia sentit havies sentit havia sentit haviem sentit havíeu sentit havien sentit
PASSAT SIMPLE sentí sentires sentí sentírem sentíreu sentiren	PASSAT PERIFRÀSTIC vaig sentir vas sentir va sentir vam sentir vau sentir van sentir	PASSAT ANTERIOR haguí sentit hagueres sentit hagué sentit haguérem sentit haguéreu sentit hagueren sentit	PASSAT ANT. PERIFR. vaig haver sentit vas haver sentit va haver sentit vam haver sentit vau haver sentit van haver sentit
FUTUR sentiré sentiràs sentirà sentírem sentíreu sentiran	FUTUR PERFET hauré sentit hauràs sentit haurà sentit haurèm sentit haurèu sentit hauran sentit	CONDICIONAL sentiria sentiries sentiria sentiríem sentiríeu sentirien	CONDICIONAL PERFET hauria sentit hauries sentit hauria sentit hauríem sentit hauríeu sentit haurien sentit
SUBJUNTIU			
PRESENT senta sentes senta sentim sentiu senten	PERFET haja sentit hages sentit haja sentit hàgem sentit hàgeu sentit hagen sentit	IMPERFET sentira/sentís sentires/sentisses sentira/sentís sentírem/sentíssem sentíreu/sentísseu sentiren/sentissen	PLUSQUAMPERFET haguera/hagués sentit hagueres/haguesses sentit haguera/hagués sentit haguérem/haguéssem sentit haguéreu/haguésseu sentit hagueren/haguessen sentit
IMPERATIU	PARTICIPI	INFINITIU	GERUNDI
- sent senta sentim sentiu senten	sentit sentida sentits sentides	SIMPLE sentir COMPOST haver sentit	SIMPLE sentint COMPOST havent sentit

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: passat perifràstic: 2 *vares sentir*, 4 *vàrem sentir*, 5 *vàreu sentir*, 6 *varen sentir*; passat anterior perifràstic: 2 *vares haver sentit*, 4 *vàrem haver sentit*, 5 *vàreu haver sentit*, 6 *varen haver sentit*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *sentó*.

39.4.4. Servir

INDICATIU			
PRESENT servisc servixes/serveixes servix/serveix servim serviu servixen/serveixen	PERFET he servit has servit ha servit hem servit heu servit han servit	IMPERFET servia servies servia servíem servíeu servien	PLUSQUAMPERFET havia servit havies servit havia servit haviem servit havíeu servit havien servit
PASSAT SIMPLE serví servires serví servírem servíreu serviren	PASSAT PERIFRÀSTIC vaig servir vas servir va servir vam servir vau servir van servir	PASSAT ANTERIOR haguí servit hagueres servit hagué servit haguérem servit haguéreu servit hagueren servit	PASSAT ANT. PERIFR. vaig haver servit vas haver servit va haver servit vam haver servit vau haver servit van haver servit
FUTUR serviré serviràs servirà servirem servireu serviran	FUTUR PERFET hauré servit hauràs servit haurà servit haurem servit haureu servit hauran servit	CONDICIONAL serviria serviries serviria serviríem serviríeu servirien	CONDICIONAL PERFET hauria servit hauries servit hauria servit hauríem servit hauríeu servit haurien servit
SUBJUNTIU			
PRESENT servisca servisques servisca servim serviu servisquen	PERFET haja servit hages servit haja servit hàgem servit hàgeu servit hagen servit	IMPERFET servira/servís servires/servisses servira/servís servírem/servíssem servíreu/servísseu serviren/servissen	PLUSQUAMPERFET haguera/hagués servit hagueres/haguesses servit haguera/hagués servit haguérem/haguéssem servit haguéreu/haguésseu servit hagueren/haguessen servit
IMPERATIU	PARTICIPI	INFINITIU	GERUNDI
- servix/serveix servisca servim serviu servisquen	servit servida servits servides	SIMPLE servir COMPOST haver servit	SIMPLE servint COMPOST havent servit

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: passat perifràstic: 2 *vares servir*, 4 *vàrem servir*, 5 *vàreu servir*, 6 *varen servir*; passat anterior perifràstic: 2 *vares haver servit*, 4 *vàrem haver servit*, 5 *vàreu haver servit*, 6 *varen haver servit*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *servixo/serveixo*.
- En registres molt formals: present d'indicatiu: 1 *servesc*; present de subjuntiu: 1 *servesca*, 2 *servesques*, 3 *servesca*, 6 *servesquen*; imperatiu: 3 *servesca*, 6 *servesquen*.

La consonant *s* del grup *-sc* (o *-squ-*) es pronuncia habitualment com a palatal [ʃ], pronunciació que ha tingut una important tradició escrita (*-xc-*, *-xq-*).

39.5. MODELS DE LES CONJUGACIONS IRREGULARS

A continuació es reproduïxen els paradigmes dels principals verbs irregulars. Únicament es tenen en compte les formes simples, ja que les irregularitats no afecten els auxiliars de les formes compostes o perifràstiques. No es tenen en compte tampoc els verbs amb irregularitats gràfiques, ja que es tracta d'alternances que responen a regles ortogràfiques generals, i són per tant perfectament previsibles i regulars. Es tracta, per exemple, de l'alternança entre *ç* i *c* en el final del radical verbal segons la vocal que va a continuació (*començar*, però *comencem*), entre *g* i *gu* (*jugar* però *juguem*), etc.

39.5.1. Anar

INDICATIU				
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL
vaig	anava	aní	aniré	aniria
vas	anaves	anares	aniràs	aniries
va	anava	anà	anirà	aniria
anem	anàvem	anàrem	anirem	aniríem
aneu	anàveu	anàreu	anireu	aniríeu
van	anaven	anaren	aniran	anirien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT	IMPERFET	-	INFINITIU	PARTICIPI
vaja	anara/anés		anar	
vages	anares/aneses	vés	GERUNDI	anada
vaja	anara/anés	vaja		anats
anem	anàrem/anéssem	anem		anades
aneu	anàreu/anésseu	aneu		
vagen	anaren/anessen	vagen		

39.5.2. Apareixer

INDICATIU				
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL
aparec	apareixia	apareguí	apareixeré	apareixeria
apareixes	apareixies	aparegueres	apareixeràs	apareixeries
apareix	apareixia	aparegué	apareixerà	apareixeria
apareixem	apareixíem	apareguérem	apareixerem	apareixeríem
apareixeu	apareixíeu	apareguéreu	apareixereu	apareixeríeu
apareixen	apareixien	aparegueren	apareixeran	apareixerien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT	IMPERFET	-	INFINITIU	PARTICIPI
aparega	apareguera/aparegués		apareix	
aparegues	aparegueres/apareguesses	apareix	GERUNDI	aparegut
aparega	apareguera/aparegués	aparega		apareguda
apareguem	apareguérem/apareguéssem	apareguem		apareguts
aparegueu	apareguéreu/apareguésseu	apareixeu		aparegudes
apareguen	aparegueren/apareguessen	apareguen		

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *aparegam*, 5 *aparegau*; imperatiu: 4 *aparegam*.

39.5.3. *Asseure*

INDICATIU				
PRESENT assec asseus asseu asseiem/asseem asseieu/asseeu asseuen	IMPERFET asseia asseies asseia asséiem asséieu asseien	PASSAT SIMPLE asseguí assegueres assegué asseguérem asseguéreu assegueren	FUTUR asseuré asseuràs asseurà asseurem asseureu asseuran	CONDICIONAL asseuria asseuries asseuria asseuriem asseuriéu asseurien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT assega assegues assega asseguem assegueu asseguen	IMPERFET asseguera/assegués assegueres/asseguesses asseguera/assegués asseguérem/asseguéssem asseguéreu/asseguésseu assegueren/asseguessen	- asseu assega asseguem asseieu/asseeu asseguen	INFINITIU asseure GERUNDI asseient/asseent	PARTICIPI assegut asseguda asseguts assegudes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *assegam*, 5 *assegau*; imperatiu: 4 *assegam*.

39.5.4. *Beure*

INDICATIU				
PRESENT bec beus beu bevem beveu beuen	IMPERFET bevia beviés bevia beviém beviéu bevien	PASSAT SIMPLE beguí begueres begué beguérem beguéreu begueren	FUTUR beuré beuràs beurà beurem beureu beuran	CONDICIONAL beuria beuries beuria beuriem beuriéu beurien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT bega begues bega beguem begueu beguen	IMPERFET beguera/begués begueres/beguesses beguera/begués beguérem/beguéssem beguéreu/beguésseu begueren/beguessen	- beu bega beguem beveu beguen	INFINITIU beure GERUNDI bevent	PARTICIPI begut beguda beguts begudes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *begam*, 5 *begau*; imperatiu: 4 *begam*.

39.5.5. *Cabre*

INDICATIU				
PRESENT cap caps cap cabem cabeu cabem	IMPERFET cabia cabies cabia cabíem cabíeu cabien	PASSAT SIMPLE cabí caberes cabé cabérem cabéreu caberen	FUTUR cabré cabràs cabrà cabrem cabreu cabran	CONDICIONAL cabria cabries cabria cabríem cabríeu cabrien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT càpia càpies càpia capiem capiem capiem	IMPERFET cabera/cabés caberes/cabesses cabera/cabés cabérem/cabéssem cabéreu/cabésseu caberen/cabessen	- cap càpia capiem cabeu càpiem	INFINITIU cabre	PARTICIPI cabut cabuda cabuts cabudes
			GERUNDI cabent	

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 1 *càpiga*, 2 *càpigues*, 3 *càpiga*, 4 *capiuem* (o *capiam*), 5 *capiueu* (o *capiu*), 6 *càpiuen*; imperatiu: 3 *càpiga*, 4 *capiuem* (o *capiam*), 5 *capiueu* (o *capiu*), 6 *càpiuen*; infinitiu: *cabre*.

39.5.6. *Caure*

INDICATIU				
PRESENT caic caus cau caiem/caem caieu/caeu cauen	IMPERFET queia queies queia quéiem quéieu queien	PASSAT SIMPLE caiguí caigueres caigué caiguérem caiguéreu caigueren	FUTUR cauré cauràs caurà caurem caureu cauran	CONDICIONAL cauria cauries cauria cauríem cauríeu caurien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT caiga caigues caiga caiguem caiguen caiguen	IMPERFET caiguera/caigués caigueres/caiguesses caiguera/caigués caiguérem/caiguéssem caiguéreu/caiguésseu caigueren/caiguessen	- cau caiga caiguem caieu/caeu caiguen	INFINITIU caure	PARTICIPI caigut caiguda caiguts caigudes
			GERUNDI caient/caent	

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *caigam*, 5 *caigau*; imperatiu: 4 *caigam*.

39.5.7. Collir

INDICATIU				
PRESENT cull culls cull collim colliu cullen	IMPERFET collia collies collia colliem collieü collien	PASSAT SIMPLE collí collires collí collírem collíreu colliren	FUTUR colliré colliràs collirà collirem collireu colliran	CONDICIONAL colliria colliries colliria colliriem collirieu collirien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT colla cullés colla collim colliu cullen	IMPERFET collira/collís collires/collisses collira/collís collírem/collíssem collíreu/collísseu colliren/collissen	- cull colla collim colliu cullen	INFINITIU collir GERUNDI collint	PARTICIPI collit collida collits collides

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: present d'indicatiu: 1 *cullc*; present de subjuntiu: 1 *cullga*, 2 *cullgues*, 3 *cullga*, 6 *cullguen*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *cullo*.

39.5.8. Complaure

INDICATIU				
PRESENT complac complaus complau complaem complaeu complauen	IMPERFET complaïa complaïes complaïa complaïem complaïeu complaïen	PASSAT SIMPLE complaguí complagueres complagué complaguérem complaguéreu complagueren	FUTUR complauré complauràs complaurà complaurem complaeu complauran	CONDICIONAL complauria complauries complauria complaurièm complaurieu complaurien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT complaga complagues complaga complaguem complagueu complaguen	IMPERFET complaguera/complagués complagueres/complaguesses complaguera/complagués complaguérem/complaguéssem complaguéreu/complaguésseu complagueren/complaguessen	- complau complaga complaguem complaeu complaguen	INFINITIU complaure GERUNDI complaent	PARTICIPI complagut complaguda complaguts complagudes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *complagam*, 5 *complagau*; imperatiu: 4 *complagam*.

39.5.9. *Córrer*

INDICATIU				
PRESENT córrec corres corre correm correu corren	IMPERFET corria corries corria corriem corrieu corrien	PASSAT SIMPLE correguí corregueres corregué correguérem correguéreu corregueren	FUTUR correré correràs correrà correrem correreu correran	CONDICIONAL correria correries correria correriem correríeu correrien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT córrega córregues córrega correguem corregueu córreguen	IMPERFET correguera/corregués corregueres/correguesses correguera/corregués correguérem/correguésem correguéreu/correguésseu corregueren/correguessen	- corre córrega correguem correu córreguen	INFINITIU córrer GERUNDI corrent	PARTICIPI corregut correguda correguts corregudes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *corregam*, 5 *corregau*; imperatiu: 4 *corregam*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *corro*.

39.5.10. *Cosir*

INDICATIU				
PRESENT cus cuses cus cosim cosiu cusen	IMPERFET cosia cosies cosia cosíem cosíeu cosien	PASSAT SIMPLE cosí cosires cosí cosírem cosíreu cosiren	FUTUR cosiré cosiràs cosirà cosirem cosireu cosiran	CONDICIONAL cosiria cosiries cosiria cosiríem cosiríeu cosirien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT cusa cuses cusa cosim cosiu cusen	IMPERFET cosira/cosis cosires/cosisses cosira/cosis cosírem/cosíssem cosíreu/cosísseu cosiren/cosissen	- cus cusa cosim cosiu cusen	INFINITIU cosir GERUNDI cosint	PARTICIPI cosit cosida cosits cosides

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: present d'indicatiu: 1 *cusca*; present de subjuntiu: 1 *cusga*, 2 *cusgues*, 3 *cusga*, 6 *cusguen*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *cusca*.

39.5.11. *Coure*

INDICATIU				
PRESENT coc cous cou coem coeu couen	IMPERFET coïa coïes coïa coïem coïeu coïen	PASSAT SIMPLE coguí cogueres cogué coguérem coguéreu cogueren	FUTUR couré couràs courà courem coureu couran	CONDICIONAL couria couries couria couriem couríeu courien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT coga cogues coga coguem cogueu coguen	IMPERFET coguera/cogués cogueres/coguesses coguera/cogués coguérem/coguéssem coguéreu/coguésseu cogueren/coguessen	- cou coga coguem coeu coguen	INFINITIU coure GERUNDI coent	PARTICIPI cuit cuita cuits cuites

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *cogam*, 5 *cogau*; imperatiu: 4 *cogam*.

Les formes del participi *cuit*, *cuita*, *cuits*, *cuites* s'utilitzen quan signifiquen 'sotmetre a l'acció del foc'. Quan tenen el significat de 'produir coentor', s'utilitzen les formes *cogut*, *coguda*, *coguts*, *cogudes*.

39.5.12. *Créixer*

INDICATIU				
PRESENT cresc creixes creix creixem creixeu creixen	IMPERFET creixia creixies creixia creixiem creixíeu creixien	PASSAT SIMPLE cresquí cresqueres cresqué cresquérem cresquéreu cresqueren	FUTUR creixeré creixeràs creixerà creixerem creixereu creixeran	CONDICIONAL creixeria creixeries creixeria creixeríem creixeríeu creixerien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT cresca cresques cresca cresquem cresqueu cresquen	IMPERFET cresquera/cresqués cresqueres/cresquesses cresquera/cresqués cresquérem/cresquéssem cresquéreu/cresquésseu cresqueren/cresquessen	- creix cresca cresquem creixeu cresquen	INFINITIU créixer GERUNDI creixent	PARTICIPI crescut crescuda crescuts crescudes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *crescam*, 5 *crescau*; imperatiu: 4 *crescam*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *creixo*.

39.5.13. *Creure*

INDICATIU				
PRESENT crec creus creu creiem/creem creieu/creeu creuen	IMPERFET creia creies creia créiem créieu creien	PASSAT SIMPLE creguí cregues cregué creguérem creguéreu cregueren	FUTUR creuré creuràs creurà creurem creureu creuran	CONDICIONAL creuria creuries creuria creuriem creuríeu creurien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT crega cregues crega creguem cregueu creguen	IMPERFET creguera/cregués cregues/cregueses creguera/cregués creguérem/creguéssem creguéreu/creguésseu cregueren/creguesen	- creu crega creguem creieu/creeu creguen	INFINITIU creure GERUNDI creient/creent	PARTICIPI cregut creguda creguts cregudes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *cregam*, 5 *cregau*; imperatiu: 4 *cregam*.

39.5.14. *Cruixir*

INDICATIU				
PRESENT cruix cruixes cruix cruixim cruixiu cruixen	IMPERFET cruixia cruixies cruixia cruixíem cruixíeu cruixien	PASSAT SIMPLE cruixí cruixies cruixí cruixírem cruixíreu cruixiren	FUTUR cruixiré cruixiràs cruixirà cruixirem cruixireu cruixiran	CONDICIONAL cruixiria cruixiries cruixiria cruixiríem cruixiríeu cruixirien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT cruixa cruixes cruixa cruixim cruixiu cruixen	IMPERFET cruixira/cruixís cruixires/cruixisses cruixira/cruixís cruixírem/cruixíssem cruixíreu/cruixísseu cruixiren/cruixissen	- cruix cruixa cruixim cruixiu cruixin	INFINITIU cruixir GERUNDI cruixint	PARTICIPI cruixit cruixida cruixits cruixides

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:
 – En l'àmbit general: present d'indicatiu: 1 *crusca*; present de subjuntiu: 1 *crusca*, 2 *crusques*, 3 *crusca*, 6 *crusquen*; imperatiu: 3 *crusca*, 6 *crusquen*.
 – En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *cruixo*.

39.5.15. *Dir*

INDICATIU				
PRESENT dic dius diu diem dieu diuen	IMPERFET deia deies deia déiem déieu deien	PASSAT SIMPLE diguí digueres digué diguérem diguéreu digueren	FUTUR diré diràs dirà direm direu diran	CONDICIONAL diria diries diria diriem diríeu dirien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT diga digues diga diguem digueu diguen	IMPERFET diguera/digués digueres/diguesses diguera/digués diguérem/diguéssem diguéreu/diguésseu digueren/diguessen	- digues diga diguem digueu diguen	INFINITIU dir GERUNDI dient	PARTICIPI dit dita dits dites

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *digam*, 5 *digau*; imperatiu: 4 *digam*, 5 *digau*.

L'imperatiu també pot presentar la forma *dis* per a la segona persona en contextos pronominals.

39.5.16. *Dur*

INDICATIU				
PRESENT duc dus du duem dueu duen	IMPERFET duia duies duia díiem díieu duien	PASSAT SIMPLE duguí dugueres dugué duguérem duguéreu dugueren	FUTUR duré duràs durà durem dureu duran	CONDICIONAL duria duries duria duríem duríeu durien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT duga dugues duga duguem digueu diguen	IMPERFET duguera/dugués dugueres/duguesses duguera/dugués duguérem/duguéssem duguéreu/duguésseu dugueren/duguessen	- dus duga duguem digueu diguen	INFINITIU dur GERUNDI duent	PARTICIPI dut duta duts dutes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present d'indicatiu: 2 *duus*, 3 *duu*; present de subjuntiu: 4 *dugam*, 5 *dugau*; imperatiu: 2 *duus*, 4 *dugam*.

39.5.17. *Eixir*

INDICATIU				
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL
isc	eixia	isquí	eixiré	eixiria
ixes	eixies	isqueres	eixiràs	eixiries
ix	eixia	isqué	eixirà	eixiria
eixim	eixiem	isquérem	eixirem	eixiríem
eixiu	eixíeu	isquéreu	eixireu	eixiríeu
ixen	eixien	isqueren	eixiran	eixirien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT	IMPERFET		INFINITIU	PARTICIPI
isca	isquera/isqués	-	eixir	eixit
isques	isqueres/isquesses	ix		eixida
isca	isquera/isqués	isca	GERUNDI	eixits
isquem	isquérem/isquéssem	isquem		eixides
isqueu	isquéreu/isquésseu	eixiu		
isquen	isqueren/isquessen	isquen		

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: passat simple: 1 *eixí*, 2 *eixires*, 3 *eixí*, 4 *eixírem*, 5 *eixíreu*, 6 *eixiren*; present de subjuntiu: 4 *eixim* (o *iscam*), 5 *eixiu* (o *iscau*); imperfet de subjuntiu: 1 *eixira/eixís*, 2 *eixires/eixisses*, 3 *eixira/eixís*, 4 *eixírem/eixíssem*, 5 *eixíreu/eixísseu*, 6 *eixiren/eixissen*; imperatiu: 4 *eixim* (o *iscam*).
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *ixo*.

39.5.18. *Engolir*

INDICATIU				
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL
engul	engolia	engolí	engoliré	engoliria
enguls	engolies	engolires	engoliràs	engoliries
engul	engolia	engolí	engolirà	engoliria
engolim	engoliem	engolírem	engolirem	engoliríem
engoliu	engolíeu	engolíreu	engolireu	engoliríeu
engulen	engolien	engoliren	engoliran	engolirien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT	IMPERFET		INFINITIU	PARTICIPI
engula	engolira/engolís	-	engolir	engolit
engules	engolires/engolisses	engul		engolida
engula	engolira/engolís	engula	GERUNDI	engolits
engolim	engolírem/engolíssem	engolim		engolides
engoliu	engolíreu/engolísseu	engoliu		
engulen	engoliren/engolissen	engulen		

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: present d'indicatiu: 1 *engulc*; present de subjuntiu: 1 *engulga*, 2 *engulgues*, 3 *engulga*, 6 *engulguen*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *engulo*.

Es pot conjugar, així mateix, seguint el model de *servir*: present d'indicatiu: 1 *engolisc*, 2 *engolixes/engoleixes*, 3 *engolix/engoleix*, 6 *engolixen/engoleixen*; present de subjuntiu: 1 *engolisca*, 2 *engolisques*, 3 *engolisca*, 6 *engolisquen*; imperatiu: 2 *engolix/engoleix*, 3 *engolisca*, 6 *engolisquen*. En el valencià septentrional, la primera persona del present d'indicatiu presenta la forma *engolixo/engoleixo*. En registres molt formals, també són acceptables les formes següents: present d'indicatiu: 1 *engolesc*; present de subjuntiu: 1 *engolesca*, 2 *engolesques*, 3 *engolesca*, 6 *engolesquen*; imperatiu: 3 *engolesca*, 6 *engolesquen*.

39.5.19. *Entendre*

INDICATIU				
PRESENT entenc entens entén entendem enteneu entenen	IMPERFET entenia entenies entenia enteniem entenieu entenien	PASSAT SIMPLE entenguí entengueres entengué entenguérem entenguéreu entengueren	FUTUR entendré entendràs entendrà entendrem entendreu entendran	CONDICIONAL entendria entendries entendria entendríem entendríeu entendrien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT entenga entengues entenga entenguem entengueu entenguen	IMPERFET entenguera/entengués entengueres/entenguesses entenguera/entengués entenguem/entenguéssem entenguéreu/entenguésseu entengueren/entenguessen	- entén entenga entenguem enteneu entenguen	INFINITIU entendre GERUNDI entenant	PARTICIPI entés entesa entesos enteses

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *entengam*, 5 *entengau*; imperatiu: 4 *entengam*.

39.5.20. *Escopir*

INDICATIU				
PRESENT escup escups escup escopim escopiu escupen	IMPERFET escopia escopies escopia escopíem escopíeu escopien	PASSAT SIMPLE escopí escopires escopí escopírem escopíreu escopiren	FUTUR escopiré escopiràs escopirà escopirem escopireu escopiran	CONDICIONAL escopiria escopiries escopiria escopiríem escopiríeu escopirien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT escupa escupes escupa escopim escopiu escupen	IMPERFET escopira/escopís escopires/escopisses escopira/escopís escopírem/escopíssem escopíreu/escopísseu escopiren/escopissen	- escup escupa escopim escopiu escupen	INFINITIU escopir GERUNDI escopint	PARTICIPI escopit escopida escopits escopides

OBSERVACIONS

També pot presentar la forma següent en el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *escupo*.

Es pot conjugar seguint el model de *servir*: present d'indicatiu: 1 *escopisc*, 2 *escopixes/escopixes*, 3 *escopix/escopix*, 6 *escopixen/escopixen*; present de subjuntiu: 1 *escopisca*, 2 *escopisques*, 3 *escopisca*, 6 *escopisquen*; imperatiu: 2 *escopix/escopix*, 3 *escopisca*, 6 *escopisquen*. En el valencià septentrional, la primera persona del present d'indicatiu presenta la forma *escopixo/escopixo*. En registres molt formals, també són acceptables les formes següents: present d'indicatiu: 1 *escopesc*; present de subjuntiu: 1 *escopesca*, 2 *escopesques*, 3 *escopesca*, 6 *escopesquen*; imperatiu: 3 *escopesca*, 6 *escopesquen*.

39.5.21. *Escriure*

INDICATIU				
PRESENT escric escrius escriu escrivim escriviu escriuen	IMPERFET escrivia escrivies escrivia escrivíem escrivíeu escrivien	PASSAT SIMPLE escriguí escrigues escrigué escriguérem escriguéreu escriguren	FUTUR escriuré escriuràs escriurà escriurem escriureu escriuran	CONDICIONAL escriuria escriuries escriuria escriuriem escriuríeu escriuriem
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT escriga escrivies escriga escrivim escrivieu escriuen	IMPERFET escriguera/escrigués escrigues/escrivies escriguera/escrigués escriguérem/escrivíem escriguéreu/escrivíeu escriguren/escrivien	- escriu escriga escrivim escriviu escriuen	INFINITIU escriure GERUNDI escrivint	PARTICIPI escriu escriu escriu escriu

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: passat simple: 1 *escriví*, 2 *escrivies*, 3 *escriví*, 4 *escriu*, 5 *escriu*, 6 *escriu*; present de subjuntiu: 4 *escrigam*, 5 *escrigau*; imperfet de subjuntiu: 1 *escriuira/escriuis*, 2 *escrivies/escrivies*, 3 *escriuira/escriuis*, 4 *escriu*, 5 *escriu*, 6 *escriu*; imperatiu: 4 *escrigam*.

39.5.22. *Estar*

INDICATIU				
PRESENT estic estàs està estem esteu estan	IMPERFET estava estaves estava estàvem estàveu estaven	PASSAT SIMPLE estiguí estigues estigué estiguérem estiguéreu estigueren	FUTUR estaré estaràs estarà estarem estareu estaran	CONDICIONAL estaria estaries estaria estariem estariu estarien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT estiga estigues estiga estiguem estigieu estiguen	IMPERFET estiguera/estigués estigues/estigues estiguera/estigués estiguérem/estiguéssem estiguéreu/estiguésseu estigueren/estiguessen	- estigues estiga estiguem estigieu estiguen	INFINITIU estar GERUNDI estant	PARTICIPI estat estada estats estades

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *estigam*, 5 *estigau*; imperatiu: 4 *estigam*, 5 *estigau*.
L'imperatiu pot presentar les formes següents en contextos pronominals: 2 *està-te*, 4 *estem-nos*, 5 *esteu-vos*.

39.5.23. *Excloure*

INDICATIU				
PRESENT excloc exclous exclou excloem excloeu exclouen	IMPERFET excloïa excloïes excloïa excloïem excloïeu excloïen	PASSAT SIMPLE excloguï exclogueres exclogué excloguérem excloguéreu exclogueren	FUTUR exclouré exclouràs exclourà exclourem excloureu exclouran	CONDICIONAL exclouria exclouries exclouria exclouriem exclourieu exclourien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT excloga exclogues excloga excloguem exclogueu excloguen	IMPERFET excloguera/exclogués exclogueres/excloguesses excloguera/exclogués excloguérem/excloguéssem excloguéreu/excloguésseu exclogueren/excloguessen	- exclou excloga excloguem excloeu excloguen	INFINITIU excloure GERUNDI excloent	PARTICIPI exclòs exclousa exclousos exclouses

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *exclogam*, 5 *exclogau*; imperatiu: 4 *exclogam*.

39.5.24. *Fer*

INDICATIU				
PRESENT faig/faç fas fa fem feu fan	IMPERFET feia feies feia féiem féieu feien	PASSAT SIMPLE fiu feres féu férem féreu feren	FUTUR faré faràs farà farem fareu faran	CONDICIONAL faria faries faria fariem fariéu farien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT faça faces faça fem feu facen	IMPERFET fera/fes feres/fesses fera/fes férem/féssem féreu/fésseu feren/fessen	- fes faça fem feu facen	INFINITIU fer GERUNDI fent	PARTICIPI fet feta fets fetes

39.5.25. *Fondre*

INDICATIU				
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL
fonc	fonia	fonquí	fondré	fondria
fons	fonies	fongueses	fondràs	fondries
fon	fonia	fonqué	fondrà	fondria
fonem	foniem	fonguérem	fondrem	fondriem
foneu	foníeu	fonguéreu	fondreu	fondríeu
fonen	fonien	fongueren	fondran	fondrien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT	IMPERFET		INFINITIU	PARTICIPI
fonga	fonquera/fongués	-	fondre	fos
fongues	fongueses/fonguesses	fon		fosa
fonga	fonquera/fongués	fonga	GERUNDI fontent	fosos
fonguem	fonguérem/fonguéssem	fonguem		foses
fongueu	fonguéreu/fonguésseu	foneu		
fonguen	fongueren/fonguessen	fonguen		

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *fongam*, 5 *fongau*; imperatiu: 4 *fongam*.

39.5.26. *Fugir*

INDICATIU				
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL
fug	fugia	fugí	fugiré	fugiria
fuges	fugies	fugires	fugiràs	fugiries
fug	fugia	fugí	fugirà	fugiria
fugim	fugíem	fugírem	fugirem	fugiríem
fugiu	fugíeu	fugíreu	fugireu	fugiríeu
fugen	fugien	fugiren	fugiran	fugirien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT	IMPERFET		INFINITIU	PARTICIPI
fuja	fugira/fugís	-	fugir	fugit
fuges	fugires/fugisses	fuja		fugida
fuja	fugira/fugís	fugim	GERUNDI fugint	fugits
fugim	fugírem/fugíssem	fugiu		fugides
fugiu	fugíreu/fugísseu	fugen		
fugen	fugiren/fugissen			

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: present d'indicatiu: 1 *fugic*; present de subjuntiu: 1 *fugiga*, 2 *fugigues*, 3 *fugiga*, 6 *fugiguen*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *fujo*.

39.5.27. *Haver*

INDICATIU				
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL
he	havia	haguí	hauré	hauria
has	haves	hagueres	hauràs	hauries
ha	havia	hagué	haurà	hauria
hem	haviem	haguérem	haurem	hauríem
heu	havíeu	haguéreu	haureu	hauríeu
han	havien	hagueren	hauran	haurien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT	IMPERFET		INFINITIU	PARTICIPI
haja	haguera/hagués		haver	hagut
hages	hagueres/haguesses			haguda
haja	haguera/hagués			haguts
hàgem	haguérem/haguéssem		GERUNDI	hagudes
hàgeu	haguéreu/haguésseu		havent	
hagen	hagueren/haguessen			

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present d'indicatiu: 1 *haig* (en perífrasis d'obligació), 4 *havem*, 5 *haveu*; condicional: 1 *haguera*, 2 *hagueres*, 3 *haguera*, 4 *haguérem*, 5 *haguéreu*, 6 *hagueren*; present de subjuntiu: 4 *hagem* (o *hajam*), 5 *hageu* (o *hajau*).

39.5.28. *Imprimir*

INDICATIU				
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL
imprimisc	imprimia	imprimí	imprimiré	imprimiria
imprimixes/imprimeixes	imprimies	imprimires	imprimiràs	imprimiries
imprimix/imprimeix	imprimia	imprimí	imprimirà	imprimiria
imprimim	imprimíem	imprimírem	imprimirem	imprimiríem
imprimiu	imprimíeu	imprimíreu	imprimireu	imprimiríeu
imprimixen/imprimeixen	imprimien	imprimiren	imprimiran	imprimirien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT	IMPERFET		INFINITIU	PARTICIPI
imprimisca	imprimira/imprimís	-	imprimir	imprés
imprimisques	imprimires/imprimisses	imprimix/imprimeix		impresa
imprimisca	imprimira/imprimís	imprimisca		impresos
imprimim	imprimírem/imprimíssem	imprimim	GERUNDI	impreses
imprimiu	imprimíreu/imprimísseu	imprimiu	imprimint	
imprimisquen	imprimiren/imprimissen	imprimisquen		

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *imprimixo/imprimeixo*.
- En registres molt formals: present d'indicatiu: 1 *imprimesc*; present de subjuntiu: 1 *imprimisca*, 2 *imprimisques*, 3 *imprimisca*, 6 *imprimisquen*; imperatiu: 3 *imprimisca*, 6 *imprimisquen*.

La consonant *s* del grup *-sc* (o *-squ-*) es pronuncia habitualment com a palatal [ʃ], pronunciació que ha tingut una important tradició escrita (*-xc-*, *-xq-*).

39.5.29. *Intervindre/intervenir*

INDICATIU				
PRESENT intervinc intervens intervé intervenim interveniu intervenen	IMPERFET intervenia intervenies intervenia interveniem intervenieu intervenien	PASSAT SIMPLE intervinguí intervingueres intervingué intervinguérem intervinguéreu intervingueren	FUTUR intervindré intervindràs intervindrà intervindrem intervindreu intervindran	CONDICIONAL intervindria intervindries intervindria intervindriem intervindrieu intervindrien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT intervinga intervingues intervinga intervinguem intervinguem intervinguen	IMPERFET intervinguera/intervingués intervingueres/intervinguesses intervinguera/intervingués intervinguérem/intervinguéssem intervinguéreu/intervinguésseu intervingueren/intervinguessen	- intervín/intervén intervinga intervinguem interveniu intervinguen	INFINITIU intervindre/ intervenir GERUNDI intervenint	PARTICIPI intervingut intervinguda intervinguts intervingudes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *intervingam*, 5 *intervingau*; imperatiu: 4 *intervingam*.

El verb *revindre*, que segueix este model de conjugació, pren les formes del present d'indicatiu 2 *revéns* i 6 *revénen*.

39.5.30. *Jaure*

INDICATIU				
PRESENT jac jaus jau jaiem/jaem jaieu/jaeu jauen	IMPERFET jeia jeies jeia jéiem jéieu jeien	PASSAT SIMPLE jaguí jagueres jagué jaguérem jaguéreu jagueren	FUTUR jauré jauràs jaurà jaurem jaureu jauran	CONDICIONAL jauria jauries jauria jauriem jaurieu jaurien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT jaga jagues jaga jaguem jagueu jaguen	IMPERFET jaguera/jagués jagueres/jaguesses jaguera/jagués jaguérem/jaguéssem jaguéreu/jaguésseu jagueren/jaguessen	- jau jaga jaguem jaieu/jaeu jaguen	INFINITIU jaure GERUNDI jaient/jaent	PARTICIPI jagut jaguda jaguts jagudes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *jagam*, 5 *jagau*; imperatiu: 4 *jagam*.

39.5.31. *Llegir*

INDICATIU				
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL
lleg	llegia	llegí	llegiré	llegiria
lleges	llegies	llegires	llegiràs	llegiries
lleg	llegia	llegí	llegirà	llegiria
llegim	llegiem	llegírem	llegirem	llegiríem
llegiu	llegíeu	llegíreu	llegireu	llegiríeu
llegen	llegien	llegiren	llegiran	llegirien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT	IMPERFET	-	INFINITIU	PARTICIPI
llegia	llegira/llegís		llegir	llegit
lleges	llegires/llegisses	lleg	GERUNDI	llegida
llegia	llegira/llegís	llegia		llegits
llegim	llegírem/llegíssem	llegim		llegides
llegiu	llegíreu/llegísseu	llegiu		
llegen	llegiren/llegissen	llegen		

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: present d'indicatiu: 1 *llegc*; present de subjuntiu: 1 *llegga*, 2 *lleggues*, 3 *llegga*, 6 *llegguen*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *llegjo*.

Es pot conjugar, així mateix, seguint el model de *servir*: present d'indicatiu: 1 *llegisc*, 2 *llegixes/llegeixes*, 3 *llegix/llegeix*, 6 *llegixen/llegeixen*; present de subjuntiu: 1 *llegisca*, 2 *llegisques*, 3 *llegisca*, 6 *llegisquen*; imperatiu: 2 *llegix/llegeix*, 3 *llegisca*, 6 *llegisquen*. En el valencià septentrional, la primera persona del present d'indicatiu presenta la forma *llegixo/llegeixo*. En registres molt formals, també són acceptables les formes següents: present d'indicatiu: 1 *lleges*; present de subjuntiu: 1 *llegesca*, 2 *llegesques*, 3 *llegesca*, 6 *llegesquen*; imperatiu: 3 *llegesca*, 6 *llegesquen*.

39.5.32. *Lluir*

INDICATIU				
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL
lluisc	lluïa	lluí	lluiré	lluiria
lluïxes/lluïexes	lluïes	lluïres	lluiràs	lluïries
lluïx/lluïeix	lluïa	lluí	lluirà	lluiria
lluïm	lluïem	lluïrem	lluïrem	lluïríem
lluïu	lluïeu	lluïreu	lluïreu	lluïríeu
lluïxen/lluïeixen	lluïen	lluïren	lluïran	lluïrien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT	IMPERFET	-	INFINITIU	PARTICIPI
lluïisca	lluïra/lluïs		lluïr	lluït
lluïsqués	lluïres/lluïsses	lluïx/lluïeix	GERUNDI	lluïda
lluïisca	lluïra/lluïs	lluïisca		lluïts
lluïm	lluïrem/lluïsse	lluïm		lluïdes
lluïu	lluïreu/lluïsseu	lluïu		
lluïsqüen	lluïren/lluïssen	lluïsqüen		

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *lluïxo/lluïeixo*.
- En registres molt formals: present d'indicatiu: 1 *lluësca*; present de subjuntiu: 1 *lluësca*, 2 *lluësques*, 3 *lluësca*, 6 *lluësquen*; imperatiu: 3 *lluësca*, 6 *lluësquen*.

La consonant *s* del grup *-sc* (o *-squ-*) es pronuncia habitualment com a palatal [ʃ], pronunciació que ha tingut una important tradició escrita (*-xc-*, *-xq-*).

Es pot conjugar, així mateix, seguint el model de *sentir* quan significa 'brillar': present d'indicatiu: 1 *llu* (o *lluü*), 2 *llus* (o *lluus*), 3 *llu* (o *lluü*), 6 *lluen*; present de subjuntiu: 1 *llua*, 2 *llues*, 3 *llua*, 6 *lluen*; imperatiu: 2 *llu* (o *lluü*), 3 *llua*, 6 *lluen*. En el valencià septentrional, la primera persona del present d'indicatiu presenta la forma *lluü*.

39.5.33. *Moldre*

INDICATIU				
PRESENT molc mols mol molem moleu molen	IMPERFET molía molies molía molíem molíeu molien	PASSAT SIMPLE molguí molgues molgué molguérem molguéreu molgueren	FUTUR moldré moldràs moldrà moldrem moldreu moldran	CONDICIONAL moldria moldries moldria moldriem moldríeu moldrien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT molga molgues molga molguem molgueu molguen	IMPERFET molguera/molgués molgues/molgueses molguera/molgués molguérem/molguéssem molguéreu/molguésseu molgueren/molguessen	- mol molga molguem moleu molguen	INFINITIU moldre GERUNDI molent	PARTICIPI mòlt mòlta mòlts mòltes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *molgam*, 5 *molgau*; imperatiu: 4 *molgam*.

39.5.34. *Morir*

INDICATIU				
PRESENT muir mors mor morim moriu moren	IMPERFET moria mories moria moríem moríeu morien	PASSAT SIMPLE morí morires morí morírem moríreu moriren	FUTUR moriré moriràs morirà morirem morireu moriran	CONDICIONAL moriria moriries moriria moriríem moriríeu moririen
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT muira muires muira morim moriu muiren	IMPERFET morira/morís morires/morisses morira/morís morírem/moríssem moríreu/morísseu moriren/morissen	- muir muira morim moriu muiren	INFINITIU morir GERUNDI morint	PARTICIPI mort morta morts mortes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: present d'indicatiu: 1 *muic/morc*; present de subjuntiu: 1 *muiga/morga*, 2 *muigues/morgues*, 3 *muiga/morga*, 6 *muiguen/morguen*; imperatiu: 3 *muiga/morga*, 6 *muiguen/morguen*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *moro*.

39.5.35. *Moure*

INDICATIU				
PRESENT moc mous mou movem moveu mouen	IMPERFET movia movies movia moviem moviéu movien	PASSAT SIMPLE moguí mogueres mogué moguérem moguéreu mogueren	FUTUR mouré mouràs mourà mourem moureu mouran	CONDICIONAL mouria mouries mouria mouríem mouríeu mourien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT moga mogues moga moguem mogueu moguen	IMPERFET moguera/mogués mogueres/moguesses moguera/mogués moguérem/moguéssem moguéreu/moguésseu mogueren/moguessen	- mou moga moguem mogueu moguen	INFINITIU moure	PARTICIPI mogut moguda moguts mogudes
			GERUNDI movent	

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *mogam*, 5 *mogau*; imperatiu: 4 *mogam*.

39.5.36. *Naïxer*

INDICATIU				
PRESENT nasc naïxes naïx naïxem naïxeu naïxen	IMPERFET naxia naïxies naïxia naïxiem naïxiéu naïxien	PASSAT SIMPLE nasquí nasqueres nasqué nasquérem nasquéreu nasqueren	FUTUR naixeré naixeràs naixerà naixerem naixereu naixeran	CONDICIONAL naixeria naixeries naixeria naixeríem naixeríeu naixerien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT nasca nasques nasca nasquem nasqueu nasquen	IMPERFET nasquera/nasqués nasqueres/nasquesses nasquera/nasqués nasquérem/nasquéssem nasquéreu/nasquésseu nasqueren/nasquessen	- naïx nasca nasquem naïxeu nasquen	INFINITIU naïxer	PARTICIPI nascut nascuda nascuts nascudes
			GERUNDI naïxent	

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *nascam*, 5 *nascau*; imperatiu: 4 *nascam*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *naïxo*.

39.5.37. *Obrir*

INDICATIU				
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL
òbric	obria	obrí	obriré	obriria
obris	obries	obrires	obriràs	obriries
obri	obria	obrí	obrirà	obriria
obrim	obriem	obrirem	obrirem	obriríem
obriu	obríeu	obríreu	obrireu	obriríeu
obrin	obrien	obriren	obriran	obririen
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT	IMPERFET	-	INFINITIU	PARTICIPI
òbriga	obrira/obris		obrir	
òbrigues	obrires/obrisses	obri	GERUNDI	oberta
òbriga	obrira/obris	òbriga		oberts
obrim	obrirem/obrissem	obrim		obertes
obriu	obríreu/obrisseu	obriu		
òbriguen	obriren/obrissen	òbriguen		

OBSERVACIONS

També pot presentar la forma següent en el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *obro*.

39.5.38. *Oir*

INDICATIU				
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL
oig	oïa	oí	oiré	oiria
ous	oïes	oïres	oiràs	oiries
ou	oïa	oí	oirà	oiria
oïm	oïem	oïrem	oïrem	oiríem
oïu	oïeu	oïreu	oïreu	oiríeu
ouen	oïen	oïren	oiran	oirien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT	IMPERFET	-	INFINITIU	PARTICIPI
oja	oïra/oís		oir	
oges	oïres/oïsses	ou	GERUNDI	oïda
oja	oïra/oís	oja		oïts
ogem	oïrem/oïsseu	ogem		oïdes
ogeu	oïreu/oïsseu	oïu		
ogen	oïren/oïssen	ogen		

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *ojam*, 5 *ojau*; imperatiu: 4 *ojam*.

Es pot conjugar, així mateix, seguint el model de *servir*: present d'indicatiu: 1 *oïsc*, 2 *oïxes/oeixes*, 3 *oïx/oeix*, 6 *oïxen/oeixen*; present de subjuntiu: 1 *oïsca*, 2 *oïsques*, 3 *oïsca*, 6 *oïsqüen*; imperatiu: 2 *oïx/oeix*, 3 *oïsca*, 6 *oïsqüen*. En el valencià septentrional, la primera persona del present d'indicatiu presenta la forma *oïxo/oeixo*. En registres molt formals, també són acceptables les formes següents: present d'indicatiu: 1 *oesca*, 2 *oesques*, 3 *oesca*, 6 *oesqüen*; imperatiu: 3 *oesca*, 6 *oesqüen*.

39.5.39. *Omplir*

INDICATIU				
PRESENT òmplic omplis ompli omplim ompliu omplin	IMPERFET omplia omplies omplia ompliem omplíeu omplien	PASSAT SIMPLE omplí omplires omplí omplírem omplíreu ompliren	FUTUR ompliré ompliràs omplirà omplirem omplireu ompliran	CONDICIONAL ompliria ompliries ompliria ompliríem ompliríeu omplirien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT òmpliga òmpligues òmpliga omplim ompliu òmpliguen	IMPERFET omplira/omplís omplires/omplisses omplira/omplís omplírem/omplíssem omplíreu/omplísseu ompliren/omplissen	- ompli òmpliga omplim ompliu òmpliguen	INFINITIU omplir	PARTICIPI omplit omplida omplits omplides
			GERUNDI omplint	

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: participi: *omplert, omplerta, omplerts, omplertes*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *omplo*.

39.5.40. *Pertànyer*

INDICATIU				
PRESENT pertanc pertans pertany pertanyem pertanyeu pertanyen	IMPERFET pertanyia pertanyies pertanyia pertanyíem pertanyíeu pertanyien	PASSAT SIMPLE pertanguí pertangueres pertangué pertanguérem pertanguéreu pertangueren	FUTUR pertanyeré pertanyeràs pertanyerà pertanyerem pertanyereu pertanyeran	CONDICIONAL pertanyeria pertanyeries pertanyeria pertanyeríem pertanyeríeu pertanyerien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT pertanga pertangues pertanga pertanguem pertangueu pertanguen	IMPERFET pertanguera/pertangués pertangueres/pertanguesses pertanguera/pertangués pertanguérem/pertanguéssem pertanguéreu/pertanguésseu pertangueren/pertanguessen	- pertany pertanga pertanguem pertanyeu pertanguen	INFINITIU pertànyer	PARTICIPI pertangut pertanguda pertanguts pertangudes
			GERUNDI pertanyent	

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *pertangam*, 5 *pertangau*; imperatiu: 4 *pertangam*.

Es pot conjugar, així mateix, seguint el model de *batre*: present d'indicatiu: 1 *pertany*; passat simple: 1 *pertanyí*, 2 *pertanyeres*, 3 *pertanyé*, 4 *pertanyérem*, 5 *pertanyéreu*, 6 *pertanyeren*; present de subjuntiu: 1 *pertanya*, 2 *pertanyes*, 3 *pertanya*, 4 *pertanyem*, 5 *pertanyeu*, 6 *pertanyen*; imperfet de subjuntiu: 1 *pertanyera/pertanyés*, 2 *pertanyeres/pertanyesses*, 3 *pertanyera/pertanyés*, 4 *pertanyérem/pertanyéssem*, 5 *pertanyéreu/pertanyésseu*, 6 *pertanyeren/pertanyessen*; imperatiu: 3 *pertanya*, 4 *pertanyem*, 6 *pertanyen*; participi: *pertanyut, pertanyuda, pertanyuts, pertanyudes*.

En el valencià septentrional, la primera persona del present d'indicatiu presenta la forma *pertanyo*.

39.5.41. *Poder*

INDICATIU				
PRESENT puc pots pot podem podeu poden	IMPERFET podia podies podia podíem podíeu podien	PASSAT SIMPLE poguí pogueres pogué poguérem poguéreu pogueren	FUTUR podré podràs podrà podrem podreu podran	CONDICIONAL podria podries podria podríem podríeu podrien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT puga pugues puga puguem pugueu puguen	IMPERFET poguera/pogués pogueres/poguesses poguera/pogués poguérem/poguéssem poguéreu/poguésseu pogueren/poguessen	- pugues puga puguem pugueu puguen	INFINITIU poder GERUNDI podent	PARTICIPI pogut poguda poguts pogudes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *pugam*, 5 *pugau*; imperatiu: 4 *pugam*, 5 *pugau*.

39.5.42. *Rebre*

INDICATIU				
PRESENT rep reps rep rebem rebeu reben	IMPERFET rebia rebies rebia rebíem rebíeu rebien	PASSAT SIMPLE rebí reberes rebé rebérem rebéreu reberen	FUTUR rebré rebràs rebrà rebrem rebreu rebran	CONDICIONAL rebria rebries rebria rebriem rebrieu rebrien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT reba rebes reba rebem rebeu reben	IMPERFET rebera/rebés reberes/rebesses rebera/rebés rebérem/rebéssem rebéreu/rebésseu reberen/rebessen	- rep reba rebem rebeu reben	INFINITIU rebre GERUNDI rebrant	PARTICIPI rebut rebuda rebuts rebudes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *rebam*, 5 *rebau*; imperatiu: 4 *rebam*, 5 *rebau*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *rebo*.

39.5.43. *Renyir*

INDICATIU				
PRESENT riny rinyes riny renyim renyiu rinyen	IMPERFET renyia renyies renyia renyiem renyíeu renyien	PASSAT SIMPLE renyí renyires renyí renyírem renyíreu renyiren	FUTUR renyiré renyiràs renyirà renyírem renyireu renyiran	CONDICIONAL renyiria renyiries renyiria renyiríem renyiríeu renyirien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT rinya rinyes rinya renyim renyiu rinyen	IMPERFET renyira/renyís renyires/renyisses renyira/renyís renyírem/renyíssem renyíreu/renyísseu renyiren/renyissen	- riny rinya renyim renyiu rinyen	INFINITIU renyir	PARTICIPI renyit renyida renyits renyides
			GERUNDI renyint	

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: present d'indicatiu: 1 *rinc*; present de subjuntiu: 1 *ringa*, 2 *ringues*, 3 *ringa*, 6 *ringuen*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *rinyo*.

Es pot conjugar, així mateix, seguint el model de *servir*: present d'indicatiu: 1 *renyisc*, 2 *renyixes/renyeixes*, 3 *renyix/renyeix*, 6 *renyixen/renyeixen*; present de subjuntiu: 1 *renyisca*, 2 *renyisques*, 3 *renyisca*, 6 *renyisquen*; imperatiu: 2 *renyix/renyeix*, 3 *renyisca*, 6 *renyisquen*. En el valencià septentrional, la primera persona del present d'indicatiu presenta la forma *renyixo/renyeixo*. En registres molt formals, també són acceptables les formes següents: present d'indicatiu: 1 *renyesc*; present de subjuntiu: 1 *renyesca*, 2 *renyesques*, 3 *renyesca*, 6 *renyesquen*; imperatiu: 3 *renyesca*, 6 *renyesquen*.

39.5.44. *Resoldre*

INDICATIU				
PRESENT resolc resols resol resolem resoleu resolen	IMPERFET resolia resolies resolia resolíem resolíeu resolien	PASSAT SIMPLE resolguí resolgueres resolgué resolguérem resolguéreu resolgueren	FUTUR resoldré resoldràs resoldrà resoldrem resoldreu resoldran	CONDICIONAL resoldria resoldries resoldria resoldriem resoldrieu resoldrien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT resolga resolgues resolga resolguem resolgueu resolguen	IMPERFET resolguera/resolgués resolgueres/resolguesses resolguera/resolgués resolguérem/resolguéssem resolguéreu/resolguésseu resolgueren/resolguessen	- resol resolga resolguem resoleu resolguen	INFINITIU resoldre	PARTICIPI resolt resolta resolts resoltes
			GERUNDI resolent	

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *resolgam*, 5 *resolgau*; imperatiu: 4 *resolgam*.

39.5.45. *Respondre*

INDICATIU				
PRESENT responc respons respon responem responeu responen	IMPERFET responia responies responia responíem responíeu responien	PASSAT SIMPLE responguí respongueres respongué responguérem responguéreu respongueren	FUTUR respondré respondràs respondrà respondrem respondreu respondran	CONDICIONAL respondria respondries respondria respondríem respondríeu respondrien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT responga respongues responga responguem respongueu responguen	IMPERFET responguera/respongués respongueres/responguesses responguera/respongués responguérem/responguéssem responguéreu/responguésseu respongueren/responguessen	- respon responga responguem responueu responguen	INFINITIU respondre GERUNDI responent	PARTICIPI respost resposta respostos respostes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *respongam*, 5 *respongau*; imperatiu: 4 *respongam*.

39.5.46. *Riure*

INDICATIU				
PRESENT ric rius riu riem rieu riuen	IMPERFET reia reies reia réiem réieu reien	PASSAT SIMPLE riguí rigueres rigué riguérem riguéreu rigueren	FUTUR riuré riuràs riurà riurem riureu riuran	CONDICIONAL riuria riuries riuria riuriem riuriu riurien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT riga rigues riga riguem rigueu riguen	IMPERFET riguera/rigués rigueres/riguesses riguera/rigués riguérem/riguéssem riguéreu/riguésseu rigueren/riguessen	- riu riga riguem rieu riguen	INFINITIU riure GERUNDI rient	PARTICIPI rist rista ristos ristes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *rigam*, 5 *rigau*; imperatiu: 4 *rigam*; participi: *rigut*, *riguda*, *riguts*, *rigudes*.

39.5.47. *Romandre*

INDICATIU				
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL
romanc	romania	romanguí	romandré	romandria
romans	romanies	romangueres	romandràs	romandries
roman	romania	romangué	romandrà	romandria
romanem	romaniem	romanguérem	romandrem	romandriem
romaneu	romaniéu	romanguéreu	romandreu	romandriéu
romanen	romanien	romangueren	romandran	romandrien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT	IMPERFET	-	INFINITIU	PARTICIPI
romanga	romanguera/romangués		romandre	
romanges	romangueres/romanguesses	roman	GERUNDI	romasa
romanga	romanguera/romangués	romanga		romasos
romanguem	romanguérem/romanguéssem	romanguem		romases
romanguieu	romanguéreu/romanguésseu	romaneu		
romanguen	romangueren/romanguessen	romanguen	romanent	

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *romangam*, 5 *romangau*; imperatiu: 4 *romangam*.

39.5.48. *Saber*

INDICATIU				
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL
sé	sabia	sabí	sabré	sabria
saps	sabies	saberes	sabràs	sabries
sap	sabia	sabé	sabrà	sabria
sabem	sabiém	sabérem	sabrem	sabriém
sabeu	sabiéu	sabéreu	sabreu	sabriéu
saben	saben	saberen	sabran	sabrien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT	IMPERFET	-	INFINITIU	PARTICIPI
sàpia	sabera/sabés		saber	
sàpies	saberes/sabesses	sàpies	GERUNDI	sabuda
sàpia	sabera/sabés	sàpia		sabuts
sapiem	sabérem/sabéssem	sapiem		sabudes
sapieu	sabéreu/sabésseu	sapieu		
sàpien	saberen/sabessen	sàpien	sabent	

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 1 *sàpiga*, 2 *sàpigues*, 3 *sàpiga*, 4 *sapiguem* (o *sapiam*), 5 *sapigueu* (o *sapiau*), 6 *sàpiguen*; imperatiu: 2 *sàpigues*, 3 *sàpiga*, 4 *sapiguem* (o *sapiam*), 5 *sapigueu* (o *sapiau*), 6 *sàpiguen*.

39.5.49. *Ser*

INDICATIU				
PRESENT sóc eres/ets és som sou són	IMPERFET era eres era érem éreu eren	PASSAT SIMPLE fui fores fou/fon fórem fóreu foren	FUTUR seré seràs serà serem sereu seran	CONDICIONAL seria series seria seríem seríeu serien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT siga sigues siga siguem sigueu siguen	IMPERFET fóra/fos fores/fosses fóra/fos fórem/fóssem fóreu/fósseu foren/fossen	- sigues siga siguem sigueu siguen	INFINITIU ser GERUNDI sent	PARTICIPI sigut siguda siguts sigudes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: condicional: 1 *fóra*, 2 *fores*, 3 *fóra*, 4 *fórem*, 5 *fóreu*, 6 *foren*; present de subjuntiu: 4 *sigam*, 5 *sigau*; imperatiu: 4 *sigam*, 5 *sigau*; infinitiu: *ésser*; gerundi: *essent*; participi: *estat*, *estada*, *estats*, *estades*.

39.5.50. *Teixir*

INDICATIU				
PRESENT tix tixes tix teixim teixiu tixen	IMPERFET teixia teixies teixia teixiem teixieu teixien	PASSAT SIMPLE teixí teixires teixí teixirem teixireu teixiren	FUTUR teixiré teixiràs teixirà teixirem teixireu teixiran	CONDICIONAL teixiria teixiries teixiria teixiríem teixiríeu teixirien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT tixa tixes tixa teixim teixiu tixen	IMPERFET teixira/teixís teixires/teixisses teixira/teixís teixirem/teixíssem teixireu/teixísseu teixiren/teixissen	- tix tixa teixim teixiu tixen	INFINITIU teixir GERUNDI teixint	PARTICIPI teixit teixida teixits teixides

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: present d'indicatiu: 1 *tisc*; present de subjuntiu: 1 *tisca*, 2 *tisques*, 3 *tisca*, 6 *tisquen*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *tixo*.

Es pot conjugar, així mateix, seguint el model de *servir*: present d'indicatiu: 1 *teixisc*, 2 *teixixes/teixeixes*, 3 *teixix/teixeix*, 6 *teixixen/teixeixen*; present de subjuntiu: 1 *teixisca*, 2 *teixisques*, 3 *teixisca*, 6 *teixisquen*; imperatiu: 2 *teixix/teixeix*, 3 *teixisca*, 6 *teixisquen*. En el valencià septentrional, la primera persona del present d'indicatiu presenta la forma *teixixo/teixeixo*. En registres molt formals, també són acceptables les formes següents: present d'indicatiu: 1 *teixesc*; present de subjuntiu: 1 *teixesca*, 2 *teixesques*, 3 *teixesca*, 6 *teixesquen*; imperatiu: 3 *teixesca*, 6 *teixesquen*.

39.5.51. *Tindre/tenir*

INDICATIU				
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL
tinc	tenia	tinguí	tindrè	tindria
tens	tenies	tingueres	tindràs	tindries
té	tenia	tingué	tindrà	tindria
tenim	teniem	tinguérem	tindrem	tindriem
teniu	teníeu	tinguéreu	tindreu	tindríeu
tenen	tenien	tingueren	tindran	tindrien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT	IMPERFET	-	INFINITIU	PARTICIPI
tinga	tinguera/tingués		tindre/tenir	
tingues	tingueres/tinguesses	tin/tingues	GERUNDI	tinguda
tinga	tinguera/tingués	tinga		tinguts
tinguem	tinguérem/tinguésem	tinguem		tingudes
tingueu	tinguéreu/tinguésseu	tingueu		
tinguen	tingueren/tinguessen	tinguen	tenint	

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *tingam*, 5 *tingau*; imperatiu: 4 *tingam*, 5 *tingau*.

La forma de l'imperatiu 5 *teniu* s'usa quan no porta un complement explícit (*Vinga, teniu, i aneu-vos-en ràpidament*), i 5 *tingueu* quan en porta (*Tingueu això i aneu-vos-en ràpidament*).

39.5.52. *Tossir*

INDICATIU				
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL
tus	tossia	tossí	tossiré	tossiria
tusses	tossies	tossires	tossiràs	tossiries
tus	tossia	tossí	tossirà	tossiria
tossim	tossíem	tossírem	tossirem	tossiríem
tossiu	tossíeu	tossíreu	tossireu	tossiríeu
tussen	tossien	tossiren	tossiran	tossirien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT	IMPERFET	-	INFINITIU	PARTICIPI
tussa	tossira/tossís		tossir	
tusses	tossires/tossisses	tus	GERUNDI	tossida
tussa	tossira/tossís	tussa		tossits
tossim	tossírem/tossíssem	tossim		tossides
tossiu	tossíreu/tossísseu	tossiu		
tussen	tossiren/tossissen	tussen	tossint	

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents:

- En l'àmbit general: present d'indicatiu: 1 *tusc*, present de subjuntiu: 1 *tusca*, 2 *tusques*, 3 *tusca*, 6 *tusquen*.
- En el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *tusso*.

39.5.53. Traure

INDICATIU				
PRESENT trac traus trau traiem/traem traieu/traeu trauen	IMPERFET treia treies tréiem tréieu treien	PASSAT SIMPLE traguí tragueres tragué traguérem traguéreu tragueren	FUTUR trauré trauràs traurà traurem traureu trauran	CONDICIONAL trauria trauries trauria trauriem trauríeu traurien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT traga tragues traga traguem tragueu traguen	IMPERFET traguera/tragués tragueres/traguesses traguera/tragués traguérem/traguéssem traguéreu/traguésseu tragueren/traguessen	- trau traga traguem traieu/traem traguen	INFINITIU traure GERUNDI traient/traent	PARTICIPI tret treta trets tretes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *tragam*, 5 *tragau*; imperatiu: 4 *tragam*.

39.5.54. Valdre

INDICATIU				
PRESENT valc vals val valem valeu valen	IMPERFET valia valies valia valíem valíeu valien	PASSAT SIMPLE valguí valgueres valgué valguérem valguéreu valgueren	FUTUR valdré valdràs valdrà valdrem valdreu valdran	CONDICIONAL valdria valdries valdria valdríem valdríeu valdrien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT valga valgues valga valguem valgueu valguen	IMPERFET valguera/valgués valgueres/valgueses valguera/valgués valguérem/valgúessem valguéreu/valgúesseeu valgueren/valgúessen	- val valga valguem valeu valguen	INFINITIU valdre GERUNDI valent	PARTICIPI valgut valguda valguts valgudes

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *valgam*, 5 *valgau*; imperatiu: 4 *valgam*; infinitiu: *valer*.

39.5.55. *Vendre*

INDICATIU				
PRESENT venc vens ven venem veneu venen	IMPERFET venia venies venia veníem veníeu venien	PASSAT SIMPLE venguí vengueres vengué venguérem venguéreu vengueren	FUTUR vendré vendràs vendrà vendrem vendreu vendran	CONDICIONAL vendria vendries vendria vendríem vendríeu vendrien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT venga vengues venga venguem vengueu venguen	IMPERFET venguera/vengués vengueres/venguesses venguera/vengués venguérem/venguéssem venguéreu/venguésseu vengueren/venguessen	- ven venga venguem vengueu venguen	INFINITIU vendre	PARTICIPI venut venuda venuts venudes
			GERUNDI venent	

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *vengam*, 5 *vengau*; imperatiu: 4 *vengam*.

39.5.56. *Vestir*

INDICATIU				
PRESENT vist vistes vist vestim vestiu visten	IMPERFET vestia vesties vestia vestíem vestíeu vestien	PASSAT SIMPLE vestí vestires vestí vestírem vestíreu vestiren	FUTUR vestiré vestiràs vestirà vestirem vestireu vestiran	CONDICIONAL vestiria vestiries vestiria vestiríem vestiríeu vestirien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT vista vistes vista vestim vestiu visten	IMPERFET vestira/vestís vestires/vestisses vestira/vestís vestírem/vestíssem vestíreu/vestísseu vestiren/vestissen	- vist vista vestim vestiu visten	INFINITIU vestir	PARTICIPI vestit vestida vestits vestides
			GERUNDI vestint	

OBSERVACIONS

També pot presentar la forma següent en el valencià septentrional: present d'indicatiu: 1 *visto*.

Es pot conjugar seguint el model de *servir*: present d'indicatiu: 1 *vestisc*, 2 *vestixes/vesteixes*, 3 *vestix/vesteix*, 6 *vestixen/vesteixen*; present de subjuntiu: 1 *vestisca*, 2 *vestisques*, 3 *vestisca*, 6 *vestisquen*; imperatiu: 2 *vestix/vesteix*, 3 *vestisca*, 6 *vestisquen*. En el valencià septentrional, la primera persona del present d'indicatiu presenta la forma *vestixo/vesteixo*. En registres molt formals, també són acceptables les formes següents: present d'indicatiu: 1 *vestesc*; present de subjuntiu: 1 *vestesca*, 2 *vestesques*, 3 *vestesca*, 6 *vestesquen*; imperatiu: 3 *vestesca*, 6 *vestesquen*.

En la segona persona d'imperatiu, quan es combina amb el pronom *te*, se sol afegir una *e* de suport a la forma general: *viste't*.

39.5.57. *Veure/vore*

INDICATIU				
PRESENT veig veus veu veiem/veem veieu/veeu veuen	IMPERFET veia veies veia véiem véieu veien	PASSAT SIMPLE viu veres véu vérem véreu veren	FUTUR veuré veuràs veurà veurem veureu veuran	CONDICIONAL veuria veuries veuria veuriem veuriéu veurien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT veja veges veja vegem vegeu vegen	IMPERFET vera/veiés veres/veïesses vera/veiés vérem/veiéssem véreu/veiésseu veren/veïessen	- veges veja vegem vegeu vegen	INFINITIU veure/vore	PARTICIPI vist vista vistos vistes
			GERUNDI veient/veent	

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: passat simple: 2 *veieres*, 3 *veié*, 4 *veiérem*, 5 *veiéreu*, 6 *veieren*; futur: 1 *voré*, 2 *voràs*, 3 *vorà*, 4 *vorem*, 5 *voreu*, 6 *voran*; condicional: 1 *voría*, 2 *vories*, 3 *voría*, 4 *voríem*, 5 *voríeu*, 6 *vorien*; present de subjuntiu: 4 *vejam*, 5 *vejau*; imperfet de subjuntiu: 1 *veés*, 2 *veesses*, 3 *veés*, 4 *veéssem*, 5 *veésseu*, 6 *veessen*; imperatiu: 4 *vejam*, 5 *vejau*.

39.5.58. *Vindre/venir*

INDICATIU				
PRESENT vinc véns ve venim veniu vénen	IMPERFET venia venies venia veniém veniéu venien	PASSAT SIMPLE vinguí vingueres vingué vinguérem vinguéreu vingueren	FUTUR vindré vindràs vindrà vindrem vindreu vindràn	CONDICIONAL vindria vindries vindria vindríem vindríeu vindrien
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS	
PRESENT vinga vingues vinga vinguem vingueu vinguen	IMPERFET vinguera/vingués vingueres/vinguesses vinguera/vingués vinguérem/vinguéssem vinguéreu/vinguésseu vingueren/vinguessen	- vine vinga vinguem vingueu vinguen	INFINITIU vindre/venir	PARTICIPI vingut vinguda vinguts vingudes
			GERUNDI venint	

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *vingam*, 5 *vingau*; imperatiu: 4 *vingam*.

39.5.59. Viure

INDICATIU					
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL	
visc	vivia	visquí	viuré	viuria	
vius	vivies	visqueres	viuràs	viuries	
viu	vivia	visqué	viurà	viuria	
vivim	viviem	visquérem	viurem	viuriem	
viviu	viviéu	visquéreu	viureu	viuriéu	
viuen	vivien	visqueren	viuran	viurien	
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS		
PRESENT	IMPERFET	-	INFINITIU	PARTICIPI	
visca	visquera/visqués		viure		viscut
visques	visqueres/visquesses	viu	GERUNDI	viscuda	
visca	visquera/visqués	visca			viscuts
visquem	visquérem/visquéssem	visquem			
visqueu	visquéreu/visquésseu	viviu			
visquen	visqueren/visquessen	visquen	vivint		

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *viscam*, 5 *viscau*; imperatiu: 4 *viscam*.

39.5.60. Voler

INDICATIU					
PRESENT	IMPERFET	PASSAT SIMPLE	FUTUR	CONDICIONAL	
vull/vullc	volia	volguí	voldré	voldria	
vols	volies	volgues	voldràs	voldries	
vol	volia	volgué	voldrà	voldria	
volem	volíem	volguérem	voldrem	voldriem	
voleu	volíeu	volguéreu	voldreu	voldriéu	
volen	volien	volgueren	voldran	voldrien	
SUBJUNTIU		IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS		
PRESENT	IMPERFET	-	INFINITIU	PARTICIPI	
vullga/vulga	volguera/volgués		voler		volgut
vullgues/vulgues	volgues/volguesses	vullgues/vulgues	GERUNDI	volguda	
vullga/vulga	volguera/volgués	vullga/vulga			volguts
vullguem/vulguem	volguérem/volguéssem	vullguem/vulguem			
vullgueu/vulgueu	volguéreu/volguésseu	vullgueu/vulgueu			
vullguen/vulguen	volgueren/volguessen	vullguen/vulguen	volent		

OBSERVACIONS

També pot presentar les formes següents en l'àmbit general: present de subjuntiu: 4 *vullgam/vulgam*, 5 *vullgau/vulgau*; imperatiu: 4 *vullgam/vulgam*, 5 *vullgau/vulgau*.

39.6. LLISTA DE VERBS IRREGULARS

A continuació s'ofereix una llista dels principals verbs irregulars, amb indicació del model de referència pel que fa a la seua conjugació:

absoldre → RESOLDRE	decórrer → CÓRRER
abstraure → TRAURE	decréixer → CRÉIXER
acollir → COLLIR	defendre → ENTENDRE
acréixer → CRÉIXER	defugir → FUGIR
adir → DIR	dependre → ENTENDRE
adscriure → ESCRIURE	deprendre → ENTENDRE
afegir → LLEGIR	desaparéixer → APARÉIXER
ajaure → JAURE	descompondre → RESPONDRE
anar	desconéixer → APARÉIXER
aparéixer	descórrer → CÓRRER
apercebre → REBRE	descosir → COSIR
aprehendre → ENTENDRE	descreure → CREURE
aprendre → ENTENDRE	descriure → ESCRIURE
asseure	desdir → DIR
atendre → ENTENDRE	desentendre → ENTENDRE
atraure → TRAURE	desfer → FER
bestraure → TRAURE	desmeréixer → CRÉIXER
beure	desplaure → COMPLAURE
bollir → COLLIR	desprendre → ENTENDRE
cabre	destenyir → VESTIR
caure	desvestir → VESTIR
circumscriure → ESCRIURE	desviure's → VIURE
cloure → EXCLOURE	detraure → TRAURE
collir	deure → BEURE
comparéixer → APARÉIXER	difondre → FONDRE
complànyer → PERTÀNYER	dir
complaure	discórrer → CÓRRER
compondre → RESPONDRE	dispondre → RESPONDRE
comprendre → ENTENDRE	dissoldre → RESOLDRE
concebre → REBRE	distendre → ENTENDRE
concloure → EXCLOURE	distraure → TRAURE
concórrer → CÓRRER	doldre → VALDRE
conéixer → APARÉIXER	dur
confegir → LLEGIR	eixir
confondre → FONDRE	emprendre → ENTENDRE
contradir → DIR	encendre → ENTENDRE
contrafer → FER	encollir → COLLIR
contraure → TRAURE	endur-se → DUR
conviure → VIURE	engolir
córrer	entendre
correspondre → RESPONDRE	entredir → DIR
cosir	entrelluir → LLUIR
coure	entreobrir → OBRIR
créixer	entreteixir → TEIXIR
creure	equivaldre → VALDRE
cruixir	escaure → CAURE
decaure → CAURE	escollir → COLLIR
decebre → REBRE	escopir

escórrer → CÓRRER

escriure

estar

estendre → ENTENDRE

excloure

expondre → RESPONDRE

extraure → TRAURE

fendre → ENTENDRE

fényer → PERTANYER

fer

fondre

fregir → LLEGIR

fugir

haver

imprimir

incloure → EXCLOURE

incórrer → CÓRRER

infondre → FONDRE

inscriure → ESCRIURE

interdir → DIR

intervindre/intervenir

jaure

llegir

lluir

maldir → DIR

malentendre → ENTENDRE

malvendre → VENDRE

malvestir → VESTIR

malveure → VEURE/VORE

malviure → VIURE

malvoler → VOLER

mamprendre → ENTENDRE

meréixer → CRÉIXER

modre

morir

moure

nàixer

obrir

ocórrer → CÓRRER

ofendre → ENTENDRE

oir

oldre → VALDRE

omplir

paréixer → APARÉIXER

percebre → REBRE

perfer → FER

pertànyer

perviure → VIURE

plànyer → PERTANYER

plaure → COMPLAURE

ploure → MOURE

poder

pondre → RESPONDRE

predir → DIR

prendre → ENTENDRE

prescriure → ESCRIURE

pretendre → ENTENDRE

prevaldre → VALDRE

preveure → VEURE/VORE

promoure → MOURE

proscriure → ESCRIURE

rebre

recaure → CAURE

recloure → EXCLOURE

recollir → COLLIR

reconéixer → APARÉIXER

recórrer → CÓRRER

renyir

resoldre

respondre

retraure → TRAURE

revestir → VESTIR

riure

romandre

rostir

saber

satisfer → FER

ser

seure → ASSEURE

socórrer → CÓRRER

sofregir → LLEGIR

soldre → VALDRE

somoure → MOURE

somriure → RIURE

sorprendre → ENTENDRE

sortir → ROSTIR

sostraure → TRAURE

subjaure → JAURE

subscriure → ESCRIURE

supondre → RESPONDRE

suspendre → ENTENDRE

teixir

tenyir → RENYIR

tindre/tenir

tossir

transcórrer → CÓRRER

transvestir-se → VESTIR

traslluir-se → LLUIR

traure

valdre

vendre

vestir

veure/vore

vindre/venir

viure

voler

40. LES PERÍFRASIS VERBALS

40.1. INTRODUCCIÓ

Una perífrasi és una construcció sintàctica formada per dos verbs, enllaçats en certs casos per una preposició, que funciona com un únic predicat verbal. El primer verb de la perífrasi rep el nom de *verb auxiliar*, i el segon, el de *verb principal*.

Segons el significat, les perífrasis es classifiquen en modals i aspectuals. Les modals expressen valors relacionats amb l'obligació, la capacitat, la possibilitat o el dubte; en canvi, les aspectuals expressen valors relacionats amb l'inici, l'acabament, el desenvolupament, la repetició de l'acció o l'estat designat pel verb en forma no personal.

A partir de la forma del verb principal, les perífrasis poden ser classificades també com d'infinitiu, de gerundi i de participi. Totes les perífrasis modals són perífrasis d'infinitiu, mentre que les aspectuals poden ser d'infinitiu, de gerundi o de participi.

A continuació donem, agrupades a partir de la forma, una relació de les perífrasis més habituals, especificant el valor concret i les peculiaritats de cadascuna.

40.2. PERÍFRASIS D'INFINITIU

40.2.1. *Acabar de + infinitiu*

S'usa amb un valor culminatiu, per a indicar que una acció ha tingut lloc en un moment immediatament anterior a l'acte de parla:

Acaba d'arribar fa un moment.
Ara no està: acaba d'anar-se'n.

En contextos negatius també s'usa per a atenuar la contundència d'una negació:

No acabe de tindre-ho clar.
El nou sistema no m'acaba de convèncer.

40.2.2. *Acostumar a + infinitiu*

S'usa amb un valor iteratiu, per a expressar que una acció es repeteix amb una certa regularitat al llarg del temps; amb un valor sinònim també s'utilitza la perífrasi «*soldre* (o *soler*)+ infinitiu»:

Acostuma a passejar totes les vesprades.
Els diumenges sol dinar fora de casa.

40.2.3. *Anar a + infinitiu*

S'usa amb un valor intencional, per a indicar que una acció està a punt d'executar-se, sobretot quan la situació a què es fa referència està situada en el passat i queda interrompuda per alguna circumstància que impedeix la seua realització; amb el mateix valor també s'utilitza la perífrasi «*estar a punt de + infinitiu*»:

Anava a eixir de casa ara mateix.
Es van alterar tant que pareixia que estaven a punt de pegar-se.

40.2.4. *Arribar a + infinitiu*

S'usa amb valor culminatiu i ponderatiu, per a expressar que una acció ha culminat finalment després d'un gran esforç, d'un procés llarg o d'una situació complexa:

Al final, després de parlar amb ell durant més d'una hora,
arribà a comprendre el que volia dir-li.
 Estava tan obcecada que **arribà a dir-me** que m'odiava.

40.2.5. *Començar a + infinitiu*

S'usa amb valor ingressiu, per a expressar el moment inicial d'una acció; amb un valor sinònim, però indicant un inici brusc, també s'utilitzen les perífrasis «*arrancar a + infinitiu*», «*trencar (o rompre) a + infinitiu*», «*esclafir (o esclatar) a + infinitiu*» i «*pegar a + infinitiu*», tot i que sovint estan associades a contextos molt específics que les convertixen pràcticament en frases fetes:

Va **començar a ploure** quan havíem d'eixir.
Arrancà a córrer i no parà fins que arribà a casa.
 Quan li ho vaig dir, **va trencar (o rompre) a plorar**.
 Li vaig fer un gest i **va esclafir (o esclatar) a riure**.
 Estic desitjant que arribi el mes d'agost per a **pegar a fugir**.

40.2.6. *Deixar de + infinitiu*

S'usa per a indicar la interrupció d'una acció; amb un valor sinònim també es fan servir les perífrasis «*parar de + infinitiu*» i «*cessar de + infinitiu*»:

Deixa de cantar, que tinc mal de cap.
Para de remugar, que em trauràs el cuc de l'orella.
 No ha **cessat de repetir** el teu nom.

40.2.7. *Deure + infinitiu*

S'usa amb valor de probabilitat, per a expressar una suposició o una deducció no confirmada:

Ja **deuen haver arribat**.
Deuen tindre la música molt forta perquè no contesten al telèfon.
 No els molestes que ara **deuen estar** sopant.

A més, la perífrasi «*deure + infinitiu*» pot tindre un valor d'obligació, sobretot en aquells casos en què té una clara connotació moral:

Sempre s'ha dit que els fills **deuen obeir** els pares.
 A mi se'm **deu atribuir** tota la culpa.

Cal remarcar que la perífrasi amb *deure* no s'ha d'usar amb la preposició *de* entre el verb auxiliar i el principal.

40.2.8. *Estar per + infinitiu*

S'usa amb valor d'imminència, per a expressar que algú té la intenció de dur a terme l'acció indicada per l'infinitiu o que està pendent de produir-se:

Jo estic **per dir-li-ho** i que faci el que vullga.
 La sorpresa més gran **està per arribar**.

40.2.9. *Haver de + infinitiu*

S'usa amb valor d'obligació, per a indicar la necessitat de dur a terme l'acció expressada per l'infinitiu:

Has d'aprofitar més el temps.
Hauríem de pensar en altres alternatives.

La llengua disposa d'altres construccions no perifràstiques amb què es pot expressar també la idea d'obligació. Es tracta, per exemple, de la construcció impersonal amb el verb *caldre* o de la construcció amb el predicat *ser necessari*:

Cal que ens comuniquem el resultat tan prompte com siga possible.
És necessari que assistisques a la reunió.

No són acceptables, en canvi, les construccions *hi ha que* o *tindre que*, però sí *tindre de*, que tanmateix és poc usada.

40.2.10. *Tornar a + infinitiu*

S'usa amb valor reiteratiu, per a indicar que es fa novament l'acció indicada per l'infinitiu:

No et preocupes, que t'ho torne a explicar.
Hem de tornar a anar a aquell restaurant italià.

40.2.11. *Vindre a + infinitiu*

Generalment s'usa amb valor aproximatiu, sovint amb un matís de justificació, per a expressar el resultat d'una argumentació o d'una deliberació:

Això ve a ser una espècie de procés selectiu.
Al final, tots vénen a dir el mateix.

40.3. PERÍFRASIS DE GERUNDI

40.3.1. *Acabar + gerundi*

S'usa amb un valor resultatíu, per a expressar que la situació designada pel gerundi és el resultat d'un procés que ha anat evolucionant fins a la seua culminació:

Acabà anant a casa de sa mare.
Si insistixes una miqueta, acabarà cedint.

40.3.2. *Anar + gerundi*

S'usa amb un valor progressiu, per a expressar que l'acció indicada pel gerundi es troba en curs de realització:

Vaig fent les faenetes que m'ixen.
Va recuperant-se a poc a poc.

40.3.3. *Continuar + gerundi*

S'usa amb un valor duratiu, per a expressar que una situació iniciada anteriorment es manté en el moment actual; amb el mateix valor també s'usa la perífrasi «*seguir + gerundi*»:

Crec que continua vivint en el mateix poble.
Han seguit veient-se d'amagat.

40.3.4. *Estar + gerundi*

S'usa amb un valor progressiu, per a expressar que l'acció indicada pel gerundi es troba en curs de realització:

Va estar treballant durant tota la nit.
Està regant les plantes.

40.4. PERÍFRASIS DE PARTICIPI

40.4.1. *Deixar + participi*

S'usa per a referir-se a un estat que és el resultat d'un fet, una decisió o una acció anterior:

La teua decisió em deixà parada!
M'has deixat fet una coca.

40.4.2. *Quedar + participi*

S'usa per a expressar la conseqüència d'una acció que modifica una situació anterior:

El trànsit ha quedat interromput per l'accident.
A causa de les fortes nevades, el país ha quedat paralitzat.

40.4.3. *Tindre + participi*

S'usa amb valor resolutiu, per a expressar la conclusió d'una activitat o la finalització d'una acció després d'un procés d'elaboració, amb una idea general de possessió, persistència o permanència:

Ja té redactats nou capítols de la seua tesi.
Té llogat l'apartament.

41. LES CONJUNCIONS

41.1. INTRODUCCIÓ

Les conjuncions formen una classe de paraules que es caracteritzen morfològicament pel fet de ser invariables, i sintàcticament, pel fet d'enllaçar oracions o constituents d'una oració o d'un sintagma. Com ocorre amb altres classes de paraules, dins de les conjuncions s'inclouen tant les conjuncions pròpiament dites (*i, o, que, si, perquè,* etc.) com les locucions que funcionalment equivalen a una conjunció (*o bé, encara que, a fi que,* etc.).

41.2. LES CLASSES DE CONJUNCIONS

Tenint en compte el tipus d'enllaç que estableixen, tradicionalment es diferencia entre les conjuncions de coordinació i les de subordinació. Les conjuncions de coordinació enllacen oracions o parts d'una oració o d'un sintagma que presenten una funció sintàctica equivalent; les conjuncions de subordinació, en canvi, estableixen una relació de dependència entre l'oració que introdueixen i una altra oració o un constituent d'una oració.

41.3. LES CONJUNCIONS DE COORDINACIÓ

D'acord amb el tipus de relació que expressen, les conjuncions de coordinació es classifiquen en copulatives, disjuntives, distributives i adversatives.

41.3.1. Les conjuncions copulatives

Les conjuncions copulatives expressen una relació de mera addició entre els elements que unixen, siguen oracions o elements d'una oració o d'un sintagma. Les conjuncions copulatives són *i* i *ni*.

La conjunció *i* s'usa en oracions afirmatives:

Joan preparava el sopar i Carme escurava.
Per al treball necessitareu una cartolina i unes tisores.

En aquells casos en què es coordinen més de dos elements, la conjunció *i* enllaça els dos últims, encara que també és possible usar-la emfàticament, per a introduir un efecte estilístic reiteratiu, entre tots els elements d'una sèrie:

Hem de comprar pa, beguda i companatge.
A la festa acudiren tots els seus amics: Pere i Empar i Joana i Andreu...

La conjunció *i* es manté inalterable encara que la paraula següent comence pel mateix so:

El Ministeri d'Economia i Hisenda.
Hem de parlar amb Voro i Irene.

En oracions negatives s'usa la conjunció *ni*:

No ho he fet ni pense fer-ho.
No menja carn ni peix.

41.3.2. Les conjuncions disjuntives

Les conjuncions disjuntives poden expressar una alternança o una contraposició. L'única conjunció disjuntiva és *o*:

Què preferixes? Carn **o** peix?

No recorde si vaig parlar amb Maite **o** amb Alba.

Esta conjunció pot ser reforçada amb l'adverbi *bé*, que introdueix un matís emfàtic:

Podem acabar-ho ara **o bé** deixar-ho per a un altre dia.

Com ocorre amb la conjunció *i*, en aquells casos en què es coordinen més de dos elements, normalment apareix enllaçant només els dos últims, si bé és possible, quan es vol remarcar emfàticament la diversitat d'elements que formen una sèrie, introduir cada element amb la preposició *o*:

Vés-te'n a casa de ta mare, **o** de ta tia, **o** de la teua germana, **o** del teu amic, **o** a un hotel; però, per favor, vés-te'n d'ací i deixa'm l'ànima tranquil·la.

A més del valor d'alternança, la conjunció *o* també assenyala en certs casos l'equivalència dels elements coordinats:

Esta herba es diu *timó o tomello*.

Els naturals d'Elx s'anomenen *elxans o il·licitans*.

La conjunció *o* es manté inalterable encara que la paraula següent comence pel mateix so:

Ha convidat deu **o** onze persones a la reunió.

No sé si vindrà Pilar **o** Hortènsia.

41.3.3. Les conjuncions distributives

Les conjuncions distributives indiquen alternança i apareixen encapçalant cadascun dels membres coordinats. Són distributives les conjuncions *o...* *o*:

Decidix-te: **o** carn **o** peix.

O se li ha oblidat **o** no m'ho ha volgut dir.

Hi ha també tota una sèrie de paraules en construccions paral·leles que, sense ser pròpiament conjuncions distributives, indiquen alternança o distribució, com ara *adés... adés, ara... ara, bé... bé, ja... ja, mig... mig, ni... ni, no sols... sinó que, o bé... o bé, siga... siga, tant... com*:

Adés heroi, **adés** canalla: la vida pega moltes voltes.

Ara plora, **ara** riu: té un caràcter molt inestable.

Ha de presentar un pla d'actuació per a assegurar la viabilitat de l'empresa, **bé** reforçant el seu patrimoni, **bé** facilitant la seua fusió.

Ja per un motiu, **ja** per un altre, el cas és que no ho ha fet.

És un trapatroles que **ni** fa **ni** deixa fer.

Després de la caminada que ens hem pegat, estic **mig** viu, **mig** mort.

No sols el va ajudar a alçar-se, **sinó que** el va acompanyar a casa.

O bé ho fem d'una manera, **o bé** ho fem d'una altra, però hem de decidir-nos ja.

Hem d'acabar la faena, **siga** hui, **siga** demà.

Ho has de fer **tant** si vols **com** si no vols.

41.3.4. Les conjuncions adversatives

Les conjuncions adversatives expressen una contraposició entre el significat dels dos elements que coordinen.

a) La conjunció *però* té un valor opositiu, i indica que el segon element expressa una restricció o un valor contrari al primer:

Joana estudia moltes hores, **però** no en trau profit.
No em cau bé, **però** tampoc malament.

Amb un valor igualment opositiu, s'usa també la locució *mentre (o mentres) que*:

Joan treballa amb molta dedicació, **mentre que** Eva es limita a complir estrictament l'horari.

b) En canvi, la conjunció *sinó* té un valor substitutiu, i afirma del segon membre allò que es nega del primer:

No m'ho ha dit ella **sinó** el seu germà.

En el cas que encapçale una oració, la conjunció *sinó* va seguida de *que*:

No t'he dit que calles **sinó que** parles més baixet.

c) Hi ha també un conjunt d'adverbis textuais que s'usen amb un valor de contrast a mitjan camí entre l'adversativitat i la concessivitat. Es tracta d'adverbis o locucions adverbials com ara *així i tot*, *això no obstant*, *no obstant això*, *altrament*, *amb tot*, *tanmateix*:

Així i tot, m'estranya molt que ell no haja vingut.
L'hivern passat va ploure prou; **no obstant això**, encara hi ha sequera.
Has de fer el treball; **altrament**, podries suspendre.
La pel·lícula dura més de tres hores; **amb tot**, no es fa llarga.
Li ho vaig contar confidencialment i, **tanmateix**, ho ha xerrat a tot el món.

41.4. LES CONJUNCIONS DE SUBORDINACIÓ

Tenint en compte el tipus d'oració subordinada en què apareixen, les conjuncions de subordinació es poden classificar en *completives*, *condicionals*, *concessives*, *causals*, *finals*, *consecutives*, *temporals*, *modals* i *comparatives*.

41.4.1. Les conjuncions completives

Les conjuncions completives introduïxen bàsicament oracions que funcionen com a complement verbal, però també com a subjecte o com a complement d'un nom o d'un adjectiu. La principal conjunció completiva és *que*, i pot introduir oracions subordinades en funció de:

– Complement directe:

Diu **que** té molta fam.

– Complement de règim:

Confiava **que** guanyaria el premi.

– Subjecte:

És possible **que** s'haja sentit ferit.

– Complement d'un substantiu:

La idea **que** t'ajude ell em sembla molt encertada.

– Complement d'un adjectiu:

Està molt content **que** hagen tingut en compte les seues aportacions.

A diferència del **que** ocorre en altres llengües, la conjunció **que** no s'elidix amb verbs de voluntat o de desig:

Preguem als senyors viatgers **que** es dirigisquen al tren.

Espere **que** t'ho hages passat molt bé.

La conjunció **si** té també un valor completiu quan introduïx oracions interrogatives indirectes:

Em té igual **si** se n'ha penedit o no: jo no li ho he perdonat.

No sé **si** vindrà.

41.4.2. Les conjuncions condicionals

Les conjuncions condicionals introduïxen una subordinada que assenyala la condició necessària per a la realització del **que** s'indica en l'oració principal. La conjunció condicional per definició és **si**:

Si no arribes a temps, avisa'm.

Si vingueres, podríem passar-nos-ho molt bé.

També tenen un valor condicional les locucions conjuntives **en cas que**, **a condició que**, **només que**, **sols que**, **sempre que**:

Pots demanar un certificat **en cas que** el necessites.

Ens deixaran entrar a la sala **a condició que** no fem fotografies.

Només que done una explicació, li ho perdonarà.

Li ho donaré **sempre que** no m'ho demane.

41.4.3. Les conjuncions concessives

Les conjuncions concessives introduïxen una subordinada que indica un obstacle per al **que** s'enuncia en l'oració principal, **que** no impedit, amb tot, la seua realització. La conjunció concessiva bàsica és **encara que**:

Encara que li ho prometes, no et creurà.

Jo ja ho sabia, **encara que** no m'ho havia dit ningú.

També tenen un valor concessiu les conjuncions **a pesar que**, **malgrat que**, **ni que**, **per bé que**, **bé que**, **si bé**, **tot i que**, **per més que**, **mal que**:

M'han acceptat la targeta, **a pesar que** no portava el carnet d'identitat.

Se'n va anar a Suïssa, **malgrat que** els pares no volien.

No pense dir-ho **ni que** em maten.

Per bé que s'ha moderat, continua sent molt impulsiva.

Si bé les normes s'han de complir, hi ha una certa permissivitat.

Tot i que tenia febra, va assistir a la reunió.

Per més que m'insistisques, no te l'he de tornar.

Mal que li pese, no aniré a visitar-lo.

41.4.4. Les conjuncions causals

Les conjuncions causals introduïxen una subordinada que assenyala el motiu del que s'indica en l'oració principal. La conjunció causal bàsica és *perquè*:

Vam suspendre l'excursió **perquè** feia molt mal oratge.
El xiquet plora **perquè** té son.

També tenen un valor causal les locucions *ja que*, *com que*, *vist que*, *atés que*, *per tal com*, *donat que*, *puix que*:

Ja que has vingut, t'ensenyaré el vídeo del viatge.
Vist que no recorda res, no seré jo qui li ho diga.
Com que no li feien cas, se'n va anar.
Atés que ja ha arribat Ferran, podem començar la reunió.
Es preveu una gran assistència a l'acte, **donat que** se n'ha fet molta publicitat.
Puix que vénen temps difícils, haurem de preparar-nos.

41.4.5. Les conjuncions finals

Les conjuncions finals introduïxen una subordinada que assenyala la finalitat o l'objectiu d'allò que s'indica en l'oració principal. La conjunció final bàsica i pròpia dels registres formals és *perquè*, que en la llengua col·loquial també adopta la forma *per a que*:

Aniré a parlar amb ell **perquè** m'explique què ha passat.
Es va portar bé **perquè** no el tornaren a castigar.

També tenen un valor final les locucions *a fi que* i *per tal que*:

S'han fet anàlisis bacteriològiques de l'aigua **a fi que** els veïns estiguen totalment tranquils.
Has de parpellejar **per tal que** el colliri es distribuïska per tot l'ull.

41.4.6. Les conjuncions consecutives

Les conjuncions consecutives expressen la conseqüència que es deriva d'allò que s'indica en l'oració principal. Tenen un valor consecutiu les locucions *de manera que*, *així que*, *tan... que*, *tant... que* i la conjunció *doncs*:

Ja ho sabem tots, **de manera que** no cal que ho tornes a contar.
S'ha fet molt tard, **així que** millor si te'n vas tu a soles.
Estava **tan** cansat, **que** no es podia ni alçar de la cadira.
El braç li feia **tant** de mal, **que** no el podia ni moure.
Dius que tens calor? **Doncs** lleva't la jaqueta, home!

Hi ha també una sèrie d'adverbis o locucions textuais que s'usen amb este valor consecutiu, com *per tant*, *per això*, *per consegüent*:

És un producte que té efectes nocius; **per tant**, no vull que te'l prengues.
No has sigut gens amable amb ell, i **per això** no vol saber res de tu.
És un acte illegal, i **per consegüent** ha de ser declarat nul de ple dret.

41.4.7. Les conjuncions temporals

Les conjuncions temporals introduïxen una subordinada que funciona com a circumstancial de temps respecte a l'oració principal. Les subordinades circumstancials de temps poden estar introduïdes per l'adverbi relatiu *quan* i per tota una sèrie de conjuncions que expressen relacions de simultaneïtat, anterioritat o posterioritat respecte a allò que designa l'oració principal o que assenyalen la freqüència amb què es produïx la situació designada en la principal.

Així, expressen simultaneïtat conjuncions com *mentre* (o *mentres*) i la locució *alhora que*:

Mentre tu prepares l'ensalada, jo pare taula.
Escolta música **alhora que** estudia.

Expressen anterioritat *abans que* i *fins que*:

Abans que li ho demanara, ja ho havia fet.
Et faré companyia **fins que** arribe el teu fill.

Expressen posterioritat *després que*, *tot seguit que*, *tan prompte com*, *així que*, *des que*, *d'ençà que*, *tan bon punt*, *a penes* i *tot just que*:

La vaig trobar **després que** ho havíem parlat tu i jo.
Tot seguit que en tinguem una comunicació oficial, convocarem els socis.
Cal enviar les inscripcions **tan prompte com** siga possible.
Així que arribe Conxa, ens n'anirem.
Des que se'n va anar a Viena, no sé res de Jaume.
D'ençà que vingué, encara no havíem pogut parlar.
Tan bon punt arribe, començarem la reunió.
A penes havia eixit de casa es va posar a ploure.
Tot just inicià la investigació, canviaren les coses.

I, finalment, expressen freqüència o repetició *sempre que*, *cada vegada que*:

Pots vindre **sempre que** vullgues.
Cada vegada que veig eixe programa, tinc malsons.

41.4.8. Les conjuncions modals i comparatives

Les subordinades modals apareixen introduïdes pel relatiu *com* i per una sèrie de locucions formades amb esta partícula (*així com*, *tal com*, *segons com*, *com si*) o amb la conjunció *que* (*sense que*, *igual que*):

Arribarem **com** podem.
Ho he fet **tal com** he pogut.
Així com abans eren tan amics, no sé què ha passat entre ells que ara ni se saluden.
Digues-li-ho **com si** no haguera passat res.
Ho farem **sense que** ens ajude ningú.

Pel que fa a les oracions comparatives (que poden ser de superioritat, igualtat o inferioritat), la subordinada es troba sovint en correlació amb un adverbi de quantitat (*tant*, *més*, *menys*), i apareix introduïda, segons els casos, per *que* o *com*:

Laia ha menjat **tant com** Anna.
Guanya **més que** tu.
El xiquet dorm **menys que** la xiqueta.

42. LES INTERJECCIONS

42.1. INTRODUCCIÓ

Les interjeccions es caracteritzen pel fet de tindre una sèrie de trets distintius molt peculiars. Ortogràficament, a vegades poden adoptar formes estranyes a les convencions gràfiques més usuals (com *ah!*, *oooh!*, *mmm!*); fonèticament, poden contindre sons particulars o combinacions vocàliques o consonàntiques poc habituals (*ehem!* [amb el so de la *h* aspirada], *uei!*); morfològicament, són invariables; i, sintàcticament, tenen la peculiaritat que no es comporten com a parts de l'oració, sinó que, en certa manera, són equivalents a una oració completa.

El significat de les interjeccions sovint és poc precís: està molt lligat al context en què apareixen i, per això, a vegades una mateixa interjecció pot usar-se amb valors diferents. En general, s'usen per a transmetre emocions (com sorpresa, dolor, rebuig, alegria, etc.), com a fórmules de salutació o cortesia, o per a establir connexions discursives entre l'emissor i el receptor del missatge.

42.2. LES CLASSES D'INTERJECCIONS

Des d'un punt de vista formal, les interjeccions poden ser pròpies o impròpies. Les interjeccions pròpies són paraules simples que únicament funcionen com a interjeccions (*ah!*, *oh!*, *uf!*, *xe!*); les impròpies, en canvi, són paraules o sintagmes que presenten un valor interjectiu en determinats contextos (*Mare de Déu!*, *vaja!*, *vinga!*).

A partir de la funció bàsica amb què s'usen, poden distingir-se quatre tipus d'interjeccions: les expressives, les apel·latives, les fàtiques i les metalingüístiques. A estes classes cal afegir encara les onomatopeies, que presenten característiques particulars.

42.2.1. Les interjeccions expressives

Les interjeccions expressives s'usen per a manifestar sentiments i estats d'ànim del parlant.

Per a expressar sorpresa o admiració, s'utilitzen interjeccions o expressions interjectives com *oh*, *ah*, *apa*, *ai*, *eu*, *ui*, *xe*, *ah sí?*, *ah no?*, *carall* (o *carai*, o *caram*), *vaja*, *ausades* (o *a gosades*), *mira que*:

Oh! Quina preciositat de criatura!
Ausades que és cabuda, la xiqueta!

Per a expressar alegria o satisfacció, s'usen interjeccions com *oh*, *ui*, *xe*, *visca* (o *vixca*), *bravo*, *bé*:

—Bravo! —cridaven entusiasmat.
Que bé! Al final ha vingut Sergi.

Per a expressar contrarietat o indignació, s'usen interjeccions o expressions interjectives com *xe*, *collons*, *collins*, *botons*, *la mare que va*, *per l'amor de Déu*, *redéu*, *repalleta*:

Xe!, com pots dir això?
Per l'amor de Déu, no córregues tant, que estic feta un flam!

Per a expressar dolor o desgrat, es fan servir interjeccions o expressions interjectives com *ah, ai, oh, ui, uh, Déu meu, Senyor, Mare de Déu, fotre*:

Ah, quina vergonya més gran que vaig passar!

Mare de Déu, quin bac que ha caigut!

Senyor, quina carretera més estreta!

Per a expressar fatiga o cansament, se sol usar la interjecció *uf*:

Uf! Encara falten més de cinquanta quilòmetres per a arribar a casa.

Per a expressar disgust o rebuig, les interjeccions més habituals són *buf* i *uah*:

Vaig anar al bar on havíem quedat i, **buf!**, allí ja no quedava ningú.

Per a expressar fàstic, repugnància o menyspreu, s'usen interjeccions com *ecs, uix*:

Has dit que vos posaren per a dinar llengua de bou? **Ecs!**

Uix, lleva'm la foto de davant que no vull ni veure'!

Per a lamentar-se d'alguna cosa, s'utilitzen interjeccions com *ai, oh* (a vegades, amb allargament vocàlic):

Ai! Quin mal de panxa!

Oooh! Quina llàstima!

Per a expressar incredulitat o reticència davant d'alguna informació proporcionada per l'interlocutor, s'usen interjeccions com *ca, apa, bah, hum, no fotes, alça, què dius, i ara*:

—Sabies que Sílvia s'ha casat? —**No fotes!**

—Acabareu hui? —**Ca, home!**

Per a expressar indiferència o resignació, s'empren interjeccions com *rai, pse, mmm, tant (me) fa, se me'n fot, tant se val, em té (o m'és) igual, quin remei, bé, bo*:

—Ja has escurat? —**Quin remei!**

Em té igual! No pensava fer-li cas.

42.2.2. Les interjeccions apellatives

Les interjeccions apellatives (o conatives) tracten d'incidir sobre el comportament de l'oient, de manera que faci o deixi de fer alguna acció.

Per a cridar l'atenció d'algú o interpellar-lo abans d'iniciar algun tipus de comunicació, s'usen interjeccions com *eh, ei, ep, eu, uei, xe, atén, escolta, disculpe, perdona*:

Xe, tu! Què fas per ací?

Perdona, em pots dir quina hora és?

Per a advertir algú d'un perill, s'utilitzen interjeccions com *ei, ep, eh, alerta, atenció, compte, vigila, a espai*:

Compte, que per ací passen molts cotxes.

A espai, que et faràs mal!

Per a demanar ajuda, es fan servir paraules amb valor interjectiu com *auxili, socors*:

Auxili! M'he quedat tancat.

Per a demanar silenci, es recorre a interjeccions o expressions interjectives com *xit, xut, silenci, calleu, mut, mutis, mut i a la gàbia, mut i callosa, prou*:

Silenci! Gravem.
Mut! Tots a estudiar.

Per a incitar al moviment o a prosseguir una acció, s'usen interjeccions o expressions com *apa, au, hala, uix, amunt, ànim, avant, fort, va, vinga, vés, aire, cama, fuig*:

Hala! Tots al cotxe.
Au! Que ens n'anem.
Va! Acabeu-ho ja.

Per a detindre un moviment o una acció, s'empren interjeccions com *ep, alto, (i) prou, (i) punt*:

Ep! Jo no volia dir això.
Alto! No seguiu.

En el cas concret de les bèsties de càrrega, per a incitar-les a posar-se en moviment o per a accelerar la marxa, s'usa la interjecció *arre, arri* o *arruix*, i per a fer-les parar, es fan servir les interjeccions *xo* o *aixa*.

Arre, haca!
Xo, mula!

Per a fer un prec o donar una orde, es fan servir interjeccions com *au, va, vinga, per favor*:

Au!, explica'm què ha passat.
Per favor, ordena els llibres.

42.2.3. Les interjeccions fàtiques

Les interjeccions fàtiques asseguren el contacte entre els interlocutors d'un acte de parla.

Per a saludar, s'utilitzen interjeccions com *ei, hola, bon dia, bona nit*:

Hola, Clara.
Bona nit! Me'n vaig a dormir.

Per a despedir-se, s'usen interjeccions com *au, apa, adéu, a passar-ho bé, fins ara, fins després, fins demà*:

Adéu! Bon cap de setmana.
Au, vés tranquil·let i per l'ombra.

Per a mostrar agraïment, es fan servir paraules o expressions amb valor interjectiu com *gràcies, molt agraït*:

Gràcies per tot el que has fet per mi.
Molt agraït de tot, Jaume.

Com a resposta a l'agraïment que algú manifesta per un favor realitzat, s'usen paraules o expressions amb valor interjectiu com *de res, no s'ho val, no es mereixen*:

—Gràcies, Laura. —De res.
—Moltes gràcies per ajudar-me. —No es mereixen, home.

Per a demanar perdó per alguna acció que se suposa que pot produir alguna molèstia a algú, s'usen paraules o expressions amb valor interjectiu com *perdone, perdó, disculpe*:

Perdó, estava despistat.

Disculpe, no l'havia vist.

Per a felicitar algú per alguna cosa, s'utilitzen paraules o expressions amb valor interjectiu com *felicitats, enhorabona, bravo, molt bé, per molts anys*:

Felicitats! Ho has aprovat tot amb uns resultats molt brillants.

Enhorabona! La coca estava boníssima.

Per a expressar assentiment davant del que diu un interlocutor, s'usen paraules o expressions amb valor interjectiu com *clar, és clar, i tant, tu diràs, veges tu*:

—Em pots deixar un llibre! —Per descomptat, home!

—Has acabat els deures? —Tu diràs! Tota la vesprada que estic treballant.

Per a expressar negació davant del que diu un interlocutor, es fan servir paraules o expressions amb valor interjectiu com *ah no, de cap manera, d'això res, ni pensar-ho*:

—Si se'm fa tard, em quedaré a dormir en casa d'una amiga! —Ah no!

Que vols anar-te'n de viatge, dius? D'això res!

Per a expressar acord davant del que diu un interlocutor, s'usen paraules o expressions amb valor interjectiu com *d'acord, entesos, molt bé*:

D'acord! Ho faré jo.

Molt bé, m'agrada la idea.

Per a expressar desacord davant del que diu un interlocutor, s'empren paraules o expressions amb valor interjectiu com *calla; què dius (ara); sí, home; sí, espera't; sí?; sí, sí; vols dir?; de veritat?; de veres?*:

—Segur que al final canvia d'opinió. —Vols dir?

Calla, i no digues més animalades!

Per a demanar un acord a un interlocutor, s'usen paraules o expressions amb valor interjectiu com *eh?, d'acord?, sí?, entesos?, saps?, comprens?, entens?, ho veus?*:

A les 10 en casa, entesos?

Ho veus? Qui tenia raó?

Per a demanar una confirmació, es recorre a paraules amb valor interjectiu com *eh?, no?, veritat?*:

Anem al cine esta nit, veritat?

Demanem pizzes, eh?

42.2.4. Les interjeccions metalingüístiques

Les interjeccions metalingüístiques marquen canvis en el discurs. Sovint estan vinculades a la distribució de torns de parla, i servixen per a indicar adhesió o refutació respecte al que s'ha dit anteriorment.

Per a interrompre el discurs de l'interlocutor, indicant-li que no s'ha entès alguna cosa, s'usen paraules o expressions amb valor interjectiu com *eh?, què?, com?*:

—M'han dit que tinc amaxofòbia... —Què?

Per a interrompre el torn de parla, s'utilitzen paraules o expressions amb valor interjectiu com *vegem* (o *vejam*); *escolta* (o *escolte*); *mira* (o *mire*):

Escolta, no faces cas, que no és per a tant.

Per a iniciar el torn de parla, s'usen paraules o expressions amb valor interjectiu com *a veure* (o *a vore*); *mira* (o *mire*):

Mira, si t'he de dir la veritat, no he pogut mirar-me res.

Per a iniciar o canviar de tema, s'usen paraules o expressions amb valor interjectiu com *ah*, *escolta* (o *escolte*), (*molt*) *bé*, *veuràs* (o *veurà*):

Escolta, deixa-ho córrer. Parlem d'una altra cosa.

Per a iniciar una pausa, s'empren paraules o expressions amb valor interjectiu com *eh*, *un moment*:

—A quina hora vindràs? —Eh... Què et sembla a les tres?

Per a expressar un dubte o una vacil·lació en el discurs, s'usen interjeccions com *eh*, *mmm*, *hum*, *ehem*:

—Vols contar-m'ho? —Mmm... Sincerament, preferisc no parlar del tema.

42.3. LES ONOMATOPEIES

Les onomatopeies són una classe especial d'interjeccions amb les quals s'intenta representar verbalment sons de la realitat extralingüística. S'utilitzen per a imitar els crits que emeten alguns animals o els sorolls que produïxen certes accions o moviments.

Així, per a cridar els animals, s'usen interjeccions com *mix-mix* (per al gat), *pull-pull* (per als pollets), *tita-tita* (per a les gallines) i *cotx-cotx* (per al porc); i per a imitar els sons que emeten, es fan servir interjeccions com *bub-bub* o *guc-guc* (per al gos), *mèu* (per al gat), *piu-piu* (per al pollet), *qüec-qüec* (per als ànecs o les oques), *quiquiriquic* (per al gall).

Per a imitar els sons de certes accions personals, s'usen interjeccions com *atxim* (per a l'esternut), *gloc-gloc* (per a indicar l'acció de beure), *glup* (per a indicar la dificultat d'engolir, o d'una situació de tensió, sorpresa o por), *ha! ha! ha!* (per a una rialla estrepitosa), *he! he!* (per a una rialla suau o burleta), *hi! hi!* (per a una rialla histèrica), *nyam-nyam* (per a indicar l'acció de menjar), *tris-tras* (per a indicar l'acció d'un caminar seguit):

No para d'esternudar. *Atxim! Atxim!* Sembla que tinga al·lèrgia a alguna cosa.

Li serviren un got d'orxata i, *gloc-gloc!*, se'l va beure sense tocar vores. Serà molt evident; però, *he! he!*, a les proves em remet.

Per a imitar el so característic de certs objectes o mecanismes, s'utilitzen interjeccions com *bum* (d'una explosió), *clic* (d'un interruptor), *cloc* (d'una cosa que s'esclafa), *ding-dong* (d'una campana), *dring* (d'un objecte de metall o de vidre), *mec* (d'un clàxon), *ric-rac* (d'una serra o d'algun objecte que fricciona amb algun altre), *ring* (d'un timbre), *rum-rum* (d'una remor), *taf-taf* (d'un motor d'explosió), *tic-tac* (d'un rellotge):

El rellotge no parava de fer *tic-tac* i no em deixava dormir.

Anava sigilosament i, de sobte, *cloc!*, vaig xafar alguna cosa que va fer un soroll escandalós.

Per a imitar el so que produïx el moviment de certs objectes, s'usen interjeccions com *crec* (o *crac*) (d'alguna cosa que es trenca), *cric-crec* (de dos xocs successius d'un mecanisme), *pam* (d'un tir), *paf* (d'una caiguda violenta), *flist-flast* o *pif-paf* (d'un parell de bufetades), *gluc-gluc* (de l'aigua quan s'escola), *nyac* (d'alguna cosa que s'incrusta violentament en una altra), *patapam* (d'alguna cosa quan topa violentament contra el sòl), *pataplaf* (de la caiguda d'una persona o una cosa), *pim-pam* (de colps secs o de tirs d'arma de foc), *plof* (d'un objecte quan cau damunt d'una superfície blana), *pum* (d'una explosió o d'un colp fort), *xap* (d'alguna cosa que cau a l'aigua), *zas* (d'alguna cosa que es mou ràpidament en l'aire):

Es va acostar a ell decididament i, sense dir-li res, *flist-flast!*,
li va estampar en la cara un parell de sonores bufetades.

Per a imitar el so que produïxen certs instruments musicals, es fan servir interjeccions com *nyigo-nyigo* (d'un violí o d'un altre instrument de corda mal tocat), *tararà* o *tururut* (d'una trompeta), *tararí* (d'un clarí o d'una corneta):

Passava tot el dia practicant amb el violoncel, *nyigo-nyigo!*, *nyigo-nyigo!*,
i als veïns ens resultava totalment insuportable.

D

E

L

E

A

ÍNDEX DE PARAULES I MATÈRIES

A

- nom de la lletra 4.1
- ortografia 6.2
- pronunciació com a [e] 6.2
- preposició 30.3
- a amagatons* 34.5.35
- a amagatontes* 34.5.35
- a bacs (i redolons)* 34.5.1
- a base de* 32.2
- a bastament* 37.3.3
- a bell ull* 34.5.26
- a bondó* 37.3.1
- a boqueta (de) nit* 36.3.7
- a borbollades* 34.5.2
- a borbollons* 34.5.2
- a borbolls* 34.5.2
- a cabassos* 37.3.1
- a caramull* 34.5.3
- a càrrec de* 32.3
- a cau d'orella* 34.5.12
- a causa de* 32.4
- a cegues* 34.5.4
- a collibè* 34.5.28
- a condició que* 41.4.2
- a conseqüència de* 32.5, 32.23
- a contracor* 34.5.5
- a contrapèl* 34.5.6
- a còpia de* 32.10
- a corre-cuita* 34.5.31
- a costa de* 32.6
- a desgana* 34.5.5
- a desgrat de* 32.15
- a deshora* 36.3.1
- a deshores* 36.3.1
- a despit de* 32.15
- a dins* 35.3.7
- a doll* 37.3.1
- a entrada de fosc* 36.3.7
- a entrada de nit* 36.3.7
- a escarada* 34.5.7
- a espai* 34.5.20, 42.2.2
- a espentes i redolons* 34.5.15
- a estall* 34.5.7
- a falta de* 32.7
- a favor de* 32.8
- a fi (i efecte) de* 32.9
- a fi que* 41.4.5
- a fora* 35.3.8
- a força de* 32.10
- a fosques* 34.5.8
- a (la) gatameu* 34.5.9
- a genollons* 34.5.10
- a gom* 34.5.42
- a granel* 34.5.52
- a grapats* 37.3.1
- a gratcient* 34.5.22
- a gust* 34.5.11
- a hora* 36.3.2
- a hora foscant* 36.3.7
- a hora horada* 36.3.3
- a hores d'ara* 36.3.4
- a l'altura de* 32.11
- a l'efecte de* 32.9
- a l'entorn de* 32.20
- a l'esquerra* 35.6.2
- a l'hora d'ara* 36.3.4
- a l'orella* 34.5.12
- a l'orelleta* 34.5.12
- a la babalà* 34.5.13
- a la bestreta* 34.5.37
- a la curta* 36.3.5
- a la dreta* 35.6.1
- a la força* 34.5.14
- a la llarga* 36.3.6
- a la lleugera* 34.5.13
- a la menuda* 34.5.29
- a les fosques* 34.5.8
- a les hores d'ara* 36.3.4
- a les hurtes* 34.5.4
- a les palpentes* 34.5.19
- a les palpes* 34.5.19
- a mà dreta* 35.6.1
- a mà esquerra* 35.6.2
- a males penes* 34.5.15
- a manta* 37.3.1
- a mata degolla* 34.5.16
- a més de* 32.12
- a mitges* 34.5.17
- a mitjan (de)* 32.13
- a mos redó* 34.5.18
- a muntó* 37.3.1
- a orri* 34.5.52
- a palp* 34.5.19
- a palpes* 34.5.19
- a palpons* 34.5.19
- a partir de* 32.14
- a passar-ho bé* 42.2.3
- a penes* 41.4.7
- a pesar de* 32.15
- a peu dret* 34.5.44
- a plaer* 34.5.11, 34.5.20
- a plaeret* 34.5.20
- a poc a poc* 34.5.20
- a pols* 34.5.21

- a poqueta nit* 36.3.7
- a posta* 34.5.22
- a postes* 34.5.22
- a preu fet* 34.5.7
- a raó de* 32.16
- a recules* 34.5.23
- a redolons* 34.5.24
- a repèl* 34.5.6
- a rolls* 37.3.1
- a seguit* 36.3.15
- a soles* 25.3.3
- a tort i a dret* 34.5.25
- a tot arreu* 35.5.2
- a tothora* 36.3.8
- a través de* 32.17
- a trenc d'alba* 36.3.9
- a ull* 34.5.26
- a ull nu* 34.5.26
- a ulls clucs* 34.5.4
- a última hora* 36.3.3
- a vegades* 36.3.10
- a vessar* 34.5.3
- a voltes* 36.3.10
- a vore* 42.2.4
- abans* 36.2.2
- abans d'ahir* 36.2.20
- abans que* 38.2.3, 41.4.7
- abans que res* 38.3
- abreviació 14
- abreviatura 14.2
 - ~ de paraules estrangeres 14.2.11
 - ~ de números 14.2.12
 - accentuació 14.2.4
 - apostrofació 14.2.8
 - contacte amb els signes de puntuació 14.2.6
 - escriptura 14.2.2
 - formació 14.2.1
 - gènere 14.2.9
 - lectura 14.2.7
 - nombre 14.2.10
 - separació 14.2.5
 - ús de la majúscula 14.2.3
- acabar de* + infinitiu 40.2.1
- acabar* + gerundi 40.3.1
- accent 7
 - ~ agut 7.1
 - ~ greu 7.1
- accentuació
 - ~ d'abreviatures 14.2.4
 - ~ d'adverbis en *-ment* 7.10
 - ~ de diftongs 7.6
 - ~ de la vocal e 7.3, 7.4
 - ~ de la vocal o 7.3
 - ~ de majúscules 7.14
 - ~ de monosíl·labs 7.7
 - ~ de paraules compostes 7.9
 - ~ de paraules estrangeres 7.11
 - ~ de paraules o expressions llatines 7.12
 - ~ de topònims 7.13
 - ~ diacrítica 7.8
 - regles generals 7.2
- ací* 20.2.3, 35.2.1
- açò* 20.2.2
- acostumar a* + infinitiu 40.2.2
- adés* 36.2.3
- adés... adés* 41.3.3
- adéu* 42.2.3
- àdhuc* 37.4.2
- adjectius
 - ~ adverbialitzats 34.3
 - ~ invariables 18.1.3, 18.2.2
 - ~ variables 18.1.2
 - gènere dels ~ 18.1
 - plural dels ~ 18.2
 - posició dels ~ 18.4
- adverbis
 - ~ d'afirmació 38
 - ~ de lloc 35
 - ~ de manera 34
 - ~ de negació 38
 - ~ de quantitat 37
 - ~ de temps 36
 - ~ derivats d'adjectius 34.2
 - ~ modals 38
 - ~ textuals 38
- ah* 42.2.1
- ah no* 42.2.3
- ahí* 20.2.3, 35.2.2
- ahir* 36.2.17
- ai* 42.2.1
- aire* 42.2.2
- aixa* 42.2.2
- així* 34.4.1
- així així* 34.5.27
- així com* 41.4.8
- així mateix* 38.3
- així que* 41.4.6, 41.4.7
- això* 20.2.2
- al* 11.1, 19.2.2
- al be* 34.5.28
- al cap de* 32.18
- al capdamunt* 35.6.3
- al capdavant* 35.6.4
- al detall* 34.5.29, 34.5.52
- al llarg de* 32.19
- al mig* 35.5.4
- al sa i al pla* 34.5.30
- al vespre* 36.3.7
- al voltant de* 32.20

- alça* 42.2.1
alerta 42.2.2
aleshores 36.2.14
algú 24.3.1
algun 24.2.8
alhora 36.2.13
alhora que 41.4.7
allà 20.2.3, 35.2.3
allí 20.2.3, 35.2.3
allò 20.2.2
almanco 23.4.11
almenys 37.4.1
alto 42.2.2
altrament 38.3
altre 24.2.10, 24.3.3
altri 24.3.3
amb 30.6
amb càrrec a 32.21
amb els ulls tancats 34.5.4
amb pèls i senyals 34.5.54
amb penes i treballs 34.5.15
amb presses i correreres 34.5.31
amb presses i corruixes 34.5.31
amb prou faenes 34.5.15
amb relació a 32.30
amb vista a 32.22
ambdós 24.2.5
amunt i avall 35.6.5
amunt 35.4.1, 42.2.2
anar 39.5.1
 anar + gerundi 40.3.2
 anar a + infinitiu 40.2.3
ànim 42.2.2
anit 36.2.18
anit passada 36.2.18
ans 36.2.2
apa 42.2.1
aparéixer 39.5.2
 apostrofació
 ~ davant d'abreviatures 10.12, 14.2.8
 ~ davant de *h* aspirada 10.6
 ~ davant de *i o u* 10.5
 ~ davant de números 10.11, 22.2.6
 ~ davant de paraules en cursiva 10.10
 ~ davant de paraules entre cometes 10.10
 ~ davant de pronoms febles 10.14
 ~ davant de *s* líquida 10.7
 ~ davant de sigles 10.13
 ~ davant del nom de les lletres 10.9
 ~ de l'article definit 10.2
 ~ de la preposició *de* 10.3
 ~ dels articles personals *en i na* 10.4
 ~ que provoca homofonia 10.8
aqueix 20.2.1.1
aquell 20.2.1.1
aquest 20.2.1.1
aquí 35.2.1
ara 36.2.1
ara... ara 41.3.3
ara com ara 36.3.12
ara i adés 36.3.11
ara per ara 36.3.12
arran de 32.23
arrancar a + infinitiu 40.2.5
arre 42.2.2
arriere 35.4.4
arreu 34.4.6, 35.5.2
arreu arreu 35.5.2
arri 42.2.2
arribar a + infinitiu 40.2.4
arruix 42.2.2
 article 19
 ~ davant d'infinitius 19.2.7
 ~ davant d'oracions subordinades 19.2.8
 ~ davant de topònims 19.2.4
 ~ davant dels anys 19.2.6
 ~ davant dels dies de la setmana 19.2.5
 ~ definit 19.2
 ~ en enumeracions 19.2.3
 ~ indefinit 19.3
 ~ neutre 19.5
 ~ personal 19.4
asseure 39.5.3
 asterisc 15.14
atén 42.2.2
atenció 42.2.2
atés que 41.4.4
atxim 42.3
au 42.2.2
ausades 42.2.1
auxili 42.2.2
avall 35.4.2
avant 35.4.3, 42.2.2
aviat 36.2.5
avui 36.2.15
- B**
- nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.7, 6.24
 pronunciació 2.1
bah 42.2.1
baix 35.3.4
barata 31.1
barra inclinada 15.15
barra invertida 15.16
bastant 23.4.6, 37.2.6
 ús amb la preposició *de* 23.3
batre 39.3.1, 39.4.2

- bé* 34.4.2, 41.3.2, 42.2.1, 42.2.2
bé que 41.4.3
be/bé (accent diacrític) 7.8
bé... bé 41.3.3
ben bé 34.5.32
beure 39.5.4
bilió 22.2.4
bo 42.2.1
boca per amunt 34.5.33
boca per avall 34.5.34
bon dia 42.2.3
bona cosa 37.3.2
bona nit 42.2.3
bota/bóta (accent diacrític) 7.8
bravo 42.2.1, 42.2.3
bub-bub 42.3
buf 42.2.1
bum 42.3
- C**
- nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.4, 6.5, 6.14
 pronunciació 2.1
- ç
- nom de la lletra 4.2
 ortografia 6.14
 pronunciació 3.2.3
- ca* 42.2.1
cabre 39.5.5
cada 24.2.3
cada u 24.3.1
cada vegada que 41.4.7
cadascú 24.3.1
cadascun 24.2.3
cal 11.1
calderó 15.19
caldre 40.2.9
calla 42.2.3
calleu 42.2.2
cama 42.2.2
cantar 39.3.1, 39.4.1
cap 24.2.14, 38.2.4
cap a 31.2
cara amunt 34.5.33
cara avall 34.5.34
carai 42.2.1
carall 42.2.1
caram 42.2.1
cardinals 22.2
 gènere i nombre 22.2.4
 ortografia 22.2.5
caure 39.5.6
cent 22.2.4
- centena* 22.6
centenar 22.6
cert 24.2.9
cessar de + infinitiu 40.2.6
clar 42.2.3
clau 15.22
claudàtor 15.12
clic 42.3
cloc 42.3
collins 42.2.1
collir 39.5.7
collons 42.2.1
com 28.4.3, 29.6, 29.7, 34.4.7, 41.4.8
com a 31.3
com a mínim 37.4.1
com que 41.4.4
com si 41.4.8
coma 15.3
començar a + infinitiu 40.2.5
cometes 15.13
complaure 39.5.8
comprends? 42.2.3
compte 42.2.2
 concordança
 ~ de l'adjectiu 18.3
 conjugació 39.1
 conjuncions 41
 ~ adversatives 41.3.4
 ~ causals 41.4.4
 ~ comparatives 41.4.8
 ~ completives 41.4.1
 ~ concessives 41.4.3
 ~ condicionals 41.4.2
 ~ consecutives 41.4.6
 ~ copulatives 41.3.1
 ~ disjuntives 41.3.2
 ~ distributives 41.3.3
 ~ finals 41.4.5
 ~ modals 41.4.8
 ~ temporals 41.4.7
 coordinació de ~ 41.3
 subordinació de ~ 41.4
consegüent 38.3
consegüentment 38.3
continuar + gerundi 40.3.3
contra 31.4
 contracció
 formació 11.1
 de preposició + article 19.2.2
 descomposició 11.2
corrents 34.4.8
córrer 39.5.9
cosir 39.5.10
cotx-cotx 42.3
coure 39.5.11

crac 42.3
crec 42.3
créixer 39.3.1, 39.5.12
creure 39.5.13
cric-crec 42.3
cruixir 39.5.14
cursiva 13.2

D

nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.8
 pronunciació 2.1
d'acord 42.2.3
d'acord amb 32.24
d'això res 42.2.3
d'allò més 37.3.2
d'amagat 34.5.35
d'ara en avant 36.3.14
d'arrapa-i-fuig 34.5.31
d'ençà que 41.4.7
d'esquena 34.5.49
dalt 35.3.3
damunt 35.3.1
darrere 35.3.6
davall 35.3.2
davant 35.3.5
de
 preposició 30.5
 ús amb els quantitius 23.3
de bat a bat 34.5.36
de bestreta 34.5.37
de biaix 34.5.41
de bocadents 34.5.34
de bolina 34.5.41
de bon grat 34.5.11
de bon matí 36.3.13
de bona gana 34.5.11
de cap a cap 34.5.38
de cap a peus 34.5.38
de cap manera 42.2.3
de cara a 32.22
de colp i barrada 34.5.47
de colp i repent 34.5.47
de cop i volta 34.5.47
de cor 34.5.39
de cor i coradella 34.5.39
de dalt a baix 34.5.38, 35.6.6
de fit a fit 34.5.40
de gaidó 34.5.41
de gairell 34.5.41
de gairó 34.5.41
de garbí 34.5.41
de genollons 34.5.10
de gom a gom 34.5.42
de hui en avant 36.3.14
de mal grat 34.5.5
de mala gana 34.5.5
de manera que 41.4.6
de mitjan 32.13
de nou 34.5.43
de passada 34.5.45, 34.5.55
de peus 34.5.44
de por de 32.25
de pressa i corrents 34.5.31
de primer 38.3
de qualsevol manera 34.5.13
de quatre grapes 34.5.9
de raspalló 34.5.45
de recules 34.5.23
de res 42.2.3
de retop 34.5.46
de retruc 34.5.46
de seguida 36.3.15
de sobines 34.5.33
de sobte 34.5.47
de soca (i arrel) 34.5.48
de soca-rel 34.5.48
de tant en tant 36.3.16
de tard en tard 36.3.16
de tos 34.5.49
de valent 34.5.50
de vegades 36.3.10
de veres? 42.2.3
de veritat? 42.2.3
debades 34.4.9
deçà 35.5.5
deixar + participi 40.4.1
deixar de + infinitiu 40.2.6
dejorn 36.2.7
del 11.1, 19.2.2
dellà 35.5.6
demà 36.2.16
demà passat 36.2.19
demonstratius 20
dempeus 34.5.44
des de 31.5
des que 41.4.7
després 36.2.4
després que 41.4.7
després-ahir 36.2.20
després-ahir no l'altre 36.2.20
després-demà 36.2.19
després-demà no l'altre 36.2.19
determinant 19.1
Déu meu 42.2.1

- deu/déu* (accent diacrític) 7.8
deure + infinitiu 40.2.7
devers 31.18
 dièresi 8
 diftong 5.2
 ~ creixent 5.2.2
 ~ decreixent 5.2.2
 dígraf 4.2
ding-dong 42.3
dins 35.3.7
dintre 35.3.7
dir 39.3.1, 39.5.15
disculpe 42.2.2, 42.2.3
diversos 24.2.11
 doble plec 15.17
dona/dóna (accent diacrític) 7.8
donat que 41.4.4
doncs 41.4.6
 dos punts 15.6
dos 22.2.4
dotzena 22.6
dret 34.5.44
dring 42.3
dues 22.2.4
dur 39.3.1, 39.5.16
durant 31.6
- E**
- nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.2
 pronunciació com a [a] 6.2
 pronunciació oberta 7.5
ecs 42.2.1
efectivament 38.3
eh 42.2.2, 42.2.3
ehem 42.2.4
ei 42.2.2, 42.2.3
eixe 20.2.1.1
eixir 39.5.17
em té igual 42.2.1
en
 article personal 19.4
 preposició 30.4
 pronomen adverbial 27.4.1
en acabant 36.3.17
en canvi 38.3
en cap banda 35.5.3
en cap lloc 38.2.4
en cas que 41.4.2, 41.4.3
en compte de 32.23
en conseqüència 38.3
en contra de 32.27
en dejú 34.5.51
en efecte 38.3
en funció de 32.28
en general 38.3
en gros 34.5.29, 34.5.52
en la vida 38.2.4
en ma vida 38.2.4
en nom de 32.29
en primer lloc 38.3
en relació amb 32.30
en rompre el dia 36.3.9
en sa vida 38.2.4
en sopols 34.5.21
en ta vida 38.2.4
en un alé 34.5.53
en un arrap 34.5.53
en un bell sec 34.5.47
en un instant 34.5.53
en un no res 34.5.53
en un punt 34.5.53
en un sopols 34.5.53
en un tres i no res 34.5.53
en una escorribanda 34.5.53
en virtut de 32.31
en vista de 32.32
ença 35.4.5
encara 36.2.9
encara que 41.4.3
endarrere 35.4.4
endavant 35.4.3
endins 35.3.7
enfora 35.3.8
engolir 39.5.18
enguany 36.2.21
enhorabona 42.2.3
enjamaí 36.2.11
enjorn 36.2.7
enllà 35.4.6
enlloc 35.5.3, 38.2.4
enmig 35.5.4
enrere 35.4.4
entendre 39.5.19
entens? 42.2.3
entesos 42.2.3
entre dos clarors 36.3.18
entre 31.7
entremig 35.5.4
entretant 36.2.22
envers 31.18
ep 42.2.2
és clar 42.2.3
es/és (accent diacrític) 7.8
esclafir a + infinitiu 40.2.5

esclatar a + infinitiu 40.2.5
escolta 42.2.2, 42.2.4
escolte 42.2.4
escopir 39.5.20
escriure 39.5.21
espera't 42.2.3
estar 39.5.22
estar + gerundi 40.3.4
estar a punt de + infinitiu 40.2.3
estar per + infinitiu 40.2.8
este 20.2.1.1
eu 42.2.1, 42.2.2
 exclamació 15.9
 exclamatiu 29
excloure 39.5.23

F

nom de la lletra 4.1
felicitats 42.2.3
femení 16
fer 39.3.1, 39.5.24
feu/féu (accent diacrític) 7.8
fil per agulla 34.5.54
fil per randa 34.5.54
finalment 38.3
fins 37.4.2
fins... i tot 37.4.2
fins a 31.8
fins ara 42.2.3
fins demà 42.2.3
fins després 42.2.3
fins i tot 37.4.2
fins que 38.2.3, 41.4.7
fit a fit 34.5.40
flist-flast 42.3
fondre 39.5.25
fora 35.3.8
fora/fóra (accent diacrític) 7.8
força 23.4.8
fort 42.2.2
fotre 42.2.1
fugir 39.5.26
fuig 42.2.2

G

nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.5, 6.9, 6.10
 pronunciació 2.4
gaire 23.4.9
gairebé 37.4.4
generalment 38.3
 gènere
 ~ d'abreviatures 14.2.9
 ~ dels adjectius 18.1

~ dels substantius 16
 ~ de substantius de gènere ambigu 16.3
 ~ de substantius epicens 16.2.3.d
gens 23.3, 23.4.3, 24.2.14, 37.2.3, 38.2.4
gens ni mica (de) 23.5, 37.3.4
gens ni miqueta (de) 23.5, 37.3.4
gloc-gloc 42.3
gluc-gluc 42.3
glup 42.3
gosades 42.2.1
gràcies 42.2.3
gràcies a 32.4
gu
 dígraf 4.2
 ortografia 6.9
guc-guc 42.3
guió 15.10
guionet 9
 ús amb els cardinals compostos 22.2.5
 ús amb els ordinals compostos 22.3.2

H

nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.23
ha! ha! ha! 42.3
hala 42.2.2
haver de + infinitiu 40.2.9
haver 39.5.27, 40.7.1
he! he! 42.3
hi 27.4.2
hi! hi! 42.3
 hiat 5.2.1
ho
 pronominalització 27.3
 pronunciació 1.2.2.1
ho veus? 42.2.3
hola 42.2.3
hom 24.3.5
hui 36.2.15
hum 42.2.1, 42.2.4

I

nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.25
 conjunció 41.31
i ara 42.2.1
i prou 42.2.2
i punt 42.2.2
i tant 42.2.3
ig
 dígraf 4.2
 ortografia 6.12
 pronunciació 3.2.5
igual que 41.4.8

igualmente 38.3
imprimir 39.5.28
inclús 37.4.2
inclusivament 34.4.10
 indefinits 24
inevitablement 38.1
 interjeccions 42
 ~ apel·latives 42.2.2
 ~ expressives 42.2.1
 ~ fàtiques 42.2.3
 ~ metalingüístiques 42.2.4
 interrogació 15.8
 interrogatius 29
intervenir 39.5.29
intervindre 39.5.29

J

nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.10
 pronunciació 2.4
ja 36.2.8
ja que 41.4.4
ja... ja 41.3.3
jamai 36.2.11
jaure 39.5.30
jo 25.3.1

K

nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.6

L

nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.17
 pronunciació 2.5
la mare que va 42.2.1
ll
 dígraf 4.2
 ortografia 6.17
 pronunciació 2.5
ll
 dígraf 4.2
 ortografia 6.18
 pronunciació 2.5
llavors 36.2.14
llegir 39.5.31
 lletra 6
 ~ composta 4.2
 ~ modificada 4.3
 ~ simple 4.1
llevant 31.9
llevat 31.9
lluir 39.5.32
lluny 35.3.10

llur 21.2.1

lo

article neutre 19.5

locucions

~ adverbials de manera 34.5
 ~ adverbials de lloc 35.6
 ~ adverbials de temps 36.3
 ~ adverbials de quantitat 37.3

M

nom de la lletra 4.1

ortografia 6.19

pronunciació 2.7

m'és igual 42.2.1

ma 21.3

ma/mà (accent diacrític) 7.8

mai 36.2.11, 38.2.4

majúscula 12

~ de les abreviatures 14.2.3

mal que 41.4.3

malament 34.4.3

malgrat 31.10, 32.15

malgrat que 41.4.3

manco 23.4.11

Mare de Déu 42.2.1

masculí 16

ús genèric 16.6

massa 23.4.4, 37.2.4

mateix 24.2.12, 25.3.3

mec 42.3

-ment 34.3, 38.1

mentre 41.4.7

mentre que 41.3.4

mentres 41.4.7

mentres que 41.3.4

mentrestant 36.2.22

mentrimentres 36.2.22

menys 23.4.11, 34.2.10, 37.2.10, 41.4.8

mes 21.3

més 23.4.11, 37.2.9, 41.4.8

mes/més (accent diacrític) 7.8

meu 21.2.1

mèu 42.3

mi 25.3.1

mig 37.2.7

mig mig 34.5.27

mig... mig 41.3.3

miler 22.6

milió 22.2.4

millor 34.4.4

mira 42.2.4

mira que 42.2.1

mire 42.2.4

mitjançant 31.11
mix-mix 42.3
mm
 lletra composta 4.2
mmm 42.2.1
moldre 39.5.33
molt 23.4.1, 37.2.1
 ús amb la preposició *de* 23.3
molt agrait 42.2.3
molt bé 42.2.3
molt/mòlt (accent diacrític) 7.8
mon 21.3
mon/món (accent diacrític) 7.8
mora/móra (accent diacrític) 7.8
morir 39.5.34
mos 21.3
moure 39.5.35
mp
 ortografia 6.19
mut i a la gàbia 42.2.2
mut i callosa 42.2.2
mut 42.2.2

N

nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.19
 pronunciació 2.7
na
 article personal 19.4
nàixer 39.5.36
ne 27.4.1
necessàriament 38.1
negreta 13.4
net/nét (accent diacrític) 7.8
ni 41.3.1
ni que 41.4.3
ni gota (de) 23.5, 37.3.4
ni... ni 41.3.3
ni pensar-ho 42.2.3
ningú 24.3.2, 38.2.4
ningun 24.2.14
nn
 lletra composta 4.2
no 38.2.2, 42.2.3
no es mereixen 42.2.3
no fotes 42.2.1
no obstant això 38.3
no s'ho val 42.2.3
no sols... sinó que 41.3.3
només 37.4.3
 nombre
 ~ d'abreviatures 14.2.10
 ~ de substantius 17
 ~ com a marca semàntica 17.8

només 37.4.3
només que 41.4.2
 noms propis
 flexió de nombre 17.5
nós 25.3.2
nos/nós (accent diacrític) 7.8
nosaltres 25.3.2
nostre 21.2.1
 numerals 22
 ~ cardinals 22.2
 ~ collectius 22.6
 ~ multiplicatius 22.5
 ~ ordinals 22.3
 ~ partitius 22.4
ny
 dígraf 4.2
 ortografia 6.21
 pronunciació 2.7
nyac 42.3
nyam-nyam 42.3
nyigo-nyigo 42.3

O

nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.3
 pronunciació com a [u] 6.3
 pronunciació oberta 7.5
 conjunció 41.3.2
o bé... o bé 41.3.3
obligatòriament 38.1
obrir 39.5.37
oh 42.2.1
oir 39.5.38
omplir 39.5.39
on 28.4.2, 29.6, 35.5.1
 onomatopeies 42.3
onsevol 35.5.7
onsevulla 35.5.7
 oracions relatives 28.2
 ordinals 22.3
 representació abreujada 22.3.2
os/ós (accent diacrític) 7.8

P

nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.7
 pronunciació 2.1
paf 42.3
pam 42.3
pam amunt, pam avall 34.5.26
panxa cap amunt 34.5.33
panxa cap avall 34.5.34
paral·lelament 38.3
parar de + infinitiu 40.2.6

- paraula
 ~ aguda 5.1.1
 ~ bisíl·laba 5.1.1
 ~ composta (flexió de nombre) 17.6
 ~ esdrúixola 5.1.1
 ~ monosíl·laba 5.1.1
 ~ pentasíl·laba 5.1.1
 ~ plana 5.1.1
 ~ polisíl·laba 5.1.1
 ~ tetrasíl·laba 5.1.1
 ~ trisíl·laba 5.1.1
 parell 22.6
 parèntesi 15.11
 patapam 42.3
 pataplaf 42.3
 pegar *a* + infinitiu 40.2.5
 pel 11.1, 19.2.2
 pel/pèl (accent diacrític) 7.8
 per 30.7
 per *a* 30.8
 per *a* que 41.4.5
 per això 41.4.6
 per bé que 41.4.3
 per compte de 32.23
 per consegüent 41.4.6
 per culpa de 32.4
 per damunt damunt 34.5.55
 per endavant 34.5.37
 per força 34.5.14
 per l'amor de Déu 42.2.1
 per més que 41.4.3
 per mitjà de 32.33
 per obra de 32.4
 per por de 32.25
 per raó de 32.4
 per tal com 41.4.4
 per tal que 41.4.5
 per tant 41.4.6
 per últim 38.3
 perdó 42.2.3
 perdona 42.2.2
 perdone 42.2.3
 perifrasis verbals 40
 ~ d'infinitiu 40.2
 ~ de gerundi 40.3
 ~ de participi 40.4
 però 41.3.4
 perquè 41.4.4, 41.4.5
 pertànyer 39.5.40
 pertot 35.5.2
 pertot arreu 35.5.2
 pic 15.21
 pif-paf 42.3
 pim-pam 42.3
 pitjor 34.4.5
 piu-piu 42.3
 plantat 34.5.44
 pleca 15.17
 plof 42.3
 plural
 ~ de paraules compostes 17.6
 ~ dels adjectius 18.2
 ~ dels préstecs 17.7
 ~ dels substantius 17
 poc 23.4.2, 37.2.2
 ús amb la preposició de 23.3
 poder 39.5.41
 possessius 21
 ~ alternança amb els pronoms personals 21.2.3
 ~ àtons 21.3
 ~ posició 21.2.2
 ~ ús impropí 21.2.4
 ~ tòpics 21.2
 preposicions 30
 canvi de ~ 33.1
 coordinació de ~ 33.4
 correlació de ~ 33.4
 elisió de ~ 33.2
 seqüència de ~ 33.3
 prest 36.2.5
 primer 22.3.2
 primer de tot 38.3
 primerament 38.3
 pro 31.12
 prompte 36.2.5
 pronoms indefinits 24.3
 pronoms personals febles 26, 27
 combinacions 26.4
 dislocacions 27.5
 forma 26.4.2
 orde 26.4.1
 posició 26.3
 variacions morfològiques 26.2
 pronoms personals forts 25
 forma 25.2
 ús 25.3
 pronunciació
 ~ de *b/p*, *t/d*, *g/c* 2.1, 3.2.1
 ~ de *v* 2.2
 ~ de *s/t*, *ts/tz* 2.3
 ~ de *g/j*, *tg/tj* 2.4
 ~ de *l*, *ll*, *ll*, *ll*, *lll* 2.5
 ~ de *r/rr* 2.6
 ~ de *m*, *n*, *ny* 2.7
 ~ *-nt* 3.2.2
 ~ de vocals 1
 prop 35.3.9
 prou 23.4.7, 37.2.5, 42.2.2
 ús amb la preposició de 23.3
 pse 42.2.1

puix que 41.4.4
pull-pull 42.3
pum 42.3
 punt 15.5
 punt i coma 15.4
 punts suspensius 15.7

Q

 nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.4
qu
 dígraf 4.2
 ortografia 6.4
qual 28.3.3
qualsevol 24.2.6
quan 29.6, 28.4.1, 41.4.7, 28.4.1
quant 23.4.5, 29.5, 29.7
 ús amb la preposició *de* 23.3
 quantificadors nominals indefinits 24.2
 quantitativus 23
quasi 37.4.4
que 23.4.10, 28.3.1, 29.7, 41.4.1, 41.4.8
què 29.3, 28.3.2
què dius (ara) 42.2.1, 42.2.3
que/què (accent diacrític) 7.8
qüec-qüec 42.3
quedar + participi 40.4.2
quelcom 24.3.7
qüern 22.6
qui 28.3.4, 29.2
quin 29.4, 29.7
quin remei 42.2.1
quintern 22.6
quiquiriquic 42.3

R

 nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.22
 pronunciació 2.6
rai 42.2.1
rebre 39.5.42
redolí 15.21
redona 13.1
 relatius 28
renyir 39.5.43
repalleta 42.2.1
res 24.3.6, 38.2.4
res/rés (accent diacrític) 7.8
resoldre 39.5.44
respondre 39.5.45
ric-rac 42.3
ring 42.3
riure 39.5.46

romandre 39.5.47
rompre a + infinitiu 40.2.5
 rr
 dígraf 4.2
 ortografia 6.22
 pronunciació 2.6
rum-rum 42.3

S

 nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.13, 6.15
 pronunciació 2.3, 3.2.3
sa 21.3
saber 39.5.48
salvant 31.13
salvat 31.13
saps? 42.2.3
se me'n fot 42.2.1
se/sé (accent diacrític) 7.8
 secció (signe) 15.18
 segon 22.3.2
segonament 38.3
segons 31.14
segons com 41.4.8
seguir + gerundi 40.3.3
seguir seguit 36.3.15
sempre 36.2.10
sempre que 41.4.2, 41.4.7
sengles 24.2.4
sense 31.15
sense que 41.4.8
sense cap ni centener 34.5.13
sense cap ni peus 34.5.13
sense trellat (ni forrellat) 34.5.13
sentir 39.3.1, 39.4.3
Senyor 42.2.1
 separació
 ~ d'abreviatures 14.2.5
 ~ sil·làbica 5.1.2
ser 39.5.49
ser necessari 40.2.9
servir 39.3.1, 39.4.4
ses 21.3
seu 21.2.1
si 25.3.3, 38.2.1, 41.4.1, 41.4.2
si bé 41.4.3
sí, home 42.2.3
si més no 37.4.1
sí 42.2.3
si/sí (accent diacrític) 7.8
sigla... siga 41.3.3
 sigla 14.4
 escriptura 14.4.1

- gènere i nombre 14.4.3
 - lectura 14.4.5
 - lexicalització 14.4.2
 - plural 14.4.4
 - traducció 14.4.6
 - signes de puntuació 15
 - posició 15.2
 - silenci* 42.2.2
 - síl·laba 5.1
 - ~ àtona 5.1.1
 - ~ tònica 5.1.1
 - símbol 14.3
 - escriptura 14.3.1
 - flexió 14.3.4
 - lectura 14.3.3
 - ús de la majúscula 14.3.2
 - sinó* 41.3.4
 - sinó que* 41.3.4
 - sobre* 31.16
 - sobretot* 38.3
 - soc/sóc* (accent diacrític) 7.8
 - socors* 42.2.2
 - sol* 25.3.3
 - sol/sòl* (accent diacrític) 7.8
 - solament* 37.4.3
 - soldre* + infinitiu 40.2.2
 - sols* 37.4.3
 - sols que* 41.4.2
 - son* 21.3
 - son/són* (accent diacrític) 7.8
 - sos* 21.3
 - sota* 31.17
 - sovint* 36.2.12
 - ss
 - dígraf 4.2
 - ortografia 6.14
 - suara* 36.2.3
 - substantius
 - ~ defectius 17.4
 - ~ invariables 17.3
 - gènere dels ~ 16
 - plural dels ~ 17
- T**
- nom de la lletra 4.1
 - ortografia 6.8
 - pronunciació 2.1
- ta* 21.3
 - taf-taf* 42.3
 - tal* 24.2.13
 - tal com* 41.4.8
 - tal vegada* 38.1
 - tal volta* 38.1
 - tampoc* 38.2.4
 - tan* 37.2.8
 - tan bon punt* 41.4.7
 - tan prompte com* 41.4.7
 - tan que* 41.4.6
 - tan sols* 37.4.3
 - tanmateix* 38.3
 - tant* 23.4.11, 37.2.8, 41.4.8
 - ús amb la preposició de 23.3
 - tant... com* 41.3.3
 - tant (me) fa* 42.2.1
 - tant que* 41.4.6
 - tant se val* 42.2.1
 - tararà* 42.3
 - tararí* 42.3
 - tard* 36.2.6
 - te/té* (accent diacrític) 7.8
 - teixir* 39.5.50
 - tenir* 39.5.51
 - tern* 22.6
 - terna* 22.6
 - tes* 21.3
 - teu* 21.2.1
 - tg
 - dígraf 4.2
 - ortografia 6.11
 - pronunciació 2.4
 - tic-tac* 42.3
 - tindre* 39.5.51
 - tindre* + participi 40.4.3
 - tindre de* + infinitiu 40.2.9
 - tita-tita* 42.3
 - titla 15.20
 - tj
 - dígraf 4.2
 - ortografia 6.11
 - pronunciació 2.4
 - tl
 - lletra composta 4.2
 - ortografia 6.17
 - pronunciació 2.5
 - tll
 - lletra composta 4.2
 - ortografia 6.18
 - pronunciació 2.5
 - tm
 - lletra composta 4.2
 - ortografia 6.20
 - tn
 - lletra composta 4.2
 - ortografia 6.20
 - ton* 21.3
 - tornar a* + infinitiu 40.2.10
 - tos* 21.3
 - tossir* 39.5.52
 - tostemps* 36.2.10
 - tot* 24.2.2

tot cor 34.5.39
tot d'una 34.5.47
tot i que 41.4.3
tot just que 41.4.7
tot seguit 36.3.15
tot seguit que 41.4.7
tothom 24.3.4
tots 24.3.4
traure 39.5.53
trencar a + infinitiu 40.2.5
trentena 22.6
trifong 5.2.1
trilió 22.2.4
tris-tras 42.3
tu 25.3.2
tu diràs 42.2.3
tururut 42.3
tx
 dígraf 4.2
 ortografia 6.12
 pronunciació 3.2.5
tz
 dígraf 4.2
 ortografia 6.16
 pronunciació 2.3

U
 nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.3
 pronunciació com a [o] 6.3
 número 22.2.3
 pronom indefinit 24.3.1
uah 42.2.1
uei 42.2.2
uf 42.2.1
uh 42.2.1
ui 42.2.1
uix 42.2.1, 42.2.2
ultra 31.18
un 22.2.3, 24.2.7
un feix de 23.5
un fum de 23.5
un grapat de 23.5
un moment 42.2.4
un muntó de 23.5
un pensament de 23.5
un pessic de 23.5
un raig de 23.5
un reguitzell de 23.5
un seguit de 23.5
una cabassada de 23.5
una colla de 23.5
una mica de 23.5

una miqueta de 23.5
una munió de 23.5
una muntonada de 23.5
una pila de 23.5
una pluja de 23.5
únicament 37.4.3
us/ús (accent diacrític) 7.8

V
 nom de la lletra 4.1
 ortografia 6.24
 pronunciació 2.2
va 42.2.2
vaja 42.2.1
valdre 39.5.54
vegem 42.2.4
veges tu 42.2.3
vejam 42.2.4
vendre 39.5.55
venen/vénen (accent diacrític) 7.8
venir 39.5.58
vens/véns (accent diacrític) 7.8
veritat? 42.2.3
vers 31.18
versaleta 13.3
vés 42.2.2
vestir 39.5.56
veurà 42.2.4
veuràs 42.2.4
veure 39.5.57, 42.2.4
via 31.20
vigila 42.2.2
vindre 39.5.58
vindre a + infinitiu 40.2.11
vinga 42.2.2
vintena 22.6
visca 42.2.1
vist que 41.4.4
viure 39.5.59
vixca 42.2.1
vocals
 pronunciació de les vocals àtones 1.2.2
 pronunciació de les vocals tòniques 1.2.1
 pronunciació dels grups vocàlics 1.2.5
voler 39.3.1, 39.5.60
vols dir? 42.2.3
vora 31.21
vore 39.5.57
vós 25.3.2
vos/vós (accent diacrític) 7.8
vosaltres 25.3.2
vosté 25.3.2
vostre 21.2.1

W

nom de la lletra 4.1
ortografia 6.27

X

nom de la lletra 4.1
ortografia 6.12, 6.13
pronunciació 3.2.4
xano-xano 34.5.20
xap 42.3
xe 42.2.1
xino-xano 34.5.20
xit 42.2.2
xo 42.2.2
xut 42.2.2

Y

nom de la lletra 4.1
ortografia 6.26

Z

nom de la lletra 4.1
ortografia 6.16
zas 42.3

A D E

A V A

9 788448 260705

T

O

T